Kunsill
tal-Unjoni Ewropea

Brussell, 8 ta' Ġunju 2023
(OR. en)

6601/23

Fajl Interistituzzjonali:
2023/0038 (NLE)

POLCOM 28
SERVICES 8
FDI 7
COASI 40

ATTI LEĠISLATTIVI U STRUMENTI OĦRA

Suġġett: Ftehim ta' Kummerċ Ħieles bejn l-Unjoni Ewropea u New Zealand

FTEHIM TA’ KUMMERĊ ĦIELES
BEJN L-UNJONI EWROPEA
U NEW ZEALAND

TABELLA TA’ KONTENUT

PREAMBOLU

KAPITOLU 1 - DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

KAPITOLU 2 - TRATTAMENT NAZZJONALI U AĊĊESS GĦAS-SUQ GĦALL-OĠĠETTI

KAPITOLU 3 - REGOLI TAL-ORIĠINI U PROĊEDURI TAL-ORIĠINI

TAQSIMA A: REGOLI TAL-ORIĠINI

TAQSIMA B: PROĊEDURI TAL-ORIĠINI

TAQSIMA C: DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

KAPITOLU 4 - DWANA U FAĊILITAZZJONI TAL-KUMMERĊ

KAPITOLU 5 - RIMEDJI KUMMERĊJALI

TAQSIMA A: DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

TAQSIMA B: DAZJI ANTI-DUMPING U KUMPENSATORJI

TAQSIMA C: MIŻURI TA’ SALVAGWARDJA GLOBALI

TAQSIMA D: MIŻURI TA' SALVAGWARDJA BILATERALI

SUBTAQSIMA 1: REGOLI PROĊEDURALI APPLIKABBLI GĦAL MIŻURI TA' SALVAGWARDJA BILATERALI

KAPITOLU 6 - KWISTJONIJIET SANITARJI U FITOSANITARJI

KAPITOLU 7 - SISTEMI TAL-IKEL SOSTENIBBLI

KAPITOLU 8 - IL-BENESSRI TAL-ANNIMALI

KAPITOLU 9 - OSTAKOLI TEKNIĊI GĦALL-KUMMERĊ

KAPITOLU 10 - LIBERALIZZAZZJONI TAL-KUMMERĊ FIS-SERVIZZI U L-INVESTIMENT

TAQSIMA A: DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

TAQSIMA B: LIBERALIZZAZZJONI TAL-INVESTIMENT

TAQSIMA C: KUMMERĊ TRANSFRUNTIER FIS-SERVIZZI

TAQSIMA D: DĦUL U SOĠĠORN TEMPORANJU TA' PERSUNI FIŻIĊI GĦAL FINIJIET TA' NEGOZJU

TAQSIMA E: QAFAS REGOLATORJU

SUBTAQSIMA 1: REGOLAMENTAZZJONI DOMESTIKA

SUBTAQSIMA 2: DISPOŻIZZJONIJIET TA' APPLIKAZZJONI ĠENERALI

SUBTAQSIMA 3: SERVIZZI TA' KONSENJA

SUBTAQSIMA 4: SERVIZZI TAT-TELEKOMUNIKAZZJONI

SUBTAQSIMA 5: SERVIZZI FINANZJARJI

SUBTAQSIMA 6: SERVIZZI TAT-TRASPORT MARITTIMU INTERNAZZJONALI

KAPITOLU 11 - MOVIMENTI TA' KAPITAL, PAGAMENTI U TRASFERIMENTI

KAPITOLU 12 - KUMMERĊ DIĠITALI

TAQSIMA A: DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

TAQSIMA B: FLUSSI TRANSFRUNTIERA TAD-DATA U L-PROTEZZJONI TA' DATA PERSONALI

TAQSIMA C: DISPOŻIZZJONIJIET SPEĊIFIĊI

KAPITOLU 13 — ENERĠIJA U MATERJA PRIMA

KAPITOLU 14 — AKKWIST PUBBLIKU

KAPITOLU 15 — POLITIKA TAL-KOMPETIZZJONI

KAPITOLU 16 — SUSSIDJI

KAPITOLU 17 — INTRAPRIŻI TAL-ISTAT

KAPITOLU 18 — PROPRJETÀ INTELLETTWALI

TAQSIMA A: DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

TAQSIMA B: STANDARDS LI JIRRIGWARDAW ID-DRITTIJIET TA' PROPRJETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1: DRITTIJIET TAL-AWTUR U DRITTIJIET RELATATI

SUBTAQSIMA 2: MARKI KUMMERĊJALI

SUBTAQSIMA 3: DISINNI

SUBTAQSIMA 4: INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI

SUBTAQSIMA 5: PROTEZZJONI TA' INFORMAZZJONI MHUX DIVULGATA

SUBTAQSIMA 6: VARJETAJIET TA’ PJANTI

TAQSIMA C: INFURZAR TAD-DRITTIJIET TA’ PROPRJETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1: INFURZAR ĊIVILI U AMMINISTRATTIV

SUBTAQSIMA 2: INFURZAR FIL-FRUNTIERI

TAQSIMA D: DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

KAPITOLU 19 - KUMMERĊ U ŻVILUPP SOSTENIBBLI

KAPITOLU 20 — KOOPERAZZJONI KUMMERĊJALI U EKONOMIKA MĀORI

KAPITOLU 21 — INTRAPRIŻI ŻGĦAR U TA’ DAQS MEDJU

KAPITOLU 22 PRATTIKI REGOLATORJI TAJBA U KOOPERAZZJONI REGOLATORJA

KAPITOLU 23 — TRASPARENZA

KAPITOLU 24 — DISPOŻIZZJONIJIET ISTITUZZJONALI

KAPITOLU 25 — EĊĊEZZJONIJIET U DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

KAPITOLU 26 — SOLUZZJONI TAT-TILWIM

TAQSIMA A: OBJETTIV U KAMP TA’ APPLIKAZZJONI

TAQSIMA B: KONSULTAZZJONIJIET

TAQSIMA C: PROĊEDURI TAL-BORD

TAQSIMA D: MEDJAZZJONI

TAQSIMA E: DISPOŻIZZJONIJIET KOMUNI

KAPITOLU 27 — DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ANNESS 2-A: SKEDI GĦAT-TNEĦĦIJA TAT-TARIFFI

TAQSIMA A: DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

TAQSIMA B: AMMINISTRAZZJONI TAL-KWOTI TARIFFARJI

TAQSIMA C: KWOTI TAR-RATI TARIFFARJI TAL-UNJONI EWROPEA

TAQSIMA D: FATTURI TA’ KONVERŻJONI

ANNESS 3-A: NOTI INTRODUTTORJI GĦAR-REGOLI TAL-ORIĠINI SPEĊIFIĊI GĦALL-PRODOTT

ANNESS 3-B: REGOLI TAL-ORIĠINI SPEĊIFIĊI GĦALL-PRODOTT

APPENDIĊI 3-B-1: KWOTI TAL-ORIĠINI U ALTERNATTIVI GĦAR-REGOLI TAL-ORIĠINI SPEĊIFIĊI GĦALL-PRODOTT FL-ANNESS 3-B (REGOLI TAL-ORIĠINI SPEĊIFIĊI GĦALL-PRODOTT)

ANNESS 3-C: TEST TAD-DIKJARAZZJONI DWAR L-ORIĠINI

ANNESS 3-D: ID-DIKJARAZZJONI TAL-FORNITUR IMSEMMIJA FL-ARTIKOLU 3.3(4) (AKKUMULAZZJONI TAL-ORIĠINI)

ANNESS 3-E: DIKJARAZZJONI KONĠUNTA DWAR IL-PRINĊIPAT TA' ANDORRA

ANNESS 3-F: DIKJARAZZJONI KONĠUNTA DWAR IR-REPUBBLIKA TA' SAN MARINO

ANNESS 6-A: AWTORITAJIET KOMPETENTI

ANNESS 6-B: KUNDIZZJONIJIET REĠJONALI GĦALL-PJANTI U GĦALL-PRODOTTI MILL-PJANTI

ANNESS 6-C: RIKONOXXIMENT TAL-EKWIVALENZA TAL-MIŻURI SPS

ANNESS 6-D: LINJI GWIDA U PROĊEDURI GĦAL AWDITU JEW VERIFIKA

ANNESS 6-E: ĊERTIFIKAZZJONI

TAQSIMA 1: KOMODITAJIET B'EKWIVALENZA SPEĊIFIKATA FL-ANNESS 6-C (RIKONOXXIMENT TAL-EKWIVALENZA TAL-MIŻURI SPS) – DIKJARAZZJONIJIET

TAQSIMA 2: TRAŻMISSJONI ELETTRONIKA TAD-DATA

TAQSIMA 3: RISPONS GĦALL-KRIŻIJIET

ANNESS 6-F: KONTROLLI U TARIFFI TAL-IMPORTAZZJONI

ANNESS 9-A: AĊĊETTAZZJONI TAL-VALUTAZZJONI TAL-KONFORMITÀ (DOKUMENTI)

ANNESS 9-B: VETTURI BIL-MUTUR U TAGĦMIR JEW PARTIJIET TAGĦHOM

APPENDIĊI 9-B-1: KATEGORIJI TA' VETTURI ESKLUŻI

ANNESS 9-C: ARRANĠAMENT IMSEMMI FIL-PUNT (b) TAL-ARTIKOLU 9.10(5) GĦALL-ISKAMBJU SISTEMATIKU TAL-INFORMAZZJONI F'RELAZZJONI MAS-SIGURTÀ TA' PRODOTTI MHUX TAL-IKEL U MIŻURI PREVENTIVI, RESTRITTIVI U KORRETTIVI

ANNESS 9-D: ARRANĠAMENT IMSEMMI FL-ARTIKOLU 9.10(6) GĦALL-ISKAMBJU REGOLARI TA' INFORMAZZJONI RIGWARD IL-MIŻURI MEĦUDA DWAR IL-PRODOTTI MHUX TAL-IKEL MHUX KONFORMI, APPARTI DAWK KOPERTI MILL-PUNT (b) tal-ARTIKOLU 9.10(5)

ANNESS 9-E: INBID U SPIRTI

APPENDIĊI 9-E-1: Il-liġi ta' New Zealand kif imsemmi fil-punt (a) tal-Artikolu 6(1) (Definizzjonijiet tal-prodotti u prattiki u proċessi enoloġiċi)

APPENDIĊI 9-E-2: Il-liġi ta' New Zealand kif imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 6(1) (Definizzjonijiet tal-prodotti u prattiki u proċessi enoloġiċi)

APPENDIĊI 9-E-3: PRATTIKI ENOLOĠIĊI TA' NEW ZEALAND

APPENDIĊI 9-E-4: Id-dritt tal-Unjoni kif imsemmi fil-punt (a) tal-Artikolu 6(2) (Definizzjonijiet tal-prodotti u prattiki u proċessi enoloġiċi)

APPENDIĊI 9-E-5: Id-dritt tal-Unjoni kif imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 6(2) (Definizzjonijiet tal-prodotti u prattiki u proċessi enoloġiċi)

APPENDIĊI 9-E-6: PRATTIKI ENOLOĠIĊI TAL-UNJONI EWROPEA

APPENDIĊI 9-E-7: DOKUMENT VI-1 SIMPLIFIKAT

APPENDIĊI 9-E-8: ĊERTIFIKAT SIMPLIFIKAT

APPENDIĊI 9-E-9: DIKJARAZZJONIJIET

ANNESS 10-A: MIŻURI EŻISTENTI

ANNESS 10-B: MIŻURI FUTURI

ANNESS 10-C: VIŻITATURI GĦAL RAĠUNIJIET PROFESSJONALI B'FINIJIET TA' STABBILIMENT, ĦADDIEMA BI TRASFERIMENT INTRA-AZJENDALI U VIŻITATURI GĦAL RAĠUNIJIET PROFESSJONALI GĦAL ŻMIEN QASIR

ANNESS 10-D: LISTA TA’ ATTIVITAJIET TA’ VIŻITATURI PROFESSJONALI GĦAL ŻMIEN QASIR

ANNESS 10-E: FORNITURI TA’ SERVIZZI KUNTRATTWALI U PROFESSJONISTI INDIPENDENTI

ANNESS 10-F: MOVIMENT TA’ PERSUNI FIŻIĊI GĦAL SKOPIJIET PROFESSJONALI

ANNESS 13: LISTI TA’ OĠĠETTI TAL-ENERĠIJA, IDROKARBURI U MATERJA PRIMA

ANNESS 14: IMPENJI TA’ AĊĊESS GĦAS-SUQ TAL-AKKWIST PUBBLIKU

TAQSIMA A: SKEDA TAL-UNJONI EWROPEA

TAQSIMA B: SKEDA TA’ NEW ZEALAND

SUBTAQSIMA 1: ENTITAJIET TAL-GVERN ĊENTRALI

SUBTAQSIMA 2: ENTITAJIET TAL-GVERN SUBĊENTRALI

SUBTAQSIMA 3: ENTITAJIET OĦRAJN

SUBTAQSIMA 4: PRODOTTI

SUBTAQSIMA 5: SERVIZZI

SUBTAQSIMA 6: SERVIZZI TAL-KOSTRUZZJONI

SUBTAQSIMA 7: NOTI ĠENERALI

ANNESS 18-A: KLASSIJIET TAL-PRODOTTI

ANNESS 18-B: LISTI TAL-INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI

TAQSIMA A: LISTA TA' INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI — UNJONI EWROPEA

TAQSIMA B: LISTA TA' INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI — NEW ZEALAND

ANNESS 19: OĠĠETTI U SERVIZZI AMBJENTALI

ANNESS 24: REGOLI TA' PROĊEDURA TAL-KUMITAT GĦALL-KUMMERĊ

ANNESS 26-A: REGOLI TA' PROĊEDURA GĦAS-SOLUZZJONI TAT-TILWIM

ANNESS 26-B: KODIĊI TA' KONDOTTA GĦALL-MEMBRI TAL-BORD U L-MEDJATURI

ANNESS 26-C: REGOLI TA' PROĊEDURA GĦALL-MEDJAZZJONI

ANNESS 27: DIKJARAZZJONI KONĠUNTA DWAR L-UNJONIJIET DOGANALI

APPENDIĊI 2-A-1: SKEDA TARIFFARJA TAL-UNJONI EWROPEA

APPENDIĊI 2-A-2: SKEDA TARIFFARJA TA' NEW ZEALAND

PREAMBOLU

L-Unjoni Ewropea, minn hawn ’il quddiem imsejħa “l-Unjoni”,

u

New Zealand,

minn hawn ’il quddiem imsejħa individwalment “Parti” u flimkien imsejħin il-“Partijiet”,

FILWAQT LI JAGĦRFU s-sħubija fit-tul u b’saħħitha tagħhom ibbażata fuq il-prinċipji u fuq il-valuri komuni riflessi fil-Ftehim ta’ Sħubija dwar ir-Relazzjonijiet u l-Kooperazzjoni bejn l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha, minn naħa waħda, u New Zealand, min-naħa l-oħra, li sar fi Brussell fil-5 ta’ Ottubru 2016, u r-relazzjoni ekonomika, kummerċjali u ta’ investiment importanti tagħhom;

DEĊIŻI li jsaħħu r-relazzjonijiet ekonomiċi tagħhom, u jespandu l-kummerċ u l-investiment bilaterali;

FILWAQT LI JAGĦRFU l-importanza tal-kooperazzjoni dinjija sabiex jiġu indirizzati kwistjonijiet ta’ interess komuni;

FILWAQT LI JAGĦRFU l-importanza tat-trasparenza fil-kummerċ u fl-investiment internazzjonali għall-benefiċċju tal-partijiet ikkonċernati kollha;

FILWAQT LI JFITTXU li jistabbilixxu ambjent stabbli u prevedibbli b’regoli ċari u vantaġġużi b’mod reċiproku li jirregolaw il-kummerċ u l-investiment bejn il-Partijiet, u li jnaqqsu jew jeliminaw l-ostakli għalihom;

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU li te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi huwa dokument fundamentali ta' importanza kostituzzjonali għal New Zealand;

XEWQANA li jgħollu l-istandards tal-għajxien, jippromwovu t-tkabbir ekonomiku inklużiv u l-istabbilità ekonomika, joħolqu opportunitajiet ġodda ta' impjieg u jtejbu l-benesseri ġenerali u, għal dan l-għan, itennu l-impenn tagħhom li jippromwovu l-liberalizzazzjoni tal-kummerċ u tal-investiment;

KONVINTI li dan il-Ftehim joħloq suq akbar u sigur għall-oġġetti u għas-servizzi, u b'hekk iżid il-kompetittività tal-kumpaniji tagħhom fis-swieq globali;

DETERMINATI li jsaħħu r-rabtiet ekonomiċi, kummerċjali u tal-investiment tagħhom f'konformità mal-objettiv ta' żvilupp sostenibbli, fid-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali tiegħu, u li jippromwovu l-kummerċ u l-investiment li huma konsistenti mal-għanijiet ta' livelli għoljin ta' ħarsien tal-ambjent u ta' protezzjoni tal-ħaddiema u mal-istandards u mal-ftehimiet internazzjonali rilevanti u rikonoxxuti fuq livell internazzjonali li huma parti għalihom;

DETERMINATI li jtejbu l-benesseri tal-konsumatur permezz ta' politiki li jiżguraw livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur, għażla għall-konsumatur u benesseri ekonomiku;

FILWAQT li JAFFERMAW id-dritt tal-Partijiet li jirregolaw fit-territorji tagħhom sabiex jilħqu objettivi ta' politika leġittimi, bħall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti; is-servizzi soċjali; l-edukazzjoni pubblika; is-sikurezza; l-ambjent, li jinkludi t-tibdil fil-klima; il-morali pubbliċi; il-protezzjoni soċjali jew tal-konsumatur; it-trattament xieraq tal-annimali; il-privatezza u l-protezzjoni tad-*data*; il-promozzjoni u l-protezzjoni tad-diversità kulturali; u, fil-każ ta' New Zealand, il-promozzjoni jew il-protezzjoni tad-drittijiet, tal-interessi, tad-dmirijiet u tar-responsabbiltajiet tal-Māori;

IMPENJATI li jikkomunikaw mal-partijiet ikkonċernati rilevanti kollha mis-soċjetà ċivili, li jinkludu s-settur privat, it-trade unions u organizzazzjonijiet mhux governattivi oħrajn;

FILWAQT LI JAGĦRFU l-importanza tal-promozzjoni tal-parteċipazzjoni inklużiva fil-kummerċ internazzjonali, u tal-indirizzar tal-ostakli u ta' sfidi oħrajn li jeżistu għall-partijiet ikkonċernati domestiċi fl-aċċess għall-kummerċ internazzjonali u għall-opportunitajiet ekonomiċi, inkluż fil-kummerċ diġitali;

DETERMINATI li jindirizzaw l-isfidi partikolari li jiffaċċjaw l-intrapriżi żgħar u medji fil-kontribut għall-iżvilupp tal-kummerċ u tal-investiment dirett barrani;

FILWAQT LI JAGĦRFU l-importanza tal-kummerċ internazzjonali fl-abilitazzjoni u fl-avvanz tal-benesseri tal-Māori, u l-isfidi li jeżistu għall-Māori, inklużi l-wāhine Māori, fl-aċċess għall-opportunitajiet ta' kummerċ u ta' investiment derivati mill-kummerċ internazzjonali, inklużi l-opportunitajiet u l-benefiċċji maħluqin minn dan il-Ftehim;

FILWAQT LI JFITTXU li javvanzaw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri u tisħiħ tal-pożizzjoni ekonomika tan-nisa billi jippromwovu l-importanza ta' politiki u ta' prattiki inklużivi għall-ġeneri f'attivitajiet ekonomiċi, inkluż il-kummerċ internazzjonali, fi sforz sabiex jiġu eliminati l-forom kollha ta' diskriminazzjoni fuq il-bażi ta' ġeneru;

FILWAQT LI JAFFERMAW MILL-ĠDID l-impenn tagħhom lejn il-Karta tan-Nazzjonijiet Uniti ffirmata f'San Francisco fis-26 ta' Ġunju 1945 u wara li kkunsidraw il-prinċipji artikolati fid-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem adottata mill-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti fl-10 ta' Diċembru 1948;

FILWAQT LI JIBNU fuq id-drittijiet u fuq l-obbligi rispettivi tagħhom skont il-Ftehim li Jistabbilixxi l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ, li sar f'Marrakesh fil-15 ta' April 1994, u strumenti multilaterali u bilaterali oħrajn ta' kooperazzjoni li ż-żewġ Partijiet huma parti għalihom;

QABLU FUQ DAN LI ĠEJ:

KAPITOLU 1

DISPOŻIZZJONIJIET INIZJALI

ARTIKOLU 1.1

Objettivi ta' dan il-Ftehim

L-objettivi ta' dan il-Ftehim huma li jilliberalizzaw u jiffaċilitaw il-kummerċ u l-investiment, kif ukoll li jippromwovi relazzjoni ekonomika msaħħa bejn il-Partijiet.

ARTIKOLU 1.2

Definizzjonijiet ġenerali

Għall-finijiet ta' dan il-Ftehim, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "prodott agrikolu" tfisser prodott elenkat fl-Anness 1 għall-Ftehim dwar l-Agrikoltura;

(b) "CCMAA" tfisser il-Ftehim bejn l-Unjoni Ewropea u New Zealand dwar il-kooperazzjoni u l-assistenza amministrattiva reċiproka fi kwistjonijiet doganali[1], magħmul fi Brussell fit-3 ta' Lulju 2017;

[1] (ĠU UE L 101, 20.4.2018, p. 6.

(c) “awtorità doganali” tfisser:

(i) fir-rigward ta’ New Zealand, is-Servizz Doganali ta’ New Zealand; u

(ii) fir-rigward tal-Unjoni, is-servizzi tal-Kummissjoni Ewropea li huma responsabbli għall-materji doganali jew, kif xieraq, l-amministrazzjonijiet doganali u kwalunkwe awtorità oħra mogħtija s-setgħa fl-Istati Membri sabiex japplikaw u jinfurzaw il-leġiżlazzjoni doganali;

(d) “dazju doganali” tfisser kwalunkwe dazju jew imposta ta’ kwalunkwe tip imposta fuq l-importazzjoni ta’ oġġett jew b’rabta magħha, iżda ma tinkludix:

(i) imposta ekwivalenti għal taxxa interna imposta skont l-Artikolu III:2 tal-GATT tal-1994;

(ii) dazju anti-dumping jew kumpensatorju applikat f’konformità mal-GATT tal-1994, mal-Ftehim dwar l-Anti-dumping, u mal-Ftehim SCM ; u

(iii) tariffa jew imposta oħra imposta fuq importazzjoni li hija limitata fl-ammont għall-kost approssimattiv tas-servizzi mogħtijin, jew b’rabta magħha;

(e) “CPC” tfisser il-Klassifikazzjoni Proviżorja Ċentrali tal-Prodotti (Statistical Papers Series M No. 77, Department of Economic and Social Affairs, Statistical Office of the United Nations, New York, 1991);

(f) “jum” tfisser jum tal-kalendarju;

(g) “impriża” tfisser persuna ġuridika jew fergħa jew uffiċċju rappreżentattiv ta’ persuna ġuridika;

(h) “UE” jew “Unjoni” tfisser l-Unjoni Ewropea;

(i) “eżistenti” tfisser, sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor f’dan il-Ftehim, effettiv fid-data tad-dħul fis-seħħ ta’ dan il-Ftehim;

(j) “oġġett ta’ Parti” tfisser prodott domestiku skont iit-tifsira tal-GATT tal-1994, u jinkludi oġġetti li joriġinaw f’dik il-Parti;

(k) “Sistema Armonizzata” jew “SA” tfisser is-Sistema Armonizzata għad-Deskrizzjoni u l-Kodifikazzjoni tal-Merkanzija, inklużi n-noti legali kollha u l-emendi għalihom żviluppati mill-WCO;

(l) “intestatura” tfisser l-ewwel erba’ figuri fin-numru tal-klassifikazzjoni tariffarja skont is-Sistema Armonizzata;

(m) “ILO” tfisser l-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol;

(n) “persuna ġuridika” tfisser kwalunkwe entità legali debitament ikkostitwita jew organizzata b’xi mod ieħor skont il-liġi ta’ Parti, kemm jekk għall-profitt jew għal fini ieħor, u kemm jekk tkun ta’ proprjetà privata jew tal-gvern, inkluża kwalunkwe korporazzjoni, trust, sħubija, impriża konġunta, impriża individwali jew assoċjazzjoni;

(o) "miżura" tfisser kwalunkwe miżura minn Parti, kemm jekk fil-forma ta' liġi, ta' regolament, ta' regola, ta' proċedura, ta' deċiżjoni, ta' azzjoni amministrattiva, ta' rekwiżit jew ta' prattika, jew kwalunkwe forma oħra[1];

(p) "miżuri ta' Parti" tfisser kwalunkwe miżura adottata jew miżmuma minn[2]:

(i) gvernijiet jew awtoritajiet ċentrali, reġjonali jew lokali; u

(ii) entitajiet mhux governattivi fl-eżerċizzju ta' setgħat iddelegati minn gvernijiet jew minn awtoritajiet ċentrali, reġjonali jew lokali;

(q) "Stat Membru" tfisser Stat Membru tal-Unjoni;

(r) "persuna fiżika ta' Parti" tfisser:

(i) għall-Unjoni, persuna bin-nazzjonalità ta' wieħed mill-Istati Membri skont il-liġi tiegħu[3]; u

(ii) għal New Zealand, persuna bin-nazzjonalità ta' New Zealand skont il-liġi tagħha[4];

---

1 Għal ċertezza akbar, it-terminu "miżura" jinkludi t-terminu "ommissjoni".

2 Għal ċertezza akbar, "miżuri ta' Parti" tinkludi miżuri li jiġu adottati jew li jinżammu permezz ta' struzzjonijiet, direzzjoni jew kontroll fuq l-imġiba ta' entitajiet oħrajn.

3 It-terminu "persuna fiżika ta' Parti" jinkludi wkoll persuni li jirrisjedu b'mod permanenti fir-Repubblika tal-Latvja li ma humiex ċittadini tar-Repubblika tal-Latvja jew ta' kwalunkwe Stat ieħor iżda li huma intitolati, skont id-dritt tar-Repubblika tal-Latvja, li jirċievu passaport ta' persuna mhux ċittadina.

4 L-Unjoni tafferma mill-ġdid l-obbligi tagħha rigward ir-residenti permanenti ta' New Zealand skont il-GATS. Għal dak l-għan, it-terminu "persuna fiżika ta' Parti" jinkludi wkoll persuni li għandhom id-dritt ta' residenza permanenti fi New Zealand u li ma humiex ċittadini ta' New Zealand, sa fejn it-tali persuni fiżiċi huma koperti mill-impenji tal-Unjoni skont il-GATS.

(s) “OECD” tfisser l-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi;

(t) “oriġinarji” tfisser kwalifika bħala oriġinarji skont ir-regoli tal-oriġini stabbiliti fil-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta’ oriġini);

(u) “oġġett oriġinarju” jew “oġġett li joriġina f’Parti” tfisser oġġett li jikkwalifika skont ir-regoli tal-oriġini stabbiliti fil-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta’ oriġini);

(v) “persuna” tfisser persuna fiżika jew ġuridika;

(w) “trattament tariffarju preferenzjali” tfisser ir-rata tad-dazju doganali applikabbli għal oġġett oriġinarju skont l-iskedi ta’ tneħħija ta’ tariffi fl-Anness 2-A (Skedi ta’ tneħħija ta’ tariffi);

(x) “Ftehim Sanitarju” tfisser il-Ftehim bejn il-Komunità Ewropea u New Zealand dwar il-miżuri sanitarji applikabbli fil-kummerċ ta’ annimali ħajjin u ta’ prodotti tal-annimali[1], magħmul fi Brussell fis-17 ta’ Diċembru 1996;

(y) “miżura sanitarja jew fitosanitarja” jew “miżura SPS” tfisser kwalunkwe miżura kif imsemmija fil-paragrafu 1 tal-Anness A tal-Ftehim SPS;

(z) “SDR” tfisser dritt speċjali ta’ prelevament;

[1] ĠU UE L 57, 26.2.1997, p. 5.

(aa) “fornitur ta’ servizzi” tfisser persuna li tforni jew tfittex li tforni servizz;

(bb) “SME” tfisser intrapriża żgħira u medja;

(cc) “territorju” tfisser, fir-rigward ta’ kull Parti, iż-żona fejn japplika dan il-Ftehim f’konformità mal-Artikolu 1.4 (Applikazzjoni territorjali);

(dd) “TFUE” tfisser it-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea;

(ee) “il-Ftehim ta’ Pariġi” tfisser il-Ftehim ta’ Pariġi skont il-Konvenzjoni Qafas tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima[1], magħmul f’Pariġi fit-12 ta’ Diċembru 2015;

(ff) “il-Ftehim ta’ Sħubija” tfisser il-Ftehim ta’ Sħubija dwar ir-Relazzjonijiet u l-Kooperazzjoni bejn l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha, minn naħa waħda, u New Zealand, min-naħa l-oħra[2], magħmul fi Brussell fil-5 ta’ Ottubru 2016;

(gg) “pajjiż terz” tfisser pajjiż jew territorju lil hinn mill-kamp ta’ applikazzjoni territorjali ta’ dan il-Ftehim;

(hh) “WTO” tfisser l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ; u

(ii) "WCO” tfisser l-Organizzazzjoni Dinjija Doganali.

---

[1] ĠU UE L 282, 19.10.2016, p. 4.
[2] ĠU UE L 321, 29.11.2016, p. 3.

ARTIKOLU 1.3

Ftehimiet tad-WTO

Għall-finijiet ta' dan il-Ftehim, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "Ftehim dwar l-Agrikoltura" tfisser il-Ftehim dwar l-Agrikoltura, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(b) "Ftehim dwar is-Salvagwardji" tfisser il-Ftehim dwar is-Salvagwardji, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(c) "Ftehim Anti-dumping" tfisser il-Ftehim dwar l-Implimentazzjoni tal-Artikolu VI tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tal-1994, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(d) "Ftehim dwar il-Valutazzjoni Doganali" tfisser il-Ftehim dwar l-Implimentazzjoni tal-Artikolu VII tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tal-1994, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(e) "DSU" tfisser il-Qbil dwar is-Soluzzjoni tat-Tilwim, inkluż fl-Anness 2 tal-Ftehim tad-WTO;

(f) "GATS" tfisser il-Ftehim Ġenerali dwar il-Kummerċ fis-Servizzi, inkluż fl-Anness 1B tal-Ftehim tad-WTO;

(g) “GATT tal-1994” tfisser il-Ftehim Ġenerali tal-1994 dwar it-Tariffi u l-Kummerċ, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(h) “GPA” tfisser il-Ftehim dwar l-Akkwisti Pubbliċi, kif emendat mill-Protokoll li Jemenda l-Ftehim dwar l-Akkwisti Pubbliċi, li sar f’Ġinevra fit-30 ta’ Marzu 2012;

(i) “Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni” tfisser il-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(j) “Ftehim SCM” tfisser il-Ftehim dwar is-Sussidji u l-Miżuri ta’ Kumpens, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(k) “Ftehim SPS” tfisser il-Ftehim dwar l-Applikazzjoni ta’ Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(l) “Ftehim dwar l-OTK” tfisser il-Ftehim dwar l-Ostakli Tekniċi għall-Kummerċ, inkluż fl-Anness 1A tal-Ftehim tad-WTO;

(m) “Ftehim TRIPS” tfisser il-Ftehim dwar l-Aspetti tad-Drittijiet tal-Proprjetà Intellettwali Relatati mal-Kummerċ, inkluż fl-Anness 1C tal-Ftehim tad-WTO; u

(n) “Ftehim tad-WTO” tfisser il-Ftehim li Jistabbilixxi l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ, magħmul f’Marrakesh fil-15 ta’ April 1994.

ARTIKOLU 1.4

Applikazzjoni territorjali

1. Dan il-Ftehim japplika:

(a) għat-territorji li fihom japplikaw it-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u t-TFUE u bil-kundizzjonijiet stabbiliti f'dawk it-Trattati; u

(b) għat-territorju ta' New Zealand u għaż-żona ekonomika esklużiva, għal qiegħ il-baħar u għas-sottoswol li fuqhom New Zealand teżerċita drittijiet sovrani fir-rigward tar-riżorsi naturali f'konformità mad-dritt internazzjonali, iżda ma jinkludix it-Tokelau.

2. Fir-rigward tad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim dwar it-trattament tariffarju tal-oġġetti, inklużi r-regoli tal-oriġini u l-proċeduri ta' oriġini, dan il-Ftehim japplika wkoll għal dawk iż-żoni tat-territorju doganali tal-Unjoni skont it-tifsira tal-Artikolu 4 tar-Regolament (UE) Nru 952/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[1] li ma humiex koperti mill-punt (a) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu.

3. Ir-referenzi għal "territorju" f'dan il-Ftehim għandhom jinftiehmu fis-sens imsemmi fil-paragrafi 1 u 2, sakemm ma jkunx iddikjarat espliċitament mod ieħor.

[1] Ir-Regolament (UE) Nru 952/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-9 ta' Ottubru 2013 li jistabbilixxi l-Kodiċi Doganali tal-Unjoni (ĠU UE L 269, 10.10.2013, p. 1).

ARTIKOLU 1.5

Rabta ma' ftehimiet internazzjonali oħrajn

1. Sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim, il-ftehimiet internazzjonali eżistenti bejn il-Komunità Ewropea, l-Unjoni, jew l-Istati Membri, minn naħa waħda, u New Zealand, min-naħa l-oħra, ma jiġux sostitwiti jew itterminati b'dan il-Ftehim.

2. Dan il-Ftehim għandu jkun parti integrali mir-relazzjonijiet bilaterali ġenerali kif irregolati bil-Ftehim ta' Sħubija u għandu jifforma parti mill-qafas istituzzjonali komuni.

3. Il-Partijiet jaffermaw id-drittijiet u l-obbligi tagħhom fir-rigward ta' xulxin skont il-Ftehim tad-WTO. Għal ċertezza akbar, xejn f'dan il-Ftehim ma jeħtieġ li Parti taġixxi b'mod li ma jkunx konsistenti mal-obbligi tagħha skont il-Ftehim tad-WTO.

4. F'każ ta' kwalunkwe inkonsistenza bejn dan il-Ftehim u kwalunkwe ftehim internazzjonali ieħor għajr il-Ftehim tad-WTO li għalih huma parti ż-żewġ Partijiet, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw ma' xulxin minnufih bl-għan li jsibu soluzzjoni sodisfaċenti b'mod reċiproku.

5. Sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor, meta ssir referenza għal ftehimiet internazzjonali jew dawn jiġu inkorporati f'dan il-Ftehim, fis-sħuħija tagħhom jew f'parti minnhom, għandha tinftiehem li dawn jinkludu l-emendi tagħhom u l-ftehimiet suċċessuri tagħhom li jidħlu fis-seħħ għaż-żewġ Partijiet fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim jew wara din.

6. Jekk tqum xi kwistjoni rigward l-implimentazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim bħala riżultat ta' kwalunkwe emenda tiegħu jew ftehim suċċessur kif imsemmi fil-paragrafu 5, il-Partijiet, fuq talba ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet, jistgħu jikkonsultaw ma' xulxin bl-għan li jsibu soluzzjoni sodisfaċenti b'mod reċiproku għal tali-kwistjoni skont kif ikun neċessarju.

ARTIKOLU 1.6

Stabbiliment ta' żona ta' kummerċ ħieles

Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu żona ta' kummerċ ħieles, f'konformità mal-Artikolu XXIV tal-GATT tal-1994 u mal-Artikolu V tal-GATS.

KAPITOLU 2

TRATTAMENT NAZZJONALI U AĊĊESS GĦAS-SUQ GĦALL-OĠĠETTI

ARTIKOLU 2.1

Objettiv

Il-Partijiet għandhom progressivament u reċiprokament jilliberalizzaw il-kummerċ fl-oġġetti f'konformità ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 2.2

Kamp ta' applikazzjoni

Sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim, dan il-Kapitolu japplika għall-kummerċ fl-oġġetti ta' Parti.

ARTIKOLU 2.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "carnet A.T.A." tfisser id-dokument riprodott f'konformità mal-Anness tal-Konvenzjoni Doganali dwar l-A.T.A. Carnet għad-dħul temporanju ta' oġġetti, magħmul fi Brussell fis-6 ta' Diċembru 1961;

(b) "tranżazzjoni konsulari" tfisser il-proċedura sabiex tinkiseb, minn konslu tal-Parti li timporta fit-territorju tal-Parti li tesporta, jew fit-territorju ta' pajjiż terz, fattura konsulari jew viża konsulari għal fattura kummerċjali, ċertifikat ta' oriġini, manifest, dikjarazzjoni ta' esportazzjoni tal-konsenjatur jew kwalunkwe dokumentazzjoni doganali oħra b'konnessjoni mal-importazzjoni tal-oġġett;

(c) "proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni" tfisser proċedura amministrattiva li tirrikjedi s-sottomissjoni ta' applikazzjoni jew ta' dokumentazzjoni oħra, għajr dik ġeneralment meħtieġa għall-finijiet ta' żdoganar tal-merkanzija, lill-korp jew lill-korpi amministrattivi rilevanti bħala kundizzjoni minn qabel għall-esportazzjoni mit-territorju tal-Parti li tesporta;

(d) “proċedura ta’ liċenzjar għall-importazzjoni” tfisser proċedura amministrattiva li teħtieġ is-sottomissjoni ta’ applikazzjoni jew ta’ dokumentazzjoni oħra, għajr dik ġeneralment meħtieġa għall-finijiet ta’ żdoganar tal-merkanzija, lill-korp jew lill-korpi amministrattivi rilevanti bħala kundizzjoni minn qabel għall-importazzjoni fit-territorju tal-Parti li timporta;

(e) “oġġett manifatturat mill-ġdid” tfisser oġġett klassifikat fil-Kapitoli 84 sa 90 tas-SA jew taħt l-intestatura 94.02 li:

(i) ikun magħmul kollu jew parzjalment minn partijiet miksubin minn oġġetti użati;

(ii) ikollu kundizzjonijiet ta’ prestazzjoni u operazzjonali simili meta mqabbel ma’ oġġetti ekwivalenti, meta jkun ġdid; u

(iii) jingħata l-istess garanzija bħal dik applikabbli għal oġġetti ekwivalenti, meta jkun ġdid;

(f) “tiswija” jew “alterazzjoni” tfisser kwalunkwe operazzjoni ta’ pproċessar imwettqa fuq oġġett, irrispettivament minn kwalunkwe żieda fil-valur tal-oġġett, sabiex jiġu rimedjati difetti operazzjonali jew ħsara materjali u li tinvolvi l-istabbiliment mill-ġdid tal-oġġett għall-funzjoni oriġinali tiegħu jew sabiex tiġi żgurata l-konformità mar-rekwiżiti tekniċi għall-użu tiegħu, li mingħajrha l-oġġett ma jkunx jista’ jibqa’ jintuża bil-mod normali għall-finijiet li għalihom kien maħsub; tiswija jew alterazzjoni ta’ oġġett tinkludi restawr u manutenzjoni iżda ma tinkludix operazzjoni jew proċess li:

(i) jeqred il-karatteristiċi essenzjali ta’ oġġett, jew joħloq oġġett ġdid jew kummerċjalment differenti;

(ii) jittrasforma oġġett mhux lest f'oġġett lest; jew

(iii) jintuża sabiex ibiddel sostanzjalment il-funzjoni ta' oġġett; u

(g) "kategorija tal-eliminazzjoni gradwali" tfisser il-perjodu ta' żmien għall-eliminazzjoni tad-dazji doganali li jvarja minn żero għal seba' snin, li warajh oġġett ikun ħieles mid-dazju doganali, sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi).

ARTIKOLU 2.4

Trattament nazzjonali dwar it-tassazzjoni u r-regolamenti interni

Kull Parti għandha tagħti trattament nazzjonali lill-oġġetti tal-Parti l-oħra f'konformità mal-Artikolu III tal-GATT tal-1994 inklużi n-Noti interpretattivi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu. Għal dak l-għan, l-Artikolu III tal-GATT tal-1994 u n-Noti interpretattivi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu huma inkorporati u integrati f'dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 2.5

Tneħħija tad-dazji doganali

1. Sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim, kull Parti għandha tnaqqas jew telimina d-dazji doganali fuq l-oġġetti li joriġinaw mill-Parti l-oħra f'konformità mal-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi).

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1, ir-rata bażi tad-dazji doganali għandha tkun ir-rata bażi speċifikata għal kull oġġett fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi).

3. Jekk Parti tnaqqas ir-rata tad-dazju doganali applikata għall-aktar nazzjon iffavorit tagħha, tali rata tad-dazju għandha tapplika għall-oġġetti li joriġinaw mill-Parti l-oħra sakemm tkun aktar baxxa mir-rata tad-dazju doganali ddeterminata skont l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi).

4. Sentejn wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, fuq it-talba ta' Parti, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw sabiex jikkunsidraw jaċċelleraw it-tnaqqis jew it-tneħħija tad-dazji doganali stabbiliti fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi). Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) sabiex jaċċellera t-tnaqqis jew it-tneħħija ta' tariffi.

5. Fi kwalunkwe ħin, Parti tista' taċċellera b'mod awtonomu t-tneħħija tad-dazji doganali stabbiliti fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) fuq oġġetti li joriġinaw mill-Parti l-oħra. Dik il-Parti għandha tinforma lill-Parti l-oħra kmieni kemm jista' jkun qabel ma tidħol fis-seħħ ir-rata tad-dazju doganali l-ġdida.

6. Jekk Parti taċċellera b'mod awtonomu t-tneħħija tad-dazji doganali f'konformità mal-paragrafu 5 ta' dan l-Artikolu, dik il-Parti tista' tgħolli d-dazji doganali kkonċernati għal-livell stabbilit fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) għas-sena rispettiva wara kwalunkwe tnaqqis awtonomu.

ARTIKOLU 2.6

Klawżola standstill

Sakemm ma jkunx stipulat mod ieħor f'dan il-Ftehim, Parti ma għandhiex iżżid kwalunkwe dazju doganali stabbilit bħala r-rata bażi fl-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) jew tadotta kwalunkwe dazju doganali fuq oġġett li joriġina mill-Parti l-oħra.

ARTIKOLU 2.7

Dazji fuq l-esportazzjoni, taxxi jew imposti oħrajn

1. Parti ma għandhiex tadotta jew iżżomm:

(a) kwalunkwe dazju, taxxa jew imposta oħra ta' kwalunkwe tip imposta fuq, jew b'rabta mal-esportazzjoni ta' oġġett lill-Parti l-oħra; jew

(b) kwalunkwe taxxa interna jew imposta oħra fuq oġġett esportat lejn il-Parti l-oħra li taqbeż it-taxxa jew l-imposta li tkun imposta fuq oġġetti simili meta jkunu destinati għall-konsum domestiku.

2. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jipprevjeni lil Parti milli timponi tariffa jew imposta li hija permessa skont l-Artikolu 2.8 (Tariffi u formalitajiet) fuq l-esportazzjoni ta' oġġett.

ARTIKOLU 2.8

Tariffi u formalitajiet

1. Kull Parti għandha tiżgura, f'konformità mal-Artikolu VIII:1 tal-GATT tal-1994 inklużi n-Noti interpretattivi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu, li t-tariffi u l-imposti l-oħrajn kollha ta' kwalunkwe karattru imposti minn Parti fuql-importazzjoni jew l-esportazzjoni ta' oġġetti, jew b'rabta magħha, huma limitati fl-ammont għall-kost approssimattiv tas-servizzi pprovduti, u ma jirrappreżentawx protezzjoni indiretta għall-oġġetti domestiċi jew tassazzjoni tal-importazzjonijiet jew tal-esportazzjonijiet għal skopijiet fiskali.

2. Parti ma għandhiex timponi t-tariffi u imposti oħrajn ta' kwalunkwe karattru msemmija fil-paragrafu 1 fuq bażi *ad valorem*.

3. Kull Parti għandha tippubblika minnufih it-tariffi u l-imposti l-oħrajn kollha ta' kwalunkwe karattru li timponi fuq l-importazzjoni jew l-esportazzjoni ta' oġġetti, jew b'rabta magħhom, b'mod li l-gvernijiet, in-negozjanti u partijiet interessati oħrajn ikunu jistgħu jsiru midħla tagħhom.

4. Parti ma għandhiex teħtieġ tranżazzjoni konsulari, inkluż tariffi relatati u imposti oħrajn ta' kwalunkwe karattru, b'rabta mal-importazzjoni ta' kwalunkwe oġġett tal-Parti l-oħra.

5. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-tariffi jew imposti oħrajn ta' kwalunkwe karattru ma jinkludux taxxi fuq l-esportazzjoni, dazji doganali, imposti ekwivalenti għal taxxa interna, jew imposti interni oħrajn imposti b'mod konsistenti mal-Artikolu III:2 tal-GATT tal-1994, jew dazji anti-dumping jew kumpensatorji.

ARTIKOLU 2.9

Oġġetti msewwijin jew mibdulin

1. Parti ma għandhiex tapplika dazju doganali għal oġġett, irrispettivament mill-oriġini tiegħu, li jidħol mill-ġdid fit-territorju tal-Parti wara li dak l-oġġett ikun ġie temporanjament esportat mit-territorju tagħha lejn it-territorju tal-Parti l-oħra għal tiswija jew għal alterazzjoni, irrispettivament minn jekk jistax ikun li dik it-tiswija jew l-alterazzjoni seħħet fit-territorju tal-Parti minn fejn l-oġġett ikun ġie esportat għat-tiswija jew għall-alterazzjoni.

2. Il-paragrafu 1 ma japplikax għal oġġett importat f'bond, f'żoni ta' kummerċ ħieles, jew fi status simili, li huwa mbagħad esportat għat-tiswija jew għall-alterazzjoni u li ma jiġix importat mill-ġdid f'bond, f'żoni ta' kummerċ ħieles, jew fi status simili.

3. Parti ma għandhiex tapplika dazju doganali għal oġġett, irrispettivament mill-oriġini tiegħu, importat temporanjament mit-territorju tal-Parti l-oħra għal tiswija jew għal alterazzjoni.

ARTIKOLU 2.10

Oġġetti manufatturati mill-ġdid

1. Parti ma għandhiex tagħti trattament lil oġġetti manifatturati mill-ġdid tal-Parti l-oħra li jkun anqas favorevoli minn dak li tagħti l-Parti lil oġġetti ekwivalenti, meta jkunu ġodda.

2. Għal ċertezza akbar, l-Artikolu 2.11 (Restrizzjonijiet tal-importazzjonijiet u tal-esportazzjonijiet) japplika għal projbizzjonijiet jew restrizzjonijiet fuq l-importazzjoni jew fuq l-esportazzjoni ta' oġġetti manifatturati mill-ġdid. Jekk Parti tadotta jew iżżomm projbizzjonijiet jew restrizzjonijiet tal-importazzjonijiet jew tal-esportazzjonijiet ta' oġġetti użati, hija ma għandhiex tapplika t-tali miżuri għal oġġetti manifatturati mill-ġdid.

3. Parti tista' teżiġi li l-oġġetti manifatturati mill-ġdid jiġu identifikati bħala tali għad-distribuzzjoni jew għall-bejgħ fit-territorju tagħha u li l-oġġetti jkunu jissodisfaw ir-rekwiżiti tekniċi applikabbli kollha li japplikaw għal oġġetti ekwivalenti, meta jkunu ġodda.

ARTIKOLU 2.11

Restrizzjonijiet tal-importazzjonijiet u tal-esportazzjonijiet

1. L-ebda Parti ma għandha tadotta jew iżżomm xi projbizzjoni jew restrizzjoni tal-importazzjoni ta' xi oġġett tal-Parti l-oħra jew tal-esportazzjoni jew tal-bejgħ għall-esportazzjoni ta' xi oġġett destinat għat-territorju tal-Parti l-oħra, ħlief f'konformità mal-Artikolu XI tal-GATT tal-1994, inklużi n-Noti interpretattivi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu. Għal dak l-għan, l-Artikolu XI tal-GATT tal-1994 u n-Noti interpretattivi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu huma inkorporati u integrati f'dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

2. Parti ma għandhiex tadotta jew iżżomm:

(a) rekwiżiti tal-prezz tal-esportazzjoni u tal-importazzjoni[1], għajr kif permess fl-infurzar ta' ordnijiet u ta' impenji tad-dazju kumpensatorju u anti-dumping; jew

(b) liċenzjar għall-importazzjoni bil-kundizzjoni li jiġi ssodisfat rekwiżit tal-prestazzjoni.

ARTIKOLU 2.12

Marka tal-oriġini

1. Jekk New Zealand tkun teħtieġ marka tal-oriġini fuq l-importazzjoni ta' oġġetti mill-Unjoni, New Zealand għandha taċċetta l-marka tal-oriġini "Magħmul fl-UE" b'kundizzjonijiet li ma jkunux anqas favorevoli minn dawk applikati għall-marki tal-oriġini ta' Stat Membru.

2. Għall-finijiet tal-marka tal-oriġini "Magħmul fl-UE", New Zealand għandha tittratta lill-Unjoni bħala territorju wieħed.

[1] Għal ċertezza akbar, dan il-l-punt mhuwiex maħsuba sabiex tipprevjeni lil Parti milli tiddependi fuq il-prezz tal-importazzjonijiet sabiex tiddetermina r-rata applikabbli ta' dazju doganali f'konformità ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 2.13

Proċeduri ta' liċenzjar għall-importazzjoni

1. Kull Parti għandha tadotta u tamministra kwalunkwe proċedura ta' liċenzjar għall-importazzjoni f'konformità mal-Artikoli 1 sa 3 tal-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni. Għal dak l-għan, l-Artikoli 1 sa 3 tal-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni huma inkorporati u integrati f'dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

2. Parti li tadotta proċedura ġdida ta' liċenzjar għall-importazzjoni jew timmodifika proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-importazzjoni, għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra dwar it-tali adozzjoni jew modifika mingħajr dewmien u fi kwalunkwe każ mhux aktar tard minn 60 jum wara d-data tal-pubblikazzjoni tal-proċedura rilevanti. In-notifika għandha tinkludi l-informazzjoni speċifikata fl-Artikolu 5(2) tal-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni. Parti għandha titqies konformi ma' dan l-obbligu ta' notifika jekk tinnotifika l-adozzjoni ta' proċedura ġdida ta' liċenzjar għall-importazzjoni, jew modifika għal proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-importazzjoni, lill-Kumitat tad-WTO dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni stabbilit mill-Artikolu 4 tal-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni, inkluż l-informazzjoni speċifikata fl-Artikolu 5(2) ta' dak il-Ftehim.

3. Fuq talba ta' Parti, il-Parti l-oħra għandha tipprovdi minnufih kwalunkwe informazzjoni rilevanti, inkluża l-informazzjoni speċifikata fl-Artikolu 5(2) tal-Ftehim dwar il-Liċenzjar għall-Importazzjoni, fir-rigward ta' kwalunkwe proċedura ta' liċenzjar għall-importazzjoni li jkollha l-ħsieb li tadotta jew li żżomm kif ukoll kwalunkwe modifika għal proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-importazzjoni.

4. Jekk Parti tiċħad applikazzjoni għal liċenzja tal-importazzjoni fir-rigward ta' oġġett tal-Parti l-oħra, hija għandha, fuq talba, u f'perjodu ta' żmien raġonevoli wara li tirċievi t-talba, tipprovdi lill-applikant bi spjegazzjoni bil-miktub għar-raġuni għaċ-ċaħda.

ARTIKOLU 2.14

Proċeduri ta' liċenzjar għall-esportazzjoni

1. Kull Parti għandha tippubblika kull proċedura ġdida ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, jew kull modifika għal xi proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-esportazzjoni b'mod li l-gvernijiet, in-negozjanti u partijiet interessati oħrajn ikunu jistgħu jsiru midħla tagħhom. Tali pubblikazzjoni għandha ssir, kull meta jkun prattikabbli, 45 jum qabel ma tidħol fis-seħħ il-proċedura l-ġdida ta' liċenzjar għall-esportazzjoni jew kwalunkwe modifika ta' proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, u fi kwalunkwe każ mhux aktar tard mid-data li fiha tidħol fis-seħħ il-proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni jew kwalunkwe modifika ta' proċedura eżistenti ta' liċenzjar għall-esportazzjoni.

2. Kull Parti għandha tiżgura li tinkludi l-informazzjoni li ġejja fil-pubblikazzjoni tagħha tal-proċeduri ta' liċenzjar għall-esportazzjoni:

(a) it-testi tal-proċeduri tagħha ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, jew ta' kwalunkwe modifika li l-Parti tagħmel f'dawk il-proċeduri;

(b) l-oġġetti soġġetti għal kull proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni;

(c) għal kull proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, deskrizzjoni tal-proċess għall-applikazzjoni għal liċenzja u kwalunkwe kriterju li applikant jeħtieġlu jissodisfa sabiex ikun eliġibbli sabiex japplika għal liċenzja, bħall-pussess ta' liċenzja ta' attività, l-istabbiliment jew iż-żamma ta' investiment, jew l-operat permezz ta' forma partikolari ta' stabbiliment fit-territorju ta' Parti;

(d) punt jew punti ta' kuntatt minn fejn il-persuni interessati jistgħu jiksbu aktar informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet sabiex tinkiseb liċenzja għall-esportazzjoni;

(e) il-korp jew il-korpi amministrattivi li lilhom trid tiġi ppreżentata applikazzjoni għal liċenzja jew dokumentazzjoni rilevanti oħra;

(f) deskrizzjoni ta' kull miżura li tkun qed tiġi implimentata permezz tal-proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni;

(g) il-perjodu li matulu se tkun fis-seħħ xi proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, sakemm il-proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni ma tibqax fis-seħħ sakemm tiġi rtirata jew riveduta, u tirriżulta f'pubblikazzjoni ġdida;

(h) jekk il-Parti jkun biħsiebha tuża proċedura ta' liċenzjar għall-esportazzjoni sabiex tamministra kwota tal-esportazzjoni, il-kwantità kumplessiva u, jekk applikabbli, il-valur tal-kwota u d-dati tal-ftuħ u tal-għeluq tal-kwota; u

(i) kwalunkwe eżenzjoni jew eċċezzjoni li tissostitwixxi r-rekwiżit li tinkiseb liċenzja għall-esportazzjoni, kif jistgħu jintalbu jew jintużaw dawk l-eżenzjonijiet jew l-eċċezzjonijiet, u l-kriterji għall-għoti tagħhom.

3. Fi żmien 30 jum wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra dwar il-proċeduri eżistenti tagħha ta' liċenzjar għall-esportazzjoni. Parti li tadotta proċeduri ġodda ta' liċenzjar għall-esportazzjoni, jew modifiki ta' proċeduri ta' liċenzjar eżistenti, għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra b'tali adozzjoni jew modifika fi żmien 60 jum wara l-pubblikazzjoni ta' kwalunkwe proċedura ġdida ta' liċenzjar għall-esportazzjoni jew kwalunkwe modifika ta' proċedura ta' liċenzjar eżistenti. In-notifika għandha tinkludi r-referenza għas-sors jew għas-sorsi fejn tkun ippubblikata l-informazzjoni speċifikata fil-paragrafu 2 u , meta jkun xieraq, l-indirizz tas-sit web jew tas-siti web rilevanti tal-gvern.

4. Għal ċertezza akbar, xejn f'dan l-Artikolu ma jesiġi li Parti tagħti liċenzja għall-esportazzjoni, jew jipprevjeni lil Parti milli timplimenta l-impenji tagħha skont ir-riżoluzzjonijiet tal-Kunsill tas-Sigurtà tan-Nazzjonijiet Uniti, kif ukoll skont reġimi multilaterali ta' nonproliferazzjoni u arranġamenti ta' kontroll tal-esportazzjoni, inklużi:

(a) il-Ftehim ta' Wassenaar dwar il-Kontrolli tal-Esportazzjoni għall-Armi Konvenzjonali u l-Prodotti u t-Teknoloġiji b'Użu Doppju, magħmul f'The Hague fid-19 ta' Diċembru 1995;

(b) il-Konvenzjoni dwar il-Projbizzjoni tal-Iżvilupp, il-Produzzjoni, il-Ħażna u l-Użu ta' Armi Kimiċi u dwar il-Qerda tagħhom, magħmula f'Pariġi fit-13 ta' Jannar 1993;

(c) il-Konvenzjoni dwar il-Projbizzjoni tal-Iżvilupp, il-Produzzjoni u l-Ħażna ta' Armi Batterjoloġiċi (Bijoloġiċi) u Tossiniċi u dwar il-Qerda Tagħhom, magħmula f'Londra, f'Moska u f'Washington fl-10 ta' April 1972;

(d) it-Trattat dwar in-Nonproliferazzjoni tal-Armi Nukleari, magħmul f'Londra, f'Moska u f'Washington fl-1 ta' Lulju 1968; u

(e) il-Grupp Awstralja, il-Grupp ta' Fornituri Nukleari, u s-Sistema ta' Kontroll tat-Teknoloġija tal-Missili.

ARTIKOLU 2.15

Rati tal-utilizzazzjoni tal- preferenzi

1. Għall-fini tal-monitoraġġ tal-funzjonament ta' dan il-Ftehim u tal-kalkolu tar-rati tal-utilizzazzjoni tal-preferenzi, kull sena, il-Partijiet għandhom jiskambjaw statistiki komprensivi dwar l-importazzjoni għal perjodu li jibda sena wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim sa 10 snin wara li titlesta t-tneħħija ta' tariffi għall-oġġetti kollha f'konformità mal-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi). Sakemm il-Kumitat għall-Kummerċ ma jiddeċidix mod ieħor, dak il-perjodu għandu jiġi estiż awtomatikament għal ħames snin, u wara dan il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jiddeċiedi li jestendih ulterjorment.

2. L-iskambju ta' statistiki dwar l-importazzjoni għandu jkopri *data* li tappartjeni għall-aktar sena riċenti disponibbli, inklużi l-valur u, jekk applikabbli, il-volum, fil-livell tal-linji tariffarji għall-importazzjonijiet ta' oġġetti tal-Parti l-oħra li jibbenefikaw minn trattament preferenzjali tad-dazju skont dan il-Ftehim u għall-importazzjoni ta' dawk l-oġġetti li jkunu rċevew trattament mhux preferenzjali inkluż taħt ir-reġimi differenti użati mill-Partijiet mal-importazzjoni. Statistika bħal din kif ukoll ir-rati tal-utilizzazzjoni tal-preferenzi jistgħu jiġu ppreżentati għal skambju ta' fehmiet lill-Kumitat għall-Kummerċ.

ARTIKOLU 2.16

Dħul temporanju

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "dħul temporanju" tfisser il-proċedura doganali li biha ċerti oġġetti, inkluż il-mezz tat-trasport, ikunu jistgħu jiddaħħlu fit-territorju ta' Parti b'mod kundizzjonali mill-pagament ta' dazji u ta' taxxi tal-importazzjoni u mingħajr l-applikazzjoni ta' projbizzjonijiet tal-importazzjonijiet jew ta' limitazzjonijiet tal-importazzjonijiet ta' karattru ekonomiku, bil-kondizzjoni li l-oġġetti jkunu importati għal skop speċifiku u jkunu maħsubin għall-esportazzjoni mill-ġdid f'perjodu speċifikat mingħajr ma tkun saritilhom xi bidla ħlief għal deprezzament normali minħabba l-użu magħmul minn dawk l-oġġetti.

2. Kull Parti għandha tagħti dħul temporanju skont il-liġijiet, ir-regolamenti jew il-proċeduri tagħha, lill-oġġetti li ġejjin, irrispettivament mill-oriġini tagħhom:

(a) tagħmir professjonali, inkluż tagħmir għall-istampa jew għat-televiżjoni, software, u tagħmir tax-xandir u ċinematografiku, neċessarji għat-twettiq tal-attività tan-negozju, tas-sengħa, jew tal-professjoni ta' persuna li tkun qiegħda żżur it-territorju tal-Parti l-oħra sabiex twettaq kompitu speċifikat;

(b) oġġetti, inklużi l-partijiet komponenti tagħhom, apparat anċillari, u aċċessorji, maħsubin għall-wiri jew għall-użu f'wirjiet, f'fieri, f'laqgħat jew f'avvenimenti simili;

(c) kampjuni kummerċjali u films u reġistrazzjonijiet ta' reklamar (media viżwali reġistrata jew materjali tal-awdjo, li jikkonsistu essenzjalment f'immaġnijiet jew f'ħoss li juri n-natura jew l-operat tal-oġġetti jew tas-servizzi offruti għall-bejgħ jew għal-lokazzjoni minn persuna stabbilita jew residenti fit-territorju ta' Parti dment li tali materjali jkunu ta' tip xieraq għall-wiri lil klijenti prospettivi iżda mhux għax-xandir lill-pubbliku ġenerali); u

(d) oġġetti importati għal skopijiet sportivi, inklużi kompetizzjonijiet, wirjiet, taħriġ, tiġrijiet jew avvenimenti simili.

3. Għad-dħul temporanju tal-oġġetti elenkati fil-paragrafu 2, kull Parti għandha taċċetta carnets A.T.A. maħruġin fil-Parti l-oħra, approvati hemmhekk u ggarantiti minn assoċjazzjoni li tifforma parti mill-katina internazzjonali tal-garanzija, iċċertifikati mill-awtoritajiet kompetenti u validi fit-territorju tal-Parti li timporta.

4. Kull Parti għandha tiddetermina l-perjodu li matulu l-oġġetti jistgħu jibqgħu taħt il-proċedura ta' ammissjonijiet temporanji. Il-perjodu inizjali jista' jiġi estiż b'mod awtonomu minn Parti.

5. Kull Parti tista' titlob li l-oġġetti li jibbenefikaw minn dħul temporanju:

(a) jintużaw biss minn ċittadin jew minn resident tal-Parti l-oħra jew taħt is-superviżjoni personali tiegħu fl-eżerċizzju tal-attività tan-negozju, tas-sengħa, tal-professjoni, jew tal-isport imwettaq minn dak iċ-ċittadin jew ir-resident;

(b) ma jinbigħux, ma jinkrewx, ma jintremewx, u ma jiġux ittrasferiti waqt li jkunu fit-territorju tagħha;

(c) ikunu akkumpanjati minn garanzija li tkun konsistenti mal-obbligi tal-Parti li timporta skont il-konvenzjonijiet doganali internazzjonali rilevanti li tkun aderiet magħhom;

(d) ikunu identifikati meta jkunu importati u esportati;

(e) jiġu esportati mat-tluq jew qabel it-tluq taċ-ċittadin jew tar-resident imsemmi fil-punt (a), jew f'perjodu relatat mal-iskop tad-dħul temporanju li l-Parti tista' tistabbilixxi, jew fi żmien sena, sakemm ma jiġix estiż;

(f) jiġu ammessi fi kwantità mhux akbar minn dik raġonevoli għall-użu maħsub tagħhom; jew

(g) ikunu altrimenti ammissibbli fit-territorju tal-Parti skont il-liġi tagħha.

6. Jekk kwalunkwe kundizzjoni li Parti tista' timponi skont il-paragrafu 5 ma tkunx ġiet issodisfata, il-Parti tista' tapplika d-dazju doganali u kwalunkwe imposta oħra li normalment tkun dovuta fuq l-oġġett kif ukoll kwalunkwe imposta jew penali oħra prevista skont il-liġi tagħha.

7. Kull Parti għandha tippermetti li oġġett ammess temporanjament skont dan l-Artikolu jiġi riesportat permezz ta' punt tat-tluq awtorizzat doganali għajr dak li permezz tiegħu jkun ġie ammess.

8. Parti għandha teħles lill-importatur jew lil persuna oħra responsabbli għal oġġett ammess temporanjament skont dan l-Artikolu mir-responsabbiltà għan-nuqqas ta' esportazzjoni ta' oġġett ammess temporanjament skont dan l-Artikolu mal-preżentazzjoni ta' prova sodisfaċenti lill-Parti li timporta li l-oġġett ammess temporanjament skont dan l-Artikolu ikun inqered jew ikun intilef għal kollox, f'konformità mal-leġiżlazzjoni doganali ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 2.17

Dħul mingħajr dazju ta' kampjuni kummerċjali ta' valur negliġibbli
u materjal ta' reklamar stampat

1. Kull Parti għandha, f'konformità mal-liġijiet, mar-regolamenti jew mal-proċeduri tagħha, tagħti dħul mingħajr dazju lil kampjuni kummerċjali ta' valur negliġibbli u materjal ta' reklamar stampat importat mill-Parti l-oħra, irrispettivament mill-oriġini tagħhom.

2. Parti tista' tiddefinixxi kampjuni kummerċjali ta' valur negliġibbli bħala:

(a) li jkollhom valur, individwalment jew fl-aggregat kif ikkonsenjati, ta' mhux aktar mill-ammont speċifikat fil-liġi ta' Parti; jew

(b) immarkati, imqattgħin, imtaqqbin, jew ittrattati b'xi mod ieħor b'tali mod li ma jkunux adattati għall-bejgħ jew għall-użu ħlief bħala kampjuni kummerċjali.

3. Il-materjali ta' reklamar stampati huma ddefiniti bħala oġġetti kklassifikati fil-Kapitolu 49 tas-SA, inklużi fuljetti, pamphlets, volantini, katalogi kummerċjali, pubblikazzjonijiet annwali minn assoċjazzjonijiet kummerċjali, materjali promozzjonali turistiċi, u kartelluni, li jintużaw għall-promozzjoni, għall-pubbliċizzazzjoni, jew għar-reklamar ta' oġġett jew ta' servizz, huma essenzjalment maħsubin sabiex jirreklamaw oġġett jew servizz, u huma pprovduti mingħajr ħlas.

ARTIKOLU 2.18

Miżuri speċifiċi li jikkonċernaw il-ġestjoni tat-trattament preferenzjali

1. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fil-prevenzjoni, fid-detezzjoni u fil-ġlieda kontra l-ksur tal-leġiżlazzjoni doganali relatata mat-trattament preferenzjali mogħti skont dan il-Kapitolu f'konformità mal-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini) u mat-Titoli I, III, IV u V tas-CCMAA.

2. Parti tista' tissospendi temporanjament it-trattament preferenzjali rilevanti tal-oġġetti kkonċernati f'konformità mal-proċedura stabbilita fil-paragrafi 3 sa 5, jekk:

(a) il-Parti tkun għamlet sejba, fuq il-bażi ta' informazzjoni oġġettiva, konvinċenti u verifikabbli, li twettaq ksur sistematiku u settorjali tal-leġiżlazzjoni doganali relatat mat-trattament preferenzjali mogħti skont dan il-Kapitolu, li jirriżulta f'telf sinifikanti ta' dħul għal dik il-Parti; u

(b) il-Parti l-oħra tirrifjuta ripetutament u b'mod mhux ġustifikat jew inkella tonqos milli tikkoopera fir-rigward tal-ksur tal-leġiżlazzjoni doganali msemmi fil-punt (a).

3. Il-Parti li tkun għamlet sejba kif imsemmija fil-punt (a) tal-paragrafu 2 għandha, mingħajr dewmien żejjed, tinnotifika lill-Kumitat għall-Kummerċ u tidħol f'konsultazzjonijiet mal-Parti l-oħra fil-Kumitat għall-Kummerċ sabiex tinstab soluzzjoni aċċettabbli għaż-żewġ naħat.

4. Jekk il-Partijiet jonqsu milli jaqblu dwar soluzzjoni aċċettabbli fi żmien tliet xhur wara n-notifika kif imsemmi fil-paragrafu 3, il-Parti li tkun għamlet is-sejba tista' tiddeċiedi li tissospendi temporanjament it-trattament preferenzjali rilevanti tal-oġġetti kkonċernati. Is-sospensjoni temporanja għandha tapplika biss għal dawk in-negozjanti li ż-żewġ Partijiet matul il-konsultazzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 3 ikunu identifikaw u jkunu qablu li dawk in-negozjanti kienu involuti fil-ksur tal-leġiżlazzjoni doganali. Tali sospensjoni temporanja għandha tiġi notifikata lill-Kumitat għall-Kummerċ mingħajr dewmien żejjed.

5. Jekk Parti tkun għamlet sejba kif imsemmi fil-punt (a) tal-paragrafu 2, u fi żmien tliet xhur wara n-notifika kif imsemmi fil-paragrafu 4 tkun stabbiliet li s-sospensjoni temporanja kif imsemmi fil-paragrafu 4 ma kinitx effettiva fil-ġlieda kontra l-ksur tal-leġiżlazzjoni doganali relatat mat-trattament preferenzjali mogħti skont dan il-Kapitolu, il-Parti tista' tiddeċiedi li tissospendi temporanjament it-trattament preferenzjali rilevanti tal-oġġetti kkonċernati. Il-Parti tista' tiddeċiedi wkoll li tissospendi temporanjament it-trattament preferenzjali rilevanti tal-oġġetti kkonċernati jekk, matul il-konsultazzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 3, il-Partijiet ma setgħux jidentifikaw u jaqblu dwar in-negozjanti involuti fil-ksur tal-leġiżlazzjoni doganali. Din is-sospensjoni temporanja għandha tiġi notifikata lill-Kumitat għall-Kummerċ mingħajr dewmien żejjed.

6. Is-sospensjonijiet temporanji msemmijin f'dan l-Artikolu għandhom japplikaw biss għall-perjodu neċessarju sabiex jiġu protetti l-interessi finanzjarji tal-Parti kkonċernata, u fi kwalunkwe każ ma għandhomx japplikaw għal aktar minn sitt xhur. Jekk il-kundizzjonijiet li wasslu għas-sospensjoni temporanja inizjali jippersistu malli jiskadi l-perjodu ta' sitt xhur, il-Parti kkonċernata tista' tiddeċiedi li ġġedded is-sospensjoni temporanja wara li tinnotifika lill-Parti l-oħra. Kwalunkwe sospensjoni bħal din għandha tkun soġġetta għal konsultazzjonijiet perjodiċi fil-Kumitat għall-Kummerċ.

7. Kull Parti għandha tippubblika, f'konformità mal-proċeduri interni tagħha, notifiki lill-importaturi dwar kwalunkwe deċiżjoni li tikkonċerna s-sospensjonijiet temporanji msemmijin f'dan l-Artikolu.

8. Minkejja l-paragrafu 5, jekk importatur ikun jista' jissodisfa lill-awtorità doganali tal-Parti li timporta li l-oġġetti kkonċernati huma konformi bis-sħiħ mal-liġi doganali tal-Parti li timporta, mar-rekwiżiti ta' dan il-Ftehim, u ma' kwalunkwe kundizzjoni xierqa oħra relatata mas-sospensjoni temporanja stabbilita mill-Parti li timporta f'konformità mal-liġi tagħha, il-Parti li timporta għandha tippermetti lill-importatur japplika għal trattament preferenzjali u jirkupra kwalunkwe dazju mħallas b'eċċess tar-rati tariffarji preferenzjali applikabbli meta l-oġġetti jkunu ġew importati.

ARTIKOLU 2.19

Kumitat għall-Kummerċ dwar l-Oġġetti

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, il-funzjonijiet tal-Kumitat għall-Kummerċ dwar l-Oġġetti għandhom jinkludu:

(a) il-promozzjoni tal-kummerċ dwar l-oġġetti bejn il-Partijiet, inkluż permezz ta' konsultazzjoni dwar l-aċċellerazzjoni tat-tneħħija ta' tariffi skont dan il-Ftehim;

(b) l-indirizzar minnufih tal-ostakli għall-kummerċ dwar l-oġġetti bejn il-Partijiet;

(c) mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim), il-konsultazzjoni dwar u l-isforz sabiex tiġi solvuta kwalunkwe kwistjoni relatata ma' dan il-Kapitolu, inklużi d-differenzi li jistgħu jinħolqu bejn il-Partijiet dwar kwistjonijiet relatati mal-klassifikazzjoni tal-oġġetti skont is-Sistema Armonizzata u l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi), jew għal emenda għall-Istruttura tal-Kodiċi tas-Sistema Armonizzata jew għan-novitajiet rispettivi ta' kull Parti, sabiex jiġi żgurat li l-obbligi ta' kull Parti skont l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) ma jinbidlux;

(d) il-monitoraġġ tar-rati tal-utilizzazzjoni tal-preferenzi u tal-istatistika, li d-*data* tagħhom tista' tiġi ppreżentata għal skambju ta' fehmiet mill-Kumitat għall-Kummerċ dwar l-Oġġetti lill-Kumitat għall-Kummerċ; u

(e) il-ħidma ma' kwalunkwe kumitat speċjalizzat jew korp ieħor stabbilit jew mogħti l-awtorità sabiex jaġixxi skont dan il-Ftehim dwar kwistjonijiet li jistgħu jkunu rilevanti għal dak il-kumitat Speċjalizzat jew il-korp ieħor, kif xieraq.

ARTIKOLU 2.20

Punti ta' kuntatt

Fi żmien 90 jum wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha taħtar punt ta' kuntatt responsabbli sabiex jiffaċilita l-komunikazzjoni bejn il-Partijiet dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt għall-punt ta' kuntatt. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

KAPITOLU 3

REGOLI TAL-ORIĠINI U PROĊEDURI TA' ORIĠINI

TAQSIMA A

REGOLI TAL-ORIĠINI

ARTIKOLU 3.1

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "kunsinna" tfisser prodott li jew jintbagħat simultanjament minn konsenjatur lil konsenjatarju jew inkella kopert b'dokument uniku tat-trasport li jkopri trasportazzjoni mill-konsenjatur lill-konsenjatarju jew, fin-nuqqas ta' dokument bħal dan, b'fattura waħda;

(b) "esportatur" tfisser persuna, li tinsab f'Parti li, f'konformità mar-rekwiżiti stabbiliti fil-liġi ta' dik il-Parti, tesporta jew tipproduċi l-prodott oriġinarju u tagħmel dikjarazzjoni dwar l-oriġini;

(c) "importatur" tfisser persuna li timporta l-prodott oriġinarju u titlob trattament tariffarju preferenzjali għalih;

(d) “materjal” tfisser kwalunkwe sustanza użata fil-produzzjoni ta’ prodott, inkluż kwalunkwe ingredjent, materja prima, komponent jew parti;

(e) “materjal mhux oriġinarju” tfisser materjal li ma jikkwalifikax bħala oriġinarju skont dan il-Kapitolu, inkluż materjal li l-istatus oriġinarju tiegħu ma jistax jiġi determinat;

(f) “prodott” tfisser ir-riżultat ta’ produzzjoni, anke jekk maħsub għall-użu bħala materjal fil-produzzjoni ta’ prodott ieħor; u

(g) “produzzjoni” tfisser kwalunkwe tip ta’ xogħol jew ta’ pproċessar, inkluż l-assemblaġġ.

ARTIKOLU 3.2

Rekwiżiti ġenerali għall-prodotti oriġinarji

1. Għall-fini tal-applikazzjoni tat-trattament tariffarju preferenzjali minn Parti għal oġġett oriġinarju tal-Parti l-oħra f’konformità ma’ dan il-Ftehim, dment li prodott jissodisfa r-rekwiżiti applikabbli l-oħrajn kollha ta’ dan il-Kapitolu, prodott għandu jitqies li joriġina fil-Parti l-oħra jekk ikun:

(a) miksub għalkollox f’dik il-Parti fis-sens tal-Artikolu 3.4 (Prodotti miksubin għalkollox);

(b) prodott f’dik il-Parti esklużivament minn materjali oriġinarji; jew

(c) prodott f'dik il-Parti li jinkorporaw materjali mhux oriġinarji dment li l-prodott jissodisfa r-rekwiżiti stabbiliti fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti).

2. Jekk prodott ikun kiseb status oriġinarju, il-materjali mhux oriġinarji użati fil-produzzjoni ta' dak il-prodott ma għandhomx jitqiesu bħala materjali mhux oriġinarji meta dak il-prodott ikun inkorporat bħala materjal fi prodott ieħor.

3. L-akkwist ta' status oriġinarju għandu jseħħ mingħajr interruzzjoni fi New Zealand jew fl-Unjoni.

ARTIKOLU 3.3

Kumulazzjoni tal-oriġini

1. Prodott li joriġina f'Parti għandu jitqies li huwa oriġinarju fil-Parti l-oħra jekk dak il-prodott jintuża bħala materjal fil-produzzjoni ta' prodott ieħor f'dik il-Parti l-oħra.

2. Il-produzzjoni mwettqa f'Parti fuq materjal mhux oriġinarju tista' tittieħed f'kunsiderazzjoni għall-fini ta' determinazzjoni ta' jekk prodott huwiex oriġinarju fil-Parti l-oħra.

3. Il-paragrafi 1 u 2 ma japplikawx jekk il-produzzjoni mwettqa fil-Parti l-oħra ma tmurx lil hinn minn operazzjoni waħda jew aktar minn fost dawk imsemmijin fl-Artikolu 3.6 (Ħdim jew ipproċessar insuffiċjenti).

4. Sabiex esportatur jimla d-dikjarazzjoni dwar l-oriġini msemmija fil-punt (a) tal-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali) għal materjal mhux oriġinarju, l-esportatur għandu jikseb mill-fornitur tiegħu dikjarazzjoni tal-fornitur kif prevista fl-Anness 3-D (Dikjarazzjoni tal-fornitur imsemmija fl-Artikolu 3.3(4) (Kumulazzjoni tal-oriġini)) jew dokument ekwivalenti li jkun fih l-istess informazzjoni li tiddeskrivi l-materjali mhux oriġinarji kkonċernati f'dettall suffiċjenti sabiex ikunu jistgħu jiġu identifikati.

ARTIKOLU 3.4

Prodotti miksubin għalkollox

1. Dawn li ġejjin jitqiesu bħala miksubin għalkollox f'Parti:

(a) sustanza minerali jew li sseħħ b'mod naturali estratta jew meħuda mill-ħamrija jew minn qiegħ il-baħar ta' Parti;

(b) pjanta jew ħxejjex imkabbrin jew maħsudin f'Parti;

(c) annimal ħaj imwieled u mrobbi f'Parti;

(d) prodott miksub minn annimal ħaj imrobbi f'Parti;

(e) prodott miksub minn annimal imbiċċer imwieled u mrobbi f'Parti;

(f) prodott miksub mill-kaċċa jew mis-sajd imwettaq f'Parti, iżda mhux lil hinn mil-limiti esterni tal-baħar territorjali tal-Parti;

(g) prodott miksub mill-akkwakultura f'Parti, jekk l-organiżmi akkwatiċi, li jinkludu l-ħut, il-molluski, il-krustaċji, invertebrati akkwatiċi oħrajn u pjanti akkwatiċi jitwieldu jew jitrabbew minn stokk ta' żrieragħ bħal bajd tal-ħut, ħut immatur jew larva, b'intervent fil-proċessi ta' trobbija jew ta' tkabbir sabiex tittejjeb il-produzzjoni bħall-istokkjar regolari, it-tagħlif jew il-protezzjoni kontra l-predaturi;

(h) prodott tas-sajd fil-baħar u prodott ieħor meħud f'konformità mad-dritt internazzjonali mill-baħar barra minn kwalunkwe baħar territorjali minn bastiment ta' Parti;

(i) prodott magħmul abbord bastiment fabbrika ta' Parti esklużivament minn prodott imsemmi fil-punt (h);

(j) prodott meħud jew estratt minn Parti jew minn persuna ta' Parti minn qiegħ il-baħar jew mis-sottoswol, barra minn kwalunkwe baħar territorjali, dment li dik il-Parti jew il-persuna ta' dik il-Parti jkollha d-dritt li taħdem dak il-qiegħ il-baħar jew is-sottoswol f'konformità mad-dritt internazzjonali;

(k) skart jew ruttam li jirriżulta minn operazzjonijiet ta' manifattura li jsiru f'Parti;

(l) prodott użat miġbur f'Parti u li huwa adattat biss għall-irkupru ta' materja prima, inkluża materja prima bħal din; u

(m) prodott manifatturat f'Parti esklużivament mill-prodotti msemmijin fil-punti (a) sa (l).

2. It-termini “bastiment ta’ Parti” u “bastiment fabbrika ta’ Parti” fil-punti (h) u (i) tal-paragrafu 1 rispettivament jirreferu biss għal bastiment u għal bastiment fabbrika li:

(a) ikun reġistrat fi Stat Membru jew fi New Zealand;

(b) ibaħħar bil-bandiera ta’ Stat Membru jew ta’ New Zealand; u

(c) jissodisfa waħda mill-kundizzjonijiet li ġejjin:

(i) mill-anqas 50 % tiegħu ikun proprjetà ta’ persuni li għandhom in-nazzjonalità ta’ Stat Membru jew ta’ New Zealand; jew

(ii) ikun proprjetà ta’ persuna ġuridika waħda jew aktar li:

(A) ikollha l-uffiċċju prinċipali u l-post ewlieni tan-negozju tagħha fi Stat Membru jew fi New Zealand; u

(B) ikollha tal-anqas 50 % tal-proprjetarji tagħha entitajiet pubbliċi jew persuni ta’ Stat Membru jew ta’ New Zealand.

ARTIKOLU 3.5

Tolleranzi

1. Jekk materjali mhux oriġinarji użati fil-produzzjoni ta' prodott ma jissodisfawx ir-rekwiżiti stabbiliti fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), il-prodott għandu jitqies bħala oriġinarju f'Parti, dment li:

(a) għall-prodotti kollha, ħlief għall-prodotti kklassifikat taħt il-Kapitoli 50 sa 63 tas-SA, il-valur ta' materjali mhux oriġinarji użati fil-produzzjoni tal-prodotti kkonċernati ma jaqbiżx l-10 % tal-prezz mill-fabbrika ta' dawk il-prodotti;

(b) għall-prodotti kklassifikat taħt il-Kapitoli 50 sa 63 tas-SA, japplikaw it-tolleranzi stabbiliti fin-Noti 7 u 8 tal-Anness 3-A (Noti introduttorji għar-Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti).

2. Il-paragrafu 1 ma japplikax jekk il-valur jew il-piż tal-materjali mhux oriġinarji użati fil-produzzjoni ta' prodott jaqbeż kwalunkwe wieħed mill-perċentwali għall-valur jew għall-piż massimu tal-materjali mhux oriġinarji kif speċifikati fir-rekwiżiti stabbiliti fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti).

3. Il-paragrafu 1 ma japplikax għall-prodotti miksubin għalkollox f'Parti skont it-tifsira tal-Artikolu 3.4 (Prodotti miksubin għalkollox). Jekk l-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti) jeħtieġ li l-materjali użati fil-produzzjoni ta' prodott ikunu miksubin għalkollox f'Parti skont it-tifsira tal-Artikolu 3.4 (Prodotti miksubin għalkollox), japplikaw il-paragrafi 1 u 2.

ARTIKOLU 3.6

Ħdim jew ipproċessar insuffiċjenti

1. Minkejja l-punt (c) tal-Artikolu 3.2(1) (Rekwiżiti ġenerali għal prodotti oriġinarji), prodott ma għandux jitqies bħala li joriġina f'Parti jekk il-produzzjoni tal-prodott f'Parti tkun tikkonsisti biss f'waħda jew f'aktar mill-operazzjonijiet li ġejjin imwettqin fuq materjali mhux oriġinarji:

(a) operazzjonijiet ta' preservazzjoni bħat-tnixxif, l-iffriżar, iż-żamma f'salmura u operazzjonijiet simili oħrajn meta l-iskop uniku tagħhom ikun li jiżguraw li l-prodott jibqa' f'kundizzjoni tajba matul it-trasport u l-ħżin[1];

(b) it-tqassim jew l-immuntar ta' pakketti;

(c) il-ħasil jew it-tindif, it-tneħħija tat-trab, tal-ossidu, taż-żjut, taż-żebgħa jew ta' koperturi oħrajn;

(d) mogħdija jew pressa tat-tessuti u ta' oġġetti tessili;

(e) operazzjonijiet sempliċi ta' żebgħa jew ta' lostru;

(f) it-tfesdiq u l-maċinazzjoni parzjali jew sħiħa tar-ross; illostrar u gglejżjar ta' ċereali u ta' ross;

[1] Fil-kuntest tal-punt (a), operazzjonijiet ta' preservazzjoni bħat-tkessiħ, l-iffriżar jew il-ventilazzjoni jitqiesu insuffiċjenti, filwaqt li operazzjonijiet bħat-tindif tal-metall bl-aċidu, it-tnixxif jew l-affumikar li huma maħsubin sabiex jagħtu karatteristiċi speċjali jew differenti tal-prodott ma jitqisux insuffiċjenti.

(g) operazzjonijiet għall-kolorazzjoni jew għall-għoti ta' aromi fiz-zokkor jew għall-iffurmar taċ-ċangaturi taz-zokkor, it-tħin parzjali jew totali taz-zokkor kristallizzat;

(h) it-tqaxxir, it-tneħħija tal-għadma jew it-tfesdiq ta' frott, ta' ġewż u ta' ħaxix;

(i) it-tisnin, it-tħin sempliċi, jew il-qtugħ sempliċi;

(j) l-għarbil, it-tnaqqija, l-għażla, il-klassifikazzjoni, l-għoti ta' grad, it-tqabbil, inkluż it-tfassil ta' settijiet ta' oġġetti;

(k) it-tqegħid sempliċi fi fliexken, f'laned, fi flasks, f'boroż, f'kontenituri, f'kaxxi, it-twaħħil fuq kartun jew fuq twavel u l-operazzjonijiet sempliċi l-oħrajn kollha ta' imballaġġ;

(l) it-twaħħil jew l-istampar ta' marki, ta' tikketti, ta' logos, u ta' sinjali oħrajn simili ta' distinzjoni fuq il-prodott jew fuq l-imballaġġ tiegħu;

(m) it-taħlit sempliċi ta' prodotti, kemm jekk ta' tipi differenti kif ukoll jekk le; it-taħlit taz-zokkor ma' kwalunkwe materjal;

(n) is-sempliċi żieda ta' ilma jew id-dilwizzjoni bl-ilma jew b'sustanza oħra li ma tbiddilx materjalment il-karatteristiċi tal-prodott, jew id-deidratazzjoni jew id-denaturazzjoni tal-prodotti

(o) l-assemblaġġ sempliċi ta' partijiet ta' oġġetti sabiex jiġi kkostitwit oġġett sħiħ jew iż-żarmar tal-prodott f'partijiet; jew

(p) l-iskarnar ta’ annimali.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1, l-operazzjonijiet għandhom jitqiesu li huma sempliċi jekk ma jkunu meħtieġa la ħiliet speċjali u lanqas makkinarji, apparati jew tagħmir manifatturati jew installati b’mod speċjali għat-twettiq ta’ dawk l-operazzjonijiet.

ARTIKOLU 3.7

Unità tal-kwalifika

1. Għall-finijiet ta’ dan il-Kapitolu, l-unità tal-kwalifika għandha tkun il-prodott partikolari li jitqies bħala l-unità bażika meta l-prodott jiġi kklassifikat skont is-SA.

2. Jekk kunsinna tkun imsawra minn numru ta’ prodotti identiċi klassifikati taħt l-istess intestatura tas-Sistema Armonizzata, kull prodott individwali għandu jitqies meta jiġi applikat dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 3.8

Materjali tal-ippakkjar u kontejners għat-trasportazzjoni

Il-materjali tal-ippakkjar u l-kontejners għat-trasportazzjoni li jintużaw sabiex prodott jiġi protett matul il-ġarr għandhom jiġu injorati meta jiġi ddeterminat jekk prodott ikollux status oriġinarju.

ARTIKOLU 3.9

Materjali tal-imballaġġ u kontenituri għall-bejgħ bl-imnut

1. Il-materjali tal-imballaġġ u l-kontenituri li fihom prodott jiġi imballat għall-bejgħ bl-imnut, jekk ikklassifikati ma' dak il-prodott, għandhom jiġu injorati fid-determinazzjoni ta' jekk il-materjali mhux oriġinarji użati fil-produzzjoni tal-prodott ikunux ġew soġġetti għall-bidla applikabbli fil-klassifikazzjoni tariffarja jew għal operazzjoni speċifika ta' manifattura jew ta' pproċessar kif stabbilita fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti) jew jekk il-prodott ikunx miksub għalkollox f'Parti skont it-tifsira tal-Artikolu 3.4 (Prodotti Miksubin għalkollox);.

2. Meta prodott ikun soġġett għal rekwiżit tal-valur kif stabbilit fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), il-valur tal-materjali tal-imballaġġ u tal-kontenituri li fihom jiġi imballat il-prodott għall-bejgħ bl-imnut, jekk ikklassifikati ma dak il-prodott, għandu jkun ikkunsidrat bħala oriġinarju jew mhux oriġinarju, skont il-każ, fil-kalkolu għall-finijiet tal-applikazzjoni tar-rekwiżit tal-valur għall-prodott.

ARTIKOLU 3.10

Aċċessorji, spare parts u għodod

1. Għall-fini ta' dan l-Artikolu, aċċessorji, spare parts, għoddod u materjali struzzjonali jew ta' informazzjoni oħrajn ta' prodott ikunu koperti jekk ikunu:

(a) ikklassifikati, ikkonsenjati u fatturati mal-prodott; u

(b) tat-tip, tal-kwantità u tal-valur li jkunu komuni għall-prodott ikkonċernat.

2. Fid-determinazzjoni ta' jekk prodott:

(a) ikunx miksub għalkollox f'Parti skont it-tifsira tal-Artikolu 3.4 (Prodotti miksubin għalkollox), jew jissodisfax proċess ta' produzzjoni jew ta' bidla fir-rekwiżit ta' klassifikazzjoni tariffarja kif stabbilit fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), aċċessorji, spare parts, għodod u materjali struzzjonali jew ta' informazzjoni oħrajn ta' dak il-prodott għandhom jiġu injorati; u

(b) jissodisfax rekwiżit tal-valur kif stabbilit fl-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodott), il-valur tal-aċċessorji, tal-ispare parts, tal-għodod u tal-materjali struzzjonali jew ta' informazzjoni oħrajn ta' dak il-prodott għandu jiġi kkunsidrat bħala materjali oriġinarji jew mhux oriġinarji, skont kif ikun il-każ, fil-kalkolu għall-fini tal-applikazzjoni tar-rekwiżit tal-valur għall-prodott.

ARTIKOLU 3.11

Settijiet

Is-settijiet, kif definiti fir-Regola Ġenerali 3, il-punt (a) u (b), tar-Regoli ġenerali għall-interpretazzjoni tas-Sistema Armonizzata, għandhom jitqiesu bħala li joriġinaw f'Parti jekk il-komponenti kollha tagħhom ikollhom status oriġinarju. Meta sett ikun magħmul minn komponenti oriġinarji u mhux oriġinarji, is-sett bħala element sħiħ għandu jitqies bħala oriġinarju f'Parti jekk il-valur tal-komponenti mhux oriġinarji ma jkunx jaqbeż il-15 % tal-prezz mill-fabbrika ta dak is-sett.

ARTIKOLU 3.12

Elementi newtrali

Sabiex jiġi ddeterminat jekk prodott joriġinax minn Parti, ma għandux ikun neċessarju li jiġi ddeterminat l-istatus oriġinarju tal-elementi newtrali li ġejjin:

(a) l-enerġija u l-fjuwil;

(b) l-impjant u t-tagħmir, inklużi prodotti użati għall-manutenzjoni tagħhom;

(c) magni, għodod, mastri u forom;

(d) spare parts u materjali użati fil-manutenzjoni ta' tagħmir u ta' bini;

(e) lubrikanti, griż, materjali komposti u materjali oħrajn użati fil-produzzjoni jew użati sabiex jitħaddmu tagħmir u binjiet;

(f) ingwanti, nuċċalijiet, żraben, ilbies, tagħmir u provvisti tas-sikurezza;

(g) tagħmir, apparati u provvisti użati għall-ittestjar jew għall-ispezzjonar tal-prodott;

(h) katalisti u solventi; u

(i) materjali oħrajn li la huma inkorporati u lanqas maħsubin sabiex jiġu inkorporati fil-kompożizzjoni finali tal-prodott.

ARTIKOLU 3.13

Metodu ta' segregazzjoni kontabilistika għall-materjali funġibbli u għall-prodotti funġibbli

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, "materjali funġibbli" jew "prodotti funġibbli" tfisser materjali jew prodotti li huma tal-istess tip u kwalità kummerċjali, bl-istess karatteristiċi tekniċi u fiżiċi, u li ma jistgħux jiġu distinti minn xulxin għall-finijiet tal-oriġini.

2. Materjali funġibbli oriġinarji u mhux oriġinarji jew prodotti funġibbli għandhom jiġu ssegregati fiżikament waqt il-ħżin sabiex jinżamm l-istatus oriġinarju u mhux oriġinarju tagħhom.

3. Minkejja l-paragrafu 2, materjali funġibbli oriġinarji u mhux oriġinarji jistgħu jintużaw fil-produzzjoni ta' prodott mingħajr ma jiġu ssegregati fiżikament waqt il-ħażna jekk jintuża metodu ta' segregazzjoni kontabilistika.

4. Minkejja l-paragrafu 2, prodotti funġibbli oriġinarji u mhux oriġinarji kklassifikati fil-Kapitoli 10, 15, 27, 28, 29, l-intestaturi minn 32.01 sa 32.07, jew l-intestaturi minn 39.01 sa 39.14 tas-Sistema Armonizzata jistgħu jinħażnu f'Parti qabel l-esportazzjoni lejn il-Parti l-oħra mingħajr ma jkunu segregati fiżikament, jekk jintuża metodu ta' segregazzjoni kontabilistika.

5. Il-metodu ta' segregazzjoni kontabilistika msemmi fil-paragrafi 3 u 4 għandu jiġi applikat f'konformità ma' metodu ta' ġestjoni tal-inventarju skont il-prinċipji kontabilistiċi li jiġu ġeneralment aċċettati fil-Parti fejn jintuża l-metodu ta' segregazzjoni kontabilistika.

6. Il-metodu ta' segregazzjoni kontabilistika għandu jkun kwalunkwe metodu li jiżgura li fi kwalunkwe ħin ma jkunx hemm aktar prodotti li jirċievu status oriġinarju milli kieku l-materjali jew il-prodotti jkunu ġew segregati fiżikament.

ARTIKOLU 3.14

Prodotti ritornati

Jekk prodott oriġinarju ta' Parti esportat minn dik il-Parti lejn pajjiż terz jirritorna lejn dik il-Parti, għandu jitqies bħala prodott mhux oriġinarju ħlief jekk il-prodott irritornat:

(a) ikun l-istess bħal dak esportat; u

(b) ma saritlux xi operazzjoni minbarra dik li hija neċessarja sabiex jiġi ppreservat f'kundizzjoni tajba waqt li kien fil-pajjiż li lilu jkun ġie esportat jew waqt li kien qiegħed jiġi esportat.

ARTIKOLU 3.15

Nonalterazzjoni

1. Prodott oriġinarju dikjarat għall-użu domestiku fil-Parti li timporta ma għandux, wara l-esportazzjoni u qabel ma jiġi ddikjarat għal użu domestiku, ikun ġie alterat, ittrasformat b'xi mod jew soġġett għal operazzjonijiet għajr dawk ta' preservazzjoni f'kundizzjoni tajba jew ta' żieda jew ta' twaħħil ta' marki, ta' tikketti, ta' siġilli jew ta' xi dokumentazzjoni oħra sabiex tiġi żgurata l-konformità ma' rekwiżiti speċifiċi tal-Parti li timporta.

2. Il-ħżin jew il-wiri ta' prodott oriġinarju jista' jsir f'pajjiż terz jekk dak il-prodott oriġinarju ma jiġix approvat għall-użu domestiku f'dak il-pajjiż terz.

3. Mingħajr preġudizzju għat-Taqsima b (Proċeduri ta' oriġini) ta' dan il-Kapitolu, il-qsim tal-kunsinni jista' jsir f'pajjiż terz jekk il-kunsinni ma jiġux approvati għall-użu domestiku f'dak il-pajjiż terz.

4. F'każ ta' dubju dwar jekk ikunux rispettati r-rekwiżiti previsti fil-paragrafi 1 sa 3, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' titlob lill-importatur jipprovdi evidenza ta' konformità ma' dawk ir-rekwiżiti, li tista' tingħata bi kwalunkwe mezz, inklużi dokumenti tat-trasport kuntrattwali bħal poloz ta' kargu jew evidenza fattwali jew konkreta bbażata fuq il-markatura jew l-enumerazzjoni tal-pakketti jew kwalunkwe evidenza relatata mal-prodott innifsu.

TAQSIMA B

PROĊEDURI TAL-ORIĠINI

ARTIKOLU 3.16

Talba għal trattament tariffarju preferenzjali

1. Il-Parti li timporta għandha tagħti trattament tariffarju preferenzjali lil prodott oriġinarju fil-Parti l-oħra fuq il-bażi ta' talba mill-importatur għat-trattament tariffarju preferenzjali. L-importatur għandu jkun responsabbli għall-korrettezza tat-talba għal trattament tariffarju preferenzjali u għall-konformità mar-rekwiżiti stabbiliti f'dan il-Kapitolu.

2. Talba għal trattament tariffarju preferenzjali għandha tkun ibbażata fuq jew:

(a) dikjarazzjoni dwar l-oriġini li l-prodott huwa oriġinarju magħmula mill-esportatur; jew

(b) l-għarfien tal-importatur li l-prodott huwa oriġinarju.

3. Talba għal trattament tariffarju preferenzjali u l-bażi tagħha kif imsemmi fil-punti (a) u (b) tal-paragrafu 2 għandhom ikunu inklużi fid-dikjarazzjoni doganali dwar l-importazzjoni f'konformità mal-liġi tal-Parti li timporta.

4. L-importatur li jagħmel talba għal trattament tariffarju preferenzjali bbażat fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini msemmija fil-punt (a) tal-paragrafu 2 għandu jżomm id-dikjarazzjoni dwar l-oriġini u, meta jkun meħtieġ jagħmel hekk mill-awtorità doganali tal-Parti li timporta, għandu jipprovdi kopja ta' din lill-awtorità doganali.

ARTIKOLU 3.17

Talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni

1. Jekk l-importatur ma jkunx għamel talba għal trattament tariffarju preferenzjali fiż-żmien tal-importazzjoni, u l-prodott ikun ikkwalifika għal trattament tariffarju preferenzjali fiż-żmien tal-importazzjoni, il-Parti li timporta għandha tagħti trattament tariffarju preferenzjali u tħallas lura jew tagħti remissjoni ta' kwalunkwe dazju doganali żejjed imħallas.

2. Il-Parti li timporta tista' titlob bħala kundizzjoni għall-għoti ta' trattament tariffarju preferenzjali skont il-paragrafu 1 li l-importatur jagħmel talba għal trattament tariffarju preferenzjali u tipprovdi l-bażi għat-talba kif imsemmi fl-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali). Tali talba għandha ssir mhux aktar tard minn tliet snin wara d-data tal-importazzjoni jew f'perjodu itwal jekk speċifikat fil-liġi tal-Parti li timporta.

ARTIKOLU 3.18

Dikjarazzjoni dwar l-oriġini

1. Dikjarazzjoni dwar l-oriġini tista' ssir minn esportatur ta' prodott fuq il-bażi tal-informazzjoni li turi li l-prodott huwa oriġinarju, inkluża, meta tkun applikabbli, informazzjoni dwar l-istatus oriġinarju tal-materjali użati fil-produzzjoni ta' dak il-prodott. L-esportatur għandu jkun responsabbli għall-korrettezza tad-dikjarazzjoni dwar l-oriġini u tal-informazzjoni pprovduta.

2. Dikjarazzjoni dwar l-oriġini għandha ssir f'waħda mill-verżjonijiet lingwistiċi inklużi fl-Anness 3-C (Test tad-dikjarazzjoni dwar l-oriġini) fuq fattura jew fuq kwalunkwe dokument ieħor li jiddeskrivi l-prodott oriġinarju f'dettall suffiċjenti sabiex tkun tista' ssir l-identifikazzjoni tiegħu[1]. Il-Parti li timporta ma għandhiex teħtieġ li l-importatur jissottometti traduzzjoni tad-dikjarazzjoni dwar l-oriġini.

3. Dikjarazzjoni dwar l-oriġini għandha tkun valida għal sena mid-data ta' meta tkun saret.

4. Dikjarazzjoni dwar l-oriġini tista' tapplika għal:

(a) trasportazzjoni waħda ta' prodott wieħed jew aktar importat f'Parti; jew

[1] Għal ċertezza akbar, filwaqt li d-dikjarazzjoni dwar l-oriġini trid issir mill-esportatur u l-esportatur għandu jkun responsabbli sabiex jipprovdi biżżejjed dettall sabiex jiġi identifikat il-prodott oriġinarju, ma għandu jkun hemm l-ebda rekwiżit dwar l-identità jew il-post tal-istabbiliment tal-persuna li toħroġ l-fattura jew kwalunkwe dokument ieħor, jekk dak id-dokument jippermetti identifikazzjoni ċara tal-esportatur.

(b) diversi trasportazzjonijiet tal-istess prodotti importati f'Parti fikwalunkwe perjodu speċifikat fid-dikjarazzjoni dwar l-oriġini li ma jaqbiżx it-12-il xahar.

5. Il-Parti li timporta għandha, fuq talba tal-importatur u soġġetta għal rekwiżiti li l-Parti li timporta tista' tipprovdi, tippermetti dikjarazzjoni unika dwar l-oriġini għal prodotti mhux assemblati jew żmantellati skont it-tifsira tar-Regola Ġenerali 2, il-punt (a), tar-Regoli ġenerali għall-interpretazzjoni tas-SistemaArmonizzata li jaqgħu fit-Taqsimiet XV sa XXI tas-Sistema A rmonizzata meta jiġu importati b'pagamenti parzjali.

ARTIKOLU 3.19

Żbalji żgħar jew diskrepanzi żgħar

L-awtorità doganali tal-Parti li timporta ma għandhiex tirrifjuta talba għal trattament tariffarju preferenzjali minħabba żbalji żgħar jew diskrepanzi żgħar fid-dikjarazzjoni dwar l-oriġini.

ARTIKOLU 3.20

Għarfien tal-importatur

L-għarfien tal-importatur li prodott joriġina mill-Parti li tesporta għandu jkun ibbażat fuq informazzjoni li turi li l-prodott ikun oriġinarju u jissodisfa r-rekwiżiti ta' dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 3.21

Rekwiżiti ta' żamma tar-rekords

1. Għal minimu ta' tliet snin wara d-data li fiha tkun saret it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali imsemmija fl-Artikolu 3.16 (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali) jew it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni msemmija fl-Artikolu 3.17 (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni) jew it-għal perjodu itwal li jista' jiġi speċifikat fil-liġi tal-Parti li timporta, importatur li jagħmel dik it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali jew dik it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni għal prodott importat fil-Parti li timporta għandu jżomm:

(a) id-dikjarazzjoni dwar l-oriġini magħmula mill-esportatur, jekk it-talba kienet ibbażata fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini; jew

(b) ir-rekords kollha li juru li l-prodott jissodisfa r-rekwiżiti sabiex jikseb status oriġinarju, jekk it-talba kienet ibbażata fuq l-għarfien tal-importatur.

2. Esportatur li jkun għamel dikjarazzjoni dwar l-oriġini għandu, għal minimu ta' erba' snin wara li tkun saret dik id-dikjarazzjoni jew fi żmien perjodu itwal previst fil-liġi tal-Parti li tesporta, iżomm kopja ta' dik id-dikjarazzjoni u rekords oħrajn li juru li l-prodott jissodisfa r-rekwiżiti sabiex jikseb status oriġinarju.

3. Jekk esportatur ma jkunx il-produttur tal-prodotti, u jkun ibbaża fuq informazzjoni minn fornitur dwar l-istatus oriġinarju tal-prodotti, l-esportatur għandu jkun meħtieġ iżomm l-informazzjoni pprovduta minn dak il-fornitur.

4. Ir-rekords li għandhom jinżammu f'konformità ma' dan l-Artikolu jistgħu jinżammu f'format elettroniku.

ARTIKOLU 3.22

Rinunzja tar-rekwiżiti proċedurali

1. Minkejja l-Artikoli 3.16 sa 3.21, il-Parti li timporta għandha tagħti trattament tariffarju preferenzjali lil:

(a) prodott mibgħut f'pakkett żgħir minn persuni privati lil persuni privati; jew

(b) prodott li jifforma parti mill-bagalji personali ta' vjaġġatur.

2. Il-paragrafu 1 japplika biss għal prodotti li kienu soġġetti għal dikjarazzjoni doganali li tiddikjara l-konformità mar-rekwiżiti ta' dan il-Kapitolu, u li għalihom l-awtorità doganali tal-Parti li timporta ma jkollha l-ebda dubju dwar il-veraċità ta' tali dikjarazzjoni.

3. Il-prodotti li ġejjin huma esklużi mill-applikazzjoni tal-paragrafu 1:

(a) prodotti importati permezz ta' negozju, ħlief għal importazzjonijiet li huma okkażjonali u li jikkonsistu biss fi prodotti għall-użu personali tar-riċevituri jew tal-vjaġġaturi jew tal-familji tagħhom jekk ikun evidenti min-natura u mill-kwantità tal-prodotti li l-importazzjonijiet ma jkollhom l-ebda skop kummerċjali;

(b) prodotti li l-importazzjoni tagħhom tifforma parti minn serje ta' importazzjonijiet li jistgħu jiġu kkunsidrati b'mod raġonevoli li jkunu saru separatament għall-fini li jiġu evitati r-rekwiżiti tal-Artikolu 3.16 (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali);

(c) prodotti li għalihom il-valur totali jaqbeż:

(i) għall-Unjoni, EUR 500 fil-każ ta' prodotti mibgħutin pakketti żgħar, jew EUR 1 200 fil-każ ta' prodotti li jkunu parti minn bagalja personali ta' vjaġġatur. L-ammonti li għandhom jintużaw f'munita nazzjonali partikolari għandhom ikunu l-ekwivalenti f'dik il-munita tal-ammonti f'euro hekk kif kienu fl-ewwel jum ta' xogħol ta' OttubruIr-rati tal-kambju għandhom jiġu ppubblikati għal dakinhar mill-Bank Ċentrali Ewropew, sakemm ma tiġix ikkomunikata rata tal-kambju differenti lill-Kummissjoni Ewropea sal-15 ta' Ottubru ta' kull sena, u għandhom japplikaw mill-1 ta' Jannar tas-sena ta' wara. Il-Kummissjoni Ewropea għandha tinnotifika lil New Zealand dwar ir-rati tal-kambju rilevanti;

(ii) għal New Zealand, NZD 1 000 kemm fil-każ ta' prodotti mibgħutin pakketti żgħar kif ukoll fil-każ ta' prodotti li jkunu parti minn bagalja personali ta' vjaġġatur.

4. L-importatur għandu jkun responsabbli għall-korrettezza tad-dikjarazzjoni doganali msemmija fil-paragrafu 2. Ir-rekwiżiti ta' żamma tar-rekords stabbiliti fl-Artikolu 3.21 (Rekwiżiti taż-żamma tar-rekords) ma japplikawx għall-importatur meta jiġi applikat dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 3.23

Verifika

1. L-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' twettaq verifika dwar jekk prodott ikunx oriġinarju jew jekk ikunux issodisfati r-rekwiżiti l-oħrajn ta' dan il-Kapitolu, fuq il-bażi ta' metodi ta' valutazzjoni tar-riskju, li jistgħu jinkludu għażla aleatorja. Tali verifika tista' titwettaq permezz ta' talba għal informazzjoni lill-importatur li jkun għamel it-talba għat-trattament tariffarju preferenzjali msemmija fl-Artikolu 3.16 (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali), fil-mument li tiġi ppreżentata d-dikjarazzjoni tal-importazzjoni, jew qabel jew wara r-rilaxx tal-prodotti.

2. L-informazzjoni mitluba skont il-paragrafu 1 ma għandhiex tkopri aktar mill-elementi li ġejjin:

(a) jekk it-talba kienet ibbażata fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini msemmija fil-punt (a) tal-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali), dik id-dikjarazzjoni dwar l-oriġini;

(b) jekk il-kriterju tal-oriġini jkun bbażat fuq:

(i) il-fatt li l-prodott huwa "miksub għalkollox", il-kategorija applikabbli (bħall-ħsad, l-estrazzjoni, is-sajd) u l-post tal-produzzjoni;

(ii) bidla fil-klassifikazzjoni tariffarja, lista tal-materjali mhux oriġinarji kollha, inkluża l-klassifikazzjoni tariffarja tagħhom (f'format diġitali ta' żewġ, erba' jew sitt ċifri, skont il-kriterju tal-oriġini);

(iii) metodu ta' valur, il-valur tal-prodott finali kif ukoll il-valur tal-materjali mhux oriġinarji kollha użati fil-produzzjoni ta' dak il-prodott finali;

(iv) piż, il-piż tal-prodott finali kif ukoll il-piż tal-materjali mhux oriġinarji rilevanti użati fil-produzzjoni ta' dak il-prodott finali;

(v) proċess tal-produzzjoni speċifiku, deskrizzjoni speċifika ta' dak il-proċess tal-produzzjoni.

3. Meta jipprovdi l-informazzjoni mitluba, l-importatur jista' jżid kwalunkwe informazzjoni oħra meqjusa rilevanti għall-finijiet ta' verifika.

4. Jekk it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali tkun ibbażata fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini, l-importatur għandu jinforma lill-awtorità doganali tal-Parti li timporta li l-importatur ma jkollux id-dikjarazzjoni dwar l-oriġini msemmija fil-punt (a) tal-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali). F'dak il-każ, l-importatur jista' jinforma lill-awtorità doganali li l-informazzjoni mitluba se tiġi pprovduta mill-esportatur direttament.

5. Jekk it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali tkun ibbażata fuq l-għarfien tal-importatur kif imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali), wara li l-ewwel ikun talab informazzjoni f'konformità mal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta li twettaq il-verifika tista' tibgħat talba għal informazzjoni addizzjonali lill-importatur jekk tqis li tkun meħtieġa informazzjoni addizzjonali sabiex jiġi vverifikat jekk prodott għandux status oriġinarju jew jekk ir-rekwiżiti l-oħrajn ta' dan il-Kapitolu humiex issodisfati. L-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' titlob mingħand l-importatur dokumentazzjoni u informazzjoni speċifiċi, jekk ikun xieraq.

6. Matul il-verifika, il-Parti li timporta għandha tippermetti r-rilaxx tal-prodotti kkonċernati. Il-Parti li timporta tista' tikkundizzjona tali rilaxx fuq l-importatur li jipprovdi garanzija jew li jimplimenta miżuri xierqa oħrajn ta' prekawzjoni meħtieġa mill-awtoritajiet doganali. Kwalunkwe sospensjoni ta' trattament tariffarju preferenzjali għandha tintemm mill-aktar fis possibbli wara li l-awtorità doganali tal-Parti li timporta tkun aċċertat li l-prodotti kkonċernati jkollhom status oriġinarju, u li r-rekwiżiti l-oħrajn ta' dan il-Kapitolu huma ssodisfati.

ARTIKOLU 3.24

Kooperazzjoni amministrattiva

1. Sabiex jiżguraw l-applikazzjoni xierqa ta' dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jikkooperaw, permezz tal-awtorità doganali ta' kull Parti, fil-verifika ta' jekk prodott ikunx oriġinarju u konformi mar-rekwiżiti l-oħrajn previsti f'dan il-Kapitolu.

2. Jekk it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali tkun ibbażata fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini u wara li l-ewwel titlob informazzjoni f'konformità mal-Artikolu 3.23(1) (Verifika), l-awtorità doganali tal-Parti li timporta li twettaq il-verifika tista' titlob ukoll informazzjoni mill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta fi żmien sentejn wara d-data li fiha tkun saret it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali abbażi ta' dikjarazzjoni dwar l-oriġini msemmija fil-punt (a) tal-Artikolu 3.16(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali jew) it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni msemmija fl-Artikolu 3.17(2) (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali wara l-importazzjoni), jekk l-awtorità doganali tal-Parti li timporta tqis li teħtieġ informazzjoni addizzjonali sabiex tivverifika l-istatus oriġinarju tal-prodott jew jekk humiex issodisfati r-rekwiżiti l-oħrajn previsti f'dan il-Kapitolu. L-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' titlob dokumentazzjoni u informazzjoni speċifiċi mill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta, jekk ikun xieraq.

3. It-talba għal informazzjoni kif imsemmi fil-paragrafu 2 għandha tinkludi l-elementi li ġejjin:

(a) id-dikjarazzjoni dwar l-oriġini;

(b) l-identità tal-awtorità doganali li toħroġ it-talba;

(c) l-isem tal-esportatur;

(d) is-suġġett u l-ambitu tal-verifika; u

(e) meta applikabbli, kwalunkwe dokumentazzjoni rilevanti.

4. F'konformità mal-liġi tagħha, l-awtorità doganali tal-Parti li tesporta tista' titlob dokumentazzjoni jew eżaminazzjoni billi titlob kwalunkwe evidenza, jew billi żżur il-bini tal-esportatur, sabiex tirrieżamina r-rekords u tosserva l-faċilitajiet użati fil-produzzjoni tal-prodott.

5. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 6, l-awtorità doganali tal-Parti li tesporta li tirċievi t-talba għal informazzjoni kif msemmi fil-paragrafu 2 għandha tipprovdi lill-awtorità doganali tal-Parti li timporta l-informazzjoni li ġejja:

(a) id-dokumentazzjoni mitluba, meta disponibbli;

(b) opinjoni dwar l-istatus oriġinarju tal-prodott;

(c) id-deskrizzjoni tal-prodott soġġett għall-eżaminazzjoni u għall-klassifikazzjoni tariffarja rilevanti għall-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu;

(d) deskrizzjoni u spjegazzjoni tal-proċess tal-produzzjoni b'sostenn tal-istatus oriġinarju tal-prodott;

(e) informazzjoni dwar il-mod kif saret l-eżaminazzjoni; u

(f) dokumentazzjoni ta' sostenn, meta xierqa.

6. L-awtorità doganali tal-Parti li tesporta ma għandhiex tipprovdi lill-awtorità doganali tal-Parti li timporta l-informazzjoni elenkata fil-paragrafu 5 mingħajr il-kunsens tal-esportatur.

7. Kull Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt tal-awtoritajiet doganali tagħha u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe modifika fihom fi żmien 30 jum mid-data tat-tali modifika. Għall-Unjoni, il-Kummissjoni Ewropea għandha tkun responsabbli għan-notifiki kif imsemmi f'dan il-paragrafu.

ARTIKOLU 3.25

Ċaħda tat-trattament tariffarju preferenzjali

1. Mingħajr preġudizzju għar-rekwiżiti fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' tiċħad trattament tariffarju preferenzjali, jekk:

(a) fi żmien tliet xhur mid-data ta' talba għal informazzjoni msemmija fl-Artikolu 3.23(1) (Verifika):

(i) ma tkun ingħatat l-ebda tweġiba mill-importatur;

(ii) f'każijiet fejn it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali tkun ibbażata fuq dikjarazzjoni dwar l-oriġini, ma tkun ingħatat l-ebda dikjarazzjoni dwar l-oriġini; jew

(iii) f'każijiet fejn it-talba għal trattament tariffarju preferenzjali tkun ibbażata fuq l-għarfien tal-importatur, l-informazzjoni pprovduta mill-importatur ma tkunx adegwata sabiex jiġi kkonfermat li l-prodott ikollu status oriġinarju;

(b) fi żmien tliet xhur mid-data ta' talba għal informazzjoni addizzjonali msemmija fl-Artikolu 3.23(5) (Verifika):

(i) ma tkun ingħatat l-ebda tweġiba mill-importatur; jew

(ii) l-informazzjoni pprovduta mill-importatur tkun inadegwata sabiex jiġi kkonfermat li l-prodott ikollu status oriġinarju;

(c) fi żmien għaxar xhur wara d-data ta' konsenja ta' talba għal informazzjoni skont l-Artikolu 3.24(2) (Kooperazzjoni amministrattiva):

(i) ma ngħatat l-ebda tweġiba mill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta; jew

(ii) l-informazzjoni pprovduta mill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta tkun inadegwata sabiex jiġi kkonfermat li l-prodott ikollu status oriġinarju.

2. L-awtorità doganali tal-Parti li timporta tista' tiċħad it-trattament tariffarju preferenzjali għal prodott li għalih importatur jitlob trattament tariffarju preferenzjali jekk l-importatur jonqos milli jikkonforma mar-rekwiżiti ta' dan il-Kapitolu għajr dawk relatati mal-istatus oriġinarju tal-prodotti.

3. Jekk l-awtorità doganali tal-Parti li timporta jkollha biżżejjed informazzjoni sabiex tiċħad it-trattament tariffarju preferenzjali skont il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, f'każijiet li fihom l-awtorità doganali tal-Parti li tesporta tkun ipprovdiet opinjoni dwar l-istatus ta' oriġini tal-prodott imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 3.24(5) (Kooperazzjoni amministrattiva) li fiha tikkonferma l-istatus oriġinarju tal-prodotti, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta għandha tinnotifika lill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta bir-raġunijiet u bl-intenzjoni tagħha li tiċħad it-trattament tariffarju preferenzjali fi żmien xahrejn mid-data li tirċievi dik l-opinjoni.

4. Jekk tkun saret in-notifika kif imsemmi fil-paragrafu 3, il-konsultazzjonijiet għandhom isiru fuq talba ta' waħda mill-Partijiet, fi żmien tliet xhur wara d-data ta' tali notifika. Il-perjodu għall-konsultazzjonijiet jista' jiġi estiż skont il-każ permezz ta' ftehim reċiproku bejn l-awtoritajiet doganali tal-Partijiet. Il-konsultazzjonijiet għandhom isiru f'konformità mal-proċedura stabbilita mill-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali, sakemm ma jkunx miftiehem mod ieħor bejn l-awtoritajiet doganali tal-Partijiet.

5. Mal-iskadenza tal-perjodu għall-konsultazzjonijiet, fejn l-awtorità doganali tal-Parti li timporta ma tkunx tista' tikkonferma li l-prodott ikun oriġinarju, tista' tiċħad it-trattament tariffarju preferenzjali jekk ikollha ġustifikazzjoni suffiċjenti sabiex tagħmel dan u wara li tkun tat lill-importatur id-dritt li jinstema'. Madankollu, meta l-awtorità doganali tal-Parti li tesporta tikkonferma l-istatus oriġinarju tal-prodotti u tipprovdi ġustifikazzjoni għal tali konferma, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta ma għandhiex tiċħad it-trattament tariffarju preferenzjali għal prodott għar-raġuni unika li l-Artikolu 3.24(6) (Kooperazzjoni amministrattiva) ġie applikat.

6. Fi żmien xahrejn wara d-data tad-deċiżjoni finali tagħha dwar l-istatus oriġinarju tal-prodott, l-awtorità doganali tal-Parti li timporta għandha tinnotifika lill-awtorità doganali tal-Parti li tesporta li pprovdiet opinjoni dwar l-istatus ta' oriġini tal-prodott imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 3.24(5) (Kooperazzjoni amministrattiva) dwar dik id-deċiżjoni finali.

ARTIKOLU 3.26

Kunfidenzjalità

1. Kull Parti għandha żżomm, f'konformità mal-liġi tagħha, il-kunfidenzjalità tal-informazzjoni pprovduta mill-Parti l-oħra jew minn persuna ta' dik il-Parti, skont dan il-Kapitolu, u għandha tipproteġi dik l-informazzjoni mid-divulgazzjoni

2. Informazzjoni miksuba mill-awtoritajiet tal-Parti li timporta tista' tintuża biss għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu. Parti tista' tuża l-informazzjoni miġbura skont dan il-Kapitolu fi kwalunkwe proċediment amministrattiv, ġudizzjarju jew semiġudizzjarju mibdi minħabba nuqqas ta' konformità mar-rekwiżiti stabbiliti f'dan il-Kapitolu. Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra jew persuna ta' dik il-Parti li tkun ipprovdiet l-informazzjoni qabel tali użu.

3. Kull Parti għandha tiżgura li informazzjoni kunfidenzjali miġbura skont dan il-Kapitolu ma għandhiex tintuża għal finijiet li ma jkunux jikkonċernaw l-amministrazzjoni u l-eżekuzzjoni ta' deċiżjonijiet u determinazzjonijiet marbutin mal-oriġini u ma' kwistjonijiet doganali, ħlief bil-permess tal-Parti l-oħra jew persuna ta' dik il-Parti li tkun ipprovdiet tali informazzjoni kunfidenzjali. Jekk tintalab informazzjoni kunfidenzjali għall-proċedimenti ġudizzjarji li ma jkunux relatati ma' kwistjonijiet ta' oriġini u doganali sabiex ikun hemm konformità mal-liġi ta' Parti, u sakemm dik il-Parti tinnotifika lill-Parti l-oħra jew persuna ta' dik il-Parti li pprovdiet l-informazzjoni minn qabel u tiddikjara r-rekwiżit legali għal tali użu, ma għandux ikun meħtieġ il-permess tal-Parti l-oħra jew persuna ta' dik il-Parti li pprovdiet l-informazzjoni kunfidenzjali.

ARTIKOLU 3.27

Miżuri u sanzjonijiet amministrattivi

Kull Parti għandha tiżgura li jsir infurzar effettiv ta' dan il-Kapitolu. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti jkunu jistgħu, f'konformità mal-liġi tagħha, jimponu miżuri amministrattivi, u meta xierqa, sanzjonijiet, għal ksur tal-obbligi skont dan il-Kapitolu.

TAQSIMA C

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ARTIKOLU 3.28

Ceuta u Melilla

1. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, it-terminu "Parti" ma jinkludix lil Ceuta u Melilla.

2. Il-prodotti li joriġinaw minn New Zealand, meta jiġu importati f'Ceuta u Melilla, għandhom f'kull aspett ikunu soġġetti għall-istess reġim doganali, inkluż trattament tariffarju preferenzjali, bħal dak li huwa applikat għall-prodotti li joriġinaw fit-territorju doganali tal-Unjoni skont il-Protokoll 2 dwar il-Gżejjer Kanarji u Ceuta u Melilla, tal-Att tal-Adeżjoni tal-1985[1]. New Zealand għandha tapplika fuq l-importazzjonijiet ta' prodotti koperti minn dan il-Ftehim u li joriġinaw minn Ceuta u Melilla l-istess sistema doganali, inkluż trattament tariffarju preferenzjali, bħal dik li tapplika għall-prodotti importati u oriġinarji mill-Unjoni.

3. Ir-regoli tal-oriġini u l-proċeduri ta' oriġini applikabbli għal New Zealand skont dan il-Kapitolu għandhom japplikaw fid-determinazzjoni tal-oriġini tal-prodotti esportati minn New Zealand lejn Ceuta u Melilla. Ir-regoli tal-oriġini u l-proċeduri ta' oriġini applikabbli għall-Unjoni skont dan il-Kapitolu għandhom japplikaw fid-determinazzjoni tal-oriġini tal-prodotti esportati minn Ceuta u Melilla lejn New Zealand.

4. Ceuta u Melilla għandhom jitqiesu bħala territorju wieħed.

5. L-awtoritajiet doganali Spanjoli għandhom ikunu responsabbli mill-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu f'Ceuta u Melilla.

[1] ĠU UE L 302, 15.11.1985, p. 9.

ARTIKOLU 3.29

Dispożizzjonijiet tranżizzjonali għal prodotti fi tranżitu jew f'ħażna

Dan il-Ftehim jista' jiġi applikat għal prodotti li jikkonformaw ma' dan il-Kapitolu u li fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim jew ikunu fi tranżitu mill-Parti li tesporta lejn il-Parti li timporta jew taħt kontroll doganali fil-Parti li timporta mingħajr il-ħlas ta' dazji tal-importazzjoni u ta' taxxi, soġġetti għal talba għal trattament tariffarju preferenzjali msemmija fl-Artikolu 3.16 (Talba għal trattament tariffarju preferenzjali) lill-awtorità doganali tal-Parti li timporta, fi żmien 12-il xahar mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim..

ARTIKOLU 3.30

Il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali, stabbilit skont is-CCMAA għandu, fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, ikollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) il-kunsiderazzjoni ta' emendi possibbli għal dan il-Kapitolu, inklużi dawk li jirriżultaw mir-rieżami tas-Sistema Armonizzata;

(b) l-adozzjoni, permezz ta' deċiżjonijiet, ta' noti ta' spjegazzjoni sabiex jiffaċilita l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu; u

(c) l-adozzjoni ta' deċiżjoni sabiex tiġi stabbilita l-proċedura għal konsultazzjonijiet imsemmija fl-Artikolu 3.25(4) (Tiċħid tat-trattament tariffarju preferenzjali).

KAPITOLU 4

DWANA U FAĊILITAZZJONI TAL-KUMMERĊ

ARTIKOLU 4.1

Objettivi

L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li:

(a) jippromwovi l-faċilitazzjoni tal-kummerċ għall-oġġetti nnegozjati bejn il-Partijiet filwaqt li jiżgura kontrolli doganali effettivi, b'kunsiderazzjoni tal-evoluzzjoni tal-prattiki kummerċjali;

(b) jiżgura t-trasparenza tal-liġijiet u tar-regolamenti ta' kull Parti relatati mar-rekwiżiti għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranżitu tal-oġġetti u l-konsistenza tagħhom mal-istandards internazzjonali applikabbli;

(c) jiżgura applikazzjoni prevedibbli, konsistenti u mhux diskriminatorja minn kull Parti tal-liġijiet u tar-regolamenti doganali tagħha relatati mar-rekwiżiti għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranżitu tal-oġġetti;

(d) jippromwovi s-simplifikazzjoni u l-modernizzazzjoni tal-proċeduri u tal-prattiki doganali ta' kull Parti;

(e) ikompli jiżviluppa tekniki għall-ġestjoni tar-riskju sabiex jiffaċilita l-kummerċ leġittimu filwaqt li jissalvagwardja l-katina tal-provvista kummerċjali internazzjonali; u

(f) isaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-Partijiet fil-qasam tal-materji doganali u tal-faċilitazzjoni tal-kummerċ.

ARTIKOLU 4.2

Kooperazzjoni doganali u assistenza amministrattiva reċiproka

1. L-awtoritajiet kompetenti tal-Partijiet għandhom jikkooperaw fi kwistjonijiet doganali bl-għan li jiżguraw li jintlaħqu l-objettivi stabbiliti fl-Artikolu 4.1 (Objettivi).

2. Minbarra s-CCMAA, il-Partijiet għandhom jiżviluppaw il-kooperazzjoni, inkluż fl-oqsma li ġejjin:

(a) l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-liġijiet u r-regolamenti doganali, l-implimentazzjoni tagħhom, u l-proċeduri doganali, partikolarment fl-oqsma li ġejjin:

(i) l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali mill-awtoritajiet doganali;

(ii) il-faċilitazzjoni tal-movimenti ta' tranżitu u tat-trażbord; u

(iii) ir-relazzjonijiet maċ-ċrieki kummerċjali;

(b) it-tisħiħ tal-kooperazzjoni tagħhom fil-qasam tad-dwana f'organizzazzjonijiet internazzjonali bħad-WTO u l-WCO;

(c) l-impenn għall-armonizzazzjoni tar-rekwiżiti tad-*data* tagħhom għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għal proċeduri doganali oħra billi jimplimentaw standards u elementi tad-*data* komuni f'konformità mal-Mudell tad-*Data* tad-WCO;

(d) l-iskambju, meta jkun rilevanti u xieraq, permezz ta' komunikazzjoni strutturata u rikorrenti bejn l-awtoritajiet doganali tal-Partijiet, ta' ċerti kategoriji ta' informazzjoni relatata mad-dwana għall-finijiet tat-titjib tal-ġestjoni tar-riskju u tal-effettività tal-kontrolli doganali, immirati lejn oġġetti ta' riskju għoli u l-faċilitazzjoni tal-kummerċ leġittimu. L-iskambji skont dan il-punt għandhom ikunu mingħajr preġudizzju għall-iskambji ta' informazzjoni li jistgħu jseħħu bejn il-Partijiet skont id-dispożizzjonijiet tas-CCMAA dwar l-assistenza amministrattiva reċiproka;

(e) it-tisħiħ tal-kooperazzjoni tagħhom fit-tekniki ta' ġestjoni tar-riskju, inkluża l-kondiviżjoni tal-aħjar prattiki, u fejn xieraq, tal-informazzjoni dwar ir-riskju u tar-riżultati tal-kontrolli; u

(f) l-istabbiliment, meta jkun relevanti u xieraq, tar-rikonoxximent reċiproku ta' programmi tal-operaturi ekonomiċi awtorizzati u tal-kontrolli doganali, inklużi miżuri ta' faċilitazzjoni tal-kummerċ ekwivalenti.

3. Mingħajr preġudizzju għal forom oħrajn ta' kooperazzjoni previsti skont dan il-Ftehim, l-awtoritajiet doganali tal-Partijiet għandhom jikkooperaw, inkluż permezz ta' skambju ta' informazzjoni, u jipprovdu lil xulxin b'assistenza amministrattiva reċiproka fil-kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu f'konformità mad-dispożizzjonijiet tas-CCMAA. Kwalunkwe skambju ta' informazzjoni bejn il-Partijiet skont dan il-Kapitolu għandu jkun *mutatis mutandis* soġġett għar-rekwiżiti ta' kunfidenzjalità u l-protezzjoni tal-informazzjoni stabbiliti fl-Artikolu 17 CCMAA kif ukoll kwalunkwe rekwiżit ta' kunfidenzjalità u ta' privatezza li għandu jintlaħaq qbil dwaru mill-Partijiet.

ARTIKOLU 4.3

Dispożizzjonijiet u proċeduri doganali

1. Kull Parti għandha tiżgura li d-dispożizzjonijiet u l-proċeduri doganali tagħha jkunu bbażati fuq:

(a) l-istrumenti u l-istandards internazzjonali applikabbli fil-qasam tad-dwana u tal-kummerċ, li kull Parti tkun aċċettat, inklużi l-elementi sostantivi tal-Konvenzjoni Internazzjonali dwar is-Simplifikazzjoni u l-Armonizzazzjoni tal-Proċeduri Doganali, magħmula fi Kyoto fit-18 ta' Mejju 1973, kif emendata, (Konvenzjoni Riveduta ta' Kyoto), il-Konvenzjoni Internazzjonali dwar is-Sistema Armonizzata għad-Deskrizzjoni u l-Kodifika ta' Oġġetti, magħmula fi Brussell fl-14 ta' Ġunju 1983, kif ukoll il-Qafas ta' Standards għas-Salvagwardja u għall-Faċilitazzjoni tal-Kummerċ Globali u l-Mudell tad-*Data*tad-WCO;

(b) il-protezzjoni u l-faċilitazzjoni tal-kummerċ leġittimu permezz ta' infurzar effettiv u konformità mar-rekwiżiti applikabbli previsti skont il-liġi tiegħu;

(c) il-liġijiet u r-regolamenti doganali li huma proporzjonati u mhux diskriminatorji, li jevitaw piżijiet mingħajr bżonn fuq l-operaturi ekonomiċi, li jipprevedu aktar faċilitazzjoni għall-operaturi li jiżguraw livelli għoljin ta' konformità, inkluż trattament favorevoli fir-rigward tal-kontrolli doganali qabel ir-rilaxx tal-oġġeti, u li jiżguraw salvagwardji kontra l-frodi u attivitajiet illeċiti jew li jistgħu jġarrbu ħsara; u

(d) regoli li jiżguraw li kwalunkwe penali imposta għal ksur tal-liġijiet u tar-regolamenti doganali tkun proporzjonata u mhux diskriminatorja u li l-impożizzjoni ta' tali penali ma ddewwimx mingħajr bżonn ir-rilaxx tal-oġġetti.

2. Jenħtieġ li kull ċertu żmien kull Parti tirrieżamina l-liġijiet, ir-regolamenti u l-proċeduri doganali tagħha. Il-proċeduri doganali għandhom jiġu applikati wkoll b'mod li jkun prevedibbli, konsistenti u trasparenti.

3. Sabiex jittejbu l-metodi ta' ħidma, kif ukoll sabiex jiġu żgurati n-nondiskriminazzjoni, it-trasparenza, l-effiċjenza, l-integrità u r-responsabbiltà tal-operat, kull Parti għandha:

(a) tissimplifika u tirrieżamina r-rekwiżiti u l-formalitajiet, kull meta jkun possibbli bl-għan li jiġu żgurati r-rilaxx u l-iżdoganar rapidi tal-oġġetti; u

(b) taħdem favur is-simplifikazzjoni u l-istandardizzazzjoni ulterjuri tad-*data* u tad-dokumentazzjoni meħtieġa mill-aġenziji awtoritajiet doganali u minn aġenziji oħrajn.

ARTIKOLU 4.4

Rilaxx tal-oġġetti

1. Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm proċeduri doganali li:

(a) jipprevedu r-rilaxx fil-pront tal-oġġetti f'perjodu li ma jkunx itwal minn dak neċessarju sabiex tiġi żgurata l-konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha u, sa fejn ikun possibbli, mal-wasla tal-oġġetti;

(b) jipprevedu s-sottomissjoni u l-ipproċessar elettroniċi bil-quddiem tad-dokumentazzjoni u kwalunkwe informazzjoni oħra meħtieġa qabel il-wasla tal-oġġetti, sabiex jippermettu r-rilaxx tal-oġġetti mal-wasla;

(c) jippermettu r-rilaxx tal-oġġetti qabel id-determinazzjoni finali tad-dazji doganali, tat-taxxi, tat-tariffi u tal-imposti applikabbli, jekk tali determinazzjoni ma ssirx qabel, jew mal-wasla, jew kemm jista' jkun malajr wara l-wasla u dment li jkunu ġew issodisfati r-rekwiżiti regolatorji l-oħrajn kollha. Bħala kundizzjoni għal tali rilaxx, kull Parti tista' teħtieġ garanzija għal kwalunkwe ammont li jkun għadu ma ġiex iddeterminat fil-forma ta' avall, ta' depożitu jew ta' strument xieraq ieħor previst fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha. Tali garanzija ma għandhiex tkun akbar mill-ammont li l-Parti tkun teħtieġ sabiex tiżgura li l-pagament tad-dazji doganali, tat-taxxi, tat-tariffi u tal-imposti finalment dovuti għall-oġġetti koperti mill-garanzija. Il-garanzija għandha tiġi rrilaxxata meta ma tibqax meħtieġa; u

(d) tippermetti li l-oġġetti jiġu rrilaxxati fil-punt tal-wasla, mingħajr trasferiment temporanju fl-imħażen jew f'faċilitajiet oħrajn, dment li l-oġġetti jkunu altrimenti eliġibbli għar-rilaxx.

2. Kull Parti għandha, sa fejn ikun possibbli, timminimizza d-dokumentazzjoni meħtieġa għar-rilaxx tal-oġġetti.

3. Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tippermetti r-rilaxx rapidu tal-oġġetti li jkunu jeħtieġu awtorizzazzjoni urġenti, inkluż barra mill-ħinijiet tal-ftuħ regolari tal-awtoritajiet doganali u ta' awtoritajiet rilevanti oħrajn.

4. Kull Parti għandha, sa fejn ikun possibbli, tadotta jew iżżomm proċeduri doganali li jipprevedu r-rilaxx rapidu ta' ċerti kunsinni filwaqt li żżomm kontroll doganali xieraq, inkluż li tippermetti s-sottomissjoni ta' dokument uniku li jkopri l-oġġetti kollha fit-trasportazzjoni, jekk possibbli, b'mezzi elettroniċi.

ARTIKOLU 4.5

Oġġetti li jitħassru malajr

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, "oġġetti li jitħassru malajr" huma oġġetti li jeħżienu malajr minħabba l-karatteristiċi naturali tagħha, b'mod partikolari fin-nuqqas ta' kundizzjonijiet tal-ħżin adegwati.

2. Sabiex jiġi evitat deterjorament jew telf evitabbli ta' oġġetti li jitħassru malajr, kull Parti għandha tagħti prijorità xierqa lill-oġġetti li jitħassru malajr meta tiġi skedata u titwettaq kwalunkwe eżaminazzjoni li tista' tkun meħtieġa.

3. Minbarra l-punt (a) tal-Artikolu 4.4(1) (Rilaxx tal-oġġetti), u fuq talba tal-operatur ekonomiku, kull Parti għandha, meta jkun prattikabbli u f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha:

(a) tipprovdi għall-awtorizzazzjoni ta' kunsinna ta' oġġetti li jitħassru malajr barra mill-ħinijiet tal-ftuħ regolari tal-awtoritajiet doganali u ta' awtoritajiet rilevanti oħrajn; u

(b) tippermetti li l-kunsinni ta' oġġetti li jitħassru malajr jiġu ttrasferiti u żdoganati fil-bini tal-operatur ekonomiku.

ARTIKOLU 4.6

Proċeduri doganali simplifikati

Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm miżuri li jippermettu lin-negozjanti jew lill-operaturi li jissodisfaw il-kriterji speċifikati fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha jibbenefikaw minn simplifikazzjoni ulterjuri tal-proċeduri doganali. Tali miżuri jistgħu jinkludu:

(a) dikjarazzjonijiet doganali li jkun fihom sett imnaqqas ta' *data* jew ta' dokumenti ta' sostenn; jew

(b) dikjarazzjonijiet doganali perjodiċi għad-determinazzjoni u għall-pagament tad-dazji doganali u tat-taxxi li jkopru diversi importazzjonijiet f'perjodu partikolari, wara r-rilaxx ta' dawk l-oġġetti importati.

ARTIKOLU 4.7

Tranżitu u trażbord

1. Kull Parti għandha tiżgura l-faċilitazzjoni u l-kontroll effettiv tal-operazzjonijiet ta' trażbord u tal-movimenti ta' tranżitu mit-territorju rispettiv tagħha.

2. Kull Parti għandha tiżgura l-kooperazzjoni u l-koordinazzjoni bejn l-awtoritajiet u l-aġenziji kkonċernati kollha fit-territorju rispettiv tagħha sabiex tiffaċilita t-traffiku fi tranżitu.

3. Dment li jiġu ssodisfati r-rekwiżiti regolatorji kollha, kull Parti għandha tippermetti li l-oġġetti maħsubin għall-importazzjoni jitmexxew fit-territorju tagħha taħt kontroll doganali minn uffiċċju doganali tad-dħul għal uffiċċju doganali ieħor fit-territorju tagħha minn fejn l-oġġetti jiġu rrilaxxati jew żdoganati.

ARTIKOLU 4.8

Ġestjoni tar-riskju

1. Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm sistema ta' ġestjoni tar-riskju għall-kontroll doganali.

2. Kull Parti għandha tfassal u tapplika l-ġestjoni tar-riskju sabiex jiġu evitati d-diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikabbli jew restrizzjonijiet moħbijin għall-kummerċ internazzjonali.

3. Kull Parti għandha tikkonċentra l-kontroll doganali u kontrolli rilevanti oħrajn fil-fruntieri fuq kunsinni ta' riskju għoli u għandha tħaffef ir-rilaxx ta' kunsinni b'riskju baxx. Kull Parti tista' wkoll tagħżel il-kunsinni għal dawn il-kontrolli fuq bażi aleatorja bħala parti mill-ġestjoni tar-riskju tagħha.

4. Kull Parti għandha tibbaża l-ġestjoni tar-riskju fuq il-valutazzjoni tar-riskju permezz ta' kriterji ta' selettività adegwati.

ARTIKOLU 4.9

Awditu ta' wara r-rilaxx

1. Sabiex tħaffef ir-rilaxx tal-oġġetti, kull Parti għandha tadotta jew torganizza awditi ta' wara l-iżdoganar sabiex tiżgura l-konformità ma' liġijiet u ma' regolamenti doganali u oħrajn relatati.

2. Kull Parti għandha tagħżel persuna jew kunsinna għall-awditu ta' wara r-rilaxx fuq il-bażi tar-riskju, li tista' tinkludi kriterji ta' selettività xierqa. Kull Parti għandha twettaq awditu ta' wara r-rilaxx b'mod trasparenti. Meta persuna tkun involuta fil-proċess tal-awditjar u jkunu nkisbu riżultati konklużivi, il-Parti, mingħajr dewmien, għandha tinnotifika lill-persuna li r-rekord tagħha ġie awditjat bir-riżultat, bid-drittijiet u bl-obbligi tal-persuna u bir-raġunijiet għar-riżultati.

3. L-informazzjoni miksuba f'awditu ta' wara r-rilaxx tista' tintuża fi proċedimenti amministrattivi jew ġudizzjarji ulterjuri.

4. Kull fejn ikun prattikabbli, il-Partijiet għandhom jużaw ir-riżultat tal-awditu ta' wara r-rilaxx fl-applikazzjoni tal-ġestjoni tar-riskju.

ARTIKOLU 4.10

Operaturi ekonomiċi awtorizzati

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm programm ta' sħubija għall-operaturi li jissodisfaw kriterji speċifiċi (minn hawn 'il quddiem imsejħin "operaturi ekonomiċi awtorizzati").

2. Il-kriterji speċifikati sabiex wieħed jikkwalifika bħala operatur ekonomiku awtorizzat għandhom jiġu ppubblikati u għandhom ikunu relatati mal-konformità mar-rekwiżiti speċifikati fil-liġijiet u fir-regolamenti jew fil-proċeduri rispettivi tal-Partijiet. Tali kriterji jistgħu jinkludu:

(a) rekord adegwat ta' konformità ma' liġijiet u ma' regolamenti doganali u ma' liġijiet u ma' regolamenti relatati oħrajn;

(b) sistema għall-ġestjoni tar-rekords li tippermetti l-kontrolli interni neċessarji;

(c) solvenza finanzjarja, inkluż fejn ikun adegwat, l-għoti ta' titoli ta' sigurtà jew ta' garanzija suffiċjenti; u

(d) is-sigurtà tal-katina tal-provvista.

3. Il-kriterji speċifikati sabiex wieħed jikkwalifika bħala operatur ekonomiku awtorizzat ma għandhomx jitfasslu jew jiġu applikati b'tali mod li jagħmlu jew joħolqu diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata bejn l-operaturi meta jipprevalu l-istess kundizzjonijiet u għandhom jippermettu l-parteċipazzjoni tal-SMEs.

4. Il-programm tal-operaturi ekonomiċi awtorizzati għandu jinkludi benefiċċji speċifiċi għal operatur ekonomiku awtorizzat, bħal:

(a) rata baxxa ta' spezzjonijiet u ta' eżamijiet fiżiċi, kif ikun xieraq;

(b) trattament ta' prijorità jekk jintgħażel għal kontroll;

(c) ħin tar-rilaxx rapidu, kif ikun xieraq;

(d) pagament differit ta' dazji , ta' taxxi, ta' tariffi u ta' imposti doganali;

(e) użu ta' garanziji komprensivi jew ta' garanziji mnaqqsin;

(f) dikjarazzjoni doganali unika għall-importazzjonijiet jew għall-esportazzjonijiet kollha f'perjodu partikolari; u

(g) l-iżdoganar tal-oġġetti fil-bini tal-operatur ekonomiku awtorizzat jew f'post ieħor awtorizzat mill-awtoritajiet doganali.

5. Minkejja l-paragrafi 1 sa 4, Parti tista' toffri l-benefiċċji eżemplari elenkati fil-paragrafu 4 permezz ta' proċeduri doganali ġeneralment disponibbli għall-operaturi kollha, f'liema każ dik il-Parti ma tkunx meħtieġa tistabbilixxi skema separata għall-operaturi ekonomiċi awtorizzati.

6. Il-Partijiet jistgħu jrawmu l-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet doganali u awtoritajiet jew aġenziji oħrajn tal-gvern f'Parti fir-rigward ta' programmi ta' operaturi ekonomiċi awtorizzati. Tali kooperazzjoni tista' tinkiseb, fost l-oħrajn, billi jiġu allinjati r-rekwiżiti, jiġi ffaċilitat l-aċċess għall-benefiċċji u tiġi minimizzata d-duplikazzjoni mingħajr bżonn.

ARTIKOLU 4.11

Pubblikazzjoni u disponibbiltà ta' informazzjoni

1. Kull Parti għandha tippubblika minnufih, b'mod mhux diskriminatorju u faċilment aċċessibbli, u sa fejn ikun possibbli permezz tal-internet, il-liġijiet, ir-regolamenti u l-proċeduri doganali, relatati mar-rekwiżiti għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranżitu tal-oġġetti. Dan għandu jinkludi:

(a) il-proċeduri ta' importazzjoni, ta' esportazzjoni u ta' tranżitu, inklużi l-proċeduri tal-portijiet, tal-ajruporti, u proċeduri oħrajn marbutin mal-punti ta' dħul, u l-formoli u d-dokumenti meħtieġa;

(b) ir-rati tad-dazju u tat-taxxi applikati ta' kull tip imposti fuq l-importazzjonijiet jew fuq l-esportazzjonijiet, jew b'rabta magħhom;

(c) it-tariffi u l-imposti li jiġu imposti minn, jew f'isem, aġenziji tal-gvern fuq importazzjonijiet, fuq esportazzjonijiet jew fuq it-tranżitu jew b'rabta magħhom;

(d) ir-regoli għall-klassifikazzjoni jew għall-valutazzjoni tal-prodotti għal finijiet doganali;

(e) il-liġijiet, ir-regolamenti, u d-deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali li jkollhom x'jaqsmu mar-regoli tal-oriġini;

(f) ir-restrizzjonijiet jew il-projbizzjonijiet tal-importazzjonijiet, tal-esportazzjonijiet jew tat-tranżitu;

(g) id-dispożizzjonijiet dwar il-penali għall-ksur ta' formalitajiet tal-importazzjoni, tal-esportazzjoni, jew tat-tranżitu;

(h) il-proċeduri ta' appell;

(i) il-ftehimiet jew il-partijiet minn ftehimiet ma' kwalunkwe pajjiż jew ma' pajjiżi, li għandhom x'jaqsmu mal-importazzjoni, mal-esportazzjoni jew mat-tranżitu;

(j) il-proċeduri relatati mal-amministrazzjoni tal-kwoti tariffarji;

(k) is-sigħat tal-ftuħ għall-uffiċċji doganali; u

(l) l-avviżi rilevanti ta' natura amministrattiva.

2. Kull Parti għandha timpenja ruħha li tippubblika liġijiet, regolamenti u proċeduri doganali ġodda, relatati mar-rekwiżiti għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranżitu tal-oġġetti qabel l-applikazzjoni tagħhom, kif ukoll il-bidliet u l-interpretazzjonijiet tagħhom.

3. Sa fejn possibbli, kull Parti għandha, tiżgura li jkun hemm perjodu ta' żmien raġonevoli bejn il-pubblikazzjoni ta' liġijiet, ta' regolamenti u ta' proċeduri doganali, ta' tariffi jew ta' imposti emendati jew ġodda u d-dħul fis-seħħ tagħhom.

4. Kull Parti għandha tagħmel disponibbli, u taġġorna kif xieraq, dawn li ġejjin permezz tal-internet:

(a) deskrizzjoni tal-proċeduri ta' importazzjoni, ta' esportazzjoni u ta' tranżitu tagħha, inklużi l-proċeduri ta' appell, li tinforma dwar il-passi prattiċi meħtieġa għall-importazzjoni u għall-esportazzjoni, u għat-tranżitu;

(b) il-formoli u d-dokumenti meħtieġa għall-importazzjoni fit-territorju ta' dik il-Parti, għall-esportazzjoni jew għat-tranżitu minnu; u

(c) informazzjoni ta' kuntatt tal-punti ta' assistenza.

5. Kull Parti, soġġetta għar-riżorsi disponibbli tagħha, għandha tistabbilixxi jew iżżomm punti ta' assistenza li jwieġbu fi żmien raġonevoli għad-domandi mill-gvernijiet, min-negozjanti u minn partijiet interessati oħrajn dwar kwistjonijiet koperti mill-paragrafu 1. Parti ma għandhiex titlob il-ħlas ta' tariffa għat-tweġib għal domandi mill-Parti l-oħra.

ARTIKOLU 4.12

Deċiżjonijiet bil-quddiem

1. L-awtorità doganali ta' kull Parti għandha toħroġ deċiżjonijiet bil-quddiem lil applikant li jistabbilixxu t-trattament li għandu jingħata lill-oġġetti kkonċernati, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha. Tali deċiżjonijiet għandhom jinħarġu bil-miktub jew f'format elettroniku b'mod marbut biż-żmien u għandu jkun fihom l-informazzjoni neċessarja kollha. Kull Parti għandha tiżgura li deċiżjoni bil-quddiem tkun tista' tinħareġ lil, u tintuża f'dik il-Parti minn, applikant tal-Parti l-oħra.

2. Għandhom jinħarġu deċiżjonijiet bil-quddiem fir-rigward ta' dawn:

(a) il-klassifikazzjoni tariffarja tal-oġġetti;

(b) l-oriġini tal-oġġetti; u

(c) il-metodu jew il-kriterji xierqa, u l-applikazzjoni tagħhom, li għandhom jintużaw għad-determinazzjoni tal-valur doganali skont sett partikolari ta' fatti, jekk permessi mil-liġijiet u mir-regolamenti ta' Parti.

3. Id-deċiżjonijiet bil-quddiem għandhom ikunu validi għal perjodu ta' mill-inqas tliet snin mid-data tal-ħruġ tagħhom jew xi data oħra, jekk tkun speċifikata fid-deċiżjoni. Il-Parti li toħroġ id-deċiżjoni tista' timmodifika jew tirrevoka, tinvalida jew tannulla deċiżjoni bil-quddiem jekk id-deċiżjoni tkun ibbażata fuq informazzjoni skorretta, mhux kompluta, falza jew qarrieqa, fuq żball amministrattiv jew jekk ikun hemm bidla fil-liġi, fil-fatti materjali jew fiċ-ċirkostanzi li fuqhom tkun ibbażata d-deċiżjoni.

4. Parti tista' tirrifjuta li toħroġ deċiżjoni bil-quddiem jekk il-kwistjoni mqajma fl-applikazzjoni tkun is-suġġett ta' rieżami amministrattiv jew ta' stħarriġ ġudizzjarju, jew jekk l-applikazzjoni ma tkunx relatata ma' xi użu maħsub tad-deċiżjoni bil-quddiem jew ma' kwalunkwe użu maħsub ta' proċedura doganali. Jekk Parti tonqos milli toħroġ deċiżjoni bil-quddiem, dik il-Parti għandha mill-ewwel tinnotifika lill-applikant bil-miktub, u tistipula l-fatti rilevanti u fuq liema bażi tkun ħadet id-deċiżjoni tagħha.

5. Kull Parti għandha tippubblika, tal-anqas:

(a) ir-rekwiżiti għall-applikazzjoni għal deċiżjoni bil-quddiem, inkluża l-informazzjoni li trid tingħata kif ukoll il-format;

(b) il-perjodu ta' żmien għall-ħruġ ta' deċiżjoni bil-quddiem; u

(c) it-tul ta' żmien li għalih tkun valida d-deċiżjoni bil-quddiem.

6. Jekk Parti, timmodifika, tirrevoka, tinvalida jew tannulla deċiżjoni bil-quddiem, hija għandha tagħti avviż bil-miktub lill-applikant li fih tistipula l-fatti rilevanti u l-bażi għad-deċiżjoni tagħha. Parti tista' biss timmodifika, tirrevoka, tinvalida jew tannulla deċiżjoni bil-quddiem b'effett retroattiv,jekk id-deċiżjoni bil-quddiem tkun ittieħdet fuq il-bażi ta' informazzjoni mhux kompluta, mhux korretta, falza, jew qarrieqa.

7. Deċiżjoni bil-quddiem maħruġa minn Parti għandha tkun vinkolanti fuq dik il-Parti fir-rigward tal-applikant li jkun fittixha. Il-Parti tista' tistipula li d-deċiżjoni bil-quddiem tkun vinkolanti għall-applikant.

8. Kull Parti għandha tipprovdi, fuq talba bil-miktub mill-applikant, rieżami ta' deċiżjoni bil-quddiem jew ta' deċiżjoni sabiex id-deċiżjoni bil-quddiem tiġi emendata, irrevokata jew invalidata.

9. Kull Parti għandha tfittex li tqiegħed għad-dispożizzjoni tal-pubbliku informazzjoni dwar id-deċiżjonijiet bil-quddiem, filwaqt li tqis il-ħtieġa li tiġi protetta informazzjoni personali u kummerċjalment kunfidenzjali.

10. Kull Parti għandha toħroġ deċiżjoni bil-quddiem mingħajr dewmien, u normalment fi żmien 150 jum wara d-data li fiha tirċievi l-informazzjoni neċessarja kollha. Dan il-perjodu jista' jiġi estiż, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti ta' Parti, jekk ikun meħtieġ żmien addizzjonali sabiex jiġi żgurat li d-deċiżjonijiet bil-quddiem jinħarġu b'mod korrett u uniformi. F'dak il-każ, il-Parti għandha tinforma lill-applikant bir-raġuni għall-estensjoni u bid-durata tagħha.

ARTIKOLU 4.13

Kummissarji tad-dwana

Id-dispożizzjonijiet u l-proċeduri doganali ta' Parti ma għandhomx jirrikjedu l-użu mandatorju ta' kummissarji tad-dwana. Kull Parti għandha tinnotifika u tippubblika l-miżuri tagħha dwar l-użu ta' kummissarji tad-dwana. Kull Parti għandha tapplika regoli trasparenti, nondiskriminatorji u proporzjonati, jekk u meta tagħti l-liċenzja lill-kummissarji tad-dwana.

ARTIKOLU 4.14

Valutazzjoni doganali

1. Il-Partijiet għandhom jiddeterminaw il-valur doganali tal-oġġetti f'konformità mal-Ftehim dwar il-Valutazzjoni Doganali. Għal dak l-għan, il-Parti 1 tal-Ftehim dwar il-Valutazzjoni Doganali hija b'dan inkorporata u magħmula parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

2. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw bl-għan li jsibu approċċ komuni dwar kwistjonijiet relatati mal-valutazzjoni doganali.

ARTIKOLU 4.15

Attivitajiet ta' spezzjoni qabel it-trasportazzjoni

Parti ma għandhiex teħtieġ l-użu obbligatorju ta' attivitajiet ta' spezzjonij qabel it-trasportazzjoni skont it-tifsira tal-Artikolu 1(3) tal-Ftehim dwar l-Ispezzjoni Qabel it-Trasportazzjoni, li jinsab fl-Anness 1A għall-Ftehim tad-WTO.

ARTIKOLU 4.16

Appell u rieżami

1. Kull Parti għandha tipprovdi proċeduri effettivi, immedjati, mhux diskriminatorji u faċilment aċċessibbli sabiex tiggarantixxi d-dritt ta' appell kontra azzjonijiet amministrattivi, kontra sentenzi u kontra deċiżjonijiet tal-awtoritajiet doganali jew ta' awtoritajiet kompetenti oħrajn li jaffettwaw l-importazzjoni jew l-esportazzjoni ta' oġġetti jew oġġetti fi tranżitu.

2. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe persuna li fir-rigward tagħha tieħu azzjoni amministrattiva msemmija fil-paragrafu 1 li lilha toħroġ deċiżjoni msemmija fil-paragrafu 1 jkollha aċċess għal:

(a) appell amministrattiv jew rieżami minn awtorità amministrattiva ogħla minn jew indipendenti mill-uffiċjal jew mill-uffiċċju li jkun ħa l-azzjoni amministrattiva jew li jkun ħareġ id-deċiżjonijew is-sentenza, ; jew

(b) appell ġudizzjarju jew stħarriġ ġudizzjarju tal-azzjoni amministrattiva jew tas-sentenza jew tad-deċiżjoni.

3. Kull Parti għandha tiżgura li, f'każijiet li fihom id-deċiżjoni dwar l-appell amministrattiv jew ir-rieżami skont il-punt (a) tal-paragrafu 2 ma toħroġx fil-perjodu ta' żmien previst fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha jew ma toħroġx mingħajr dewmien żejjed, il-petizzjonant ikollu d-dritt għal appell jew għal rieżami amministrattiv jew għal appell jew għal stħarriġ ġudizzjarju ulterjuri jew għal kwalunkwe rikors ieħor quddiem awtorità ġudizzjarja f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti ta' dik il-Parti.

4. Kull Parti għandha tiżgura li l-petizzjonant jingħata bil-miktub, inkluż b'mod elettroniku, ir-raġunijiet għad-deċiżjoni amministrattiva, sabiex il-petizzjonant ikun jista' jirrikorri għal proċeduri ta' appell jew ta' rieżami, meta jkunu neċessarji.

ARTIKOLU 4.17

Involviment taċ-ċrieki kummerċjali

1. Meta titqies il-ħtieġa għal konsultazzjonijiet f'waqthom u regolari mar-rappreżentanti tal-kummerċ dwar proposti leġiżlattivi u proċeduri ġenerali relatati ma' kwistjonijiet doganali u ta' faċilitazzjoni tal-kummerċ, l-amministrazzjoni doganali ta' kull Parti għandha tagħmel konsultazzjonijiet maċ-ċrieki kummerċjali ta' dik il-Parti.

2. Kull Parti għandha tiżgura, meta jkun possibbli, li r-rekwiżiti u l-proċeduri doganali u relatati tagħha jkomplu jissodisfaw il-ħtiġijiet taċ-ċrieki kummerċjali, isegwu l-aħjar prattiki aċċettati internazzjonalment, u jibqgħu l-anqas restrittivi possibbli għall-kummerċ.

ARTIKOLU 4.18

Il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward tal-Kapitoli u tad-dispożizzjonijiet li jaqgħu taħt il-kompetenzi tiegħu skont l-Artikolu 24.4(2) (Kumitati speċjalizzati), ħlief għall-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini), il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali għandu jkollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) jidentifika l-oqsma għat-titjib fl-implimentazzjoni u fl-operat tagħhom; u

(b) ifittex modi u metodi xierqa sabiex jinstabu soluzzjonijiet miftiehma b'mod reċiproku fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni li tista' tinqala'.

3. Il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali jista' jadotta deċiżjonijiet fir-rigward tal-oqsma elenkati fl-Artikolu 4.2(2) (Kooperazzjoni doganali u assistenza amministrattiva reċiproka), inkluż, meta jqis li dan ikun neċessarju, għall-finijiet ta' implimentazzjoni tal-punti (d) u (f) tal-paragrafu 2 ta' dak l-Artikolu.

KAPITOLU 5

RIMEDJI KUMMERĊJALI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 5.1

In-nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli preferenzjali tal-oriġini

Għall-finijiet tat-Taqsimiet B (Dazji anti-dumping u kumpensatorji) ta' dan il-Kapitolu u t-Taqsima C (Miżuri ta' salvagwardja globali) ta' dan il-Kapitolu, ir-regoli preferenzjali tal-oriġini skont il-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini) ma japplikawx.

ARTIKOLU 5.2

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għat-Taqsima B (Dazji anti-dumping u kumpensatorji) ta' dan il-Kapitolu u t-Taqsima C (Miżuri ta' salvagwardja globali) ta' dan il-Kapitolu.

TAQSIMA B

DAZJI ANTI-DUMPING U KUMPENSATORJI

ARTIKOLU 5.3

Trasparenza

1. Jenħtieġ li r-rimedji kummerċjali jintużaw f'konformità sħiħa mar-rekwiżiti rilevanti tad-WTO u jenħtieġ li jkunu bbażati fuq sistema ġusta u trasparenti.

2. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 6.5 tal-Ftehim dwar l-Anti-dumping u għall-Artikolu 12.4 tal-Ftehim SCM, kull Parti għandha tiżgura kemm jista' jkun malajr wara kwalunkwe impożizzjoni ta' miżuri provviżorji u qabel ma ssir determinazzjoni finali, divulgazzjoni sħiħa u sinifikanti tal-fatti u tal-kunsiderazzjonijiet essenzjali kollha li fuqhom tkun ibbażata deċiżjoni li jiġu applikati miżuri definittivi. Id-divulgazzjonijiet għandhom isiru bil-miktub u jagħtu lill-partijiet interessati żmien suffiċjenti sabiex jagħmlu l-kummenti tagħhom.

3. Sakemm din ma tittardjax mingħajr bżonn it-tmexxija tal-investigazzjoni, kull parti interessata għandha tingħata l-possibbiltà ta' smigħ sabiex tesprimi l-fehmiet tagħha waqt l-investigazzjonijiet dwar ir-rimedji kummerċjali.

ARTIKOLU 5.4

Kunsiderazzjoni tal-interess pubbliku

1. Parti tista' żżomm lura milli tapplika miżuri anti-dumping jew kumpensatorji fuq l-oġġetti tal-Parti l-oħra jekk, fuq il-bażi tal-informazzjoni magħmula disponibbli matul l-investigazzjoni skont ir-rekwiżiti skont il-liġijiet u r-regolamenti ta' dik il-Parti, jista' jiġi konkluż li ma jkunx fl-interess pubbliku li jiġu applikati tali miżuri.

2. Meta tagħmel determinazzjoni finali dwar l-impożizzjoni ta' dazji, kull Parti għandha, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, tqis l-informazzjoni pprovduta mill-partijiet interessati rilevanti, li jistgħu jinkludu l-industrija domestika, l-importaturi u l-assoċjazzjonijiet rappreżentattivi tagħhom, l-utenti rappreżentattivi u l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi tal-konsumaturi.

ARTIKOLU 5.5

Regola tad-dazju inferjuri

Jekk Parti timponi dazju anti-dumping fuq l-oġġetti tal-Parti l-oħra, l-ammont ta' tali dazju ma għandux jaqbeż il-marġni tad-dumping. Jekk dazju li l-ammont tiegħu jkun anqas mill-marġni tad-dumping ikun suffiċjentisabiex jitneħħa d-dannu għall-industrija domestika, il-Parti għandha tadotta t-tali dazju anqas f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha.

TAQSIMA C

MIŻURI TA' SALVAGWARDJA GLOBALI

ARTIKOLU 5.6

Trasparenza

1. Fuq talba tal-Parti l-oħra, il-Parti li tibda investigazzjoni ta' salvagwardja globali jew li jkollha l-ħsieb li tapplika miżuri ta' salvagwardja globali għandha tipprovdi minnufih notifika bil-miktub tal-informazzjoni pertinenti kollha li twassal għall-bidu ta' investigazzjoni ta' salvagwardja globali jew għall-impożizzjoni ta' miżuri ta' salvagwardja globali, inkluż dwar is-sejbiet provviżorji, jekk rilevanti. Dan huwa mingħajr ħsara għall-Artikolu 3.2 tal-Ftehim dwar is-Salvagwardji.

2. Kull Parti għandha tieħu impenn li timponi miżuri ta' salvagwardja globali b'mod li l-anqas jaffettwa l-kummerċ bejn il-Partijiet.

3. Għall-finijiet tal-paragrafu 2, jekk Parti tqis li r-rekwiżiti legali jkunu ssodisfati għall-impożizzjoni ta' miżuri ta' salvagwardja globali definittivi, il-Parti li jkun beħsiebha tapplika tali miżuri għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra u għandha tieħu impenn li tipprovdi opportunità adegwata għal konsultazzjonijiet minn qabel ma' dik il-Parti, bl-għan li tiġi rrieżaminata l-informazzjoni pprovduta skont il-paragrafu 1 u jiġu skambjati l-fehmiet dwar il-miżuri ta' salvagwardja globali proposti qabel ma tiġi adottata deċiżjoni finali.

TAQSIMA D

MIŻURI TA' SALVAGWARDJA BILATERALI

ARTIKOLU 5.7

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' din it-Taqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "miżura ta' salvagwardja bilaterali" tfisser miżura ta' salvagwardja bilaterali speċifikata fl-Artikolu 5.8 (Applikazzjoni ta' miżura ta' salvagwardja bilaterali);

(b) "industrija domestika" fir-rigward ta' oġġett importat, tfisser il-produtturi kumplessivament tal-prodotti simili jew f'kompetizzjoni diretta li joperaw f'Parti, jew il-produtturi li l-produzzjoni kollettiva tagħhom tal-oġġetti simili jew f'kompetizzjoni diretta tikkostitwixxi sehem kbir mill-produzzjoni domestika totali ta' tali oġġetti;

(c) "deterjorament serju" tfisser diffikultajiet kbar f'settur tal-ekonomija li jipproduċi oġġetti simili jew f'kompetizzjoni diretta;

(d) "dannu serju" tfisser indeboliment ġenerali sinifikanti fil-pożizzjoni ta' industrija domestika;

(e) “theddida ta’ deterjorament serju” tfisser deterjorament serju li jkun imminenti b’mod ċar fuq il-bażi tal-fatti u mhux biss fuq il-bażi ta’ allegazzjoni, ta’ konġentura jew ta’ possibbiltà remota,;

(f) “theddida ta’ dannu serju” tfisser dannu serju li jkun imminenti b’mod ċar, fuq il-bażi tal-fatti u mhux biss fuq il-bażi ta’ allegazzjoni, ta’ konġentura jew ta’ possibbiltà remota,; u

(g) “perjodu ta’ tranżizzjoni” tfisser perjodu ta’ seba’ snin li jibda mid-data tad-dħul fis-seħħ ta’ dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 5.8

Applikazzjoni ta’ miżura ta’ salvagwardja bilaterali

1. Mingħajr preġudizzju għad-drittijiet u għall-obbligi tal-Partijiet skont it-Taqsima C (Miżuri ta’ salvagwardja globali) ta’ dan il-Kapitolu, jekk, bħala riżultat tat-tnaqqis jew tat-tneħħija ta’ dazju doganali skont dan il-Ftehim, oġġett li joriġina f’Parti jkun qiegħed jiġi importat fit-territorju tal-Parti l-oħra fi kwantitajiet akbar bħal dawn, f’termini assoluti jew relattivi għall-produzzjoni domestika, u f’tali kundizzjonijiet li jikkawża jew jhedded li jikkawża dannu serju lill-industrija domestika tal-Parti l-oħra, dik il-Parti l-oħra tista’ tapplika miżura ta’ salvagwardja bilaterali matul il-perjodu ta’ tranżizzjoni u biss f’konformità mal-kundizzjonijiet u mal-proċeduri stabbiliti f’din it-Taqsima,.

2. Il-miżuri ta’ salvagwardja bilaterali applikati skont il-paragrafu 1 jistgħu jikkonsistu biss f’dawn:

(a) is-sospensjoni ta’ kwalunkwe tnaqqis ulterjuri tar-rata tad-dazju doganali fuq l-oġġett ikkonċernat f’konformità mal-Kapitolu 2 (Trattament nazzjonali u aċċess għas-suq għall-oġġetti); jew

(b) iż-żieda tar-rata tad-dazju doganali fuq l-oġġett ikkonċernat għal livell li ma jaqbiżx l-anqas waħda minn fost dawn:

(i) ir-rata tad-dazju doganali applikata għan-nazzjon l-aktar iffavorit li tkun fis-seħħ fil-jum li fih tiġi applikata l-miżura ta' salvagwardja bilaterali; jew

(ii) ir-rata tad-dazju doganali tal-pajjiż l-aktar iffavorit fis-seħħ fil-jum immedjatament qabel id-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 5.9

Standards għal miżura ta' salvagwardja bilaterali

1. Miżura ta' salvagwardja bilaterali ma għandhiex tiġi applikata:

(a) ħlief sal-punt, u għal tali żmien, kif jista' jkun neċessarju sabiex jiġi evitat jew indirizzat id-dannu serju jew it-theddida ta' deterjorament serju għall-industrija domestika jew id-deterjorament serju, jew it-theddida ta' deterjorament serju, fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi;

(b) għal perjodu ta' aktar minn sentejn; u

(c) wara l-iskadenza tal-perjodu ta' tranżizzjoni.

2. Il-perjodu msemmi fil-punt (b) tal-paragrafu 1 jista' jiġi estiż b'sena dment li:

(a) l-awtoritajiet investigattivi kompetenti tal-Parti li timporta jiddeterminaw, f'konformità mal-proċeduri speċifikati fis-Subtaqsima 1 (Regoli proċedurali applikabbli għal miżuri ta' salvagwardja bilaterali), li l-miżura ta' salvagwardja bilaterali tkun għadha neċessarja sabiex tipprevjeni jew tirrimedja d-dannu serju, jew it-theddida ta' dannu serju, għall-industrija domestika jew id-deterjorament serju, jew theddida ta' dannu serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi; u

(b) ikun hemm evidenza li l-industrija domestika qiegħda taġġusta u l-perjodu totali ta' applikazzjoni ta' miżura ta' salvagwardja bilaterali, inkluż il-perjodu ta' applikazzjoni inizjali u kwalunkwe estensjoni tiegħu, ma jaqbiżx it-tliet snin.

3. Meta Parti ma tibqax tapplika miżura ta' salvagwardja bilaterali, ir-rata tad-dazju doganali għandha tkun ir-rata li kienet tkun fis-seħħ għall-oġġett ikkonċernat, f'konformità mal-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi).

4. Miżura ta' salvagwardja bilaterali ma għandhiex tiġi applikata għall-importazzjoni ta' oġġett ta' Parti li diġà kien soġġett għal tali miżura ta' salvagwardja bilaterali għal perjodu ta' żmien ugwali għal nofs id-durata tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali preċedenti.

5. Parti ma għandhiex tapplika għall-istess oġġett u fl-istess ħin:

(a) miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorja, miżura ta' salvagwardja bilaterali jew miżura ta' salvagwardja għar-reġjuni ultraperiferiċi skont dan il-Ftehim; u

(b) miżura ta’ salvagwardja skont l-Artikolu XIX tal-GATT tal-1994 u l-Ftehim dwar is-Salvagwardji.

ARTIKOLU 5.10

Miżuri ta’ salvagwardja bilaterali provviżorji

1. F’ċirkostanzi kritiċi, li fihom dewmien ikun jikkawża dannu li jkun diffiċli li jissewwa, Parti tista’ tapplika miżura ta’ salvagwardja bilaterali provviżorja, skont determinazzjoni preliminari li jkun hemm evidenza ċara li l-importazzjonijiet ta’ oġġett li joriġina mill-Parti l-oħra żdiedu bħala riżultat tat-tnaqqis jew tal-eliminazzjoni ta’ dazju doganali skont dan il-Ftehim, u li tali importazzjonijiet jikkawżaw dannu serju, jew it-theddida ta' dannu serju għall-industrija domestika jew id-deterjorament serju, jew it-theddida ta' deterjorament serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi.

2. Id-durata ta’ kwalunkwe miżura ta’ salvagwardja bilaterali provviżorja ma għandhiex taqbeż il-200 jum. Matul dan il-perjodu, il-Parti għandha tikkonforma mar-regoli proċedurali rilevanti stabbiliti fis-Subtaqsima 1 (Regoli proċedurali applikabbli għal miżuri ta’ salvagwardja bilaterali).

3. Id-dazju doganali impost bħala riżultat tal-miżura ta’ salvagwardja bilaterali provviżorja għandu jitħallas lura fil-pront jekk l-investigazzjoni sussegwenti msemmija fis-Subtaqsima 1 (Regoli proċedurali applikabbli għal miżuri ta’ salvagwardja bilaterali) ma jiddeterminax li ż-żieda fl-importazzjonijiet tal-oġġett soġġett għall-miżura ta’ salvagwardja bilaterali provviżorja tikkawża dannu serju, jew it-theddida ta' dannu serju għall-industrija domestika jew deterjorament serju, jew it-theddida ta' deterjorament serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi.

4. I d-durata ta' kwalunkwe miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorja għandha tingħadd bħala parti mill-perjodu stabbilit fil-punt (b) tal-Artikolu 5.9(1) (Standards għal miżura ta' salvagwardja bilaterali).

5. Il-Parti li tapplika miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorja għandha tinforma lill-Parti l-oħra minnufih malli tapplika tali miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorji.

6. Fuq talba tal-Parti l-oħra, il-konsultazzjonijiet għandhom isiru immedjatament wara l-applikazzjoni tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorja.

ARTIKOLU 5.11

Reġjuni ultraperiferiċi

1. Meta kwalunkwe prodott li joriġina minn New Zealand ikun qiegħed jiġi importat direttament fit-territorju ta' reġjun jew ta' diversi reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni[1] fi kwantitajiet tant akbar u f'tali kundizzjonijiet li jikkawża deterjorament serju jew it-theddida ta' deterjorament serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi kkonċernati, l-Unjoni, wara li tkun eżaminat soluzzjonijiet alternattivi, tista' tapplika b'mod eċċezzjonali miżuri ta' salvagwardja bilaterali limitati għat-territorju tar-reġjun ultraperiferiku jew tar-reġjuni kkonċernati.

[1] Fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, ir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni huma Guadeloupe, il-Guyana Franċiża, Martinique, Réunion, Mayotte, St. Martin, l-Azores, Madeira u l-Gżejjer Kanarji. Dan l-Artikolu għandu japplika wkoll għal pajjiż jew għal territorju ekstra-Ewropew li jibdel l-istatus tiegħu għal reġjun ultraperiferiku b'deċiżjoni tal-Kunsill Ewropew f'konformità mal-proċedura stabbilita fl-Artikolu 355(6) tat-TFUE mid-data tal-adozzjoni ta' dik id-deċiżjoni. Fil-każ li reġjun ultraperiferiku tal-Unjoni jibdel l-istatus tiegħu bħala tali bl-istess proċedura, l-Artikolu 5.11 ma għandux jibqa' applikabbli mid- d-data tad-dħul fis-seħħ tad-deċiżjoni relevanti. tal-Kunsill Ewropew. L-Unjoni għandha tinnotifika lil New Zealand bi kwalunkwe bidla fir-rigward tat-territorji kkunsidrati bħala reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1, id-determinazzjoni ta' deterjorament serju għandha tkun ibbażata fuq fatturi oġġettivi, li jinkludu l-elementi li ġejjin:

(a) iż-żieda fil-volum ta' importazzjonijiet f'termini assoluti jew relattivi għall-produzzjoni domestika u għall-importazzjonijiet minn sorsi oħrajn; u

(b) l-effett ta' dawn l-importazzjonijiet fuq is-sitwazzjoni tal-industrija rilevanti jew tas-settur ekonomiku kkonċernat, inkluż fuq il-livelli ta' bejgħ, fuq il-produzzjoni, fuq is-sitwazzjoni finanzjarja u fuq l-impjiegi.

3. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 1, din it-Taqsima tapplika għal kwalunkwe miżura ta' salvagwardja adottata skont dan l-Artikolu, *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 5.12

Kumpens u sospensjoni tal-konċessjonijiet

1. Mhux aktar tard minn 30 jum wara d-data tal-applikazzjoni tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali, il-Parti li tapplika dik il-miżura għandha tipprovdi opportunità għal konsultazzjonijiet mal-Parti l-oħra biex jintlaħaq qbil b'mod reċiproku dwar kumpens xieraq għal-liberalizzazzjoni tal-kummerċ fil-forma ta' konċessjonijiet li jkollhom effett kummerċjali sostanzjalment ekwivalenti.

2. Jekk il-konsultazzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 1 ma jirriżultawx fi qbil dwar il-liberalizzazzjoni tal-kummerċ fi żmien 30 jum wara l-ewwel jum ta' dawk il-konsultazzjonijiet, il-Parti li għall-oġġett oriġinarju tagħha tiġi applikata l-miżura ta' salvagwardja bilaterali tista' tissospendi l-applikazzjoni ta' konċessjonijiet li jkollhom effett kummerċjali sostanzjalment ekwivalenti fir-rigward tal-Parti li tapplika l-miżura ta' salvagwardja bilaterali.

3. L-obbligu li jiġu pprovduti konċessjonijiet kif imsemmi fil-paragrafu 1 u d-dritt li jiġu sospiżi dawk il-konċessjonijiet skont il-paragrafu 2 għandhom japplikaw biss sakemm tinżamm il-miżura ta' salvagwardja bilaterali.

4. Minkejja l-paragrafu 3, id-dritt ta' sospensjoni imsemmi f'dak il-paragrafu ma għandux jiġi eżerċitat għall-ewwel 24 xahar li matulhom tkun fis-seħħ miżura ta' salvagwardja bilaterali, dment li l-miżura ta' salvagwardja bilaterali tkun ġiet applikata bħala riżultat ta' żieda assoluta fl-importazzjonijiet u dment li l-miżura ta' salvagwardja bilaterali tikkonforma ma' dan il-Ftehim.

SUBTAQSIMA 1

REGOLI PROĊEDURALI APPLIKABBLI GĦAL MIŻURI TA' SALVAGWARDJA BILATERALI

ARTIKOLU 5.13

Dritt applikabbli

Din is-Subtaqsima tapplika għall-miżuri ta' salvagwardja bilaterali li huma koperti mit-Taqsima D (Miżuri ta' salvagwardja bilaterali) ta' dan il-Kapitolu u applikati mill-awtorità investigattiva kompetenti ta' Parti. F'każijiet mhux koperti minn din is-Subtaqsima, l-awtorità kompetenti tal-investigazzjoni għandha tapplika r-regoli stabbiliti skont il-leġiżlazzjoni domestika tagħha dment li dawk ir-regoli jkunu konformi ma' din it-Taqsima.

ARTIKOLU 5.14

Proċeduri ta' investigazzjoni

1. Parti għandha tapplika miżura ta' salvagwardja bilaterali biss wara li tkun twettqet investigazzjoni mill-awtoritajiet investigattivi kompetenti tagħha f'konformità mal-Artikolu 3 u l-Artikolu 4(2), il-punti (a) u (c), tal-Ftehim dwar is-Salvagwardji. Għal dak l-għan, l-Artikolu 3 u l-Artikolu 4(2), il-punti (a) u (c), tal-Ftehim dwar is-Salvagwardji huma inkorporati f'dan il-Ftehim u jifformaw parti minnu, *mutatis mutandis*.

2. Sabiex tiġi applikata miżura ta' salvagwardja bilaterali, l-awtorità kompetenti li tinvestiga għandha turi fuq il-bażi ta' evidenza oġġettiva l-eżistenza ta' rabta ta' kawżalità bejn iż-żieda fl-importazzjonijiet tal-prodott ikkonċernat u d-dannu serju jew it-theddida ta' dannu serju jew l-eżistenza ta' rabta ta' kawżalità bejn iż-żieda fl-importazzjonijiet tal-prodott ikkonċernat u d-deterjorament serju jew it-theddida ta' deterjorament serju. L-awtorità kompetenti li tinvestiga għandha teżamina wkoll fatturi magħrufin għajr iż-żieda fl-importazzjonijiet sabiex tiżgura li d-dannu kkawżat minn tali fatturi oħrajn ma jiġix attribwit għaż-żieda fl-importazzjonijiet.

3. L-investigazzjoni għandha titlesta f'kull każ fi żmien sena wara d-data ta' tnedija tagħha.

ARTIKOLU 5.15

Notifika u konsultazzjoni

1. Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bil-miktub minnufih jekk din:

(a) tibda investigazzjoni ta' salvagwardja bilaterali skont dan il-Kapitolu;

(b) tiddetermina li ż-żieda fl-importazzjonijiet tikkawża dannu serju jew it-theddida ta' dannu serju jew deterjorament serju, jewit-theddida ta' deterjorament serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew ir-reġjuni ultraperiferiċi;

(c) tiddeċiedi li tapplika miżura ta' salvagwardja bilaterali provviżorja, jew li tapplika jew testendi miżura ta' salvagwardja bilaterali; jew

(d) tiddeċiedi li timmodifika miżura ta' salvagwardja bilaterali adottata qabel.

2. Parti għandha tipprovdi lill-Parti l-oħra kopja tal-verżjoni pubblika tal-ilment u r-rapport tal-awtoritajiet investigattivi kompetenti tagħha li huwa meħtieġ skont l-Artikolu 3 tal-Ftehim dwar is-Salvagwardji.

3. Meta Parti tinnotifika lill-Parti l-oħra li ddeċidiet tapplika jew testendi miżura ta' salvagwardja bilaterali kif imsemmi fil-punt (c) tal-paragrafu 1, dik il-Parti għandha tinkludi fin-notifika tagħha l-informazzjoni pertinenti kollha, bħal:

(a) evidenza li, bħala riżultat tat-tnaqqis jew tat-tneħħija ta' dazju doganali skont dan il-Ftehim, iż-żieda fl-importazzjonijiet tal-oġġett tal-Parti l-oħra qiegħda tikkawża dannu serju, jew it-theddida ta' dannu serju għall-industrija domestika jew deterjorament serju, jew it-theddida ta' deterjorament serju fis-sitwazzjoni ekonomika tar-reġjun jew tar-reġjuni ultraperiferiċi;

(b) deskrizzjoni preċiża tal-oġġett soġġett għall-miżura ta' salvagwardja bilaterali, inkluż l-intestatura jew is-subintestatura tiegħu skont is-SA li fuqha huwa bbażat l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi);

(c) deskrizzjoni preċiża tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali;

(d) id-data tal-applikazzjoni tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali, id-durata mistennija tagħha u, jekk applikabbli, skeda ta' żmien għal-liberalizzazzjoni progressiva ta' dik il-miżura; u

(e) fil-każ ta' estensjoni tal-miżura ta' salvagwardja bilaterali, evidenza li l-industrija domestika kkonċernata qiegħed taġġusta.

4. Fuq talba tal-Parti li l-oġġett tagħha huwa soġġett għal proċediment ta' salvagwardja bilaterali skont dan il-Kapitolu, il-Parti li tmexxi dak il-proċediment għandha tipprovdi opportunità adegwata għal konsultazzjonijiet mal-Parti rikjedenti qabel ma tittieħed deċiżjoni finali sabiex jiġu applikati miżuri ta' salvagwardja bilaterali, bil-ħsieb li tiġi rrieżaminata notifika kif imsemmi fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu jew kwalunkwe avviż jew rapport pubbliku li l-awtorità investigattiva kompetenti tkun ħarġet b'rabta mal-proċediment, u jiġu skambjati l-fehmiet dwar il-miżura proposta u jintlaħaq ftehim dwar il-kumpens previst fl-Artikolu 5.12 (Kumpens u sospensjoni tal-konċessjonijiet).

KAPITOLU 6

MIŻURI SANITARJI U FITOSANITARJI

ARTIKOLU 6.1

Objettivi u dispożizzjonijiet ġenerali

1. L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li:

(a) jipproteġi s-saħħa tal-bniedem, tal-annimali u tal-pjanti fit-territorji rispettivi tal-Partijiet filwaqt li jiffaċilita l-kummerċ bejniethom;

(b) jiżgura li l-miżuri sanitarji u fitosanitarji tal-Partijiet ma joħolqux ostakli bla bżonn għall-kummerċ;

(c) jiffaċilita l-implimentazzjoni tal-Ftehim SPS, tal-istandards internazzjonali u tat-testi relatati, u b'mod partikolari, ir-reġjonalizzazzjoni u l-ekwivalenza;

(d) iżomm il-kooperazzjoni f'korpi internazzjonali ta' standardizzazzjoni;

(e) jippromwovi t-trasparenza u l-fehim dwar l-applikazzjoni tal-miżuri sanitarji u fitosanitarji ta' kull Parti;

(f) isaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-Partijiet u r-rikonoxximent tal-objettivi komuni tal-Partijiet għall-ġlieda kontra r-reżistenza għall-antimikrobiċi (minn hawn 'il quddiem imsejħa "AMR"); u

(g) itejjeb il-komunikazzjoni, il-kooperazzjoni u r-riżoluzzjoni ta' kwistjonijiet sanitarji u fitosanitarji li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ bejn il-Partijiet.

2. Fir-rigward tal-Ftehim SPS, il-Partijiet ifakkru b'mod partikolari:

(a) il-prinċipju li l-miżuri SPS ta' Parti jkunu bbażati fuq valutazzjoni tar-riskju f'konformità mal-Artikolu 5 u ma' dispożizzjonijiet rilevanti oħrajn tal-Ftehim SPS; u

(b) il-kunċett ta' miżuri SPS provviżorji.

ARTIKOLU 6.2

Kamp ta' applikazzjoni

1. Il-Partijiet jaffermaw id-drittijiet u l-obbligi rispettivi tagħhom skont il-Ftehim Sanitarju.

2. Soġġett għall-paragrafu 3, dan il-Kapitolu japplika:

(a) għal miżuri sanitarji u fitosanitarji ta' Parti li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ bejn il-Partijiet; u

(b) għall-kooperazzjoni dwar l-AMR.

3. Dan il-Kapitolu ma japplika għall-ebda miżura ta' Parti jew għal kwistjonijiet koperti mill-Ftehim Sanitarju.

ARTIKOLU 6.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) id-definizzjonijiet fl-Anness A tal-Ftehim SPS;

(b) id-definizzjonijiet adottati taħt l-awspiċji tal-Kummissjoni Codex Alimentarius;

(c) id-definizzjonijiet adottati taħt l-awspiċji tal-Organizzazzjoni Dinjija għas-Saħħa tal-Annimali;

(d) id-definizzjonijiet adottati taħt l-awspiċji tal-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Protezzjoni tal-Pjanti (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"IPPC");

(e) "awtorità kompetenti" tfisser korp governattiv elenkat fl-Anness 6-A (Awtoritajiet kompetenti) u jinkludi l-organizzazzjonijiet nazzjonali rilevanti għall-protezzjoni tal-pjanti; u

(f) “verifika tal-importazzjoni” tfisser valutazzjoni li tista’ tinkludi spezzjoni, eżami, kampjunar, rieżami tad-dokumentazzjoni, testijiet jew proċeduri, inkluż fil-laboratorju, organolettiċi jew ta’ identità, imwettqin fil-fruntiera ta’ Parti li timporta mill-awtorità kompetenti tal-Parti li timporta sabiex tiddetermina jekk kunsinna tikkonformax mar-rekwiżiti SPS tal-Parti li timporta.

ARTIKOLU 6.4

Kundizzjonijiet speċifiċi relatati mas-saħħa tal-pjanti

1. F’konformità mal-istandards applikabbli miftehmin skont l-IPPC, il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni dwar l-istatus relatat mal-pesti tagħhom fit-territorji rispettivi tagħhom. Fuq talba ta’ Parti, il-Parti l-oħra għandha tipprovdi l-ġustifikazzjoni għall-kategorizzazzjoni tal-pesti u għall-miżuri fitosanitarji relatati.

2. Fir-rigward tal-kategorizzazzjoni tal-pesti, kull Parti għandha tistabbilixxi u taġġorna lista ta’ pesti regolati għall-pjanti u għall-prodotti tal-pjanti li għalihom jeżisti tħassib fitosanitarju. Tali lista għandu jkun fiha:

(a) il-pesti ta’ kwarantina mhux preżenti f’xi parti mit-territorju tagħha;

(b) il-pesti ta’ kwarantina preżenti iżda mhux mifruxin b’mod wiesa’ u taħt kontroll uffiċjali;

(c) il-pesti ta’ kwarantina f’żoni protetti; u

(d) meta applikabbli, il-pesti regolati mhux ta’ kwarantina.

3. Kull Parti għandha tillimita r-rekwiżiti tal-importazzjoni tagħha għall-pjanti jew għall-prodotti tal-pjanti għal dawk meħtieġa sabiex jittaffew ir-riskji tal-introduzzjoni ta' pesti regolati. Ir-rekwiżiti tal-importazzjoni sabiex jittaffa r-riskju minn pesti ta' kwarantina f'żoni protetti ma għandhomx japplikaw sakemm id-destinazzjoni ta' kwalunkwe pjanta jew prodott tal-pjanti ma tkunx magħrufa li tkun f'żona protetta.

4. Jenħtieġ li l-ispezzjoni ta' qabel l-esportazzjoni mill-organizzazzjoni nazzjonali għall-protezzjoni tal-pjanti tal-Parti li timporta ma tkunx rekwiżit mill-Parti li timporta, meta l-ispezzjoni tal-pjanti jew tal-prodotti tal-pjanti tkun fl-ambitu tal-organizzazzjoni nazzjonali għall-protezzjoni tal-pjanti tal-Parti li tesporta.

ARTIKOLU 6.5

Rikonoxximent ta' ħelsien mill-pesti

Meta r-reġjonalizzazzjoni tiġi ddefinita fir-rigward ta' żona ħielsa mill-pesti, ta' post ta' produzzjoni ħieles mill-pesti, ta' sit ta' produzzjoni ħieles mill-pesti, jew ta' żona protetta fis-settur tal-pjanti u tal-prodotti mill-pjanti:

(a) il-Partijiet jirrikonoxxu l-kunċetti ta' żoni ħielsa mill-pesti, ta' postijiet ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti u ta' siti ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti kif speċifikati fl-Istandards Internazzjonali rilevanti tal-IPPC għall-Miżuri Fitosanitarji ("ISPMs");

(b) il-Partijiet għandhom jaċċettaw:

(i) iż-żoni ħielsa mill-pesti, il-postijiet ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti u s-siti ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti ta' xulxin; u

(ii) il-kontrolli uffiċjali ta' xulxin fl-istabbiliment u fiż-żamma ta' żoni ħielsa mill-pesti, ta' postijiet ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti u ta' siti ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti;

(c) New Zealand għandha tirrikonoxxi l-kunċett ta' żoni protetti fit-territorju tal-Unjoni bħala ekwivalenti għal żona ħielsa mill-pesti kif speċifikata fl-ISPM 4 tal-IPPC ("Rekwiżiti għall-istabbiliment ta' żoni ħielsa mill-pesti");

(d) il-Parti li tesporta, jekk tintalab mill-Parti li timporta, għandha tidentifika ż-żoni ħielsa mill-pesti, il-postijiet ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti, is-siti ta' produzzjoni ħielsa mill-pesti u ż-żoni protetti, u, jekk tintalab mill-Parti li timporta, tipprovdi spjegazzjoni sħiħa u *data* ta' sostenn kif previst fl-ISPMs rilevanti jew kif jitqies xieraq mod ieħor; u

(e) il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 6-B (Kundizzjonijiet reġjonali għall-pjanti u għall-prodotti tal-pjanti) sabiex jistabbilixxi kwalunkwe kwistjoni oħra li tista' tikkonċerna r-reġjonalizzazzjoni jew sabiex jispeċifika kwalunkwe kundizzjoni speċjali xierqa bbażata fuq ir-riskju.

ARTIKOLU 6.6

Ekwivalenza

1. Il-Partijiet jagħrfu li r-rikonoxximent tal-ekwivalenza huwa mezz importanti sabiex jiġi ffaċilitat il-kummerċ.

2. Fid-determinazzjoni tal-ekwivalenza ta' miżura SPS speċifika, grupp ta' miżuri SPS jew fuq bażi li tkopri sistemi sħaħ, kull Parti għandha tqis il-gwida rilevanti tal-Kumitat tad-WTO dwar il-Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ il-"Kumitat SPS tad-WTO") u l-istandards, il-linji gwida u r-rakkomandazzjonijiet internazzjonali. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jistabbilixxi gwida u proċeduri ulterjuri sabiex tiġi ddeterminata, rikonoxxuta u tinżamm l-ekwivalenza fl-Anness 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS).

3. Fuq talba tal-Parti li tesporta, il-Parti li timporta għandha, f'perjodu ta' żmien raġonevoli, tispjega l-objettiv u r-raġunament tal-miżura SPS tagħha u tidentifika b'mod ċar ir-riskju li dik il-miżura SPS tkun maħsuba li tindirizza.

4. Il-Parti li timporta għandha tagħraf l-ekwivalenza ta' miżura SPS jekk il-Parti li tesporta turi b'mod oġġettiv li l-miżura SPS tagħha tilħaq il-livell xieraq ta' protezzjoni tal-Parti li timporta (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "ALOP") fir-rigward tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti.

5. Jekk valutazzjoni tal-ekwivalenza ma tirriżultax f'determinazzjoni tal-ekwivalenza mill-Parti li timporta, il-Parti li timporta għandha tipprovdi lill-Parti li tesporta bir-raġunament għad-deċiżjoni tagħha.

6. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 6.8(6) (Ċertifikazzjoni), il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS) sabiex:

(a) jistabbilixxi t-tipi ta' komoditajiet tal-Parti li tesporta li l-Parti li timporta tirrikonoxxi bħala koperti minn miżura SPS ekwivalenti għal tagħha stess jew jistabbilixxi l-kontrolli uffiċjali tal-Parti li tesporta li l-Parti li timporta tirrikonoxxi bħala ekwivalenti għal tagħha stess; u

(b) jispeċifika kwalunkwe kundizzjoni speċjali xierqa bbażata fuq ir-riskju jew kwalunkwe stat miftiehem b'rabta ma' pest jew ma' marda.

7. Jekk Parti temenda miżura SPS b'mod li tqis li ma jaffettwax id-determinazzjoni tal-ekwivalenza speċifikata f'dan il-Kapitolu, id-determinazzjoni għandha tkun applikabbli għall-aktar verżjoni riċenti tal-liġi jew tar-regolament rilevanti li jemenda dik il-miżura SPS.

8. Jekk Parti tqis li tkun affettwata determinazzjoni preċedenti tal-ekwivalenza, dik il-Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra b'dik il-kunsiderazzjoni.

9. Jekk Parti li timporta temenda miżura SPS u tqis li d-determinazzjoni tal-ekwivalenza speċifikata f'dan il-Kapitolu tista' tiġi affettwata, hija għandha:

(a) tikkunsidra b'mod oġġettiv jekk id-determinazzjoni ta' ekwivalenza preċedenti ma għadhiex biżżejjed sabiex tissodisfa l-ALOP tagħha; u

(b) tikkonsulta mal-Parti li tesporta u mbagħad tiddeċiedi jekk id-determinazzjoni ta' ekwivalenza tistax tkompli bi kwalunkwe kundizzjoni speċjali jew mingħajr.

ARTIKOLU 6.7

Kundizzjonijiet kummerċjali u proċeduri ta' approvazzjoni

1. Il-Parti li timporta għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku r-rekwiżiti fitosanitarji tas-saħħa tagħha għall-importazzjonijiet u l-proċeduri użati sabiex tistabbilixxi dawk ir-rekwiżiti.

2. Jekk il-Partijiet jidentifikaw b'mod konġunt pjanta jew prodott tal-pjanti speċifiku bħala prijorità, il-Parti li timporta għandha tistabbilixxi rekwiżiti speċifiċi tal-importazzjoni għal dak il-prodott mingħajr dewmien żejjed għajr f'ċirkostanzi debitament ġustifikati.

3. Meta talba għall-importazzjoni tiġi riċevuta fir-rigward ta' pjanta jew ta' prodott tal-pjanti speċifiku li qabel kien approvat għall-importazzjoni mill-Parti li tesporta, il-Parti li timporta għandha tivvaluta l-profil tar-riskju u, jekk tiddetermina li jkun l-istess, tlesti l-proċedura ta' approvazzjoni mingħajr dewmien żejjed, għajr f'ċirkostanzi debitament ġustifikati.

4. Kull Parti għandha tiżgura li l-proċeduri użati għall-approvazzjoni tal-importazzjonijiet mill-Parti l-oħra jitwettqu u jitlestew mingħajr dewmien żejjed, inkluż, jekk ikunu meħtieġa, awditi u l-miżuri leġiżlattivi jew amministrattivi neċessarji sabiex titlesta l-proċedura ta' approvazzjoni. B'mod partikolari, kull Parti għandha tevita talbiet għal informazzjoni mhux neċessarji jew li jkunu ta' piż bla bżonn, li għandhom ikunu limitati għal dak li jkun neċessarju u tqis l-informazzjoni diġà disponibbli għall-Parti li timporta, bħal informazzjoni dwar il-liġijiet u r-regolamenti applikabbli u r-rapporti tal-awditjar tal-Parti li tesporta.

5. Ħlief kif previst fl-Artikolu 6.5 (Rikonoxximent tal-ħelsien mill-pesti), kull Parti għandha tapplika l-kundizzjonijiet fitosanitarji tal-importazzjoni tagħha għat-territorju kollu tal-Parti l-oħra fejn jipprevali l-istess status ta' pest.

6. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 6.10 (Miżuri ta' emerġenza), kull Parti għandha tirrikonoxxi bħala ekwivalenti l-kontrolli uffiċjali applikati mill-Parti l-oħra għall-kummerċ dment li mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, ma jkun hemm l-ebda bidla sinifikanti fis-sistemi ta' kontroll uffiċjali tal-Parti li tesporta li tkun tnaqqas il-livell ta' assigurazzjoni għall-Parti li timporta.

7. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 6.10 (Miżuri ta' emerġenza), il-Parti li timporta ma għandhiex tirrifjuta jew twaqqaf l-importazzjoni ta' oġġett tal-Parti li tesporta biss għar-raġuni li l-Parti li timporta tkun qiegħda twettaq rieżami tal-miżuri SPS tagħha, jekk il-Parti li timporta tkun ippermettiet l-importazzjoni ta' dak l-oġġett mill-Parti l-oħra meta jkun inbeda r-rieżami.

8. Mingħajr ebda proċess ta' approvazzjoni sussegwenti, il-Partijiet għandhom jaċċettaw il-listi ta' stabbilimenti ta' xulxin li huma soġġetti għall-miżuri SPS għall-kummerċ.

9. Kull Parti għandha tagħmel il-listi tal-istabbilimenti msemmijin fil-paragrafu 8 disponibbli lill-parti l-oħra meta mitluba jagħmlu dan.

ARTIKOLU 6.8

Ċertifikazzjoni

1. Fir-rigward taċ-ċertifikazzjoni tas-saħħa għall-pjanti u għall-prodotti tal-pjanti, l-awtoritajiet kompetenti għandhom japplikaw il-prinċipji stabbiliti fl-ISPM 7 tal-IPPC ("Sistema ta' Ċertifikazzjoni tal-Esportazzjoni") u fl-IPCC ISPM 12 ("Linji Gwida għaċ-Ċertifikati Fitosanitarji").

2. Kull Parti għandha tippromwovi l-implimentazzjoni ta' ċertifikazzjoni elettronika u ta' teknoloġiji oħrajn sabiex jiġi ffaċilitat il-kummerċ.

3. Mingħajr preġudizzju għall-Artikoli 6.2 (Ambitu) u 6.10 (Miżuri ta' emerġenza), iċ-ċertifikazzjoni tas-sikurezza alimentari ma għandhiex tkun meħtieġa għal ikel ipproċessat kopert minn dan il-Kapitolu sakemm ma tkunx appoġġata minn analiżi tar-riskju.

4. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 6-E (Ċertifikazzjoni) sabiex jispeċifika gwida, proċeduri u rekwiżiti ulterjuri fir-rigward taċ-ċertifikazzjoni.

5. Jekk il-Parti li timporta tkun aċċettat miżura SPS ta' komodità tal-Parti li tesporta bħala ekwivalenti għal tagħha stess, il-Parti li tesporta tista' tinkludi l-mudell tal-attestazzjoni tas-saħħa stabbilit fit-Taqsima 1 tal-Anness 6-E (Ċertifikazzjoni) dwar iċ-ċertifikat uffiċjali tas-saħħa.

6. Jekk Parti li timporta, f'konformità mal-Artikolu 6.6(7) (Ekwivalenza) jew mal-Artikolu 6.6(8) (Ekwivalenza), tkun iddeterminat li l-ekwivalenza hija miżmuma, iċ-ċertifikat tas-saħħa tal-importazzjoni previst fl-Anness 6-E (Ċertifikazzjoni) għandu, meta jkun prattikabbli u jekk applikabbli, jiddikjara l-liġijiet u r-regolamenti inizjali tal-Parti li timporta li abbażi tagħhom tkun ġiet iddeterminata l-ekwivalenza.

7. Jekk Parti li timporta tiddetermina li kundizzjoni speċjali inkluża fl-Anness 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS) ma tibqax neċessarja, il-garanziji għal dik il-kundizzjoni speċjali ma għandhomx jibqgħu meħieġa u l-Kumitat għall-Kummerċ għandu jadotta deċiżjoni sabiex jiġi emendat l-Anness 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS), kif xieraq, f'perjodu ta' żmien raġonevoli.

ARTIKOLU 6.9

Trasparenza, skambju ta' informazzjoni u konsultazzjoni teknika

1. Il-Partijiet għandhom jinformaw minnufih lil xulxin bi kwalunkwe element sinifikanti minn fost dawn li ġejjin:

(a) sejbiet ta' importanza epidemjoloġika li jistgħu jkunu relatati ma' prodott li jkun qiegħed jiġi nnegozjat bejn il-Partijiet;

(b) kwistjonijiet ta' sikurezza alimentari relatati ma' prodott li jkun qiegħed jiġi nnegozjat bejn il-Partijiet; jew

(c) informazzjoni pertinenti oħra għall-implimentazzjoni adegwata ta' dan il-Kapitolu.

2. Jekk l-informazzjoni elenkata fil-paragrafu 1 tkun saret disponibbli permezz ta' notifika lid-WTO jew lill-korp internazzjonali ta' standardizzazzjoni rilevanti f'konformità mar-regoli tagħhom, jew fuq sit web aċċessibbli għall-pubbliku ta' Parti, l-obbligu fil-paragrafu 1 għandu jitqies issodisfat.

3. Jekk kwalunkwe Parti jkollha tħassib serju fir-rigward ta' riskju sanitarju jew fitosanitarju, il-konsultazzjonijiet tekniċi dwar dak ir-riskju sanitarju jew fitosanitarju għandhom, fuq talba, isiru mill-aktar fis possibbli u fi kwalunkwe każ fi żmien 14-il jum wara d-data tal-konsenja tat-talba.

4. Jekk Parti jkollha tħassib sinifikanti dwar miżura SPS li l-Parti l-oħra tkun ipproponiet jew implimentat, dik il-Parti tista' titlob konsultazzjonijiet tekniċi mal-Parti l-oħra. Il-Parti li lilha tiġi indirizzata t-talba għandha twieġeb fi żmien 30 jum wara d-data ta' konsenja tat-talba.

5. Fir-rigward tal-paragrafi 3 u 4, kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tipprovdi l-informazzjoni kollha neċessarja sabiex jiġi evitat tfixkil fil-kummerċ u sabiex il-Partijiet ikunu jistgħu jilħqu soluzzjoni reċiprokament aċċettabbli li effettivament timmaniġġja kwalunkwe riskju sanitarju jew fitosanitarju.

6. Il-Partijiet għandhom ifittxu li jsolvu kwalunkwe tħassib li jirriżulta mill-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu permezz ta' konsultazzjonijiet tekniċi skont dan l-Artikolu[1] qabel ma jibdew is-soluzzjoni tat-tilwim skont il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim).

ARTIKOLU 6.10

Miżuri ta' emerġenza

1. Jekk Parti tadotta miżura ta' emerġenza li tkun neċessarja għall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti, l-awtorità kompetenti ta' dik il-Parti għandha tinnotifika lill-awtorità kompetenti tal-Parti l-oħra fi żmien 24 siegħa. Jekk Parti titlob sabiex isiru konsultazzjonijiet tekniċi għall-indirizzar tal-miżura SPS ta' emerġenza, il-konsultazzjonijiet tekniċi għandhom jsiru fi żmien 14-il jum wara d-data ta' konsenja tan-notifika tal-miżura SPS ta' emerġenza. Il-Partijiet għandhom iqisu kull informazzjoni pprovduta permezz tal-konsultazzjonijiet tekniċi.

2. Il-Parti li tapplika l-miżura ta' emerġenza għandha tqis kwalunkwe informazzjoni pprovduta fil-ħin mill-Parti li tesporta meta tieħu d-deċiżjoni tagħha fir-rigward ta' kwalunkwe kunsinna li, fiż-żmien tal-adozzjoni tal-miżura SPS ta' emerġenza, tkun qiegħda tiġi ttrasportata bejn il-Partijiet.

[1] Għal ċertezza akbar, il-konsultazzjonijiet tekniċi skont dan l-Artikolu ma għandhomx jissostitwixxu l-konsultazzjonijiet skont l-Artikolu 26.3 (Konsultazzjonijiet) sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor.

3. Meta miżura ta' emerġenza tfixkel jew tissospendi b'mod serju l-kummerċ, il-Parti li timporta għandha, mill-aktar fis prattikament possibbli, tirrevoka dik il-miżura ta' emerġenza jew tipprovdi ġustifikazzjoni xjentifika u teknika rilevanti għall-kontinwazzjoni tagħha.

ARTIKOLU 6.11

Awditi

1. Għall-fini li tinżamm il-fiduċja fl-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu, kull Parti għandha d-dritt li twettaq awditu bbażat fuq is-sistemi tas-sistema ta' kontroll kollha, jew parti minnha, tal-awtorità kompetenti tal-Parti l-oħra sabiex tiddetermina li qiegħda tiffunzjona kif maħsub.

2. Fit-twettiq ta' awditu, Parti għandha tqis il-gwida rilevanti tal-Kumitat SPS tad-WTO u l-istandards, il-linji gwida u r-rakkomandazzjonijiet internazzjonali.

3. Kwalunkwe deċiżjoni jew azzjoni meħuda mill-Parti tal-awditjar li tista' taffettwa b'mod negattiv il-kummerċ bħala riżultat tal-awditu għandha tqis u tkun proporzjonata għal:

(a) ir-riskju vvalutat, appoġġat minn evidenza u minn *data* oġġettivi li jistgħu jiġu vverifikati; u

(b) l-għarfien tal-Parti tal-awditjar dwar il-Parti awditjata, l-esperjenza rilevanti magħha u l-fiduċja fiha.

4. Il-Parti tal-awditjar għandha tipprovdi evidenza u *data* oġġettivi lill-Parti awditjata fuq talba.

5. Il-Parti tal-awditjar għandha tħallas għall-kostijiet tagħha stess assoċjati mal-awditi.

6. Kull Parti għandha tiżgura li jkun hemm fis-seħħ proċeduri għall-prevenzjoni tad-divulgazzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali li tinkiseb matul awditu tal-awtoritajiet kompetenti tal-Parti l-oħra, inklużi proċeduri sabiex titneħħa kwalunkwe informazzjoni kunfidenzjali minn rapport tal-awditjar finali li jsir disponibbli għall-pubbliku.

7. Il-Parti tal-awditjar għandha tikkunsidra kwalunkwe kumment dwar ir-rapport mill-Parti awditjata u għandha tiddetermina jekk ir-rapport jew parti minnu tkunx disponibbli għall-pubbliku jew tkunx disponibbli b'mod aktar limitat.

8. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 6-D (Linji Gwida u proċeduri għal awditu jew għal verifika) sabiex jistabbilixxi jew jispeċifika l-linji gwida u l-proċeduri tal-awditjar.

ARTIKOLU 6.12

Kontrolli tal-importazzjonijiet u tariffi

1. Il-Parti li timporta għandu jkollha d-dritt li twettaq kontrolli tal-importazzjonijiet fuq il-bażi tar-riskji sanitarji jew fitosanitarji assoċjati mal-importazzjonijiet. Tali kontrolli għandhom jitwettqu mingħajr dewmien żejjed u b'effetti minimi ta' tfixkil fuq il-kummerċ.

2. Jekk il-kontrolli tal-importazzjonijiet jiżvelaw nuqqas ta' konformità mar-rekwiżiti relevanti tal-importazzjoni, l-azzjoni li tieħu l-Parti li timporta għandha tkun ibbażata fuq standards internazzjonali, tkun ibbażata fuq valutazzjoni tar-riskju involut u ma għandhiex toħloq restrizzjoni akbar għall-kummerċ milli jkun meħtieġ sabiex jinkiseb l-ALOP tal-Parti li timporta.

3. L-awtorità kompetenti tal-Parti li timporta għandha tinnotifika lill-awtorità kompetenti tal-Parti li tesporta meta kwalunkwe nuqqas ta' konformità jikkostitwixxi riskju serju għas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti.

4. L-awtorità kompetenti tal-Parti li timporta għandha tinnotifika lill-importatur jew lir-rappreżentant tagħha dwar kunsinna mhux konformi inkluża r-raġuni għan-nuqqas ta' konformità, u tagħti lil dak l-importatur jew lir-rappreżentant tiegħu opportunità għal rieżami tad-deċiżjoni. L-awtorità kompetenti tal-Parti li timporta għandha tikkunsidra kwalunkwe informazzjoni rilevanti sottomessa sabiex tgħin f'tali rieżami.

5. Kwalunkwe tariffa imposta għal proċeduri fuq prodotti importati ma għandhiex tkun ogħla minn kwalunkwe tariffa mitluba għal kontrolli komparabbli ta' prodotti domestiċi simili u mhux ogħla mill-kost reali tas-servizz.

6. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-Anness 6-f (Kontrolli tal-importazzjonijiet u tariffi) sabiex jistabbilixxi r-rati tal-frekwenza u t-tariffi għall-kontrolli tal-importazzjonijiet għal ċerti komoditajiet li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 6.13

Robustezza xjentifika u trasparenza fil-proċessi ta' awtorizzazzjoni speċifikati[1]

1. Il-Partijiet jagħrfu li l-proċessi ta' awtorizzazzjoni għandhom ikunu bbażati fuq xjenza robusta u jitwettqu b'mod trasparenti sabiex jibnu u jżommu l-fiduċja u l-kunfidenza pubbliċi. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw sabiex iżidu r-robustezza u t-trasparenza ta' dawk il-proċessi ta' awtorizzazzjoni.

2. Il-Partijiet jagħrfu li l-proċessi ta' awtorizzazzjoni rispettivi tagħhom huma maħsubin sabiex jipprovdu eżiti komparabbli u li l-kooperazzjoni f'dan il-qasam hija mixtieqa.

3. Jekk persuna responsabbli sabiex tiżgura li r-rekwiżiti għall-kisba ta' awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq jiġu ssodisfati min-negozju taħt il-kontroll tagħha tikkummissjona studji xjentifiċi f'istituzzjoni xjentifika[2] li tinsab f'Parti bl-għan li tappoġġa applikazzjoni għall-awtorizzazzjoni fil-kuntest ta' ċerti proċessi ta' awtorizzazzjoni speċifikati fil-Parti l-oħra, u dan jingieb għall-attenzjoni tal-Parti li fiha tinsab l-istituzzjoni xjentifika, iż-żewġ Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jaqsmu t-tali informazzjoni ma' xulxin.

---

[1] Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, il-proċessi ta' awtorizzazzjoni jkopru l-awtorizzazzjonijiet kollha ta' qabel it-tqegħid fis-suq fil-qasam tal-katina alimentari: jiġifieri l-kultivazzjoni ta' organiżmi ġenetikament modifikati/ikel u għalf ġenetikament modifikati, addittivi tal-għalf, addittivi/enzimi/aromatizzanti, aromatizzanti bl-affumikar, prodotti għall-protezzjoni tal-pjanti, ikel ġdid, materjali li jiġu f'kuntatt mal-ikel, indikazzjonijiet dwar is-saħħa, u ż-żieda ta' vitamini u ta' minerali u ta' sustanzi oħrajn mal-ikel.

[2] Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, "istituzzjoni xjentifika" tinkludi istituzzjonijiet li jwettqu studji xjentifiċi bi ħlas, pereżempju, universitajiet, laboratorji, u faċilitajiet ta' ttestjar jew ta' riċerka.

4. Il-Partijiet jistgħu jiskambjaw ukoll informazzjoni dwar il-proċessi ta' awtorizzazzjoni tagħhom.

5. Parti tista' titlob żjara ta' ġbir ta' informazzjoni skont dan l-Artikolu lil istituzzjoni xjentifika li tinsab fil-Parti l-oħra sabiex tiġbor informazzjoni dwar l-applikazzjoni tal-istandards rilevanti mill-istituzzjoni xjentifika meta twettaq studju xjentifiku għall-finijiet ta' ċerti proċessi ta' awtorizzazzjoni speċifikati fil-Parti li titlob żjara ta' ġbir ta' informazzjoni.

6. Jekk Parti tfittex li twettaq żjara ta' ġbir ta' informazzjoni, hija għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra mhux aktar tard minn 60 jum qabel tali żjara.

7. Jekk Parti tfittex li twettaq żjara ta' ġbir ta' informazzjoni u l-istituzzjoni xjentifika taqbel ma' tali żjara, l-uffiċjali tal-Parti l-oħra jistgħu jakkumpanjaw lill-uffiċjali tal-Parti li tkun qiegħda żżur matul iż-żjara ta' ġbir ta' informazzjoni.

8. Ir-rapport finali ta' kwalunkwe żjara ta' ġbir ta' informazzjoni għandu jitqiegħed għad-dispożizzjoni tal-awtoritajiet kompetenti taż-żewġ Partijiet. Il-porzjonijiet rilevanti tar-rapport finali għandhom ikunu disponibbli wkoll għall-istituzzjoni xjentifika li tkun saritilha ż-żjara.

9. Il-kostijiet ta' kwalunkwe żjara ta' ġbir ta' informazzjoni bħal din għandhom jiġġarrbu mill-Parti li titlob żjara ta' ġbir ta' informazzjoni.

10. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jistabbilixxi regoli ta' implimentazzjoni dettaljati u kwalunkwe gwida neċessarja fir-rigward tal-paragrafi 3 sa 9.

ARTIKOLU 6.14

Reżistenza għall-antimikrobiċi

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-AMR hija theddida serja għas-saħħa tal-bniedem u tal-annimali.

2. Il-Partijiet għandhom, f'konformità mal-approċċ "Saħħa Waħda", jikkooperaw u jiffaċilitaw l-iskambju ta' informazzjoni, inkluż fir-rigward ta' regolamenti, ta' linji gwida, ta' pjanijiet nazzjonali, ta' standards, ta' għarfien espert u ta' esperjenzi fil-qasam tal-AMR, u jidentifikaw fehmiet, interessi, prijoritajiet u politiki komuni f'dak il-qasam.

3. Il-Partijiet jagħrfu li:

(a) l-istandards regolatorji, il-linji gwida u s-sistemi ta' sorveljanza tal-antimikrobiċi rispettivi tagħhom jipprovdu kontrolli u eżiti tas-saħħa komparabbli;

(b) l-aġenti antimikrobiċi li huma kritiċi għat-trattament u għas-saħħa tal-bniedem u tal-annimali huma fokus ewlieni tal-istrateġiji rispettivi tagħhom tal-AMR; u

(c) jittieħdu inizjattivi fuq iż-żewġ naħat, fl-istrateġiji u l-politiki rispettivi tagħhom, sabiex tiġi promossa t-tneħħija gradwali tal-użu ta' aġenti antibijotiċi bħala promoturi tat-tkabbir, b'mod partikolari dawk ta' importanza medika, u sabiex jitnaqqas l-użu ta' aġenti antimikrobiċi fil-produzzjoni tal-annimali.

4. Barra minn hekk, il-Partijiet għandhom:

(a) jikkooperaw f'fora internazzjonali rilevanti dwar l-iżvilupp ta' kodiċijiet, ta' linji gwida, ta' standards, ta' rakkomandazzjonijiet u ta' inizjattivi futuri;

(b) jikkooperaw fuq pjanijiet ta' azzjoni internazzjonali, speċjalment fir-rigward tal-użu responsabbli u prudenti tal-aġenti antimikrobiċi sabiex tiġi miġġielda l-AMR b'mod aktar effettiv; u

(c) fil-kuntest tal-istrateġiji u tal-politiki rispettivi tagħhom jappoġġaw l-implimentazzjoni ta' pjanijiet ta' azzjoni u ta' strateġiji internazzjonali miftehmin dwar l-AMR.

5. Kwalunkwe regolament, linja gwida, pjan strateġiku, standards u inizjattivi oħrajn dwar l-AMR ma għandhomx jintużaw sabiex jinħolqu jew jiġu implimentati miżuri li jaffettwaw il-kummerċ sakemm dawk il-miżuri ma jkunux konsistenti mal-Ftehim SPS u mad-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dan il-Kapitolu.

6. Il-Kumitat dwar Miżuri Sanitarji jew Fitosanitarji jista' jistabbilixxi grupp ta' ħidma tekniku dwar l-AMR.

ARTIKOLU 6.15

Frodi f'komoditajiet innegozjati

1. Il-Partijiet jagħrfu li attivitajiet frodulenti minn operaturi kummerċjali involuti fil-kummerċ internazzjonali jistgħu:

(a) jaffettwaw is-saħħa tal-bnedmin, tal-annimali, tal-pjanti u, b'konsegwenza, tal-ambjent; u

(b) jimminaw il-prattika kummerċjali ġusta u l-kunfidenza tal-konsumatur.

2. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni rilevanti u jikkooperaw sabiex jiskoraġġixxu prattiki li huma, jew li jidhru li huma, mhux konformi mal-miżuri SPS rispettivi tagħhom jew li jqarrqu bil-konsumaturi u partijiet ikkonċernati rilevanti oħrajn.

ARTIKOLU 6.16

Implimentazzjoni u riżorsi

Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jkollhom ir-riżorsi neċessarji sabiex jimplimentaw dan il-Kapitolu b'mod effettiv.

ARTIKOLU 6.17

Kumitat dwar il-Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, il-Kumitat dwar il-Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji għandu jkollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) jipprovdi forum għall-iskambju ta' informazzjoni dwar is-sistema regolatorja ta' kull Parti inkluża l-bażi xjentifika u tal-valutazzjoni tar-riskju għall-miżuri SPS tagħha;

(b) jidentifika opportunitajiet għall-kooperazzjoni, inklużi inizjattivi ta' faċilitazzjoni tal-kummerċ u aktar ħidma fuq it-tneħħija ta' ostakli bla bżonn għall-kummerċ bejn il-Partijiet;

(c) jippromwovi l-kooperazzjoni f'fora multilaterali, inkluż fil-Kumitat SPS tad-WTO u f'korpi internazzjonali ta' standardizzazzjoni, kif xieraq;

(d) jistabbilixxi gruppi ta' ħidma *ad hoc*;

(e) jipprovdi forum għall-Partijiet sabiex jaġġornaw lil xulxin fi stadju bikri dwar il-kunsiderazzjonijiet regolatorji relatati mal-miżuri SPS;

(f) mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim), iservi bħala forum sabiex jiġi solvut tħassib kummerċjali speċifiku meta l-Partijiet ma jkunux jistgħu jsibu soluzzjoni aċċettabbli b'mod reċiproku permezz ta' konsultazzjonijiet tekniċi skont l-Artikolu 6.9 (Trasparenza, skambju ta' informazzjoni u konsultazzjoni teknika);

(g) jieħu kwalunkwe azzjoni oħra bħal din fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet tiegħu skont kif jaqblu l-Partijiet; u

(h) jikkunsidra kwalunkwe kwistjoni oħra relatata ma' dan il-Kapitolu.

3. Sakemm il-Partijiet ma jiddeċidux mod ieħor, il-Kumitat għandu jiltaqa' u jistabbilixxi l-programm ta' ħidma tiegħu mhux aktar tard minn sena wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

KAPITOLU 7

SISTEMI TAL-IKEL SOSTENIBBLI

ARTIKOLU 7.1

Objettivi

1. Il-Partijiet, filwaqt li jirrikonoxxu l-importanza tat-tisħiħ tal-politiki u d-definizzjoni ta' programmi li jikkontribwixxu għall-iżvilupp ta' sistemi tal-ikel sostenibbli, inklużivi, tajbin għas-saħħa u reżiljenti, jaqblu li jistabbilixxu kooperazzjoni mill-qrib sabiex jinvolvu rwieħhom b'mod konġunt fit-tranżizzjoni lejn sistemi tal-ikel sostenibbli (minn hawn 'il quddiem imsejħa "SFS").

2. Dan il-Kapitolu japplika flimkien mal-Kapitoli l-oħra ta' dan il-Ftehim, u mingħajr preġudizzju għalihom, b'rabta mas-sistemi tal-ikel jew mas-sostenibbiltà, b'mod partikolari l-Kapitolu 6 (Miżuri sanitarji u fitosanitarji), il-Kapitolu 9 (Ostakli tekniċi għall-kummerċ) u l-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli).

ARTIKOLU 7.2

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għall-kooperazzjoni bejn il-Partijiet sabiex tittejjeb is-sostenibbiltà tas-sistemi tal-ikel rispettivi tagħhom.

2. Dan il-Kapitolu jistabbilixxi dispożizzjonijiet għall-kooperazzjoni f'oqsma li jistgħu jiksbu sistemi tal-ikel aktar sostenibbli. L-oqsma indikattivi għall-kooperazzjoni huma elenkati fl-Artikolu 7.4 (Kooperazzjoni sabiex tittejjeb is-sostenibbiltà tas-sistemi tal-ikel).

3. Il-Partijiet jagħrfu li l-prijoritajiet għall-kooperazzjoni jistgħu jinbidlu maż-żmien hekk kif jiżviluppaw il-fehim rispettiv tagħhom u l-fehim u t-trattament internazzjonali tas-sistemi tal-ikel.

ARTIKOLU 7.3

Definizzjoni ta' sistema tal-ikel sostenibbli

1. Il-Partijiet jagħrfu li s-sistemi tal-ikel huma diversi u speċifiċi għall-kuntest, li jinkludu firxa ta' atturi u l-attivitajiet interkonnessi tagħhom fl-oqsma kollha tas-sistema tal-ikel, inklużi l-produzzjoni, il-ħsad, l-ipproċessar, il-manifattura, it-trasport, il-ħżin, id-distribuzzjoni, il-bejgħ, il-konsum u r-rimi ta' prodotti tal-ikel.

2. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, u filwaqt li jagħrfu li d-definizzjoni ta' SFS tista' tevolvi maż-żmien, il-Partijiet iqisu li l-SFS hija sistema tal-ikel li tiżgura aċċess għal ikel sikur, nutrittiv u suffiċjenti matul is-sena kollha b'tali mod li l-ekonomija, soċjali, il-bażijiet kulturali u ambjentali sabiex jiġu ġġenerati s-sigurtà tal-ikel u n-nutrizzjoni għall-ġenerazzjonijiet futuri ma humiex kompromessi.

ARTIKOLU 7.4

Kooperazzjoni sabiex tittejjeb is-sostenibbiltà tas-sistemi tal-ikel

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kooperazzjoni bħala mekkaniżmu għall-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu peress li jsaħħu r-relazzjonijiet kummerċjali u ta' investiment tagħhom.

2. Filwaqt li jqisu l-prijoritajiet u ċ-ċirkostanzi rispettivi tagħhom, il-Partijiet għandhom jikkooperaw sabiex jindirizzaw kwistjonijiet ta' interess komuni relatati mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu. Tali kooperazzjoni tista' sseħħ b'mod bilaterali kif ukoll f'fora internazzjonali.

3. Il-kooperazzjoni tista' tinkludi l-iskambju ta' informazzjoni, ta' għarfien espert u ta' esperjenzi, kif ukoll il-kooperazzjoni fir-riċerka u fl-innovazzjoni.

4. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw f'suġġetti bħal:

(a) il-metodi u l-prattiki tal-produzzjoni tal-ikel li għandhom l-għan li jtejbu s-sostenibbiltà, inklużi l-biedja organika u l-agrikoltura riġenerattiva, fost l-oħrajn;

(b) l-użu effiċjenti tar-riżorsi naturali u tal-inputs agrikoli, inkluż it-tnaqqis tal-użu u tar-riskju ta' pestiċidi u ta' fertilizzanti kimiċi, meta jkun xieraq;

(c) l-impatti ambjentali u klimatiċi tal-produzzjoni tal-ikel, inkluż fuq l-emissjonijiet ta' gassijiet serra mill-agrikoltura, il-bjar ta' karbonju u t-telf tal-bijodiversità;

(d) pjanijiet ta' kontinġenza sabiex jiġu żgurati s-sigurtà u r-reżiljenza tal-ktajjen tal-provvista tal-ikel u tal-kummerċ fi żminijiet ta' kriżi internazzjonali;

(e) l-ipproċessar sostenibbli tal-ikel, it-trasport, il-bejgħ bl-ingrossa, il-bejgħ bl-imnut u s-servizzi tal-ikel;

(f) dieti tajbin għas-saħħa, sostenibbli u nutrittivi;

(g) l-impronta tal-karbonju tal-konsum;

(h) it-telf u l-ħela tal-ikel, f'konformità mal-mira 12.3 tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti;

(i) it-tnaqqis tal-effetti ambjentali negattivi tal-politiki u tal-miżuri marbutin mas-sistema alimentari; u

(j) l-għarfien, il-parteċipazzjoni u t-tmexxija indiġeni fis-sistemi tal-ikel, f'konformità maċ-ċirkostanzi rispettivi tal-Partijiet.

ARTIKOLU 7.5

Dispożizzjonijiet addizzjonali

1. L-attivitajiet ta' kooperazzjoni skont dan il-Kapitolu ma għandhomx jaffettwaw l-indipendenza tal-aġenziji ta' kull Parti, inklużi l-aġenziji reġjonali ta' Parti.

2. Filwaqt li jirrispettaw bis-sħiħ id-dritt ta' kull Parti li tirregola, xejn f'dan il-Kapitolu ma għandu jiġi interpretat li jobbliga lil Parti sabiex:

(a) timmodifika r-rekwiżiti tal-importazzjoni tagħha;

(b) tiddevja minn proċeduri tagħha għat-tħejjija jew għall-adozzjoni ta' miżuri regolatorji;

(c) tieħu azzjoni li tkun iddgħajjef jew timpedixxi l-adozzjoni f'waqtha ta' miżuri regolatorji għall-ilħuq tal-objettivi tal-ordni pubbliku tagħha; jew

(d) tadotta kwalunkwe miżura regolatorja partikolari.

ARTIKOLU 7.6

Kumitat għas-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, il-Kumitat għas-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli għandu jkollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) l-istabbiliment ta' prijoritajiet għall-kooperazzjoni u ta' pjanijiet ta' ħidma għall-implimentazzjoni ta' dawk il-prijoritajiet;

(b) il-promozzjoni tal-kooperazzjoni f'fora multilaterali; u

(c) it-twettiq ta' kwalunkwe funzjoni oħra relatata mal-implimentazzjoni jew mat-tħaddim ta' dan il-Kapitolu.

3. Fit-twettiq tal-objettivi ta' dan il-Kapitolu, u għall-monitoraġġ tar-riżultati miksuba mill-implimentazzjoni tiegħu, kull sena l-Kumitat dwar is-sistemi tal-Ikel Sostenibbli għandu jistabbilixxi pjan ta' ħidma annwali li jinkludi azzjonijiet b'objettivi u stadji intermedji għal dawk l-azzjonijiet.

4. Meta jkun xieraq, il-Kumitat dwar is-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli jista' jistabbilixxi gruppi ta' ħidma li jikkonsistu minn rappreżentanti fil-livell ta' esperti ta' kull Parti.

5. Il-Kumitat dwar is-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli għandu jiltaqa' fi żmien sena mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim u minn hemm 'il quddiem kif miftiehem reċiprokament.

6. Il-Kumitat dwar is-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli jista' jistabbilixxi regoli li jtaffu kunflitti ta' interess potenzjali għall-esperti li jistgħu jipparteċipaw fil-laqgħat tiegħu u dawk ta' kwalunkwe grupp ta' ħidma li jirrapporta lilu.

ARTIKOLU 7.7

Punti ta' kuntatt

Fi żmien 90 jum wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha taħtar punt ta' kuntatt sabiex jiffaċilita l-komunikazzjoni bejn il-Partijiet dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt għall-punt ta' kuntatt. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

KAPITOLU 8

TRATTAMENT XIERAQ TAL-ANNIMALI

ARTIKOLU 8.1

Objettiv

L-objettiv ta' dan il-Kapitolu huwa li jsaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-Partijiet dwar it-trattament xieraq tal-annimali tar-razzett bil-ħsieb li jiġi ffaċilitat il-kummerċ bejn il-Partijiet.

ARTIKOLU 8.2

Dispożizzjonijiet ġenerali u kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jagħrfu li l-annimali huma ħlejqiet li jħossu[1].

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-prattiki tal-biedja tagħhom huma sostanzjalment differenti iżda jagħrfu li l-istandards rispettivi tagħhom dwar it-trattament xieraq tal-annimali u s-sistemi assoċjati jipprovdu eżiti komparabbli dwar it-trattament xieraq tal-annimali.

3. Il-Partijiet għandhom jagħmlu l-aħjar sforzi sabiex jikkooperaw f'fora internazzjonali bl-għan li jippromwovu l-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' standards tat-trattament xieraq tal-annimal bbażati fuq ix-xjenza. B'mod partikolari, il-Partijiet għandhom jikkooperaw sabiex isaħħu u jwessgħu l-kamp ta' applikazzjoni tal-istandards tal-Organizzazzjoni Dinjija għas-Saħħa tal-Annimali, kif ukoll l-implimentazzjoni tagħhom, b'enfasi fuq l-annimali tar-razzett.

4. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni, għarfien espert u esperjenzi fil-qasam tat-trattament xieraq tal-annimali b'rabta mat-trattament tal-annimali fil-farms, matul it-trasport u waqt l-iskarnar jew il-qtil.

5. Il-Partijiet għandhom ikomplu jikkooperaw fir-riċerka fil-qasam tat-trattament xieraq tal-annimali sabiex jiffaċilitaw l-iżvilupp ta' standards dwar it-trattament xieraq tal-annimali bbażati fuq ix-xjenza b'rabta mat-trattament tal-annimali fil-farms, matul it-trasport u waqt l-iskarnar jew il-qtil.

[1] Kif definit fil-liġijiet u fir-regolamenti ta' kull Parti dwar it-trattament xieraq tal-annimali.

ARTIKOLU 8.3

Grupp ta' ħidma tekniku dwar it-trattament xieraq tal-annimali

Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu grupp ta' ħidma tekniku dwar it-trattament xieraq tal-annimali. Il-grupp ta' ħidma tekniku dwar it-trattament xieraq tal-annimali għandu jirrapporta u jwettaq attivitajiet speċifikati mill-Kumitat dwar Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji.

KAPITOLU 9

OSTAKLI TEKNIĊI GĦALL-KUMMERĊ

ARTIKOLU 9.1

Objettivi

L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li jiffaċilita l-kummerċ fl-oġġetti bejn il-Partijiet billi jiġu evitati, identifikati u eliminati ostakli tekniċi mhux neċessarji għall-kummerċ, u li jsaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-Partijiet fi kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 9.2

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għat-tħejjija, għall-adozzjoni u għall-applikazzjoni tar-regolamenti tekniċi, tal-istandards u tal-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità kollha kif definiti fl-Anness 1 tal-Ftehim dwar l-OTK li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ fl-oġġetti bejn il-Partijiet.

2. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal:

(a) speċifikazzjonijiet tax-xiri mħejjin minn korpi governattivi għar-rekwiżiti tal-produzzjoni jew tal-konsum tal-korpi li għalihom japplika l-Kapitolu 14 (Akkwist pubbliku); jew

(b) miżuri SPS li għalihom japplika l-Kapitolu 6 (Miżuri sanitarji u fitosanitarji).

ARTIKOLU 9.3

Relazzjoni mal-Ftehim dwar l-OTK

1. L-Artikoli 2 sa 9 u l-Annessi 1 u 3 tal-Ftehim dwar l-OTK huma inkorporati f'dan il-Ftehim u saru parti minnu, *mutatis mutandis*.

2. It-termini wżati f'dan il-Kapitolu, inkluż fl-Annessi ta' dan il-Kapitolu, għandu jkollhom l-istess tifsira li għandhom fil-Ftehim dwar l-OTK.

ARTIKOLU 9.4

Regolamenti tekniċi

1. Minbarra l-Artikolu 22.8 (Valutazzjoni tal-impatt), kull Parti għandha tieħu impenn li twettaq valutazzjoni tal-impatt tar-regolamenti tekniċi ppjanati li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tal-miżuri regolatorji definiti fil-punt (b) tal-Artikolu 22.2 (Definizzjonijiet) li jista' jkollhom impatt sinifikanti fuq il-kummerċ, f'konformità mar-regoli u mal-proċeduri tagħha. Għal ċertezza akbar, dan il-paragrafu japplika wkoll għall-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità li jkunu parti minn tali regolamenti tekniċi.

2. Jekk titwettaq valutazzjoni tal-impatt skont il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, allura, minbarra dak stipulat fil-punt (b) tal-Artikolu 22.8(2) (Valutazzjoni tal-impatt), kull Parti għandha tivvaluta l-għażliet regolatorji u mhux regolatorji fattibbli u xierqa għar-regolament tekniku propost li jistgħu jissodisfaw l-objettivi leġittimi tal-Parti f'konformità mal-Artikolu 2.2 tal-Ftehim dwar l-OTK. Għal ċertezza akbar, tali obbligu ta' valitazzjoni japplika wkoll għall-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità li jkunu parti minn tali regolamenti tekniċi.

3. Minbarra kif speċifikat fl-Artikoli 2.3 u 2.4 tal-Ftehim dwar l-OTK, kull Parti għandha tirrieżamina r-regolamenti tekniċi tagħha minn żmien għal żmien. Fit-twettiq ta' tali rieżami, kull Parti għandha, fost l-oħrajn, tqis b'mod pożittiv iż-żieda fil-konverġenza mal-istandards internazzjonali rilevanti, filwaqt li tqis kwalunkwe żvilupp ġdid fir-rigward tal-istandards internazzjonali rilevanti u jekk għadhomx jeżistu ċ-ċirkostanzi preċedenti li wasslu għal diverġenzi minn kwalunkwe standard internazzjonali rilevanti.

4. Mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 22 (Prattiki regolatorji tajbin u kooperazzjoni regolatorja), meta tiżviluppa regolamenti tekniċi ewlenin li jista' jkollhom effett sinifikanti fuq il-kummerċ, kull Parti għandha, kif meħtieġ mir-regoli u mill-proċeduri tagħha, tippermetti lill-persuni tal-Partijiet jipprovdu kontribut permezz ta' proċess ta' konsultazzjoni pubblika, ħlief meta jinqalgħu jew jheddu li jinqalgħu problemi urġenti ta' sikurezza, tas-saħħa, ta' ħarsien tal-ambjent jew ta' sigurtà nazzjonali. Kull Parti għandha tippermetti lill-persuni tal-Parti l-oħra jipparteċipaw f'tali konsultazzjonijiet f'termini mhux anqas favorevoli minn dawk mogħtijin lill-persuni tagħha stess, u għandha tagħmel ir-riżultati ta' dak il-proċess ta' konsultazzjoni pubbliċi.

ARTIKOLU 9.5

Standards internazzjonali

1. Standards internazzjonali żviluppati mill-Organizzazzjoni Internazzjonali għall-Istandardizzazzjoni (International Organization for Standardization, "ISO"), mill-Kummissjoni Elettroteknika Internazzjonali (International Electrotechnical Commission, "IEC"), l-Unjoni Internazzjonali tat-Telekomunikazzjoni (International Telecommunication Union, "ITU"), u mill-Kummissjoni Codex Alimentarius ("Codex") għandhom jitqiesu bħala l-istandards internazzjonali rilevanti skont it-tifsira tal-Artikolu 2 u tal-Artikolu 5, u tal-Anness 3, tal-Ftehim dwar l-OTK dment li jikkonformaw mal-kundizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu.

2. Standard żviluppat minn organizzazzjoni internazzjonali, minbarra dawk imsemmijin fil-paragrafu 1, jista' jitqies ukoll bħala standard internazzjonali rilevanti skont it-tifsira tal-Artikolu 2 u tal-Artikolu 5 u tal-Anness 3 tal-Ftehim dwar l-OTK, dment li:

(a) ikun ġie żviluppat minn korp ta' standardizzazzjoni li jfittex li jistabbilixxi kunsens jew:

(i) fost id-delegazzjonijiet nazzjonali tal-Membri parteċipanti tad-WTO li jirrappreżentaw il-korpi nazzjonali kollha tal-istandards fit-territorju tagħhom li adottaw, jew qed jistennew li jadottaw, standards dwar il-materja li magħha tkun relatata l-attività ta' standardizzazzjoni internazzjonali; jew

(ii) fost il-korpi governattivi tal-Membri parteċipanti tad-WTO; u

(b) ikun ġie żviluppat f'konformità mad-Deċiżjoni tal-Kumitat dwar l-Ostakli Tekniċi għall-Kummerċ stabbilit mill-Artikolu 13 tal-Ftehim dwar l-OTK dwar il-Prinċipji għall-Iżvilupp ta' Standards, ta' Gwidi u ta' Rakkomandazzjonijiet Internazzjonali fir-rigward tal-Artikolu 2u tal-Artikolu 5 tal-Ftehim dwar l-OTK u tal-Anness 3 tiegħu.

3. Jekk Parti ma tkunx użat standards internazzjonali bħala bażi għar-regolamenti tekniċi tagħha u għall-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità relatati, Parti għandha, fuq talba mill-Parti l-oħra, tidentifika kwalunkwe devjazzjoni sostanzjali mill-istandard internazzjonali rilevanti u tispjega r-raġunijiet għaliex tali standards tqiesu mhux xierqa jew mhux effettivi għall-għan segwit, u tipprovdi l-evidenza li fuqha tkun ibbażata dik il-valutazzjoni, meta tkun disponibbli.

ARTIKOLU 9.6

Standards

1. Bil-ħsieb li l-istandards jiġu armonizzati fuq bażi wiesgħa kemm jista' jkun, u minbarra l-Artikolu 4.1 tal-Ftehim dwar l-OTK, kull Parti għandha tħeġġeġ lill-korpi tal-istandardizzazzjoni fit-territorju tagħha, kif ukoll lill-korpi reġjonali tal-standardizzazzjoni li Parti jew il-korpi tal-istandardizzazzjoni fit-territorju tagħha jkunu membri tagħhom, sabiex:

(a) jirrieżaminaw f'intervalli regolari l-istandards nazzjonali u reġjonali li ma jkunux ibbażati fuq l-istandards internazzjonali rilevanti, bl-għan li jżidu l-konverġenza ta' dawk l-istandards nazzjonali u reġjonali ma' standards internazzjonali rilevanti, fost kunsiderazzjonijiet oħrajn;

(b) jikkooperaw mal-korpi rilevanti ta' standardizzazzjoni tal-Parti l-oħra f'attivitajiet ta' standardizzazzjoni internazzjonali, inkluż permezz ta' kooperazzjoni fil-korpi internazzjonali ta' standardizzazzjoni jew fil-livell reġjonali; u

(c) irawmu l-kooperazzjoni bilaterali bejn il-korpi ta' standardizzazzjoni tal-Parti l-oħra.

2. Jenħtieġ li l-Partijiet jiskambjaw informazzjoni dwar:

(a) l-użu tagħhom tal-istandards b'sostenn tar-regolamenti tekniċi; u

(b) il-proċessi ta' standardizzazzjoni rispettivi tagħhom, u l-firxa ta' kemm jużaw l-istandards internazzjonali, reġjonali jew subreġjonali bħala bażi għall-istandards nazzjonali tagħhom.

3. Jekk l-istandards isiru obbligatorji permezz ta' inkorporazzjoni f'abbozz ta' regolament tekniku jew ta' proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità jew b'referenza fihom, għandhom japplikaw l-obbligi ta' trasparenza stabbiliti fl-Artikolu 9.8 (Trasparenza) ta' dan il-Kapitolu u fl-Artikolu 2 jew fl-Artikolu 5 tal-Ftehim dwar l-OTK, sa fejn ikun permess mid-drittijiet tal-awtur applikabbli.

ARTIKOLU 9.7

Valutazzjoni tal-konformità

1. Jekk Parti tkun teħtieġ valutazzjoni tal-konformità bħala aċċertament pożittiv li prodott ikun konformi ma' regolament tekniku, hija għandha:

(a) tagħżel proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità proporzjonati għar-riskji involuti;

(b) taċċetta l-użu tad-sikjarazzjoni ta' konformità tal-fornitur (minn hawn 'il quddiem imsejħa "SDoC"), meta jkun xieraq; u

(c) jekk tintalab mill-Parti l-oħra, tispjega r-raġuni għall-għażla ta' proċeduri partikolari ta' valutazzjoni tal-konformità għal prodotti speċifiċi.

2. Il-Partijiet jagħrfu li teżisti firxa wiesgħa ta' mekkaniżmi sabiex jiffaċilitaw l-aċċettazzjoni tar-riżultati tal-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità. Tali mekkaniżmi jistgħu jinkludu:

(a) SDoC;

(b) rikonoxximent, min-naħa ta' Parti, tar-riżultati ta' proċeduri għall-valutazzjoni tal-konformità mwettqin fit-territorju tal-Parti l-oħra;

(c) arranġamenti kooperattivi u volontarji bejn korpi ta' valutazzjoni tal-konformità li jinsabu fit-territorji tal-Partijiet;

(d) ftehimiet ta' rikonoxximent reċiproku għar-riżultati tal-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità fir-rigward ta' regolamenti tekniċi speċifiċi li jitwettqu minn korpi li jinsabu fit-territorju tal-Parti l-oħra;

(e) l-użu ta' proċeduri ta' akkreditazzjoni sabiex jiġu kkwalifikati korpi ta' valutazzjoni tal-konformità; u

(f) il-ħatra mill-gvern ta' korpi ta' valutazzjoni tal-konformità.

3. Jekk Parti tkun teħtieġ valutazzjoni tal-konformità ta' parti terza bħala garanzija pożittiva li prodott ikun konformi ma' regolament tekniku u din ma tkunx irriżervat dan il-kompitu għal awtorità governattiva kif speċifikat fil-paragrafu 4, hija għandha:

(a) tagħti preferenza lill-użu tal-akkreditazzjoni sabiex jiġu kkwalifikati korpi ta' valutazzjoni tal-konformità;

(b) tuża standards internazzjonali għall-akkreditazzjoni u għall-valutazzjoni tal-konformità;

(c) meta jkun prattikabbli, tuża ftehimiet internazzjonali li jinvolvu l-korpi ta' akkreditazzjoni tal-Partijiet, pereżempju, permezz tal-mekkaniżmi tal-Kooperazzjoni Internazzjonali ta' Akkreditazzjoni tal-Laboratorji (International Laboratory Accreditation Cooperation (minn hawn 'il quddiem imsejħa "ILAC") u tal-Forum Internazzjonali ta' Akkreditazzjoni (International Accreditation Forum (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "IAF");

(d) tħeġġeġ l-użu ta' ftehimiet jew ta' arranġamenti internazzjonali li jiffunzjonaw għall-armonizzazzjoni, jew il-faċilitazzjoni tal-aċċettazzjoni tar-riżultati tal-valutazzjoni tal-konformità;

(e) tiżgura li r-regoli u l-proċeduri tagħha ma jirrestrinġux bla bżonn l-għażla għall-operaturi ekonomiċi fost il-korpi ta' valutazzjoni tal-konformità maħturin mill-awtoritajiet tagħha għal prodott partikolari jew għal sett ta' prodotti;

(f) tiżgura li l-attivitajiet tal-korpi ta' akkreditazzjoni tagħha jkunu konsistenti mal-istandards internazzjonali għall-akkreditazzjoni u, f'dak ir-rigward, li ma jkun hemm l-ebda kunflitt ta' interess bejn il-korpi ta' akkreditazzjoni u l-korpi ta' valutazzjoni tal-konformità fir-rigward tal-attivitajiet ta' konformità tagħhom, inkluż il-persunal;

(g) tiżgura li l-korpi ta' valutazzjoni tal-konformità jwettqu l-attivitajiet tagħhom b'mod li jipprevjeni kunflitti ta' interess li jaffettwaw l-eżitu tal-valutazzjoni tal-konformità;

(h) tippermetti lill-korpi ta' valutazzjoni tal-konformità jużaw sottokuntratturi sabiex iwettqu l-ittestjar jew l-ispezzjonijiet fir-rigward tal-valutazzjoni tal-konformità, inklużi sottokuntratturi li jinsabu fit-territorju tal-Parti l-oħra. Xejn f'dan il-punt ma għandu jiġi interpretat li jipprojbixxi lil Parti milli tirrikjedi li s-sottokuntratturi jissodisfaw l-istess rekwiżiti li l-korp ta' valutazzjoni tal-konformità li lilu tkun kuntrattata jkun meħtieġ jissodisfa sabiex iwettaq it-testijiet jew l-ispezzjoni kuntrattati huwa stess; u

(i) tiżgura li d-dettalji, inkluż l-ambitu tal-ħatra, tal-korpi li nħatru sabiex iwettqu tali valutazzjoni tal-konformità, jiġu ppubblikati online.

4. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jipprekludi lil Parti milli teħtieġ li l-valutazzjoni tal-konformità fir-rigward ta' prodotti speċifiċi titwettaq mill-awtoritajiet governattivi speċifikati tal-Parti. Jekk Parti teħtieġ li l-valutazzjoni tal-konformità titwettaq mill-awtoritajiet governattivi speċifikati tagħha, dik il-Parti għandha:

(a) tillimita t-tariffi għall-valutazzjoni tal-konformità għall-kost approssimattiv tas-servizzi mogħtijin u, fuq it-talba ta' applikant għal valutazzjoni tal-konformità, tispjega kif kwalunkwe tariffa li timponi għat-tali valutazzjoni tal-konformità tkun limitata għall-kost approssimattiv tas-servizzi mogħtijin; u

(b) tiżgura li t-tariffi tal-valutazzjoni tal-konformità jkunu disponibbli fuq talba, jekk ma jkunux ippubblikati.

5. Minkejja l-paragrafi 1, 3 u 4 ta' dan l-Artikolu, fl-oqsma elenkati fl-Anness 9-A (Aċċettazzjoni tal-valutazzjoni tal-konformità (dokumenti)) li fir-rigward tagħhom l-Unjoni taċċetta SDoC, New Zealand għandha, jekk tqis li l-valutazzjoni tal-konformità mhux tal-ewwel parti tkun meħtieġa bħala assigurazzjoni li prodott jikkonforma mar-rekwiżiti tar-regolamenti tekniċi ta' New Zealand, taċċetta:

(a) ċertifikati u rapporti ta' testijiet maħruġin minn korpi ta' valutazzjoni tal-konformità li jinsabu fit-territorju tal-Unjoni u li jkunu ġew akkreditati minn membru tal-korp ta' akkreditazzjoni tal-arranġamenti internazzjonali għar-rikonoxximent reċiproku tal-ILAC jew tal-IAF, jew il-korpi suċċessuri tagħhom, jew li jkunu rikonoxxuti b'mod ieħor skont ir-regolamenti tekniċi ta' New Zealand; jew

(b) fir-rigward tal-aspetti tas-sikurezza elettrika u tal-kompatibbiltà elettromanjetika, iċ-ċertifikati u r-rapporti tat-testijiet maħruġin minn korpi ta' valutazzjoni tal-konformità li jinsabu fit-territorju tal-Unjoni u taħt l-Iskema tal-Korp taċ-Ċertifikazzjoni (CB) tas-Sistema tal-IEC għall-Iskemi ta' Valutazzjoni tal-Konformità għat-Tagħmir u għall-Komponenti Elettroteknikiċi (IECEE).

6. L-SDoC hija attestazzjoni tal-konformità tal-ewwel parti maħruġa[1] mill-manifattur jew minn parti oħra awtorizzata taħt ir-responsabbiltà unika tagħha fuq il-bażi tar-riżultati ta' tip xieraq ta' attività ta' valutazzjoni tal-konformità u esklużа valutazzjoni obbligatorja ta' parti terza.

7. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fil-qasam tar-rikonoxximent reċiproku f'konformità mal-Ftehim dwar ir-rikonoxximent reċiproku fir-rigward tal-valutazzjoni tal-konformità bejn il-Komunità Ewropea u New Zealand[2], magħmul f'Wellington fil-25 ta' Ġunju 1998. Il-Partijiet jistgħu jiddeċiedu wkoll, f'konformità mad-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dak il-Ftehim, li jestendu l-kamp ta' applikazzjoni tiegħu fir-rigward tal-prodotti, tar-rekwiżiti regolatorji applikabbli jew tal-korpi ta' valutazzjoni tal-konformità rikonoxxuti.

ARTIKOLU 9.8

Trasparenza

1. Ħlief meta jinqalgħu jew jheddu li jinqalgħu problemi urġenti ta' sikurezza, tas-saħħa, ta' ħarsien tal-ambjent jew ta' sigurtà nazzjonali, kull Parti għandha tippermetti lill-Parti l-oħra tipprovdi kummenti bil-miktub dwar ir-regolamenti tekniċi u l-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità proposti notifikati fi żmien perjodu ta' mill-inqas 60 jum wara d-data tat-trażmissjoni tan-notifika ta' tali regolamenti jew proċeduri lir-Reġistru Ċentrali tan-Notifiki tad-WTO. Parti għandha tagħti kunsiderazzjoni pożittiva għal kull talba raġonevoli għall-estensjoni ta' dak il-perjodu għall-kummenti.

---

1 Skont ir-regolamenti tekniċi ta' kull Parti.

2 ĠU UE L 229, 17.8.1998, p. 62

2. Fil-każ li t-test notifikat ma jkunx f'waħda mil-lingwi uffiċjali tad-WTO, kull Parti għandha tipprovdi deskrizzjoni dettaljata u komprensiva tal-kontenut tar-regolament tekniku propost jew tal-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità fil-format ta' notifika tad-WTO.

3. Jekk Parti tirċievi kummenti bil-miktub dwar ir-regolament tekniku propost jew il-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità tagħha mill-Parti l-oħra, hija għandha:

(a) jekk tintalab tagħmel hekk mill-Parti l-oħra, tiddiskuti l-kummenti bil-miktub bil-parteċipazzjoni tal-awtorità regolatorja kompetenti tagħha, kull meta jkun possibbli, fi żmien meta l-kummenti jkunu jistgħu jitqiesu; u

(b) twieġeb bil-miktub għal kwistjonijiet sinifikanti jew sostantivi ppreżentati fil-kummenti mhux aktar tard mid-data tal-pubblikazzjoni tar-regolament tekniku jew tal-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità.

4. Kull Parti għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku, preferibbilment billi tippubblika fuq sit web, it-tweġibiet tagħha għal kwistjonijiet sinifikanti jew sostantivi ppreżentati f'kummenti li jaslu mingħand Membri oħrajn tad-WTO dwar in-notifika tagħha ta' OTK kif imsemmi fil-paragrafu 1 tal-proposta għar-regolament tekniku jew għall-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità.

5. Jekk tintalab tagħmel hekk mill-Parti l-oħra, Parti għandha tipprovdi informazzjoni rigward l-objettivi ta' kwalunkwe regolament tekniku jew proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità, u l-ħsieb warajha, li l-Parti tkun adottat jew tkun qiegħda tipproponi li tadotta.

6. Kull Parti għandha tiżgura li r-regolamenti tekniċi u l-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità adottati tagħha jiġu ppubblikati online u jkunu aċċessibbli mingħajr ħlas.

7. Kull Parti għandha tipprovdi informazzjoni dwar l-adozzjoni u d-dħul fis-seħħ tar-regolament tekniku jew tal-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità u tat-test finali adottat permezz ta' addendum għan-notifika oriġinali lid-WTO.

8. Minbarra l-Artikolu 2.12 tal-Ftehim dwar l-OTK, it-terminu "intervall raġonevoli" għandu jinftiehem li jfisser perjodu ta' mhux anqas minn sitt xhur, ħlief fejn dan ma jkunx effettiv sabiex jintlaħqu l-objettivi leġittimi segwiti.

9. Parti għandha tikkunsidra talba raġonevoli mill-Parti l-oħra, riċevuta qabel it-tmiem tal-perjodu tal-kumment kif imsemmi fil-paragrafu 1 wara t-trażmissjoni lir-Reġistru Ċentrali tan-Notifiki tad-WTO sabiex jiġi estiż il-perjodu ta' żmien bejn l-adozzjoni tar-regolament tekniku u d-dħul fis-seħħ tiegħu, ħlief meta dan ma jkunx effettiv sabiex jintlaħqu l-objettivi leġittimi segwiti.

ARTIKOLU 9.9

Markatura u tikkettar

1. Regolament tekniku ta' Parti jista' jinkludi jew jittratta esklużivament rekwiżiti ta' markatura jew ta' tikkettar. F'każijiet bħal dawn, il-prinċipji rilevanti tal-Artikolu 2.2 tal-Ftehim dwar l-OTK japplikaw għal dawn ir-regolamenti tekniċi.

2. Jekk Parti tirrikjedi markatura jew tikkettar mandatorju ta' prodotti, hija għandha:

(a) sa fejn possibbli, tirrekjedi biss informazzjoni li tkun rilevanti għall-konsumaturi jew għall-utenti tal-prodott jew li tindika li l-prodott jikkonforma mar-rekwiżiti tekniċi mandatorji;

(b) ma teħtieġ l-ebda approvazzjoni, reġistrazzjoni jew ċertifikazzjoni minn qabel tal-markaturi jew tat-tikketti tal-prodotti, u lanqas xi żborż ta' tariffi, bħala prekundizzjoni għat-tqegħid fis-suq tal-prodotti tagħha li, mill-bqija, jikkonformaw mar-rekwiżiti tekniċi mandatorji tagħha sakemm ma tkunx neċessarja fid-dawl tar-riskju tal-prodotti jew tar-riskju tad-dikjarazzjonijiet magħmulin fuq il-markaturi u fuq it-tikketti għas-saħħa jew għall-ħajja tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti, tal-ambjent jew għas-sikurezza nazzjonali;

(c) jekk teħtieġ l-użu ta' numru ta' identifikazzjoni uniku mill-operaturi ekonomiċi, hija għandha toħroġ tali numru lill-operaturi ekonomiċi tal-Parti l-oħra mingħajr dewmien bla bżonn u fuq bażi mhux diskriminatorja;

(d) dment li l-markatura u t-tikkettar ta' prodott ikunu konformi mar-rekwiżiti regolatorji tal-Parti li timporta u ma jqarrqux, ma jkunux kontradittorji u ma joħolqux konfużjoni fir-rigward tagħhom, tippermetti[1] dan li ġej:

(i) informazzjoni b'lingwi oħrajn flimkien mal-lingwa meħtieġa mill-Parti li timporta;

(ii) nomenklaturi, pittogrammi, simboli jew grafika aċċettati internazzjonalment; u

(iii) informazzjoni addizzjonali għal dik meħtieġa fil-Parti li timporta;

[1] Għal ċertezza akbar, dan il-punt jirreferi għall-Parti li timporta.

(e) taċċetta li t-tikkettar, inkluż it-tikkettar supplimentari jew il-korrezzjonijiet għat-tikkettar, isir fit-territorju tal-Parti li timporta, f'konformità mar-regolamenti u mal-proċeduri rilevanti tagħha bħala alternattiva għat-tikkettar fil-Parti li tesporta, sakemm tali tikkettar ma jkunx neċessarju fid-dawl tal-objettivi leġittimi msemmijin fl-Artikolu 2.2 tal-Ftehim dwar l-OTK; u

(f) jekk tqis li l-objettivi leġittimi msemmija fl-Artikolu 2.2 tal-Ftehim dwar l-OTK ma jkunux kompromessi, tieħu impenn li taċċetta tikketti mhux permanenti jew li jistgħu jinqalgħu, jew markatura jew tikkettar fid-dokumentazzjoni ta' akkumpanjament, minflok ma tirrekjedi li l-markatura jew it-tikkettar ikun imwaħħal fiżikament mal-prodott.

3. Il-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu ma japplikax għall-immarkar jew għat-tikkettar ta' prodotti mediċinali u ta' apparati mediċi, kif definit mil-liġijiet u mir-regolamenti ta' Parti.

ARTIKOLU 9.10

Kooperazzjoni dwar is-sorveljanza tas-suq, is-sikurezza u l-konformità ta' prodotti mhux tal-ikel

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "sorveljanza tas-suq" tfisser attivitajiet imwettqin u miżuri meħudin mill-awtoritajiet pubbliċi, inklużi dawk meħudin f'kooperazzjoni mal-operaturi ekonomiċi, fuq il-bażi tal-proċeduri ta' Parti, sabiex dik il-Parti tkun tista' timmonitorja jew tindirizza s-sikurezza tal-prodotti jew il-konformità tagħhom mar-rekwiżiti stabbiliti fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha.

2. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kooperazzjoni fis-sorveljanza tas-suq, fis-sikurezza u fil-konformità tal-prodotti mhux tal-ikel għall-faċilitazzjoni tal-kummerċ u għall-protezzjoni tal-konsumaturi u ta' utenti oħrajn, u l-importanza tal-bini ta' fiduċja reċiproka bbażata fuq l-informazzjoni kondiviża.

3. Kull Parti għandha tiżgura:

(a) imġiba imparzjali u indipendenti tal-funzjonijiet ta' sorveljanza tas-suq minn funzjonijiet ta' valutazzjoni tal-konformità bil-ħsieb li jiġu evitati kunflitti ta' interess[1]; u

(b) in-nuqqas ta' kwalunkwe interess li jaffettwa l-imparzjalità tal-awtoritajiet ta' sorveljanza tas-suq fit-twettiq tal-kontroll jew tas-superviżjoni tal-operaturi ekonomiċi.

4. Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw u jiskambjaw informazzjoni fil-qasam tas-sorveljanza tas-suq, tas-sikurezza u tal-konformità ta' prodotti mhux tal-ikel, b'mod partikolari fir-rigward ta' dawn li ġejjin:

(a) attivitajiet u miżuri ta' sorveljanza tas-suq u ta' infurzar;

(b) metodi ta' valutazzjoni tar-riskju u ttestjar tal-prodotti;

(c) sejħiet lura koordinati ta' prodotti mis-suq jew azzjonijiet simili oħrajn;

[1] Kull Parti għandha tiżgura li jiġu stabbiliti salvagwardji sabiex jiżguraw l-imparzjalità u n-nuqqas ta' kunflitti ta' interess jekk entità waħda tkun fdata biż-żewġ funzjonijiet ta' sorveljanza tas-suq mill-funzjonijiet ta' valutazzjoni tal-konformità;.

(d) kwistjonijiet xjentifiċi, tekniċi u regolatorji sabiex itejbu s-sikurezza u l-konformità tal-prodotti mhux tal-ikel;

(e) kwistjonijiet emerġenti ta' rilevanza sinifikanti għas-saħħa u għas-sikurezza;

(f) attivitajiet relatati mal-istandardizzazzjoni; u

(g) skambju ta' uffiċjali.

5. L-Unjoni tista' tipprovdi lil New Zealand b'informazzjoni magħżula mis-Sistema ta' Twissija Rapida tagħha għal prodotti mhux tal-ikel perikoluży fir-rigward tal-prodotti għall-konsumatur kif imsemmi fid-Direttiva 2001/95/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill [1] jew is-sistema suċċessura tagħha, u New Zealand tista' tipprovdi lill-Unjoni b'informazzjoni magħżula dwar is-sikurezza ta' prodotti tal-konsumatur mhux tal-ikel u dwar miżuri preventivi, restrittivi u korrettivi meħudin, fir-rigward ta' prodotti tal-konsumatur kif imsemmi fil-leġiżlazzjoni rilevanti ta' New Zealand. L-iskambju ta' informazzjoni jista' jieħu l-forma ta':

(a) skambju *ad hoc*, f'każijiet debitament ġustifikati; jew

(b) skambju sistematiku, ibbażat fuq arranġament stabbilit b'deċiżjoni tal-Kumitat għall-Kummerċ skont l-Anness 9-C (Arranġament imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) għall-iskambju sistematiku ta' informazzjoni fir-rigward tas-sikurezza ta' prodotti mhux tal-ikel u ta' miżuri preventivi, restrittivi u korrettivi relatati).

---

[1] Id-Direttiva 2001/95/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-3 ta' Diċembru 2001 dwar is-sigurtà ġenerali tal-prodotti (ĠU UE L 11, 15.1.2002, p. 4).

6. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jistabbilixxi skont l-Anness 9-D (Arranġament imsemmi fl-Artikolu 9.10(6) għall-iskambju regolari ta' informazzjoni dwar il-miżuri meħudin dwar prodotti mhux tal-ikel mhux konformi, minbarra dawk koperti fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) arranġament dwar l-iskambju regolari ta' informazzjoni, inkluż b'mezzi elettroniċi, dwar il-miżuri meħudin fir-rigward ta' prodotti mhux tal-ikel mhux konformi, għajr dawk koperti fil-punt (b) tal-paragrafu 5 ta' dan l-Artikolu.

7. Kull Parti għandha tuża l-informazzjoni miksuba skont il-paragrafi 4, 5 u 6 għall-iskop uniku tal-protezzjoni tal-konsumaturi, tas-saħħa, tas-sikurezza jew tal-ambjent.

8. Kull Parti għandha tittratta l-informazzjoni miksuba skont il-paragrafi 4, 5 u 6 bħala kunfidenzjali.

9. L-arranġamenti msemmija fil-punt (b) tal-paragrafu 5 u fil-paragrafu 6 għandhom jispeċifikaw it-tip ta' informazzjoni li għandha tiġi skambjata, il-modalitajiet għall-iskambju u l-applikazzjoni tar-regoli dwar il-kunfidenzjalità u l-protezzjoni ta' *data* personali.

10. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkollu s-setgħa li jadotta deċiżjonijiet sabiex jiddetermina jew jemenda l-arranġamenti msemmija fl-Annessi 9-C (Arranġament imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) għall-iskambju sistematiku ta' informazzjoni fir-rigward tas-sikurezza ta' prodotti mhux tal-ikel u ta' miżuri preventivi, restrittivi u korrettivi relatati) u 9-D (Arranġament imsemmi fl-Artikolu 9.10(6) għall-iskambju regolari ta' informazzjoni dwar il-miżuri meħudin fuq prodotti mhux tal-ikel mhux konformi, minbarra dawk koperti fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5)).

ARTIKOLU 9.11

Diskussjonijiet u konsultazzjonijiet tekniċi

1. Jekk Parti tqis li abbozz jew proposta ta' regolament tekniku jew proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità tal-Parti l-oħra jista' jkollha effett avvers sinifikanti fuq il-kummerċ bejn il-Partijiet, hija tista' titlob li jsiru diskussjonijiet tekniċi dwar il-kwistjoni. It-talba għandha ssir bil-miktub u għandha tidentifika:

(a) il-miżura inkwistjoni;

(b) id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Kapitolu li magħhom huwa relatat it-tħassib; u

(c) ir-raġunijiet għat-talba, inkluża deskrizzjoni tat-tħassib tal-Parti rikjedenti dwar il-miżura.

2. Parti għandha tagħti t-talba tagħha lill-Koordinatur tal-kapitolu dwar l-OTK tal-Parti l-oħra maħtur skont l-Artikolu 9.14 (Koordinatur tal-Kapitolu dwar l-OTK).

3. Fuq talba ta' waħda mill-Partijiet, il-Partijiet għandhom jiltaqgħu sabiex jiddiskutu t-tħassib imqajjem fit-talba, personalment, jew permezz ta' kwalunkwe mezz ta' komunikazzjoni, inklużi t-telefon, il-vidjokonferenza jew mezzi elettroniċi oħrajn ta' komunikazzjoni, fi żmien 60 jum wara d-data ta' konsenja tat-talba u għandhom jagħmlu ħilithom sabiex isolvu l-kwistjoni malajr kemm jista' jkun. Jekk Parti rikjedenti temmen li l-kwistjoni tkun urġenti, tista' titlob li kwalunkwe laqgħa ssir f'perjodu iqsar ta' żmien. F'każijiet bħal dawn, il-Parti rispondenti għandha tagħti kunsiderazzjoni pożittiva għal tali talba.

4. Parti tista' titlob konsultazzjonijiet mal-Parti l-oħra rigward kwalunkwe kwistjoni li tinqala' skont dan il-Kapitolu billi tibgħat talba bil-miktub lill-Koordinatur tal-Kapitolu dwar l-OTK tal-Parti l-oħra. Il-Partijiet għandhom jagħmlu kull sforz sabiex jaslu għal soluzzjoni tat-tali kwistjoni li tissodisfa liż-żewġ naħat.

5. Għal ċertezza akbar, dan l-Artikolu huwa mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim).

ARTIKOLU 9.12

Kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw fir-rigward ta' oqsma partikolari ta' interess reċiproku, bl-għan li jeliminaw, inaqqsu jew jevitaw il-ħolqien ta' ostakli tekniċi għall-kummerċ, u jiffaċilitaw il-kummerċ bejn il-Partijiet, inkluż permezz ta' soluzzjonijiet diġitali.

2. Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw u jiskambjaw informazzjoni dwar kwalunkwe kwistjoni relatata mal-Anness 9-A (Aċċettazzjoni tal-valutazzjoni tal-konformità (dokumenti)), inkluża l-implimentazzjoni tiegħu.

ARTIKOLU 9.13

Projbizzjoni tal-ittestjar fuq l-annimali

1. Kull Parti għandha tkompli tappoġġa u tippromwovi b'mod attiv ir-riċerka, l-iżvilupp, il-validazzjoni u l-aċċettazzjoni regolatorja ta' metodi alternattivi għall-ittestjar fuq l-annimali.

2. Kull Parti għandha taċċetta, għall-fini tal-valutazzjoni tas-sikurezza tal-prodotti li jaqgħu taħt id-definizzjoni tat-terminu "prodott kożmetiku" fil-ġuriżdizzjoni tagħha, ir-riżultati tat-testijiet iġġenerati minn metodi alternattivi vvalidati għall-ittestjar fuq l-annimali.

3. Parti ma għandhiex teħtieġ li prodott li jaqa' taħt id-definizzjoni tat-terminu prodott kożmetiku fil-ġuriżdizzjoni tagħha jiġi ttestjat fuq l-annimali sabiex tiġi ddeterminata s-sikurezza ta' tali prodott.

ARTIKOLU 9.14

Koordinatur tal-Kapitolu dwar l-OTK

1. Kull Parti għandha taħtar Koordinatur tal-kapitolu dwar l-OTK u tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt tiegħu. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

2. Il-Koordinaturi tal-kapitolu dwar l-OTK għandhom jaħdmu flimkien sabiex jiffaċilitaw l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu u l-kooperazzjoni bejn il-Partijiet fil-kwistjonijiet kollha dwar l-OTK. Għal dak l-għan u soġġetti għall-proċeduri interni ta' kull Parti, il-Koordinaturi tal-kapitolu dwar l-OTK għandu jkollhom, b'mod partikolari, ir-responsabbiltajiet li ġejjin:

(a) li jimmonitorjaw l-implimentazzjoni u l-amministrazzjoni ta' dan il-Kapitolu, li jindirizzaw fil-pront kwalunkwe kwistjoni li xi Parti tqajjem b'rabta mal-iżvilupp, mal-adozzjoni, mal-applikazzjoni jew mal-infurzar ta' regolamenti tekniċi, ta' standards u ta' proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità, u meta jintalbu minn xi waħda mill-Partijiet, li jikkonsultaw fuq kwalunkwe kwistjoni li tinqala' b'rabta ma' dan il-Kapitolu;

(b) itejbu l-kooperazzjoni fl-iżvilupp u fit-titjib tar-regolamenti tekniċi, tal-istandards u tal-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità;

(c) jorganizzaw id-diskussjonijiet jew il-konsultazzjonijiet tekniċi msemmijin fl-Artikolu 9.11 (Diskussjonijiet u konsultazzjonijiet tekniċi);

(d) jorganizzaw l-istabbiliment ta' gruppi ta' ħidma[1], meta rilevanti; u

(e) jiskambjaw informazzjoni dwar żviluppi f'fora mhux governattivi, reġjonali u multilaterali relatati mar-regolamenti tekniċi, mal-istandards u mal-proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità.

3. Il-Koordinaturi tal-kapitolu dwar l-OTK għandhom jikkomunikaw ma' xulxin bi kwalunkwe metodu miftiehem li jkun xieraq sabiex iwettqu r-responsabbiltajiet tagħhom.

[1] Għal ċertezza akbar, l-istabbiliment ta' gruppi ta' ħidma bħala tali jista' jiġi deċiż biss mill-Kumitat għall-Kummerċ skont il-punt (a) tal-Artikolu 24.2(2) (Funzjonijiet tal-Kumitat għall-Kummerċ).

KAPITOLU 10

KUMMERĊ FIS-SERVIZZI U L-INVESTIMENT

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 10.1

Objettivi

1. Il-Partijiet, filwaqt li jaffermaw l-impenn tagħhom li joħolqu klima aħjar għall-iżvilupp tal-kummerċ u tal-investiment bejniethom, b'dan jistabbilixxu l-arranġamenti neċessarji għal-liberalizzazzjoni reċiproka progressiva tal-kummerċ fis-servizzi u fl-investiment.

2. Il-Partijiet itennu d-dritt ta' kull Parti li tirregola fit-territorji tagħha sabiex tilħaq objettivi ta' politika leġittimi, bħall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti, tas-servizzi soċjali, tal-edukazzjoni pubblika, tas-sikurezza, tal-ambjent, inklużi t-tibdil fil-klima, il-morali pubbliċi, il-protezzjoni soċjali jew tal-konsumatur, it-trattament xieraq tal-annimali, il-privatezza u l-protezzjoni tad-*data*, il-promozzjoni u l-protezzjoni tad-diversità kulturali u, fil-każ ta' New Zealand, il-promozzjoni jew il-protezzjoni tad-drittijiet, tal-interessi, tad-dmirijiet u tar-responsabbiltajiet tal-Māori.

ARTIKOLU 10.2

Kamp ta’ applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal miżuri li jaffettwaw persuni fiżiċi ta’ Parti li jfittxu aċċess għas-suq tax-xogħol tal-Parti l-oħra, u lanqas għal miżuri rigward in-nazzjonalità jew iċ-ċittadinanza, ir-residenza jew l-impjieg fuq bażi permanenti.

2. Dan il-Kapitolu ma għandux jimpedixxi lil Parti milli tapplika miżuri sabiex tirregola d-dħul ta’ persuni fiżiċi fit-territorju tagħha, jew is-soġġorn temporanju tagħhom fit-territorju tagħha, inkluż dawk il-miżuri li huma neċessarji sabiex tiġi protetta l-integrità tal-fruntieri tagħha u sabiex jiġi żgurat il-moviment ordnat ta’ persuni fiżiċi bejn il-fruntieri, dment li tali miżuri ma jiġux applikati b’tali mod li jxejnu jew ifixklu l-benefiċċji dovuti lill-Parti l-oħra skont dan il-Kapitolu[1].

3. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal:

(a) servizzi tal-ajru jew servizzi relatati b’appoġġ għas-servizzi tal-ajru[2], għajr dawn li ġejjin:

(i) servizzi ta’ tiswija u manutenzjoni ta’ inġenji tal-ajru;

[1] Il-fatt uniku ta’ ħtieġa ta’ viża għall-persuni fiżiċi ta’ ċerti pajjiżi u mhux għal dawk ta’ oħrajn ma għandux jiġi kkunsidrat bħala wieħed li jxejjen jew jindebolixxi l-benefiċċji skont dan il-Kapitolu.

[2] Għal ċertezza akbar, is-servizzi tal-ajru jew is-servizzi relatati b’appoġġ għas-servizzi tal-ajru jinkludu s-servizzi li ġejjin: it-trasport bl-ajru; servizzi pprovduti bl-użu ta’ inġenju tal-ajru li l-iskop primarju tiegħu ma jkunx it-trasport ta’ prodotti jew ta’ passiġġieri, bħal tifi tan-nar mill-ajru, titjiriet ta’ taħriġ, ġiti għall-veduti, sprejjar, stħarriġ, immappjar, fotografija, qbiż bil-paraxut, irmonkar tal-gliders, irfigħ bil-ħelikopter għall-qtugħ tas-siġar għall-injam u għall-kostruzzjoni, u servizzi agrikoli, industrijali u ta’ spezzjoni oħrajn li jsiru fl-ajru; il-kiri ta’ inġenji tal-ajru bl-ekwipaġġ; u servizzi ta’ tħaddim tal-ajruporti.

(ii) servizzi ta’ sistema kompjuterizzata ta’ prenotazzjoni (computer reservation system, “CRS”);

(iii) servizzi fuq l-art;

(iv) il-bejgħ u l-kummerċjalizzazzjoni tas-servizzi tat-trasport bl-ajru; u

(v) is-servizzi li ġejjin ipprovduti bl-użu ta’ inġenju tal-ajru bl-ekwipaġġ, li l-għan primarju tagħhom ma jkunx it-trasport ta’ oġġetti jew ta’ passiġġieri: tifi tan-nar mill-ajru; titjiriet ta’ taħriġ; sprejjar; stħarriġ; immappjar; fotografija; servizzi ta’ avventura tal-avjazzjoni[1]; u servizzi agrikoli, industrijali u ta’ spezzjoni oħrajn bl-ajru;

(b) servizzi awdjoviżivi; u

(c) kabotaġġ marittimu nazzjonali[2].

---

[1] Għal ċertezza akbar, is-servizzi ta’ avventura tal-avjazzjoni huma servizzi pprovduti bl-użu ta’ inġenju tal-ajru bl-ekwipaġġ li fihom l-utenti jwettqu operazzjoni mill-ajru għall-finijiet ta’ sport jew ta’ rikreazzjoni, bħal rikba f’inġenju tal-ajru eks militari, *replica* jew storiku, rikbiet fi blalen tal-arja, jew rikbiet ajrubatiċi.

[2] Mingħajr preġudizzju għall-ambitu tal-attivitajiet li jistgħu jitqiesu bħala kabotaġġ skont il-leġiżlazzjoni nazzjonali rilevanti, għall-finijiet ta’ dan il-Kapitolu, it-terminu il-kabotaġġ marittimu nazzjonali jkopri:

(i) Għall-Unjoni, it-trasport ta’ passiġġieri jew ta’ oġġetti bejn port jew punt li jinsab fi Stat Membru u port jew punt ieħor li jinsab f’dak l-istess Stat Membru, inkluż fuq il-blata kontinentali tiegħu, kif previst fil-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Dritt tal-Baħar, magħmula f'Montego Bay fl-10 ta' Diċembru 1982 (minn hawn 'il quddiem imsejħa “UNCLOS”), u traffiku li joriġina u jittermina fl-istess port jew punt li jinsab fi Stat Membru;

(ii) Għal New Zealand, il-ġarr bil-baħar ta’ passiġġieri jew ta’ merkanzija bejn port jew punt li jinsab fi New Zealand u port jew punt ieħor li jinsab fi New Zealand, u t-traffiku li joriġina u jittermina fl-istess port jew punt li jinsab fi New Zealand. Għal ċertezza akbar, is-servizzi sussidjarji, kif definiti fil-punt (d) tal-Artikolu 10.70(2) (Ambitu u definizzjonijiet), u l-pożizzjonament mill-ġdid ta’ kontejners vojta, li ma jingarrux bħala merkanzija bi ħlas, ma għandhomx jitqiesu bħala kabotaġġ marittimu nazzjonali għall-finijiet ta’ dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 10.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "attività mwettqa fl-eżerċizzju ta' awtorità governattiva" tfisser kwalunkwe attività li titwettaq, inkluż kwalunkwe servizz li jiġi fornit, la fuq bażi kummerċjali u lanqas f'kompetizzjoni ma' operatur ekonomiku wieħed jew aktar;

(b) "servizzi ta' tiswija u ta' manutenzjoni ta' inġenji tal-ajru" tfisser tali attivitajiet meta jitwettqu fuq inġenju tal-ajru jew fuq parti minnu waqt li jkun irtirat mis-servizz, u ma tinkludix manutenzjoni bil-linja;

(c) "servizzi ta' sistema kompjuterizzata ta' prenotazzjoni (CRS)" tfisser servizzi pprovduti b'sistemi kompjuterizzati li fihom informazzjoni dwar l-iskedi tat-trasportatur tal-ajru, id-disponibbiltà, in-nollijiet u r-regoli dwar in-nollijiet, li bihom jistgħu jsiru l-prenotazzjonijiet jew jinħarġu l-biljetti;

(d) "intrapriża koperta" tfisser intrapriża fit-territorju ta' Parti stabbilita f'konformità mal-punt (g), b'mod dirett jew indirett, minn investitur tal-Parti l-oħra, f'konformità mal-liġi applikabbli, eżistenti fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim jew stabbilita wara;

(e) “kummerċ transfruntier fis-servizzi” tfisser il-provvista ta’ servizz:

(i) mit-territorju ta’ Parti għat-territorju tal-Parti l-oħra; jew

(ii) fit-territorju ta’ Parti lill-konsumatur tas-servizz tal-Parti l-oħra;

(f) “attività ekonomika” tfisser kwalunkwe attività ta’ natura industrijali, kummerċjali jew professjonali jew kwalunkwe attività ta’ persuna tas-sengħa, inkluż il-provvista ta’ servizzi, ħlief għal attivita mwettqa fl-eżerċizzju ta’ awtorità governattiva;

(g) “stabbiliment” tfisser l-istabbiliment jew l-akkwist ta’ persuna ġuridika, inkluż permezz ta’ parteċipazzjoni kapitali, jew permezz tal-ħolqien ta’ fergħa jew ta’ uffiċċju rappreżentattiv f’Parti, bl-għan li jinħolqu jew jinżammu rabtiet ekonomiċi dejjiema;

(h) “servizzi fuq l-art” tfisser il-provvista f’ajruport, fuq bażi ta’ tariffi jew kuntrattwali, tas-servizzi li ġejjin: rappreżentanza tal-linji tal-ajru; amministrazzjoni u superviżjoni; immaniġġjar tal-passiġġieri; immaniġġjar tal-bagalji; servizzi fir-rampa; catering; ġarr ta’ merkanzija bl-ajru u mmaniġġjar tal-posta; riforniment ta’ inġenji tal-ajru; servizzjar u tindif tal-inġenji tal-ajru; trasport bis-superfiċje; u operazzjonijiet ta’ titjir, l-amministrazzjoni tal-ekwipaġġ u l-ippjanar tat-titjiriet. It-terminu “is-servizzi fuq l-art” ma jinkludix: l-awtoforniment ta’ servizz; is-sigurtà; it-tiswija u l-manutenzjoni ta’ inġenji tal-ajru; jew il-ġestjoni jew l-operat tal-infrastruttura ċentralizzata essenzjali tal-ajruport, bħal faċilitajiet ta’ tneħħija tas-silġ, sistemi ta’ distribuzzjoni tal-fjuwil, sistemi ta’ mmaniġġjar tal-bagalji u sistemi fissi tat-trasport bejn l-ajruporti;

(i) "investitur ta' Parti" tfisser persuna fiżika ta' Parti jew persuna ġuridika ta' Parti, inkluża Parti li tfittex li tistabbilixxi, qiegħda tistabbilixxi jew li tkun stabbiliet intrapriża f'konformità mal-punt (g), fit-territorju tal-Parti l-oħra;

(j) "persuna ġuridika ta' Parti" tfisser[1]:

(i) għall-Unjoni:

(A) persuna ġuridika kostitwita jew organizzata skont id-dritt tal-Unjoni jew ta' mill-inqas wieħed mill-Istati Membri u involuta f'operazzjonijiet sostantivi ta' negozju[2] fl-Unjoni; u

(B) kumpaniji tat-tbaħħir stabbiliti barra mill-Unjoni, u kkontrollati minn persuni fiżiċi ta' Stat Membru, li l-bastimenti tagħhom ikunu rreġistrati fi Stat Membru, u jtajru l-bandiera tiegħu;

(ii) għal New Zealand:

(A) persuna ġuridika kostitwita jew organizzata skont id-dritt ta' New Zealand u involuta f'operazzjonijiet sostantivi ta' negozju fi New Zealand; u

---

1 Għal ċertezza akbar, il-kumpaniji marittimi msemmijin f'dan il-punt jitqiesu biss bħala persuni ġuridiċi ta' Parti fir-rigward tal-attivitajiet tagħhom relatati mal-provvista ta' servizzi tat-trasport marittimu.

2 Bi qbil man-notifika tagħha tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea lid-WTO (WT/REG39/1), l-Unjoni tifhem li l-kunċett ta' "rabta effettiva u kontinwa" mal-ekonomija ta' Stat Membru tal-Unjoni mnaqqax fl-Artikolu 54 tat-TFUE huwa ekwivalenti għall-kunċett ta' "operazzjonijiet kummerċjali sostantivi".

(B) kumpaniji tat-tbaħħir stabbiliti barra minn New Zealand, u kkontrollati minn persuni fiżiċi ta' New Zealand, li l-bastimenti tagħhom ikunu rreġistrati fi New Zealand, u jtajru l-bandiera tagħha;

(k) "operazzjoni" tfisser it-twettiq, il-ġestjoni, il-manutenzjoni, l-użu, it-tgawdija jew il-bejgħ jew forma oħra ta' disponiment ta' intrapriża;

(l) "il-bejgħ u l-kummerċjalizzazzjoni ta' servizzi tat-trasport bl-ajru" tfisser l-opportunitajiet li t-trasportatur tal-ajru kkonċernat liberament ibigħ jew jikkummerċjalizza s-servizzi tat-trasport bl-ajru tiegħu inklużi l-aspetti kollha tal-kummerċjalizzazzjoni bħar-riċerka dwar is-suq, ir-reklamar u d-distribuzzjoni, iżda mhux l-ipprezzar tas-servizzi tat-trasport bl-ajru jew il-kundizzjonijiet applikabbli;

(m) "servizz" tfisser kwalunkwe servizz fi kwalunkwe settur, għajr is-servizzi pprovduti fl-eżerċizzju ta' awtorità governattiva; u

(n) "fornitur ta' servizz" tfisser kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika li tfittex li tipprovdi jew fil-fatt tipprovdi servizz.

TAQSIMA B

LIBERALIZZAZZJONI TAL-INVESTIMENT

ARTIKOLU 10.4

Kamp ta' applikazzjoni

1. Din it-Taqsima tapplika għall-miżuri ta' Parti li jaffettwaw l-istabbiliment jew l-operat għat-twettiq ta' attivitajiet ekonomiċi minn:

(a) investituri tal-Parti l-oħra;

(b) impriżi koperti; u

(c) għall-finijiet tal-Artikolu 10.9 (Rekwiżiti tal-prestazzjoni), kwalunkwe impriża fit-territorju tal-Parti li tadotta jew iżżomm il-miżura.

2. Din it-Taqsima ma tapplikax għal kwalunkwe miżura ta' Parti fir-rigward tal-akkwist pubbliku ta' merkanzija jew ta' servizzi mixtrijin għal skopijiet governattivi, u mhux bl-għan ta' bejgħ kummerċjali mill-ġdid jew bl-għan ta' użu fil-forniment ta' oġġett jew ta' servizz għall-bejgħ kummerċjali, kemm jekk l-akkwist ikun "akkwist kopert" fis-sens tal-Artikolu 14.1(4) (Inkorporazzjoni ta' ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA) kif ukoll jekk le.

3. L-Artikoli 10.5 (Aċċess għas-suq), 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) u 10.8 (Maniġment superjuri u bordijiet tad-diretturi) ma japplikawx għal sussidji jew għal għotjiet ipprovduti mill-Partijiet, inklużi self appoġġat mill-gvern, garanziji u assigurazzjoni.

ARTIKOLU 10.5

Aċċess għas-suq

Parti ma għandhiex tadotta jew iżżomm, fir-rigward tal-aċċess għas-suq permezz ta' stabbiliment jew operazzjoni minn investitur tal-Parti l-oħra jew minn intrapriża koperta, jew fuq il-bażi tat-territorju sħiħ tagħha jew fuq il-bażi ta' suddiviżjoni territorjali, miżuri li:

(a) jimponu limitazzjonijiet fuq[1]:

(i) in-numru ta' impriżi li jistgħu jwettqu attività ekonomika speċifika, kemm jekk fil-forma ta' kwoti numeriċi, ta' monopolji, ta' drittijiet esklużivi jew tar-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi;

(ii) il-valur totali ta' tranżazzjonijiet jew ta' assi fil-forma ta' kwoti numeriċi jew ir-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi;

[1] Il-punti (a)(i), (a)(ii) u (a)(iii) ma jkoprux miżuri meħudin sabiex tiġi limitata l-produzzjoni ta' prodott agrikolu jew tas-sajd.

(iii) in-numru totali ta' operazzjonijiet jew il-kwantità totali ta' produzzjoni mfissra f'termini ta' unitajiet numeriċi ddeżinjati fil-forma ta' kwoti jew ir-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi;

(iv) il-parteċipazzjoni ta' kapital barrani f'termini ta' limitu perċentwali massimu fuq parteċipazzjoni azzjonarja barranija jew fuq il-valur totali ta' investiment barrani individwali jew aggregat; jew

(v) in-numru totali ta' persuni fiżiċi li jistgħu jiġu impjegati f'settur partikolari jew li impriża tista' timpjega u li jkunu meħtieġa għat-twettiq ta' attività ekonomika, u direttament relatati magħha, fil-forma ta' kwoti numeriċi jew tar-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi; jew

(b) ir-restrizzjoni jew il-ħtieġa ta' tipi speċifiċi ta' entitajiet ġuridiċi jew ta' impriżi konġunti li permezz tagħhom investitur tal-Parti l-oħra jkun jista' jwettaq attività ekonomika.

ARTIKOLU 10.6

Trattament nazzjonali

Kull Parti għandha tagħti lill-investituri tal-Parti l-oħra u lill-impriżi koperti trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lill-investituri tagħha stess u lill-impriżi tagħhom, fir-rigward tal-istabbiliment u tal-operat fit-territorju tagħha.

ARTIKOLU 10.7

Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit

1. Kull Parti għandha tagħti lill-investituri tal-Parti l-oħra u lill-impriżi koperti trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lill-investituri ta' pajjiż terz u lill-impriżi tagħhom, fir-rigward tal-istabbiliment u tal-operat fit-territorju tagħha.

2. Il-paragrafu 1 ma għandux jiġi interpretat bħala li jobbliga lil Parti testendi lill-investituri tal-Parti l-oħra jew lill-intrapriżi koperti l-benefiċċju ta' kwalunkwe trattament li jirriżulta minn ftehim jew arranġament eżistenti jew futur li jipprevedi r-rikonoxximent tal-kwalifiki, tal-liċenzji jew tal-miżuri prudenzjali kif imsemmijin fl-Artikolu VII tal-GATS jew fil-paragrafu 3 tal-Anness dwar is-Servizzi Finanzjarji tal-GATS.

3. Għal ċertezza akbar, it-"trattament" imsemmi fil-paragrafu 1 ma jinkludix proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim previsti fi ftehimiet internazzjonali oħrajn.

4. Għal ċertezza akbar, id-dispożizzjonijiet sostantivi fi ftehimiet internazzjonali oħrajn konklużi minn Parti ma' pajjiż terz minnhom infushom ma jikkostitwixxux it-"trattament" imsemmi fil-paragrafu 1. Il-miżuri ta' Parti skont dawk id-dispożizzjonijiet jistgħu jikkostitwixxu tali trattament u b'hekk iwasslu għal ksur ta' dan l-Artikolu. Is-sempliċi traspożizzjoni ta' dawk id-dispożizzjonijiet fil-liġi domestika, sa fejn ikun neċessarju sabiex jiġu inkorporati fl-ordinament ġuridiku domestiku, minnha nnifisha ma tikkwalifikax bħala t-"trattament" imsemmi fil-paragrafu 1.

ARTIKOLU 10.8

Maniġment superjuri u bordijiet tad-diretturi

Parti ma għandhiex teħtieġ li intrapriża koperta taħtar persuni fiżiċi ta' xi nazzjonalità partikolari fil-karigi tal-maniġment superjuri jew bħala membri tal-bord tad-diretturi.

ARTIKOLU 10.9

Rekwiżiti tal-prestazzjoni

1. Parti ma għandhiex timponi jew tinforza xi rekwiżit jew tinforza xi impenn jew impriża, b'rabta mal-istabbiliment jew mal-operat ta' kwalunkwe intrapriża fit-territorju tagħha:

(a) sabiex tesporta ċertu livell jew perċentwal ta' oġġetti jew ta' servizzi;

(b) sabiex tikseb ċertu livell jew perċentwal ta' kontenut domestiku;

(c) sabiex tixtri, tuża jew tagħti preferenza lil oġġetti mmanifatturati jew għal servizzi fornuti fit-territorju tagħha, jew sabiex tixtri oġġetti jew servizzi mingħand persuni fiżiċi jew ġuridiċi jew mingħand kwalunkwe entità oħra fit-territorju tagħha;

(d) sabiex tirrelata b'xi mod bejn il-volum jew il-valur tal-importazzjonijiet mal-volum jew mal-valur tal-esportazzjonijiet jew mal-ammont relatat mad-dħul tal-munita barranija assoċjati mal-intrapriża;

(e) sabiex tirrestrinġi l-bejgħ ta' oġġetti jew ta' servizzi fit-territorju tagħha li l-intrapriża tipproduċi jew tforni, billi tirrelata tali bejgħ bi kwalunkwe mod mal-volum jew mal-valur tal-esportazzjonijiet jew tal-influssi ta' muniti barranin tagħha;

(f) sabiex tittrasferixxi teknoloġija, proċess tal-produzzjoni jew għarfien proprjetarju ieħor lil persuna fiżika jew ġuridika jew lil kwalunkwe entità oħra fit-territorju tagħha;

(g) sabiex tforni esklużivament mit-territorju ta' dik il-Parti oġġett manifatturat jew servizz ipprovdut mill-intrapriża lil suq reġjonali jew globali speċifiku;

(h) sabiex tistabbilixxi l-kwartieri ġenerali għal reġjun speċifiku jew għas-suq dinji fit-territorju tagħha;

(i) sabiex timpjega numru jew perċentwal partikolari ta' persuni fiżiċi ta' dik il-Parti;

(j) sabiex tikseb livell jew valur partikolari ta' riċerka u ta' żvilupp fit-territorju tagħha;

(k) sabiex tirrestrinġi l-esportazzjoni jew il-bejgħ għall-esportazzjoni; jew

(l) fir-rigward ta' kwalunkwe kuntratt ta' liċenzja[1] li jkun jeżisti fil-mument meta jiġi impost jew infurzat ir-rekwiżit, jew meta kwalunkwe impenn jew impriża tiġi infurzata, jew fir-rigward ta' kwalunkwe kuntratt ta' liċenzja futur iffirmat liberament bejn l-impriża u persuna fiżika jew persuna ġuridika jew kwalunkwe entità oħra fit-territorju tagħha, jekk ir-rekwiżit ikun impost jew infurzat jew l-impenn jew l-impriża tiġi infurzata, b'mod li jikkostitwixxi interferenza diretta ma' tali kuntratt ta' liċenzja b'eżerċizzju ta' awtorità governattiva mhux ġudizzjarja ta' Parti[2], sabiex tadotta:

(i) rata jew ammont partikolari ta' royalty skont kuntratt ta' liċenzja; jew

(ii) durata partikolari tat-terminu ta' kuntratt ta' liċenzja.

2. Parti ma għandhiex torbot ir-riċezzjoni, jew l-issoktar tar-riċezzjoni ta' vantaġġ[3], b'rabta mal-istabbiliment jew mal-operat ta' intrapriża fit-territorju tagħha, għall-konformità ma' kwalunkwe wieħed mir-rekwiżiti li ġejjin:

(a) li tikseb ċertu livell jew perċentwal ta' kontenut domestiku;

(b) li tixtri, tuża jew tagħti preferenza lil oġġetti mmanifatturati jew għal servizzi forniti fit-territorju tagħha, jew li tixtri oġġetti jew servizzi mingħand persuni fiżiċi jew ġuridiċi jew mingħand kwalunkwe entità oħra fit-territorju tagħha;

---

[1] It-terminu "Kuntratt ta' liċenzja" tfisser kwalunkwe kuntratt li jikkonċerna l-liċenzjar ta' teknoloġija, ta' proċess tal-produzzjoni, jew ta' għarfien proprjetarju ieħor.

[2] Għal ċertezza akbar, il-punt (l) ma japplikax meta l-kuntratt ta' liċenzja jiġi konkluż bejn l-intrapriża u l-Parti.

[3] Għal ċertezza akbar, kundizzjoni għar-riċezzjoni jew għar-riċezzjoni ssoktata ta' vantaġġ imsemmi fil-paragrafu 2 ma tikkostitwixxix rekwżit jew impenn jew impriża għall-fini tal-paragrafu 1.

(c) li toħloq relazzjoni b'xi mod bejn il-volum jew il-valur tal-importazzjonijiet mal-volum jew mal-valur tal-esportazzjonijiet jew mal-ammont relatat mad-dħul tal-munita barranija assoċjati mal-intrapriża;

(d) li tirrestrinġi l-bejgħ ta' oġġetti jew ta' servizzi fit-territorju tagħha li l-intrapriża tipproduċi jew tforni billi tirrelata tali bejgħ bi kwalunkwe mod mal-volum jew mal-valur tal-esportazzjonijiet jew tal-influssi ta' muniti barranin tagħha; jew

(e) li tirrestrinġi l-esportazzjoni jew il-bejgħ għall-esportazzjoni.

3. Il-paragrafu 2 ma għandux jiġi interpretat fis-sens li jimpedixxi lil Parti milli torbot ir-riċezzjoni jew l-issoktar tar-riċezzjoni ta' vantaġġ, b'konnessjoni mal-istabbiliment jew mal-operat ta' kwalunkwe intrapriża fit-territorju tagħha, mal-konformità ma' rekwiżit li l-produzzjoni, il-forniment ta' servizz, it-taħriġ jew ir-reklutaġġ tal-ħaddiema, il-bini jew l-espansjoni ta' faċilitajiet partikolari, jew it-twettiq ta' riċerka u ta' żvilupp, isiru fit-territorju tagħha.

4. Il-punti (f) u (l) tal-paragrafu 1 ma japplikawx meta:

(a) ir-rekwiżit jiġi impost jew infurzat, jew l-impenn jew l-impriża tiġi infurzata, minn qorti, minn tribunal amministrattiv jew minn awtorità tal-kompetizzjoni, skont il-liġi tal-kompetizzjoni ta' Parti, għall-prevenzjoni jew għar-rimedjar ta' distorsjoni tal-kompetizzjoni; jew

(b) Parti tawtorizza l-użu ta' dritt ta' proprjetà intellettwali f'konformità mal-Artikolu 31 jew 31*bis* tal-Ftehim TRIPS, jew tadotta jew iżżomm miżuri li jeħtieġu d-divulgazzjoni ta' *data* jew ta' informazzjoni proprjetarja oħra li taqa' taħt il-kamp ta' applikazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Ftehim TRIPS u li huma konsistenti miegħu.

5. Il-punti (a), (b) u (c) tal-paragrafu 1 u l-punti (a) u (b) tal-paragrafu 2 ma japplikawx għar-rekwiżiti ta' kwalifika għal oġġetti jew għal servizzi fir-rigward tal-parteċipazzjoni fil-promozzjoni tal-esportazzjoni u fi programmi ta' għajnuna barranija.

6. Il-punti (a) u (b) tal-paragrafu 2 ma japplikawx għar-rekwiżiti imposti minn Parti li timporta rigward il-kontenut ta' oġġetti neċessarji għall-kwalifika għal tariffi preferenzjali jew għal kwoti preferenzjali.

7. Il-punt (l) tal-paragrafu 1 ma japplikax jekk ir-rekwiżit jiġi impost jew infurzat, jew l-impenn jew l-impriża tiġi infurzata, minn tribunal bħala remunerazzjoni ekwitabbli skont il-liġijiet tal-Parti dwar id-dritt tal-awtur.

8. Dan l-Artikolu huwa mingħajr preġudizzju għall-obbligi ta' Parti skont il-Ftehim tad-WTO.

9. Għal ċertezza akbar, il-paragrafi 1 u 2 ma għandhomx japplikaw għal xi impenn, impriża jew rekwiżit għajr dawk stabbiliti f'dawk il-paragrafi[1].

10. Dan l-Artikolu ma japplikax għall-istabbiliment jew għall-operat ta' fornitur ta' servizzi finanzjarji.

11. Fir-rigward tar-rekwiżiti tal-prestazzjoni relatati mal-forniturи ta' servizzi finanzjarji, il-Partijiet għandhom jinnegozjaw dixxiplini dwar ir-rekwiżiti tal-prestazzjoni fir-rigward tal-istabbiliment jew tal-operat ta' fornitur ta' servizzi finanzjarji.

---

[1] Għal ċertezza akbar, dan l-Artikolu ma għandux jiġi interpretat bħala li jirrikjedi li Parti tippermetti li servizz partikolari jiġi pprovdut fuq bażi transfruntiera jekk dik il-Parti tadotta jew iżżomm restrizzjonijiet jew projbizzjonijiet fuq il-forniment ta' dak is-servizz li jkunu konsistenti mar-riżervi tagħha fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti) jew fl-Anness 10-B (Miżuri futuri).

12. Fi żmien 180 jum mid-data tan-negozjar b'suċċess mill-Partijiet tad-dixxiplini tar-rekwiżiti tal-prestazzjoni skont il-paragrafu 11 ta' dan l-Artikolu, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jemenda l-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu permezz ta' deċiżjoni li jintegra dawk id-dixxiplini tar-rekwiżit tal-prestazzjoni f'dan l-Artikolu u jista' jemenda, kif xieraq, il-miżuri mhux konformi ta' kull Parti fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti) u fl-Anness 10-B (Miżuri futuri). Imbagħad, dan l-Artikolu għandu japplika għall-istabbiliment u għall-operat ta' fornitur ta' servizzi finanzjarji.

ARTIKOLU 10.10

Miżuri mhux konformi

1. L-Artikoli 10.5 (Aċċess għas-suq), 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), 10.8 (Maniġment superjuri u bordijiet tad-diretturi) u 10.9 (Rekwiżiti tal-prestazzjoni), ma japplikawx għal:

(a) kwalunkwe miżura mhux konformi eżistenti ta' Parti fil-livell ta':

(i) għall-Unjoni:

(A) l-Unjoni, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(B) il-gvern ċentrali ta' Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(C) gvern reġjonali ta' Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(D) gvern lokali, minbarra dawk imsemmijin fil-punt (C); u

(ii) għal New Zealand:

(A) il-gvern ċentrali, kif speċifikati fl-Iskeda ta' New Zealand fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(B) gvern lokali;

(b) l-issoktar jew it-tiġdid fil-pront ta' kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi msemmija fil-punt (a); jew

(c) modifika ta' kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi, jew emenda tagħha, imsemmija fil-punti (a) u (b), sal-punt li ma tonqosx il-konformità ta' tali miżura, hekk kif kienet teżisti immedjatament qabel il-modifika jew l-emenda, mal-Artikolu 10.5 (Aċċess għas-suq), 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), 10.8 (Maniġment superjuri u bordijiet tad-diretturi) jew 10.9 (Rekwiżiti tal-prestazzjoni).

2. L-Artikoli 10.5 (Aċċess għas-suq), 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tal-aktar nazzjon iffavorit), 10.8 (Maniġment superjuri u bordijiet tad-diretturi) u 10.9 (Rekwiżiti tal-prestazzjoni) ma għandomx japplikaw għal miżura ta' Parti fir-rigward ta' setturi, ta' subsetturi jew ta' attivitajiet speċifikati fl-Iskeda tagħha fl-Anness 10-B (Miżuri futuri).

3. Parti ma għandhiex titlob, permezz ta' kwalunkwe miżura adottata wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim u koperta mill-Iskeda tagħha fl-Anness 10-B (Miżuri futuri), lil investitur tal-Parti l-oħra, minħabba n-nazzjonalità tiegħu, ibigħ jew jiddisponi b'xi mod ieħor minn investiment li jkun jeżisti fiż-żmien li fih il-miżura ssir effettiva.

4. L-Artikoli 10.6 (Trattament nazzjonali) u 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) ma japplikaw għall-ebda miżura li tikkostitwixxi eċċezzjoni għall-Artikolu 3 jew l-Artikolu 4 tal-Ftehim TRIPS, jew deroga minnu, kif speċifikament previst fl-Artikoli 3 sa 5 ta' dak il-Ftehim.

ARTIKOLU 10.11

Rekwiżiti ta' informazzjoni

Minkejja l-Artikoli 10.6 (Trattament nazzjonali) u 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), Parti tista' titlob lil investitur tal-Parti l-oħra jew lill-intrapriża koperta tagħha jipprovdi informazzjoni dwar dik l-intrapriża koperta biss għal finijiet ta' informazzjoni jew statistiċi. Il-Parti għandha tipproteġi tali informazzjoni li tkun kunfidenzjali minn kull divulgazzjoni li tkun tippreġudika l-pożizzjoni kompetittiva tal-investitur jew tal-intrapriża kopert. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jiġi interpretat li jipprevjeni lil Parti milli tikseb jew tiddivulga informazzjoni b'mod ieħor b'rabta mal-applikazzjoni ekwa tal-liġi tagħha *bona fide*.

ARTIKOLU 10.12

Tiċħid tal-benefiċċji

Parti tista' ċċaħħad il-benefiċċji ta' din it-Taqsima lil investitur tal-Parti l-oħra jew lil intrapriża koperta jekk il-Parti li ċċaħħad tadotta jew iżżomm miżuri relatati maż-żamma tal-paċi u tas-sigurtà internazzjonali, inkluża l-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem, li:

(a) jipprojbixxu tranżazzjonijiet ma' dak l-investitur jew ma' dik l-intrapriża koperta; jew

(b) jinkisru jew ikunu evitati jekk il-benefiċċji ta' din it-Taqsima jingħataw lil dak l-investitur jew lil dik l-intrapriża koperta, inkluż meta l-miżuri jipprojbixxu tranżazzjonijiet ma' persuna fiżika jew ġuridika li jkollha s-sjieda jew tikkontrolla l-investitur jew l-intrapriża koperta.

TAQSIMA C

KUMMERĊ TRANSFRUNTIER FIS-SERVIZZI

ARTIKOLU 10.13

Kamp ta' applikazzjoni

1. Din it-Taqsima tapplika għal miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-kummerċ transfruntier fis-servizzi minn fornituri ta' servizzi tal-Parti l-oħra.

2. Din it-Taqsima ma tapplikax għal:

(a) kwalunkwe miżura ta' Parti fir-rigward tal-akkwist pubbliku ta' merkanzija jew ta' servizzi mixtrijin għal skopijiet governattivi, u mhux bl-għan ta' bejgħ kummerċjali mill-ġdid jew bl-għan ta' użu fil-forniment ta' oġġett jew ta' servizz għall-bejgħ kummerċjali, kemm jekk l-akkwist ikun "akkwist kopert" fis-sens tal-Artikolu 14.1(4) (Inkorporazzjoni ta' ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA) kif ukoll jekk le; jew

(b) sussidji jew għotjiet ipprovduti mill-Partijiet, inklużi self appoġġat mill-gvern, garanziji u assigurazzjoni.

ARTIKOLU 10.14

Aċċess għas-suq

Parti ma għandhiex tadotta jew iżżomm, la fuq il-bażi tat-territorju kollu tagħha u lanqas fuq il-bażi ta' suddiviżjoni territorjali, miżura li:

(a) timponi limitazzjonijiet fuq:

(i) in-numru ta' fornituri ta' servizzi, kemm jekk fil-forma ta' kwoti numeriċi, ta' monopolji, ta' fornituri ta' servizzi esklużivi jew tar-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi;

(ii) il-valur totali ta' tranżazzjonijiet jew ta' assi tas-servizzi fil-forma ta' kwoti numeriċi jew ir-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi; jew

(iii) in-numru totali ta' operazzjonijiet ta' servizzi jew il-kwantità totali ta' produzzjoni tas-servizz imfissra f'termini ta' unitajiet numeriċi ddeżinjati fil-forma ta' kwoti jew ir-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi; jew

(b) tirrestrinġi jew tirrikjedi tipi speċifiċi ta' entità ġuridika jew ta' impriża konġunta li permezz tagħha fornitur ta' servizz jista' jforni servizz.

ARTIKOLU 10.15

Preżenza lokali

Parti ma għandhiex teħtieġ li fornitur ta' servizz tal-Parti l-oħra jistabbilixxi jew iżomm uffiċċju rappreżentattiv jew kwalunkwe forma ta' intrapriża, jew li jkun residenti, fit-territorju tagħha bħala kundizzjoni għall-kummerċ transfruntier fis-servizzi.

ARTIKOLU 10.16

Trattament nazzjonali

1. Kull Parti għandha tagħti lis-servizzi u lill-fornituri ta' servizzi tal-Parti l-oħra trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lis-servizzi u lill-fornituri ta' servizzi tagħha stess[1].

[1] Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jiġi interpretat li jeħtieġ li xi Parti tikkumpensa għal kwalunkwe żvantaġġ kompetittiv inerenti li jirriżulta mill-karattru barrani tas-servizzi rilevanti jew tal-forniturи rilevanti ta' servizzi.

2. Parti tista' tissodisfa r-rekwiżit tal-paragrafu 1 billi tagħti lis-servizzi u lill-forniturі ta' servizzi tal-Parti l-oħra, trattament formalment identiku jew trattament formalment differenti għal dak li tagħti lis-servizzi u lill-forniturі ta' servizzi tagħha stess.

3. Trattament formalment identiku jew trattament formalment differenti għandu jitqies bħala anqas favorevoli jekk jimmodifika l-kundizzjonijiet tal-kompetizzjoni favur is-servizzi jew il-forniturі ta' servizzi tal-Parti meta mqabblin ma' servizzi jew ma' forniturі ta' servizzi tal-Parti l-oħra.

ARTIKOLU 10.17

Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit

1. Kull Parti għandha tagħti lis-servizzi u lill-forniturі ta' servizzi tal-Parti l-oħra trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lis-servizzi u lill-forniturі ta' servizzi ta' pajjiż terz.

2. Il-paragrafu 1 ma għandux jiġi interpretat bħala li jobbliga lil Parti testendi għas-servizzi u għall-forniturі ta' servizzi tal-Parti l-oħra l-benefiċċju ta' kwalunkwe trattament li jirriżulta minn ftehim jew arranġament eżistenti jew futur li jipprevedi r-rikonoxximent tal-kwalifiki jew tal-liċenzji jew tal-miżuri prudenzjali kif imsemmijin fl-Artikolu VII tal-GATS jew fil-paragrafu 3 tal-Anness dwar is-Servizzi Finanzjarji tal-GATS.

3. Għal ċertezza akbar, id-dispożizzjonijiet sostantivi fi ftehimiet internazzjonali oħrajn konklużi minn Parti ma' pajjiż terz minnhom infushom ma jikkostitwixxux it-"trattament" imsemmi fil-paragrafu 1. Il-miżuri ta' Parti skont dawk id-dispożizzjonijiet jistgħu jikkostitwixxu tali trattament u b'hekk iwasslu għal ksur ta' dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 10.18

Miżuri mhux konformi

1. L-Artikoli 10.14 (Aċċess għas-suq), 10.15 (Preżenza lokali), 10.16 (Trattament nazzjonali) u 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) ma japplikawx għal:

(a) kwalunkwe miżura mhux konformi eżistenti ta' Parti fil-livell ta':

(i) għall-Unjoni:

(A) l-Unjoni, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(B) il-gvern ċentrali ta' Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(C) gvern reġjonali ta' Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(D) gvern lokali, minbarra dawk imsemmijin fil-punt (C); u

(ii) għal New Zealand:

(A) il-gvern ċentrali, kif speċifikati fl-Iskeda ta' New Zealand fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(B) gvern lokali;

(b) l-issoktar jew it-tiġdid fil-pront ta' kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi msemmija fil-punt (a); jew

(c) modifika ta', jew emenda għal, kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi msemmija fil-punti (a) u (b), sal-punt li ma tonqosx il-konformità ta' tali miżura, hekk kif kienet teżisti immedjatament qabel il-modifika jew l-emenda, mal-Artikolu 10.14 (Aċċess għas-suq), 10.15 (Preżenza lokali), 10.16 (Trattament nazzjonali) jew 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit).

2. L-Artikoli 10.14 (Aċċess għas-suq), 10.15 (Preżenza lokali), 10.16 (Trattament nazzjonali) u 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) ma għandiex tapplika għal miżura ta' Parti fir-rigward ta' setturi, ta' subsetturi, jew ta' attivitajiet speċifikati fl-Iskeda tagħha fl-Anness 10-B (Miżuri futuri).

ARTIKOLU 10.19

Tiċħid tal-benefiċċji

Parti tista' ċċaħħad il-benefiċċji ta' din it-Taqsima lil fornitur ta' servizz tal-Parti l-oħra jekk il-Parti li ċċaħħad tadotta jew iżżomm miżuri relatati maż-żamma tal-paċi u tas-sigurtà internazzjonali, inkluża l-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem, li:

(a) jipprojbixxu tranżazzjonijiet ma' dak il-fornitur ta' servizz; jew

(b) jinkisru jew evitati jekk il-benefiċċji ta' din it-Taqsima jingħataw lil dak il-fornitur ta' servizz, inkluż meta l-miżuri jipprojbixxu tranżazzjonijiet ma' persuna fiżika jew ġuridika li jkollha s-sjieda jew tikkontrolla lil dak il-fornitur ta' servizz.

TAQSIMA D

DĦUL U SOĠĠORN TEMPORANJU TA' PERSUNI FIŻIĊI GĦAL FINIJIET TA' NEGOZJU

ARTIKOLU 10.20

Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet

1. Soġġetta għall-paragrafi 1 u 2 tal-Artikolu 10.2 (Kamp ta' applikazzjoni) tat-Taqsima A, din it-Taqsima tapplika għal miżuri ta' Parti li jaffettwaw id-dħul u s-soġġorn temporanju fit-territorju tagħha ta' persuni fiżiċi tal-Parti l-oħra għal finijiet ta' negozju, li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni tal-kategoriji li ġejjin: viżitaturi professjonali għal żmien qasir, viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, fornituri ta' servizzi kuntrattwali, professjonisti indipendenti u ħaddiema bi trasferiment intraażjendali.

2. Impenji dwar id-dħul u r-residenza temporanja ta' persuni fiżiċi għal finijiet kummerċjali ma japplikawx f'każijiet li fihom l-intenzjoni jew l-effett tad-dħul u tar-residenza temporanja jkun ta' xkiel jew ta' xi effett ieħor fi kwalunkwe tilwima jew negozjar relatati mal-impjiegi jew mal-ġestjoni, jew fl-impjieg ta' kwalunkwe persuna fiżika li tkun involuta f'tali-tilwima jew negozjar.

3. Għall-finijiet ta’ din it-Taqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) “viżitatur professjonali għal finijiet ta' stabbiliment” tfisser persuna fiżika li taħdem f’kariga superjuri f’persuna ġuridika ta’ Parti, li:

(i) tkun responsabbli għall-istabbiliment jew għall-istralċ ta’ intrapriża ta’ tali persuna ġuridika fit-territorju tal-Parti l-oħra;

(ii) ma toffrix jew ma tipprovdix servizzi jew ma tkunx involutai fi kwalunkwe attività ekonomika oħra li ma tkunx dik meħtieġa għall-finijiet tal-istabbiliment ta’ dik l-intrapriża; u

(iii) ma tirċivix remunerazzjoni minn sors li jinsab fil-Parti l-oħra;

(b) “fornitur ta’ servizz kuntrattwali” tfisser persuna fiżika impjegata minn persuna ġuridika ta’ Parti, minbarra permezz ta’ aġenzija għal servizzi ta’ kollokament u ta’ provvista ta’ persunal, li ma tkunx stabbilita fit-territorju tal-Parti l-oħra u tkun ikkonkludiet kuntratt ta’ servizz *bona fide* [1] sabiex tforni servizzi lil konsumatur finali fil-Parti l-oħra li jirrikjedu l-preżenza temporanja tal-impjegati tagħha li:

(i) ikun offra dawk is-servizzi bħala impjegat tal-persuna ġuridika għal perjodu ta’ mhux anqas minn sena immedjatament qabel id-data tal-applikazzjoni ta’ dak l-impjegat għad-dħul u għas-soġġorn temporanju;

[1] Il-kuntratt tas-servizz għandu jikkonforma mar-rekwiżiti tal-liġijiet u r-regolamenti u mar-rekwiżiti tal-Parti fejn jiġi eżegwit il-kuntratt.

(ii) ikollu, fid-data tal-applikazzjoni ta' dak l-impjegat għal dħul u għal soġġorn temporanju, il-livell meħtieġ ta' esperjenza professjonali[1] fis-settur tal-attività li tkun is-suġġett tal-kuntratt, lawrja jew kwalifika li turi għarfien ta' livell ekwivalenti[2] u l-kwalifika professjonali legalment meħtieġa sabiex jeżerċita dik l-attività fil-Parti l-oħra; u

(iii) ma jirċivix remunerazzjoni minn sors li jinsab fil-Parti l-oħra;

(c) "professjonist indipendenti" tfisser persuna fiżika involuta fil-forniment ta' servizz u stabbilita bħala persuna li taħdem għal rasha fit-territorju ta' Parti li:

(i) ma tkunx stabbilita fit-territorju tal-Parti l-oħra;

(ii) tkun ikkonkludiet kuntratt ta' servizz *bona fide*[3], minbarra permezz ta' aġenzija għal servizzi ta' kollokament u ta' provvista tal-persunal, għal perjodu li ma jaqbiżx it-12-il xahar, sabiex tforni servizzi lil konsumatur finali fil-Parti l-oħra, li jirrikjedi l-preżenza ta' dik il-persuna fuq bażi temporanja; u

---

1 L-esperjenza professjonali meħtieġa minn kull Parti hija stabbilita fl-Anness 10-E (Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti)

2 Il-livell tal-lawrja jew kwalifika meħtieġa minn kull Parti huwa stabbilit fl-Anness 10-E (Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti). Meta l-lawrja jew il-kwalifika ma tkunx inkisbet fil-Parti fejn ikun fornit is-servizz, dik il-Parti tista' tevalwa jekk tali lawrja jew kwalifika tkunx ekwivalenti għal lawrja universitarja jew kwalifika meħtieġa fit-territorju tagħha.

3 Il-kuntratt ta' servizz imsemmi fil-punt (c)(ii) għandu jikkonforma mar-rekwiżiti tal-liġi tal-Parti fejn jiġi eżegwit il-kuntratt.

(iii) ikollha, fid-data tal-applikazzjoni ta' dik il-persuna għad-dħul u għas-soġġorn temporanju, tal-anqas sitt snin esperjenza professjonali fis-settur tal-attività li tkun is-suġġett tal-kuntratt, lawrja universitarja jew kwalifika li turi għarfien ta' livell ekwivalenti[1] u l-kwalifika professjonali legalment meħtieġa sabiex teżerċita dik l-attività fil-Parti l-oħra;

(d) "ħaddiema bi trasferiment intraażjendali" tfisser persuna fiżika, li:

(i) tkun ġiet impjegata minn persuna ġuridika ta' Parti, jew kienet sieħeb f'tali persuna, għal perjodu ta' mhux anqas minn sena immedjatament qabel id-data tal-applikazzjoni ta' dik il-persuna għad-dħul u għas-soġġorn temporanju fil-Parti l-oħra[2];

(ii) fiż-żmien tal-applikazzjoni ta' dik il-persuna għad-dħul u għar-residenza temporanja tirrisjedi barra mit-territorju tal-Parti l-oħra;

(iii) tiġi ttrasferita temporanjament lil intrapriża tal-persuna ġuridika fit-territorju tal-Parti l-oħra li tkun membru tal-grupp tal-persuna ġuridika oriġinarja, inkluż l-uffiċċju rappreżentattiv, is-sussidjarja, il-fergħa jew il-kumpanija prinċipali tagħha; u

(iv) tkun tappartjeni għal waħda mill-kategoriji li ġejjin:

(A) maniġer jew persuna eżekuttiva; jew

---

1 Fejn il-lawrja jew il-kwalifika ma tkunx inkisbet fil-Parti fejn ikun fornit is-servizz, dik il-Parti tista' tevalwa jekk tali lawrja jew kwalifika tkunx ekwivalenti għal lawrja universitarja jew kwalifika meħtieġa fit-territorju tagħha.

2 Għal ċertezza akbar, maniġer jew speċjalist jista' jkun meħtieġ juri li jkollu l-kwalifiki professjonali u l-esperjenza meħtieġa fil-persuna ġuridika li lilha jiġi ttrasferit.

(B) speċjalista;

(e) “maniġer” jew “persuna eżekuttiva” tfisser persuna fiżika li taħdem f’kariga superjuri, li primarjament tidderieġi l-ġestjoni tal-intrapriża jew parti sostanzjali minnha fil-Parti l-oħra, u tirċievi superviżjoni jew direzzjoni ġenerali prinċipalment minn persuni eżekuttivi ta’ livell ogħla jew mill-bord tad-diretturi jew minn azzjonisti tan-negozju jew mill-ekwivalenti tagħhom, u li r-responsabbiltajiet tagħha jinkludu:

(i) it-tmexxija tal-intrapriża jew ta’ dipartiment jew ta’ suddiviżjoni tiegħu;

(ii) is-superviżjoni u l-kontroll tax-xogħol ta’ impjegati superviżorji, professjonali jew maniġerjali oħrajn. Dan ma jinkludix superviżur tal-ewwel linja sakemm l-impjegati taħt superviżjoni ma jkunux professjonisti, u dan lanqas ma jinkludi impjegat li primarjament iwettaq kompiti neċessarji għall-forniment tas-servizz jew għall-operat ta’ investiment; u

(iii) ikollha l-awtorità li tirrakkomanda r-reklutaġġ, is-sensja jew azzjonijiet oħrajn relatati mal-persunal; u

(f) “speċjalista” tfisser persuna fiżika li jkollha għarfien speċjalizzat f’livell avvanzat ta’ għarfien espert tekniku, essenzjali għall-oqsma ta’ attività, għat-tekniki jew għall-ġestjoni tal-intrapriża, li għandha tiġi vvalutata filwaqt li jitqies mhux biss għarfien li huwa speċifiku għall-intrapriża, iżda wkoll jekk il-persuna għandhiex livell għoli ta’ kwalifika, inkluża esperjenza professjonali adegwata, b’referenza għal tip ta’ xogħol jew ta’ attività li teħtieġ għarfien tekniku speċifiku, inkluża sħubija possibbli ta’ professjoni akkreditata.

ARTIKOLU 10.21

Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment u ħaddiema bi trasferiment intraażjendali

1. Soġġetta għall-kundizzjonijiet u għall-kwalifiki rilevanti speċifikati fl-Anness 10-C (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali u għal viżitaturi professjonali għal żmien qasir):

(a) Parti għandha tippermetti:

(i) id-dħul u s-soġġorn temporanju ta' viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment u ta' ħaddiema bi trasferiment intraażjendali; u

(ii) l-impjieg fit-territorju tagħha ta' ħaddiema bi trasferiment intraażjendali tal-Parti l-oħra;

(b) Parti ma għandhiex iżżomm jew tadotta limitazzjonijiet fil-forma ta' kwoti numeriċi jew ta' testijiet tal-ħtiġijiet ekonomiċi dwar in-numru totali ta' persuni fiżiċi li, f'settur speċifiku, ikunu awtorizzati jidħlu bħala viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment jew li investitur jista' jimpjega bħala ħaddiema bi trasferiment intraażjendali, la fuq il-bażi ta' subdiviżjoni territorjali u lanqas fuq il-bażi tat-territorju kollu tagħha; u

(c) kull Parti għandha tagħti lil viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment u lill-ħaddiema bi trasferiment intraażjendali tal-Parti l-oħra, fir-rigward ta' miżuri li jaffettwaw l-attivitajiet professjonali tagħhom matul is-soġġorn temporanju tagħhom fit-territorju tagħha, trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lill-persuni fiżiċi tagħha stess.

2. It-tul ta’ soġġorn permessibbli għall-maniġers jew għall-persuni eżekuttivi u għall-ispeċjalisti għandu jkun għal perjodu ta’ mhux aktar minn tliet snin.

3. It-tul ta’ soġġorn permissibbli għal viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment għandu jkun sa 90 jum fi kwalunkwe perjodu ta’ sitt xhur għall-Unjoni u sa 90 jum fi kwalunkwe perjodu ta’ 12-il xahar għal New Zealand.

ARTIKOLU 10.22

viżitaturi professjonali għal żmien qasir

1. Soġġetta għall-kundizzjonijiet u għall-kwalifiki rilevanti speċifikati fl-Anness 10-C (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali u viżitaturi professjonali għal żmien qasir), Parti għandha tippermetti d-dħul u s-soġġorn temporanju ta’ viżitaturi professjonali għal żmien qasir tal-Parti l-oħra għall-finijiet tat-twettiq tal-attivitajiet elenkati fl-Anness 10-C (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali, viżitaturi professjonali għal żmien qasir), soġġetti għall-kundizzjonijiet li ġejjin:

(a) il-viżitaturi professjonali għal żmien qasir ma jkunux involuti fil-bejgħ tal-oġġetti tagħhom jew fil-forniment ta’ servizzi lill-pubbliku ġenerali;

(b) il-viżitaturi professjonali għal żmien qasir ma jirċivux remunerazzjoni minn entità fit-territorju tal-Parti fejn ikunu qed joqogħdu temporanjament; u

(c) il-viżitaturi professjonali għal żmien qasir ma jkunux involuti fil-forniment ta' servizz fil-qafas ta' kuntratt konkluż bejn persuna ġuridika li ma tkunx stabbilita fit-territorju tal-Parti fejn ikunu qegħdin iqattgħu s-soġġorn temporanju, u konsumatur f'tali territorju, ħlief kif previst fl-Anness 10-C (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali, viżitaturi professjonali għal żmien qasir).

2. Sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor fl-Anness 10-C (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali u viżitaturi professjonali għal żmien qasir), Parti għandha tippermetti d-dħul ta' viżitaturi professjonali għal żmien qasir mingħajr ir-rekwiżit ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi jew proċeduri oħrajn ta' approvazzjoni minn qabel b'intenzjoni simili.

3. It-tul ta' soġġorn permissibbli għandu jkun għal perjodu ta' mhux aktar minn 90 jum fi kwalunkwe perjodu ta' tnax-il xahar.

ARTIKOLU 10.23

Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti

1. Fis-setturi, fis-subsetturi u fl-attivitajiet speċifikati fl-Anness 10-E (Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti), u soġġetta għall-kundizzjonijiet u għall-kwalifiki rilevanti speċifikati fih, kull Parti:

(a) għandha tippermetti d-dħul u s-soġġorn temporanju ta' fornituri ta' servizzi kuntrattwali u ta' professjonisti indipendenti fit-territorju tagħha;

(b) ma għandhiex tadotta limitazzjonijiet fuq in-numru totali ta' fornituri ta' servizzi kuntrattwali u ta' professjonisti indipendenti tal-Parti l-oħra ppermettew id-dħul temporanju, fil-forma ta' kwoti numeriċi jew ta' test tal-ħtiġijiet ekonomiċi, jew fuq il-bażi ta' suddiviżjoni territorjali jew fuq il-bażi tat-territorju kollu tagħha; u

(c) għandha tagħti lill-fornituri ta' servizzi kuntrattwali u ta' professjonisti indipendenti tal-Parti l-oħra, fir-rigward ta' miżuri li jaffettwaw il-provvista ta' servizzi fit-territorju tagħha, trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti, f'sitwazzjonijiet simili, lill-fornituri ta' servizzi tagħha stess.

2. Għal ċertezza akbar, l-aċċess mogħti skont dan l-Artikolu huwa relatat biss mas-servizz li huwa s-suġġett tal-kuntratt u ma jagħtix jedd sabiex jiġi eżerċitat it-titolu professjonali tal-Parti fejn jiġi pprovdut is-servizz.

3. It-tul permissibbli ta' soġġorn għandu jkun għal perjodu kumulattiv ta' tnax-il xahar, jew għad-durata tal-kuntratt, skont liema jkun l-anqas.

ARTIKOLU 10.24

Miżuri mhux konformi

1. Il-punti (b) u (c) ta' tal-Artikolu 10.21(1) (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment u ħaddiema bi trasferiment intraażjendali) u l-punti (b) u (c) ta' 10.23(1)(Fornituri ta’ servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti) ma għandhomx japplikaw għal:

(a) kwalunkwe miżura mhux konformi eżistenti li taffettwa s-soġġorn temporanju ta’ persuni fiżiċi għal finijiet ta’ negozju u li tinżamm fil-livell ta’:

(i) għall-Unjoni:

(A) l-Unjoni, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(B) il-gvern ċentrali ta’ Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti);

(C) gvern reġjonali ta’ Stat Membru, kif speċifikati fl-Iskeda tal-Unjoni fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(D) gvern lokali, minbarra dawk imsemmijin fil-punt (C); u

(ii) għal New Zealand:

(A) il-gvern ċentrali, kif speċifikati fl-Iskeda ta' New Zealand fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(B) gvern lokali;

(b) l-issoktar jew it-tiġdid fil-pront ta' kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi msemmija fil-punt (a); jew

(c) modifika ta', jew emenda għal, kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi msemmija fil-punti (a) u (b) sal-punt li ma tnaqqasx il-konformità ta' tali miżura, hekk kif kienet teżisti immedjatament qabel il-modifika jew l-emenda, mal-punti (b) u (c) tal-Artikolu 10.21(1) (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment ħaddiema bi trasferiment intraażjendali u) jew mal-punti (b) u (c) tal-Artikolu 10.23(1) (Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti).

2. Il-punti (b) u (c) tal-Artikolu 10.21(1) (Viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment u ħaddiema bi trasferiment intraażjendali) jew il-punti (b) u (c) tal-Artikolu 10.23(1) (Fornituri ta' servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti) ma għandhomx japplikaw għal xi miżura li Parti tadotta jew iżżomm li taffettwa s-soġġorn temporanju ta' persuni fiżiċi għal finijiet professjonali fir-rigward ta' setturi, ta' subsetturi jew ta' attivitajiet kif stabbilit minn dik il-Parti fl-Iskeda tagħha fl-Anness 10-B (Miżuri futuri).

ARTIKOLU 10.25

Trasparenza

1. Kull Parti għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku, jekk possibbli, permezz ta' pubblikazzjoni fuq sit elettroniku ta' informazzjoni dwar il-miżuri tagħha li jaffetwaw id-dħul u għas-soġġorn temporanju fit-territorju tagħha ta' persuni fiżiċi tal-Parti l-oħra kif imsemmi fl-Artikolu 10.20(1) (Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet).

2. L-informazzjoni msemmija fil-paragrafu 1 għandha tinkludi l-informazzjoni li ġejja rilevanti għad-dħul u għas-soġġorn temporanju ta' persuni fiżiċi, meta tkun teżisti:

(a) il-kundizzjonijiet tad-dħul;

(b) lista indikattiva tad-dokumentazzjoni li tista' tkun meħtieġa sabiex jiġi vverifikat li l-kundizzjonijiet tad-dħul ġew issodisfati;

(c) iż-żmien indikattiv tal-ipproċessar;

(d) it-tariffi applikabbli;

(e) il-proċeduri ta' appell; u

(f) il-liġijiet rilevanti ta' applikazzjoni ġenerali li jappartjenu għad-dħul u għas-soġġorn temporanju tal-persuni fiżiċi.

TAQSIMA E

QAFAS REGOLATORJU

SUBTAQSIMA 1

REGOLAMENTAZZJONI DOMESTIKA

ARTIKOLU 10.26

Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet

1. Din is-Subtaqsima tapplika għall-miżuri mill-Partijiet relatati ma' rekwiżiti u ma' proċeduri ta' liċenzjar, ma' rekwiżiti u ma' proċeduri ta' kwalifika, u ma' standards tekniċi[1] li jaffettwaw:

(a) kummerċ transfruntier fis-servizzi;

(b) l-istabbiliment jew l-operat; jew

(c) il-provvista ta' servizzi permezz tal-preżenza ta' persuna fiżika ta' Parti fit-territorju tal-Parti l-oħra ta' kategoriji ta' persuni fiżiċi kif definiti fl-Artikolu 10.20(3) (Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet);

[1] F'dak li għandu x'jaqsam mal-miżuri relatati mal-istandards tekniċi, din it-Taqsima tapplika biss għal tali miżuri li jaffettwaw il-kummerċ fis-servizzi. L-istandards tekniċi ma jinkludux standards tekniċi regolatorji jew ta' implimentazzjoni għas-servizzi finanzjarji.

2. Din is-Subtaqsima ma tapplikax għar-rekwiżiti u għall-proċeduri ta' liċenzjar, għar-rekwiżiti u għall-proċeduri ta' kwalifika, u għall-istandards tekniċi skont miżura li ma tikkonformax mal-Artikolu 10.5 (Aċċess għas-suq), 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.14 (Aċċess għas-suq) jew 10.16 (Trattament nazzjonali), u ssir referenza għaliha fl-Artikolu 10.10(1) jew (2) (Miżuri mhux konformi), jew fl-Artikolu 10.18(1) jew (2) (Miżuri mhux konformi).

3. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "awtorizzazzjoni" tfisser il-permess għat-twettiq ta' kwalunkwe waħda mill-attivitajiet imsemmijin fil-punti (a), (b) u (c) tal-paragrafu 1 li tirriżulta minn proċedura li persuna fiżika jew ġuridika jeħtiġilha taderixxi magħha sabiex turi konformità mar-rekwiżiti ta' liċenzjar, mar-rekwiżiti ta' kwalifika jew mal-istandards tekniċi; u

(b) "awtorità kompetenti" tfisser gvern jew awtorità ċentrali, reġjonali jew lokali jew korp mhux governattiv li jeżerċita setgħat delegati minn gvernijiet jew minn awtoritajiet ċentrali, reġjonali jew lokali, u li jkun intitolat jieħu deċiżjoni dwar l-awtorizzazzjoni.

ARTIKOLU 10.27

Sottomissjoni ta' applikazzjonijiet

Kull Parti għandha, sa fejn ikun prattikabbli, tevita li applikant ikun meħtieġ li jikkuntattja aktar minn awtorità kompetenti waħda għal kull applikazzjoni għall-awtorizzazzjoni. Jekk attività li għaliha tintalab awtorizzazzjoni taqa' fil-ġuriżdizzjoni ta' diversi awtoritajiet kompetenti, jistgħu jkunu meħtieġa diversi applikazzjonijiet għall-awtorizzazzjoni.

ARTIKOLU 10.28

Perjodi ta' żmien għall-applikazzjoni

Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni, għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha, sa fejn ikun prattikabbli, jippermettu s-sottomissjoni ta' applikazzjoni fi kwalunkwe żmien matul is-sena. Jekk jiġi stabbilit perjodu ta' żmien speċifiku għall-applikazzjoni għall-awtorizzazzjoni, il-Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti jippermettu perjodu ta' żmien raġonevoli għas-sottomissjoni ta' applikazzjoni.

ARTIKOLU 10.29

Applikazzjonijiet elettroniċi u aċċettazzjoni ta' kopji

Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni, hija għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha:

(a) jieħdu impenn li jaċċettaw applikazzjonijiet f'format elettroniku; u

(b) jaċċettaw kopji ta' dokumenti, li jkunu awtentikati f'konformità mal-liġi tal-Parti, minflok dokumenti oriġinali, sakemm l-awtoritajiet kompetenti ma jkunux jeħtieġu dokumenti oriġinali sabiex jipproteġu l-integrità tal-proċess ta' awtorizzazzjoni.

ARTIKOLU 10.30

Proċessar ta' applikazzjonijiet

1. Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni, hija għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha:

(a) sa fejn ikun prattikabbli, jipprovdu perjodu ta' żmien indikattiv għall-ipproċessar ta' applikazzjoni;

(b) fuq it-talba tal-applikant, jipprovdu mingħajr dewmien żejjed informazzjoni dwar l-istatus tal-applikazzjoni;

(c) sa fejn ikun prattikabbli, jaċċertaw mingħajr dewmien żejjed il-kompletezza ta' applikazzjoni għall-ipproċessar skont il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti;

(d) jekk jikkunsidraw applikazzjoni bħala kompluta għall-ipproċessar[1] skont il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti, f'perjodu ta' żmien raġonevoli wara s-sottomissjoni tal-applikazzjoni, jiżguraw li:

(i) l-ipproċessar tal-applikazzjoni ikun komplut; u

[1] L-awtoritajiet kompetenti jistgħu jirrikjedu li l-informazzjoni kollha tiġi sottomessa f'format speċifikat sabiex jikkunsidrawha kompluta għall-ipproċessar.

(ii) l-applikant jiġi informat bid-deċiżjoni dwar l-applikazzjoni,[1] sa fejn ikun possibbli bil-miktub[2];

(e) jekk jikkunsidraw applikazzjoni mhux kompluta għall-ipproċessar skont il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti, f'perjodu ta' żmien raġonevoli mid-data li fiha l-awtorità kompetenti rilevanti ddeterminat li l-applikazzjoni ma kinitx kompluta, u sa fejn ikun prattikabbli:

(i) jinformaw lill-applikant li l-applikazzjoni ma hijiex kompluta;

(ii) fuq it-talba tal-applikant jidentifikaw l-informazzjoni addizzjonali meħtieġa sabiex l-applikazzjoni titqies kompluta jew inkella jipprovdu gwida dwar għaliex l-applikazzjoni tkun meqjusa bħala inkompluta; u

(iii) jipprovdu lill-applikant l-opportunità li jipprovdi l-informazzjoni addizzjonali li tkun meħtieġa sabiex tiġi kkompletata l-applikazzjoni[3];

jekk il-passi fil-punti (i) sa (iii) ma jkunux prattikabbli, u l-applikazzjoni tiġi miċħuda minħabba inkompletezza, jiżguraw li jinformaw lill-applikant f'perjodu ta' żmien raġonevoli; u

---

1 L-awtoritajiet kompetenti jistgħu jissodisfaw dan ir-rekwiżit billi jinformaw lil applikant bil-quddiem bil-miktub, inkluż permezz ta' miżura ppubblikata, li nuqqas ta' tweġiba wara perjodu ta' żmien speċifikat mid-data tas-sottomissjoni tal-applikazzjoni jindika aċċettazzjoni tal-applikazzjoni.

2 Għal ċertezza akbar, jenħtieġ "bil-miktub" tinftiehem bħala li tinkludi f'forma elettronika.

3 Tali opportunità ma tirrikjedix li awtorità kompetenti tipprovdi estensjonijiet tal-iskadenzi.

(f) jekk jiċħdu applikazzjoni, jew fuq inizjattiva tagħhom stess jew fuq talba tal-applikant, jinformaw lill-applikant bir-raġunijiet għaċ-ċaħda u bil-perjodu ta' żmien għal appell kontra dik id-deċiżjoni u, jekk applikabbli, bil-proċeduri għas-sottomissjoni mill-ġdid ta' applikazzjoni. Jenħtieġ li applikant ma jinżammx milli jissottometti applikazzjoni oħra biss abbażi taċ-ċaħda ta' applikazzjoni preċedenti.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jagħtu awtorizzazzjoni malli jiġi stabbilit, fid-dawl ta' eżaminazzjoni xierqa, li applikant jissodisfa l-kundizzjonijiet sabiex jiksibha.

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jiżguraw li l-awtorizzazzjoni, ladarba tingħata, tidħol fis-seħħ mingħajr dewmien żejjed, soġġetta għat-termini u għall-kundizzjonijiet applikabbli.

ARTIKOLU 10.31

Tariffi

1. Għall-attivitajiet ekonomiċi kollha koperti minn din is-Subtaqsima minbarra s-servizzi finanzjarji, kull Parti għandha tiżgura li t-tariffi tal-awtorizzazzjoni[1] mitlubin mill-awtoritajiet kompetenti tagħha jkunu raġonevoli, trasparenti u minnhom infushom ma jillimitawx il-forniment tas-servizz rilevanti jew it-twettiq ta' kwalunkwe attività ekonomika oħra.

[1] It-tariffi tal-awtorizzazzjoni ma jinkludux it-tariffi għall-użu ta' riżorsi naturali, il-pagamenti għall-irkant, il-proċedura tal-offerta jew mezzi nondiskriminatorji oħrajn għall-għoti ta' konċessjonijiet, jew kontribuzzjonijiet mandatorji għall-forniment ta' servizzi universali.

2. Fir-rigward tas-servizzi finanzjarji, kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha, fir-rigward tat-tariffi ta' awtorizzazzjoni li huma jitolbu, jipprovdu lill-applikanti skeda ta' tariffi jew informazzjoni dwar kif jiġu ddeterminati l-ammonti tat-tariffi, u ma jużawx it-tariffi bħala mezz sabiex jevitaw l-impenji jew l-obbligi tal-Parti.

ARTIKOLU 10.32

Valutazzjoni tal-kwalifiki

Jekk Parti tkun teħtieġ eżaminazzjoni għal awtorizzazzjoni, hija għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jiskedaw tali eżaminazzjoni f'intervalli raġonevolment frekwenti u tipprovdi perjodu ta' żmien raġonevoli sabiex l-applikanti jkunu jistgħu jitolbu li ssirilhom l-eżaminazzjoni. Sa fejn ikun prattikabbli, kull Parti għandha tikkunsidra li taċċetta talbiet f'format elettroniku sabiex jitwettqu t-tali eżaminazzjonijiet u l-użu ta' mezzi elettroniċi f'aspetti oħrajn tal-proċessi ta' eżaminazzjoni.

ARTIKOLU 10.33

Oġġettività, imparzjalità u indipendenza

Jekk Parti tadotta jew iżżomm miżura relatata mal-awtorizzazzjoni, hija għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jipproċessaw l-applikazzjonijiet, jaslu għal deċiżjonijiet u jamministrawhom b'mod oġġettiv u imparzjali u b'mod indipendenti minn kwalunkwe persuna li twettaq l-attività ekonomika li għaliha tkun meħtieġa l-awtorizzazzjoni.

ARTIKOLU 10.34

Pubblikazzjoni u informazzjoni disponibbli

Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni, il-Parti għandha tippubblika minnufih[1] l-informazzjoni neċessarja għall-forniturи ta' servizzi inklużi dawk li jkunu qegħdin ifittxu li jfornu servizz, u għall-persuni li jwettqu jew li jfittxu li jwettqu l-attività ekonomika li għaliha tkun meħtieġa l-liċenzja jew l-awtorizzazzjoni, jikkonformaw mar-rekwiżiti u mal-proċeduri għall-kisba, għaż-żamma, għall-emendar u għat-tiġdid ta' tali liċenzja jew awtorizzazzjoni. Tali informazzjoni għandha tinkludi, meta jkunu jeżistu:

(a) ir-rekwiżiti u l-proċeduri;

(b) informazzjoni ta' kuntatt tal-awtoritajiet kompetenti rilevanti;

(c) it-tariffi ta' awtorizzazzjoni;

(d) l-istandards tekniċi applikabbli;

(e) il-proċeduri għall-appell jew għar-rieżami ta' deċiżjonijiet li jikkonċernaw l-applikazzjonijiet;

(f) il-proċeduri għall-monitoraġġ jew għall-infurzar tal-konformità mat-termini u mal-kundizzjonijiet tal-liċenzji jew tal-kwalifiki;

[1] Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, "pubblikazzjoni" tfisser li tiġi inkluża f'pubblikazzjoni uffiċjali, bħal ġurnal uffiċjali, jew fuq sit web uffiċjali. Il-membri huma mħeġġin jikkonsolidaw il-pubblikazzjonijiet elettroniċi f'portal uniku.

(g) l-opportunitajiet għall-involviment pubbliku, bħal permezz ta' seduti jew kummenti; u

(h) il-perjodi taż-żmien indikattivi għall-ipproċessar ta' applikazzjoni.

ARTIKOLU 10.35

Standards tekniċi

Parti għandha tħeġġeġ lill-awtoritajiet kompetenti tagħha, meta jadottaw standards tekniċi, sabiex jadottaw standards tekniċi żviluppati permezz ta' proċessi miftuħin u trasparenti, u għandha tħeġġeġ lill-persuni jew l-entitajiet kollha , inkluż organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti, iddeżinjat sabiex jiżviluppa standards tekniċi sabiex jagħmel dan permezz ta' proċessi miftuħin u trasparenti.

ARTIKOLU 10.36

Żvilupp ta' miżuri

Jekk Parti tadotta jew iżżomm miżuri relatati mal-awtorizzazzjoni, hija għandha tiżgura li:

(a) tali l-miżuri jkunu bbażati fuq kriterji ċari, oġġettivi u trasparenti[1];

[1] Tali kriterji jistgħu jinkludu l-kompetenza u l-kapaċità li jiġi fornit servizz jew li titwettaq kwalunkwe attività ekonomika oħra, inkluż li jsir dan b'mod konsistenti mar-rekwiżiti regolatorji ta' Parti, bħar-rekwiżiti tas-saħħa u ambjentali. L-awtoritajiet kompetenti jistgħu jivvalutaw il-ponderazzjoni li għandha tingħata lil kull kriterju.

(b) il-proċeduri jkunu imparzjali, faċilment aċċessibbli għall-applikanti kollha u jkunu adegwati għall-applikanti sabiex juru jekk jissodisfawx ir-rekwiżiti, meta jkunu jeżistu ir-rekwiżiti; u

(c) il-proċeduri minnhom infushom ma jrażżnux l-issodisfar tar-rekwiżiti b'mod mhux ġustifikat.

ARTIKOLU 10.37

Numru limitat ta' liċenzji

Jekk in-numru ta' liċenzji disponibbli għal attività partikolari jkun limitat minħabba n-nuqqas ta' riżorsi naturali disponibbli jew in-nuqqas ta' kapaċità teknika, Parti għandha tapplika, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, proċedura tal-għażla għal kandidati potenzjali li tipprovdi garanziji sħaħ ta' imparzjalità u ta' trasparenza, inkluż, b'mod partikolari, reklamar adegwat dwar it-tnedija, il-kondotta u t-tlestija tal-proċedura. Meta tistabbilixxi r-regoli għall-proċedura tal-għażla, Parti tista' tqis l-objettivi leġittimi tal-politika, inklużi kunsiderazzjonijiet tas-saħħa, tas-sikurezza, tal-ħarsien tal-ambjent u tal-preservazzjoni tal-wirt kulturali.

ARTIKOLU 10.38

Proċeduri ta' rieżami għal deċiżjonijiet amministrattivi

Parti għandha żżomm tribunali jew proċeduri ġudizzjarji, ta' arbitraġġ jew amministrattivi li jipprovdu, fuq it-talba ta' investitur jew ta' fornitur ta' servizz affettwat tal-Parti l-oħra, għal rieżami fil-pront ta' deċiżjonijiet amministrattivi, u, meta jkunu ġġustifikati, għal rimedji xierqa għat-tali deċiżjonijiet amministrattivi, li jaffettwaw l-istabbiliment jew l-operat, il-kummerċ transfruntier fis-servizzi jew il-forniment ta' servizz permezz tal-preżenza ta' persuna fiżika ta' Parti fit-territorju tal-Parti l-oħra. Jekk dawn il-proċeduri ma jkunux indipendenti mill-awtorità inkarigata bid-deċiżjoni amministrattiva kkonċernata, Parti għandha tiżgura li fil-fatt il-proċeduri jipprevedu rieżami oġġettiv u imparzjali.

SUBTAQSIMA 2

DISPOŻIZZJONIJIET TA' APPLIKAZZJONI ĠENERALI

ARTIKOLU 10.39

Rikonoxximent reċiproku tal-kwalifiki professjonali

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "kwalifiki professjonali" tfisser kwalifiki formali, esperjenza professjonali, reġistrazzjoni professjonali jew attestazzjoni oħra ta' kompetenza.

2. F’dan l-Artikolu ma hemm xejn li jimpedixxi lil Parti milli tirrekjedi li l-persuni fiżiċi jkollhom il-kwalifiki professjonali neċessarji speċifikati fit-territorju fejn jiġi fornit is-servizz, għas-settur ta’ attività kkonċernat.

3. Meta jkun xieraq, il-Partijiet għandhom iħeġġu l-istabbiliment ta’ djalogu bejn l-esperti, ir-regolaturi u l-korpi tal-industrija rilevanti tagħhom sabiex jikkondividu u jiffaċilitaw il-fehim tal-kwalifiki professjonali rispettivi, tar-rekwiżiti u tal-proċessi tar-reġistrazzjoni rispettivi tagħhom, u jikkooperaw bl-għan li jiksbu r-rikonoxximent reċiproku tal-kwalifiki professjonali.

4. Il-Partijiet għandhom iħeġġu lill-korpi professjonali rilevanti jew lill-awtoritajiet rispettivi fit-territorji rispettivi tagħhom sabiex jiżviluppaw u jipprovdu rakkomandazzjoni konġunta dwar ir-rikonoxximent reċiproku tal-kwalifiki professjonali lill-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi, stabbilit skont l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati). Dik ir-rakkomandazzjoni konġunta għandha tkun sostnuta b’evidenza ta’ dawn:

(a) il-valur ekonomiku ta’ strument previst dwar ir-rikonoxximent reċiproku tal-kwalifiki professjonali (minn hawn ’il quddiem imsejjaħ “strument ta’ rikonoxximent reċiproku”); u

(b) il-kompatibbiltà tar-reġimi rispettivi, jiġifieri l-punt sa fejn il-kriterji applikati minn kull Parti għall-awtorizzazzjoni, il-liċenzjar, l-operat u ċ-ċertifikazzjoni tal-professjonisti huma kompatibbli.

5. Mal-wasla ta' rakkomandazzjoni konġunta msemmija fil-paragrafu 4, il-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi, għandu jirrieżamina l-konsistenza ta' dik ir-rakkomandazzjoni konġunta ma' dan il-Kapitolu f'perjodu ta' żmien raġonevoli. Wara tali rieżami, il-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi, jista' jiżviluppa strument ta' rikonoxximent reċiproku[1] u l-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadottah permezz ta' deċiżjoni bħala anness għal dan il-Ftehim.

SUBTAQSIMA 3

SERVIZZI TA' KONSENJA

ARTIKOLU 10.40

Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet

1. Din is-Subtaqsima tistabbilixxi l-prinċipji tal-qafas regolatorju għall-provvista ta' servizzi ta' konsenja u tapplika għal miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-kummerċ fis-servizzi ta' konsenja.

[1] Għal ċertezza akbar, tali strumenti ta' rikonoxximent reċiproku ma għandhomx iwasslu għar-rikonoxximent awtomatiku tal-kwalifiki iżda għandhom jistabbilixxu, fl-interess reċiproku taż-żewġ Partijiet, il-kundizzjonijiet għall-awtoritajiet kompetenti li jagħtu r-rikonoxximent.

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "servizzi ta' konsenja" tfisser servizzi postali, servizzi ta' kurrier, servizzi ta' konsenja express jew ta' posta express, li jinkludu l-ġbir, l-għażla, it-trasport u l-konsenja ta' oġġetti postali;

(b) "servizzi ta' konsenja express" tfisser il-ġbir, l-għażla, it-trasport u l-konsenja ta' oġġetti postali b'veloċità mgħaġġla u b'affidabbiltà u tista' tinkludi elementi ta' valur miżjud bħall-ġbir mill-punt tal-oriġini, il-konsenja personali lid-destinatarju, it-traċċar, il-possibbiltà li jinbidlu d-destinazzjoni u d-destinatarju fi tranżitu, jew il-konferma tar-riċezzjoni;

(c) "servizzi tal-posta express" tfisser servizzi internazzjonali ta' konsenja express ipprovduti permezz tal-Koperattiva tal-EMS, l-assoċjazzjoni volontarja ta' operaturi postali ddeżinjati skont l-Unjoni Postali Universali;

(d) "liċenzja" tfisser awtorizzazzjoni li awtorità regolatorja ta' Parti tista' teħtieġ fornitur individwali sabiex dak il-fornitur joffri servizzi postali u ta' kurrier;

(e) "oġġett postali" tfisser oġġett sa 31,5 kg indirizzat fil-forma finali li fiha għandu jingarr minn kwalunkwe tip ta' fornitur ta' servizzi ta' konsenja, kemm jekk pubbliku kif ukoll jekk privat, u jista' jinkludi oġġetti bħal ittra, pakkett, gazzetta jew katalgu;

(f) "monopolju postali" tfisser id-dritt esklużiv li jiġu forniti servizzi ta' konsenja speċifikati fit-territorju ta' Parti jew f'suddiviżjoni tagħha skont miżura leġiżlattiva; u

(g) "servizz universali" tfisser il-provvista permanenti ta' servizz ta' konsenja ta' kwalità speċifikata fil-punti kollha fit-territorju ta' Parti jew ta' suddiviżjoni ta' Parti bi prezz affordabbli għall-utenti kollha.

ARTIKOLU 10.41

Servizz universali

1. Kull Parti għandha d-dritt li tiddefinixxi t-tip ta' obbligu ta' servizz universali li tixtieq iżżomm u li tiddeċiedi dwar l-ambitu u l-implimentazzjoni ta' tali obbligu. Kull Parti għandha tamministra kwalunkwe obbligu ta' servizz universali b'mod trasparenti, mhux diskriminatorju u newtrali fir-rigward tal-forniturі kollha soġġetti għal dak l-obbligu ta' servizz universali.

2. Jekk Parti teħtieġ li s-servizzi tal-posta espress 'il ġewwa jiġu forniti fuq il-bażi ta' servizz universali, ma għandhiex tagħti trattament preferenzjali għal dawk is-servizzi tal-posta espress fuq servizzi internazzjonali oħrajn ta' konsenja express.

ARTIKOLU 10.42

Finanzjament ta' servizzi universali

Parti ma għandhiex timponi tariffi jew imposti oħra fuq il-forniment ta' servizz ta' konsenja li ma jkunx servizz universali ta' konsenja għall-fini ta' finanzjament tal-provvista ta' servizz universali[1].

[1] Dan l-Artikolu ma japplikax għal miżuri ta' tassazzjoni jew għal tariffi amministrattivi applikabbli b'mod ġenerali.

ARTIKOLU 10.43

Prevenzjoni ta' prattiki li jikkawżaw distorsjoni tas-suq

Kull Parti għandha tiżgura li l-fornituri ta' servizzi postali soġġetti għal obbligu ta' servizz universali jew ta' monopolju postali ma jkunux involuti fi prattiki li joħolqu distorsjoni bħal:

(a) l-użu ta' dħul derivat mill-provvista tas-servizz soġġett għal obbligu ta' servizz universali jew mill-monopolju għal sussidju inkroċjat tal-provvista ta' servizz ta' konsenja rapida jew kwalunkwe servizz ta' konsenja li ma jkunx soġġett għal obbligu ta' servizz universali; jew

(b) li b'mod mhux ġustifikat jiddifferenzjaw bejn il-klijenti fir-rigward ta' tariffi jew ta' termini u ta' kundizzjonijiet oħra għall-provvista ta' servizz soġġett għal obbligu ta' servizz universali jew għal monopolju postali.

ARTIKOLU 10.44

Liċenzji

1. Jekk Parti tkun teħtieġ liċenzja għall-provvista ta' servizzi ta' konsenja, hija għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku:

(a) ir-rekwiżiti kollha ta' liċenzjar u l-perjodu taż-żmien normalment mitlub sabiex tintlaħaq deċiżjoni b'rabta ma' applikazzjoni għal liċenzja; u

(b) it-termini u l-kundizzjonijiet tal-liċenzji.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-proċeduri, l-obbligi u r-rekwiżiti ta' liċenzja jkunu trasparenti, mhux diskriminatorji u bbażati fuq kriterji oġġettivi.

3. Kull Parti għandha tiżgura, jekk applikazzjoni għal liċenzja tiġi miċħuda minn awtorità kompetenti, li l-awtorità kompetenti tinforma lill-applikant bir-raġunijiet għaċ-ċaħda bil-miktub. Kull Parti għandha tistabbilixxi proċedura ta' appell permezz ta' korp indipendenti li għandu jkun disponibbli għall-applikanti li l-applikazzjoni tagħhom għal liċenzja tkun ġiet miċħuda. Tali korp jista' jkun qorti.

ARTIKOLU 10.45

Indipendenza tal-korp regolatorju

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm korp regolatorju li għandu jkun legalment distint u funzjonalment indipendenti minn kwalunkwe fornitur ta' servizzi ta' konsenja. Jekk Parti tkun issid jew tikkontrolla fornitur ta' servizzi ta' konsenja, hija għandha tiżgura s-separazzjoni strutturali effettiva tal-funzjoni regolatorja minn attivitajiet assoċjati mas-sjieda jew mal-kontroll.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-korp regolatorju jwettaq il-kompiti tiegħu b'mod trasparenti u f'waqtu u jkollu riżorsi finanzjarji u umani adegwati sabiex iwettaq il-kompitu assenjat lilu, u li d-deċiżjonijiet tal-korp regolatorju jkunu imparzjali fir-rigward tal-parteċipanti kollha fis-suq.

SUBTAQSIMA 4

SERVIZZI TAT-TELEKOMUNIKAZZJONI

ARTIKOLU 10.46

Kamp ta' applikazzjoni

1. Din is-Subtaqsima tistabbilixxi l-prinċipji tal-qafas regolatorju li jaffettwa n-networks u s-servizzi tat-telekomunikazzjoni u tapplika għall-miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-kummerċ fis-servizzi tat-telekomunikazzjoni.

2. Din is-Subtaqsima ma tapplikax għal miżuri li jaffettwaw:

(a) servizzi tax-xandir kif definiti fil-liġijiet u fir-regolamenti ta' kull Parti; u

(b) servizzi li jipprovdu, jew jeżerċitaw kontroll editorjali fuq, kontenut trażmess bl-użu ta' networks u ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni.

3. Minkejja l-punt (a) tal-paragrafu 2, fornitur ta' servizzi tax-xandir għandu jitqies bħala fornitur ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni, u n-networks ta' dak il-fornitur ta' servizzi tax-xandir għandhom jitqiesu bħala networks pubbliċi tat-telekomunikazzjoni meta u sa fejn dawk in-networks pubbliċi tat-telekomunikazzjoni jintużaw ukoll sabiex jiġu pprovduti servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni.

4. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jiġi interpretat bħala li jeħtieġ li Parti:

(a) tawtorizza lil fornitur ta' servizz tal-Parti l-oħra jistabbilixxi, jibni, jakkwista, jikri, jopera jew iforni networks jew servizzi tat-telekomunikazzjoni għajr kif previst f'dan il-Ftehim; jew

(b) tistabbilixxi, tibni, takkwista, tikri, topera jew tforni networks jew servizzi tat-telekomunikazzjoni mhux offruti lill-pubbliku b'mod ġenerali, jew tobbliga lil fornitur ta' servizz taħt il-ġurisdizzjoni tagħha sabiex jagħmel dan.

ARTIKOLU 10.47

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "faċilitajiet assoċjati" tfisser servizzi, infrastruttura fiżika u faċilitajiet oħrajn assoċjati ma' network ta' telekomunikazzjoni jew ma' servizz tat-telekomunikazzjoni li jippermettu jew jappoġġaw il-forniment ta' servizzi permezz ta' dak in-network jew dak is-servizz jew li għandhom il-potenzjal li jagħmlu dan;

(b) "faċilitajiet essenzjali" tfisser faċilitajiet ta' network ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizz pubbliku tat-telekomunikazzjoni li:

(i) jiġu pprovduti b'mod esklużiv jew predominanti minn fornitur wieħed jew minn numru limitat ta' fornituri; u

(ii) ma jistgħux b'mod prattiku jiġu ekonomikament jew teknikament sostitwiti sabiex jiġi pprovdut servizz;

(c) "interkonnessjoni" tfisser il-konnessjoni ta' networks pubbliċi tat-telekomunikazzjoni użati mill-istess fornituri jew minn fornituri differenti ta' networks ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni sabiex l-utenti ta' fornitur wieħed ikunu jistgħu jikkomunikaw mal-utenti tal-istess fornitur jew ta' fornitur ieħor jew jaċċessaw servizzi pprovduti minn fornitur ieħor. Is-servizzi jistgħu jiġu pprovduti mill-fornituri involuti jew minn kwalunkwe fornitur ieħor li jkollu aċċess għan-network;

(d) "ċirkwit mikri" tfisser servizzi ta' telekomunikazzjoni jew faċilitajiet tat-telekomunikazzjoni, inklużi dawk ta' natura virtwali, li jwarrbu l-kapaċità għall-użu ddedikat jew għad-dispożizzjoni ta' utent bejn żewġ punti ddeżinjati jew aktar;

(e) "fornitur ewlieni" tfisser fornitur ta' networks ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni li jkollu l-kapaċità li jaffettwa materjalment it-termini tal-parteċipazzjoni (b'kunsiderazzjoni tal-prezz u tal-provvista) f'suq rilevanti għan-networks ta' telekomunikazzjoni jew għas-servizzi tat-telekomunikazzjoni bħala riżultat ta' kontroll fuq il-faċilitajiet essenzjali jew tal-użu tal-pożizzjoni tiegħu f'tali suq;

(f) "element tan-network" tfisser faċilità jew tagħmir użat fil-provvista ta' servizz tat-telekomunikazzjoni, inklużi l-karatteristiċi, il-funzjonijiet u l-kapaċitajiet ipprovduti permezz ta' tali faċilità jew tagħmir;

(g) "portabbiltà tan-numri" tfisser il-kapaċità tal-abbonati li jitolbu dan li jżommu l-istess numri tat-telefown, fl-istess post fil-każ ta' linja fissa, mingħajr telf tal-kwalità, tal-affidabbiltà jew tal-konvenjenza meta jaqilbu bejn l-istess kategorija ta' fornituri ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni;

(h) “network pubbliku tat-telekomunikazzjoni” tfisser kwalunkwe network tat-telekomunikazzjoni użat kompletament jew primarjament għall-provvista ta’ servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni bejn il-punti ta’ terminazzjoni tan-network;

(i) “servizz pubbliku tat-telekomunikazzjoni” tfisser kwalunkwe servizz tat-telekomunikazzjoni li jiġi offrut lill-pubbliku b’mod ġenerali;

(j) “abbonat” tfisser kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika li tkun parti minn kuntratt ma’ fornitur ta’ servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni għall-provvista ta’ servizzi pubbliċi ta' telekomunikazzjoni;

(k) “telekomunikazzjonijiet” tfisser it-trażmissjoni u r-riċevuta ta’ sinjali bi kwalunkwe mezz elettromanjetiku;

(l) “network tat-telekomunikazzjoni” tfisser sistemi ta’ trażmissjoni u, meta applikabbli, tagħmir ta’ switching jew ta’ routing u riżorsi oħrajn, inklużi elementi tan-network li ma jkunux attivi, li jippermettu t-trażmissjoni u r-riċezzjoni ta’ sinjali permezz ta’ wajer, radju, mezzi ottiċi jew mezzi elettromanjetiċi oħrajn;

(m) “awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni” tfisser il-korp jew il-korpi inkarigati minn Parti bir-regolamentazzjoni tan-networks ta' telekomunikazzjoni u tas-servizzi tat-telekomunikazzjoni koperti minn din is-Subtaqsima;

(n) “servizz tat-telekomunikazzjoni” tfisser servizz li jikkonsisti kompletament jew prinċipalment fit-trażmissjoni u fir-riċevuta ta’ sinjali, inklużi sinjali tax-xandir, fuq networks tat-telekomunikazzjoni, inklużi dawk użati għax-xandir, iżda mhux servizz li jipprovdi, jew li jeżerċita kontroll editorjali fuq, kontenut trażmess bl-użu ta’ networks ta' telekomunikazzjoni u ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni;

(o) “servizz universali” tfisser is-sett minimu ta’ servizzi ta’ kwalità speċifikata li jridu jkunu disponibbli għall-utenti kollha, jew għal sett ta’ utenti, fit-territorju ta’ Parti, jew f’suddiviżjoni ta’ Parti, irrispettivament mill-post ġeografiku tagħhom u bi prezz affordabbli; u

(p) “utent” tfisser kwalunkwe persuna li tuża servizz pubbliku tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 10.48

Approċċi għar-regolamentazzjoni

1. Il-Partijiet jagħrfu l-valur tas-swieq kompetittivi biex ifornu għażla mifruxa fil-provvista ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni u biex isaħħu l-benessri tal-konsumatur, u li jaf ma jkunx hemm bżonn ta’ regolamentazzjoni ekonomika jekk ikun hemm kompetizzjoni effettiva u sostenibbli. Kif xieraq, il-Partijiet jagħrfu li l-ħtiġijiet u l-approċċi regolatorji jvarjaw minn suq għall-ieħor, u li Parti tista’ tiddetermina kif timplimenta l-obbligi tagħha skont din is-Subtaqsima.

2. F’dak ir-rigward, il-Partijiet jagħrfu li kull Parti tista’:

(a) tkun involuta f’regolamentazzjoni diretta jew b’antiċipazzjoni ta’ kwistjoni li l-Parti tistenna li tista’ tqum jew sabiex issolvi kwistjoni li diġà tkun qamet fis-suq;

(b) tibbaża fuq ir-rwol tal-forzi tas-suq, b’mod partikolari fir-rigward tas-segmenti tas-suq li huma kompetittivi jew li għandhom ostakli baxxi għad-dħul, bħal servizzi forniti minn fornituri ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni li ma humiex sidien ta’ faċilitajiet tan-network; jew

(c) tibbaża fuq regoli dwar l-istruttura tas-suq li jirrestrinġu l-attivitajiet ta' xi forniturі ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni li għandhom faċilitajiet tan-network, pereżempju billi jirrikjedu l-forniment ta' servizzi bl-ingrossa fuq bażi mhux diskriminatorja jew jipprojbixxu l-parteċipazzjoni f'suq bl-imnut, bl-għan li tiġi żgurata mġiba fis-suq ekwivalenti għal dik ta' parteċipanti f'suq kompetittiv.

3. Għal ċertezza akbar, Parti li żżomm lura milli tibda bir-regolamentazzjoni f'konformità mal-punt (b) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu tibqa' soġġetta għall-obbligi skont din is-Subtaqsima. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jipprevjeni lil Parti milli tirregola s-servizzi tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 10.49

Awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni li:

(a) tkun legalment distinta u funzjonalment indipendenti minn kwalunkwe fornitur ta' networks tat-telekomunikazzjoni, ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni jew ta' tagħmir tat-telekomunikazzjoni;

(b) tuża proċeduri u toħroġ deċiżjonijiet li jkunu imparzjali fir-rigward tal-parteċipanti kollha fis-suq;

(c) taġixxi b'mod indipendenti u ma tfittixx jew ma tiħux struzzjonijiet minn kwalunkwe korp ieħor fir-rigward tal-eżerċizzju tal-kompiti assenjati lilha bil-liġi sabiex tinforza l-obbligi stabbiliti fl-Artikoli 10.51 (Interkonnessjoni), 10.52 (Aċċess u użu), 10.53 (Soluzzjoni ta' tilwimiet dwar it-telekomunikazzjoni), 10.55 (Interkonnessjoni mal-forniturі ewlenin) u 10.56 (Aċċess għall-faċilitajiet essenzjali tal-forniturі ewlenin);

(d) ikollha s-setgħa biżżejjed li twettaq il-kompiti msemmijin fil-punt (c);

(e) ikollha s-setgħa li tiżgura li l-forniturі tan-networks ta' telekomunikazzjoni jew tas-servizzi tat-telekomunikazzjoni jipprovduha, minnufih fuq talba, bl-informazzjoni kollha[1], inkluża l-informazzjoni finanzjarja, neċessarja sabiex jitwettqu l-kompiti msemmijin fil-punt (c); u

(f) teżerċita s-setgħat tagħha b'mod trasparenti u f'waqtu.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-kompiti li għandhom jitwettqu mill-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tagħha jsiru pubbliċi f'forma faċilment aċċessibbli u ċara, b'mod partikolari meta dawk il-kompiti jiġu assenjati lil aktar minn korp wieħed.

3. Parti li żżomm sjieda jew kontroll tal-forniturі ta' networks ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni għandha tiżgura s-separazzjoni strutturali effettiva tal-funzjoni regolatorja mill-attivitajiet assoċjati mal-proprjetà jew mal-kontroll.

[1] Kull Parti għandha tiżgura li l-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tagħha tittratta l-informazzjoni mitluba f'konformità mar-rekwiżiti ta' kunfidenzjalità.

4. Kull Parti għandha tiżgura li utent jew fornitur ta’ networks ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni affettwat minn deċiżjoni tal-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tagħha jkollu d-dritt ta’ appell quddiem korp ta’ appell li jkun indipendenti kemm mill-awtorità regolatorja u kif ukoll minn partijiet oħrajn affettwati. Sakemm joħroġ l-eżitu tal-appell, id-deċiżjoni għandha tibqa’ tgħodd, sakemm ma jingħatawx miżuri *interim* f’konformità mal-liġi tal-Parti kkonċernata.

ARTIKOLU 10.50

Awtorizzazzjoni sabiex jiġu pprovduti networks ta' telekomunikazzjoni u servizzi tat-telekomunikazzjoni

1. Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni għall-forniment ta’ networks ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni, hija għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku t-tipi ta’ servizzi ta' telekomunikazzjoni li jeħtieġu awtorizzazzjoni, flimkien mal-kriterji kollha ta’ awtorizzazzjoni, mal-proċeduri applikabbli, u mat-termini u l-kundizzjonijiet ġeneralment assoċjati mal-awtorizzazzjoni.

2. Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tawtorizza l-forniment ta’ networks ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni mingħajr proċedura formali u tippermetti lill-fornitur jibda jipprovdi n-networks ta' telekomunikazzjoni jew is-servizzi ta' telekomunikazzjoni tiegħu mingħajr ma jkollu jistenna deċiżjoni mill-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tiegħu. Jekk Parti tkun teħtieġ deċiżjoni formali ta’ awtorizzazzjoni, hija għandha tiddikjara perjodu ta’ żmien raġonevoli normalment meħtieġ sabiex tali deċiżjoni tinkiseb u tiġi kkomunikata b’mod trasparenti. Il-Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tiżgura li d-deċiżjoni tittieħed fil-perjodu ta’ żmien iddikjarat.

3. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe kriterju ta' awtorizzazzjoni jew proċedura applikabbli, u kwalunkwe obbligu jew kundizzjoni imposta fuq jew assoċjata ma' awtorizzazzjoni, ikunu oġġettivi, trasparenti, mhux diskriminatorji, relatati mas-servizz ipprovdut u mhux aktar ta' piż milli jkun neċessarju għat-tip ta' servizz ipprovdut.

4. Kull Parti għandha tiżgura li applikant jirċievi bil-miktub ir-raġunijiet għaċ-ċaħda jew għar-revoka ta' awtorizzazzjoni, jew għall-impożizzjoni ta' kundizzjonijiet speċifiċi għall-fornitur. F'każijiet bħal dawn, applikant għandu jkollu dritt ta' appell quddiem korp ta' appell.

5. Kull Parti għandha tiżgura li t-tariffi amministrattivi imposti fuq il-forniturijkunu oġġettivi, trasparenti, mhux diskriminatorji u proporzjonati mal-kostijiet amministrattivi mġarrba b'mod raġonevoli fil-ġestjoni, fil-kontroll u fl-infurzar tal-obbligi stabbiliti f'din is-Sottotaqsima[1].

ARTIKOLU 10.51

Interkonnessjoni

1. Il-partijiet jagħrfu li, fil-prinċipju, jenħtieġ li l-interkonnessjoni tiġi miftiehma fuq il-bażi ta' nnegozjar kummerċjali bejn il-forniturita' networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni kkonċernati.

[1] It-tariffi amministrattivi ma jinkludux pagamenti għad-drittijiet għall-użu ta' riżorsi skarsi u ta' kontribuzzjonijiet obbligatorji għall-provvista ta' servizz universali.

2. Għal dan l-għan, kull Parti għandha tiżgura li fornitur ta' networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni fit-territorju tagħha jkollu d-dritt u, meta mitlub minn fornitur ieħor ta' networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi, l-obbligu li jinnegozja interkonnessjoni bl-iskop li jipprovdi networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi.

ARTIKOLU 10.52

Aċċess u użu

1. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe impriża jew fornitur ta' servizz kopert tal-Parti l-oħra jingħata aċċess għal networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew għal servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi u l-użu tagħhom skont termini u kundizzjonijiet raġonevoli u nondiskriminatorji[1]. Dan l-obbligu għandu jitwettaq, fost l-oħrajn, f'konformità mal-paragrafi 2 sa 5 ta' dan l-Artikolu.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-impriżi koperti jew il-forniturі ta' servizzi tal-Parti l-oħra jkollhom aċċess għal kwalunkwe network pubbliku ta' telekomunikazzjoni jew servizz tat-telekomunikazzjoni pubbliku offrut fit-territorju tagħha jew f'livell transfruntier u l-użu tiegħu, inklużi ċirkwiti privati mikrija, u għal dak il-għan għandha tiżgura, soġġetta għall-paragrafu 5, li tali impriżi u forniturі jkollhom il-permess li:

(a) jixtru jew jikru u jqabbdu terminal jew tagħmir ieħor li joħloq interfaċċa man-network pubbliku ta' telekomunikazzjoni u li jkun neċessarju għat-twettiq tal-operazzjonijiet tagħhom;

[1] Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "mhux diskriminatorju" tfisser trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit u trattament nazzjonali kif definit fl-Artikoli 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), 10.16 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) u 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), kif ukoll taħt termini u kundizzjonijiet mhux anqas favorevoli minn dawk mogħtijin lil kwalunkwe utent ieħor ta' networks ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi f'sitwazzjonijiet simili.

(b) joħolqu interkonnessjoni bejn ċirkwiti privati mikrijin jew proprjetà tagħhom u networks tat-telekomunikazzjoni pubbliċi jew ċirkwiti mikrija jew proprjetà ta' impriża jew fornitur ta' servizz ieħor kopert; u

(c) jużaw il-protokolli operattivi tal-għażla tagħhom fl-operazzjonijiet tagħhom, għajr kif meħtieġ sabiex jiżguraw id-disponibbiltà ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni.

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-impriżi jew il-forniturі ta' servizzi koperti tal-Parti l-oħra jkunu jistgħu jużaw in-networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni u s-servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi għall-moviment ta' informazzjoni fil-pajjiż u b'mod transfruntier, inkluż għall-komunikazzjoni intrakorporattiva tagħhom, u għall-aċċess għall-informazzjoni li tinsab fil-bażijiet tad-*data* jew inkella maħżuna f'forma li tinqara elettronikament fit-territorju ta' kwalunkwe Parti.

4. Minkejja l-paragrafu 3, Parti tista' tieħu miżuri li jkunu neċessarji sabiex tiżgura s-sigurtà u l-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet, soġġetta għar-rekwiżit li tali miżuri ma jiġux applikati b'mod li jkun jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ fis-servizzi jew fuq it-twettiq ta' kwalunwke attività ekonomika oħra koperta minn dan il-Kapitolu jew mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikabbli.

5. Kull Parti għandha tiżgura li l-ebda kundizzjoni ma tkun imposta fuq l-aċċess għan-networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew għas-servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni u għall-użu tagħhom minbarra dawk neċessarji sabiex:

(a) tissalvagwardja r-responsabbilitajiet tas-servizz pubbliku tal-forniturі ta' networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni, b'mod partikolari l-abilità tagħhom li jagħmlu s-servizzi pubbliċi pubbliċi ta' telekomunikazzjoni tagħhom disponibbli; jew

(b) tipproteġi l-integrità teknika tan-networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew tas-servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 10.53

Soluzzjoni ta’ tilwimiet dwar it-telekomunikazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li, fil-każ ta’ tilwima li tinqala’ bejn il-fornituri ta’ networks ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni b’rabta mad-drittijiet u mal-obbligi li jirriżultaw minn din is-Subtaqsima, u fuq talba ta’ kwalunkwe parti involuta fit-tilwima, l-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tagħha toħroġ deċiżjoni vinkolanti fi żmien raġonevoli sabiex tiġi riżolta t-tilwima.

2. Kull Parti għandha tiżgura li deċiżjoni mill-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni tagħha titqiegħed għad-dispożizzjoni tal-pubbliku, filwaqt li jitqiesu r-rekwiżiti tal-kunfidenzjalità tan-negozju, u li l-partijiet ikkonċernati jingħataw dikjarazzjoni sħiħa tar-raġunijiet li fuqhom tkun ibbażata d-deċiżjoni u jkollhom id-dritt ta’ appell kif imsemmi fl-Artikolu 10.49(4) (Awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni).

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-proċedura speċifikata fil-paragrafi 1 u 2 ma tipprekludix lil xi parti kkonċernata milli tieħu azzjoni legali quddiem awtorità ġudizzjarja, f’konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tal-Parti.

ARTIKOLU 10.54

Salvagwardji kompetittivi fuq fornituri maġġuri

Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm miżuri xierqa sabiex timpedixxi lill-fornituri ta’ networks ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni li, waħedhom jew flimkien, ikunu fornitur ewlieni, milli jwettqu jew ikomplu jwettqu prattiki antikompetittivi. Il-prattiki antikompetittivi jistgħu jinkludu:

(a) l-involviment f’sussidju inkroċjat antikompetittiv;

(b) l-użu ta’ informazzjoni miksuba mingħand il-kompetituri b’riżultati antikompetittivi; u

(c) li ma titpoġġiex fil-ħin għad-dispożizzjoni ta’ fornituri oħrajn ta’ servizz, informazzjoni teknika dwar il-faċilitajiet essenzjali u informazzjoni kummerċjalment relevanti li jkunu neċessarji sabiex jipprovdu s-servizzi.

ARTIKOLU 10.55

Interkonnessjoni ma’ fornituri ewlenin

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-fornituri ewlenin tan-networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew tas-servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi jipprovdu interkonnessjoni fi kwalunkwe punt teknikament fattibbli fin-network. Interkonnessjoni bħal din għandha tingħata:

(a) skont termini u kundizzjonijiet mhux diskriminatorji, inkluż fir-rigward ta’ rati, u ta’ standards u ta’ speċifikazzjonijiet tekniċi, li jinkludu l-kwalità u l-manutenzjoni, u ta’ kwalità xejn anqas favorevoli minn dik ipprovduta għal servizzi simili proprji ta’ tali fornitur ewlieni, jew għal servizzi simili tas-sussidjarji tiegħu jew ta’ affiljati oħrajn;

(b) b’mod f’waqtu, skont termini u kundizzjonijiet, inkluż fir-rigward ta’ rati, ta’ standards u ta’ speċifikazzjonijiet tekniċi, li jinkludu l-kwalità u l-manutenzjoni, li jkunu trasparenti, raġonevoli, u b’kunsiderazzjoni tal-fattibbiltà ekonomika, u diżaggregati biżżejjed sabiex il-fornitur ma jkollux bżonn iħallas għal elementi jew għal faċilitajiet tan-network li ma jkunx jeħtieġ sabiex jiġi pprovdut is-servizz; u

(c) fuq talba, fil-punti miżjudin mal-punti tat-terminazzjoni tan-network offruti lill-maġġoranza tal-utenti, soġġetti għal ħlasijiet li jirriflettu l-kost tal-kostruzzjoni ta’ faċilitajiet addizzjonali neċessarji.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-proċeduri applikabbli għall-interkonnessjoni ma’ fornitur ewlieni jsiru disponibbli pubblikament.

3. Kull Parti tiżgura li fornitur ewlieni fit-territorju tagħha jagħmel il-ftehimiet ta' interkonnessjoni tiegħu jew inkella l-offerti ta' interkonnessjoni tiegħu pubblikament disponibbli, kif ikun xieraq.

ARTIKOLU 10.56

Aċċess għall-faċilitajiet essenzjali ta' fornituri ewlenin

Kull Parti għandha tiżgura li fornitur ewlieni fit-territorju tagħha jagħmel il-faċilitajiet essenzjali tiegħu disponibbli għall-fornituri ta' networks ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni b'termini u b'kundizzjonijiet raġonevoli, trasparenti u mhux diskriminatorji għall-iskop li jiġu pprovduti servizzi pubbliċi tat-telekomunikazzjoni, għajr meta dan ma jkunx neċessarju sabiex tinkiseb kompetizzjoni effettiva fuq il-bażi tal-fatti miġbura u tal-valutazzjoni tas-suq imwettqa mill-awtorità regolatorja tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 10.57

Riżorsi skarsi

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-allokazzjoni u l-għoti tad-drittijiet tal-użu ta' riżorsi skarsi, inkluż l-ispettru tal-frekwenza tar-radju, in-numri u d-drittijiet tal-mogħdija, jitwettqu bl-użu ta' proċeduri li jkunu oġġettivi, f'waqthom, trasparenti, mhux diskriminatorji u li ma joħolqux diżinċentiv għall-applikazzjoni għad-drittijiet tal-użu ta' riżorsi skarsi.

2. Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tqis l-interess pubbliku, inkluża l-promozzjoni tal-kompetizzjoni, u biex tiddependi fuq approċċi bbażati fuq is-suq, inklużi mekkaniżmi bħall-irkanti, meta talloka u tagħti d-drittijiet tal-użu tal-ispettru tal-frekwenza tar-radju għas-servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi.

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-użu kurrenti ta' baned ta' frekwenzi allokati għandu jkun magħmul disponibbli għall-pubbliku, iżda ma hemmx bżonn ta' identifikazzjoni dettaljata tal-ispettru tar-radju allokat għal użi governattivi speċifiċi.

4. Miżuri ta' Parti għall-allokazzjoni u għall-assenjazzjoni ta' spettru u għall-ġestjoni tal-frekwenza ma humiex inkonsistenti minnhom infushom mal-Artikoli 10.5 (Aċċess għas-suq) u 10.14 (Aċċess għas-suq). Kull Parti żżomm id-dritt li tistabbilixxi u tapplika miżuri ta' ġestjoni tal-ispettru u l-frekwenza li jista' jkollhom l-effett li jillimitaw in-numru ta' fornituri ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni, dment li tagħmel dan b'mod konsistenti ma' dan il-Ftehim. Dan jinkludi l-ħila ta' allokazzjoni ta' baned ta' frekwenzi, filwaqt li jitqiesu l-ħtiġijiet kurrenti u futuri u d-disponibbiltà tal-ispettru.

ARTIKOLU 10.58

Servizz universali

1. Kull Parti għandha d-dritt li tiddefinixxi t-tip ta' obbligi ta' servizz universali li tixtieq iżżomm u li tiddeċiedi dwar il-kamp ta' applikazzjoni u l-implimentazzjoni tagħhom.

2. Kull Parti għandha tamministra l-obbligi ta’ servizz universali b’mod trasparenti, oġġettiv u mhux diskriminatorju, li jkun newtrali fir-rigward tal-kompetizzjoni u mhux aktar ta’ piż milli neċessarju għat-tip ta’ servizz universali ddefinit mill-Parti.

3. Jekk Parti taħtar fornitur ta’ servizz universali, hija għandha tagħmel dan b’mod li jkun effiċjenti, trasparenti, mhux diskriminatorju u miftuħ għall-forniturikollha ta’ networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi.

4. Jekk Parti tiddeċiedi li tikkumpensa lil fornitur ta’ servizz universali, għandha tiżgura li tali kumpens ma jaqbiżx il-kost nett ikkawżat mill-obbligu ta’ servizz universali.

ARTIKOLU 10.59

Portabilità tan-numri

Kull Parti għandha tiżgura li fornitur ta’ servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi jipprovdi portabilità tan-numri b’termini u b’kundizzjonijiet raġonevoli.

ARTIKOLU 10.60

Kunfidenzjalità tal-informazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li fornitur li jikseb informazzjoni minn fornitur ieħor fil-proċess ta' negozjar ta' arranġament skont l-Artikolu 10.51 (Interkonnessjoni), 10.52 (Aċċess u użu), 10.55 (Interkonnessjoni ma' forniturі ewlenin) jew 10.56 (Aċċess għall-faċilitajiet essenzjali tal-forniturі ewlenin) juża tali informazzjoni biss għall-iskop li għalih ġiet ipprovduta u jirrispetta f'kull ħin il-kunfidenzjalità tal-informazzjoni trażmessa jew maħżuna[1].

2. Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm miżuri sabiex tipproteġi l-kunfidenzjalità tal-komunikazzjonijiet u tad-*data* dwar it-traffiku relatata trażmessa fl-użu ta' networks pubbliċi ta' telekomunikazzjoni jew ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni pubbliċi, b'mod li ma jkunx diskriminatorju u li ma jillimitax b'mod mhux xieraq il-provvista ta' servizzi tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 10.61

Konnettività tat-telekomunikazzjoni

Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tad-disponibbiltà u tal-adozzjoni ta' networks ta' kapaċità għolja ħafna u ta' servizzi ta' telekomunikazzjoni ta' kwalità għolja, inkluż f'żoni rurali u remoti, bħala mezz li jippermetti lill-persuni u lin-negozji jaċċessaw il-benefiċċji tal-kummerċ.

[1] Għal ċertezza akbar, Parti tista' tissodisfa dan l-obbligu billi tippermetti l-infurzar ta' ftehimiet ta' nuqqas ta' divulgazzjoni bejn il-forniturі.

SUBTAQSIMA 5

SERVIZZI FINANZJARJI

ARTIKOLU 10.62

Kamp ta' applikazzjoni

1. Din is-Subtaqsima tapplika għal miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-forniment ta' servizzi finanzjarji. Din is-Subtaqsima ma tapplikax għall-aspetti mhux konformi tal-miżuri adottati jew miżmuma f'konformità mal-Artikolu 10.10 (Miżuri mhux konformi) jew 10.18 (Miżuri mhux konformi).

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, "attività mwettqa fl-eżerċizzju tal-awtorità governattiva" definita fil-punt (a) tal-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet) tfisser dan li ġej:

(a) attività mmexxija minn bank ċentrali jew minn awtorità monetarja jew minn kwalunkwe entità pubblika li jkunu qegħdin isegwu politika monetarja jew tar-rata tal-kambju;

(b) attività li tifforma parti minn sistema statutorja ta' pjanijiet tas-sigurtà soċjali jew ta' pjanijiet pubbliċi dwar l-irtirar; u

(c) attivitajiet oħrajn immexxijin minn entità pubblika f'isem jew bil-garanzija jew bl-użu tar-riżorsi finanzjarji tal-Parti jew tal-entitajiet pubbliċi tagħha.

3. Jekk Parti tippermetti li xi attività msemmija fil-punt (b) jew (c) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu titwettaq mill-forniturі tagħha ta' servizzi finanzjarji li huma f'kompetizzjoni ma' entità pubblika jew ma' fornitur ta' servizzi finanzjarji, "servizz" definit fil-punt (m) tal-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet), għandha tinkludi dawk l-attivitajiet.

4. Il-punt (a) tal-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet) ma japplikax għal servizzi finanzjarji koperti minn din is-Subtaqsima.

ARTIKOLU 10.63

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima u tat-Taqsimiet B (Liberalizzazzjoni tal-investiment), C (Kummerċ transfruntier fis-servizzi), D (Dħul u soġġorn temporanju ta' persuni fiżiċi għal finijiet ta' negozju) u s-Subtaqsima 1 (Regolamentazzjoni domestika) tat-Taqsima E (Qafas regolatorju) ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "servizz finanzjarju" tfisser kull servizz ta' natura finanzjarja li jingħata minn fornitur ta' servizzi finanzjarji ta' Parti. Is-servizzi finanzjarji jinkludu s-servizzi kollha tal-assigurazzjoni u dawk relatati mal-assigurazzjoni, u s-servizzi bankarji kollha u servizzi finanzjarji oħrajn (minbarra l-assigurazzjoni). Servizzi finanzjarji jinkludu l-attivitajiet li ġejjin:

(i) assigurazzjoni u servizzi relatati mal-assigurazzjoni:

(A) assigurazzjoni diretta (inkluża l-koassigurazzjoni):

(1) tal-ħajja; u

(2) mhux tal-ħajja;

(B) riassigurazzjoni u retroċessjoni;

(C) intermedjazzjoni tal-assigurazzjoni, bħas-senserija u l-aġenzija; u

(D) servizzi awżiljarji għall-assigurazzjoni, bħal servizzi ta' konsultazzjoni, attwarji, ta' valutazzjoni tar-riskju u ta' riżoluzzjoni tal-pretensjonijiet;

(ii) servizzi bankarji u servizzi finanzjarji oħrajn (eskluża l-assigurazzjoni):

(A) aċċettazzjoni ta' depożiti u ta' fondi ripagabbli oħrajn mill-pubbliku;

(B) self ta' kull tip, inkluż il-kreditu tal-konsumatur, il-kreditu ipotekarju, il-fatturament u l-finanzjament ta' tranżazzjonijiet kummerċjali;

(C) il-lokazzjoni finanzjarja;

(D) is-servizzi kollha ta' ħlasijiet u ta' trażmissjoni tal-flus, inklużi kreditu, tariffi u karti tad-debitu, ċekkijiet tal-vjaġġaturi u drafts bankarji;

(E) il-garanziji u l-impenji;

(F) in-negozjar akkont proprju jew akkont tal-klijenti, sew jekk f'borża, f'suq finanzjarju barra l-borża, jew b'xi mod ieħor, ta' dawn li ġejjin:

(1) strumenti tas-suq monetarju (fosthom ċekkijiet, kambjali u ċertifikati ta' depożiti);

(2) muniti barranin;

(3) prodotti derivattivi inkluż futuri u opzjonijiet;

(4) ir-rata tal-kambju u strumenti tar-rata tal-imgħax, fosthom prodotti bħal swaps u ftehim dwar ir-rata forward;

(5) titoli trasferibbli; u

(6) strumenti oħrajn negozjabbli u assi finanzjarji, inklużi ingotti tad-deheb;

(G) parteċipazzjoni fil-ħruġ ta' kull tip ta' titoli, inklużi sottoskrizzjoni u pjazzament bħala aġent (sew jekk pubblikament sew jekk privatament) u l-forniment ta' servizzi relatati ma' ħruġ bħal dan;

(H) senserija ta' flus;

(I) amministrazzjoni tal-assi, bħall-ġestjoni tal-likwidità jew tal-portafoll, il-forom kollha ta' ġestjoni ta' investimenti kollettivi, ġestjoni ta' fondi providenti, servizzi ta' kustodja ta' depożitu u fiduċjarji;

(J) servizzi ta' saldu u ta' kklerjar għal assi finanzjarji, inklużi titoli, prodotti derivattivi, u strumenti negozjabbli oħrajn;

(K) għoti u trasferiment ta' informazzjoni finanzjarja, u pproċessar ta' *data* finanzjarja u software relatat; u

(L) servizzi ta' konsulenza, ta' intermedjazzjoni u servizzi finanzjarji awżiljari oħrajn fir-rigward tal-attivitajiet elenkati fil-punti (A) sa (K), inklużi r-referenza u l-analiżi tal-kreditu, ir-riċerka u l-pariri dwar l-investimenti u l-portafolli, u l-pariri dwar l-akkwiżizzjonijiet u r-ristrutturar u l-istrateġija korporattivi;

(b) "fornitur ta' servizzi finanzjarji" tfisser kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika ta' Parti li tforni jew li tfittex li tforni servizzi finanzjarji u ma tinkludix entità pubblika;

(c) "entità pubblika" tfisser:

(i) gvern, bank ċentrali jew awtorità monetarja ta' Parti, jew entità proprjetà ta' Parti jew ikkontrollata minnha, li tkun involuta prinċipalment fit-twettiq ta' funzjonijiet governattivi jew ta' attivitajiet għal skopijiet governattivi, li ma tinkludix entità involuta prinċipalment fil-forniment ta' servizzi finanzjarji fuq termini kummerċjali; jew

(ii) entità privata, li twettaq funzjonijiet li normalment jitwettqu minn bank ċentrali jew minn awtorità monetarja, waqt l-eżerċizzju ta' dawk il-funzjonijiet;

(d) "servizz finanzjarju ġdid" tfisser servizz ta' natura finanzjarja inkluż servizzi marbutin ma' prodotti eżistenti u ma' prodotti ġodda jew il-mod li bih jitwassal prodott, li ma jkunx ipprovdut minn xi fornitur ta' servizz finanzjarju fit-territorju ta' waħda mill-Partijiet iżda li jiġi fornut fit-territorju tal-Parti l-oħra; u

(e) "organizzazzjoni awtoregolatorja" tfisser kwalunkwe korp mhux governattiv, inkluż suq tat-titoli jew tal-futuri, aġenzija tal-ikklerjar, organizzazzjoni jew assoċjazzjoni oħra, li teżerċita awtorità regolatorja jew superviżorja fuq il-forniturі ta' servizzi finanzjarji permezz ta' statut jew delegazzjoni minn gvernijiet jew minn awtoritajiet ċentrali, reġjonali jew lokali, meta applikabbli.

ARTIKOLU 10.64

Konċessjoni prudenzjali

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprevjeni lil Parti milli tadotta jew iżżomm miżuri għal raġunijiet prudenzjali, fosthom:

(a) il-protezzjoni ta' investituri, ta' depożitanti, ta' titolari ta' poloz jew ta' persuni li lilhom huwa dovut obbligu fiduċjarju minn fornitur ta' servizzi finanzjarji; jew

(b) l-iżgurar tal-integrità u tal-istabilità tas-sistema finanzjarja ta' Parti.

2. Jekk miżuri bħal dawn ma jikkonformawx ma' dan il-Ftehim, ma għandhomx jintużaw bħala mezz sabiex jiġu evitati l-impenji jew l-obbligi tal-Parti skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 10.65

Divulgazzjoni ta' informazzjoni

Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li jeħtieġ li xi Parti tiddivulga informazzjoni relatata mal-affarijiet u l-kontijiet ta' konsumaturi individwali jew xi informazzjoni kunfidenzjali jew proprjetarja fil-pussess ta' entitajiet pubbliċi.

ARTIKOLU 10.66

Standards internazzjonali

1. Kull Parti għandha tqis kif xieraq li tiżgura li l-istandards maqbulin internazzjonalment għar-regolamentazzjoni u għas-superviżjoni fis-settur tas-servizzi finanzjarji u għall-ġlieda kontra l-evażjoni u l-evitar tat-taxxa fis-settur tas-servizzi finanzjarji jiġu implimentati u applikati fit-territorju tagħha. Tali standards miftiehma internazzjonalment jinkludu dawk adottati mill-G20, mill-Bord għall-Istabbiltà Finanzjarja, mill-Kumitat ta' Basel dwar is-Superviżjoni Bankarja, b'mod partikolari l-"Prinċipji Fundamentali għal Kontroll bankarju effikaċi" tiegħu, mill-Assoċjazzjoni Internazzjonali tas-Superviżuri tal-Assigurazzjoni , b'mod partikolari l-"Prinċipji Fundamentali tal-Assigurazzjoni" tagħha, mill-Organizzazzjoni Internazzjonali tal-Kummissjonijiet tat-Titoli, b'mod partikolari l-"Objettivi u Prinċipji tar-Regolament dwar it-Titoli" tagħha, mit-Task Force ta' Azzjoni Finanzjarja, u mill-Forum Globali dwar it-Trasparenza u l-Iskambju ta' Informazzjoni għal Finijiet tat-Taxxa.

2. Il-Partijiet għandhom jimmiraw li jikkooperaw u jiskambjaw informazzjoni dwar l-iżvilupp ta' standards internazzjonali.

ARTIKOLU 10.67

Servizzi finanzjarji ġodda għat-territorju ta' Parti

1. Kull Parti għandha tippermetti lil fornitur ta' servizzi finanzjarji tal-Parti l-oħra stabbilit fit-territorju tagħha jforni kwalunkwe servizz finanzjarju ġdid li hija tippermetti lill-fornituri ta' servizzi finanzjarji tagħha stess li jfornu, f'sitwazzjonijiet simili, f'konformità mal-liġi tagħha, dment li l-introduzzjoni tas-servizz finanzjarju l-ġdid ma tkunx teħtieġ emenda ta' liġi eżistenti jew l-adozzjoni ta' liġi ġdida. Dan ma japplikax għal fergħat ta' fornituri ta' servizzi finanzjarji tal-Parti l-oħra stabbiliti fit-territorju ta' Parti.

2. Parti tista' tiddetermina l-forma istituzzjonali u ġuridika li biha jista' jiġi pprovdut servizz finanzjarju ġdid u tista' teħtieġ l-awtorizzazzjoni għall-provvista ta' tali servizz. Meta tkun meħtieġa awtorizzazzjoni bħal din, għandha tittieħed deċiżjoni f'perjodu raġonevoli ta' żmien u l-awtorizzazzjoni tista' tiġi miċħuda biss għal raġunijiet ta' prudenza.

ARTIKOLU 10.68

Organizzazzjonijiet awtoregolatorji

Jekk Parti tkun teħtieġ sħubija jew parteċipazzjoni fi kwalunkwe organizzazzjoni awtoregolatorja, jew aċċess għal din, sabiex il-fornituri ta' servizzi finanzjarji tal-Parti l-oħra jfornu servizzi finanzjarji fit-territorju tal-ewwel Parti, il-Parti għandha tiżgura l-osservanza minn dik l-organizzazzjoni awtoregolatorja tal-obbligi skont l-Artikoli 10.6 (Trattament nazzjonali), 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit), 10.16 (Trattament nazzjonali) u 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit).

ARTIKOLU 10.69

Sistemi ta' kklerjar u ta' pagament

Skont it-termini u l-kundizzjonijiet li jagħtu trattament nazzjonali, kull Parti tagħti lill-fornituri ta' servizzi tal-Parti l-oħra stabbiliti fit-territorju tagħha, aċċess għal sistemi ta' pagament u ta' kklerjar operati minn entitajiet pubbliċi u għal faċilitajiet uffiċjali ta' finanzjament u ta' rifinanzjament li huma disponibbli fil-perkors normali ta' negozju ordinarju. Dan l-Artikolu ma għandux jagħti aċċess għall-faċilitajiet mutwanti tal-aħħar istanza tal-Parti.

SUBTAQSIMA 6

SERVIZZI TAT-TRASPORT MARITTIMU INTERNAZZJONALI

ARTIKOLU 10.70

Kamp ta' applikazzjoni u definizzjonijiet

1. Din is-Subtaqsima tistabbilixxi l-prinċipji tal-qafas regolatorju għall-forniment ta' servizzi internazzjonali tat-trasport marittimu skont it-Taqsimiet B (Liberalizzazzjoni tal-investiment), C (Kummerċ transfruntier fis-servizzi) u D (Dħul u soġġorn temporanju ta' persuni fiżiċi għal skopijiet ta' negozju) ta' dan il-Kapitolu u tapplika għall-miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-kummerċ fis-servizzi internazzjonali tat-trasport marittimu. Din is-Subtaqsima ma tapplikax għall-aspetti mhux konformi tal-miżuri adottati jew miżmuma f'konformità mal-Artikolu 10.10 (Miżuri mhux konformi) jew 10.18 (Miżuri mhux konformi).

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima u tat-Taqsimiet B (Liberalizzazzjoni tal-investiment), C (Kummerċ transfruntier fis-servizzi) u D (Dħul u soġġorn temporanju ta' persuni fiżiċi għal finijiet ta' negozju) ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "servizzi ta' depot u ta' stazzjon tal-kontejners" tfisser attivitajiet li jikkonsistu fil-ħażna ta' kontejners, kemm fiż-żoni tal-port kif ukoll fiż-żoni interni ta' pajjiż, bl-għan li jitgħabbew bil-merkanzija/jinħattu, jissewwew u jiġu magħmula disponibbli għat-tbaħħir;

(b) “żdoganar tal-merkanzija” tfisser attivitajiet li jikkonsistu fit-twettiq f’isem parti oħra tal-formalitajiet doganali li jikkonċernaw l-importazzjoni, l-esportazzjoni jew it-trasport tal-merkanzija li sejra għad-destinazzjoni tagħha, irrispettivament minn jekk dan is-servizz ikunx l-attività ewlenija tal-fornitur ta’ servizz jew komplement tas-soltu tal-attività ewlenija tiegħu;

(c) “operazzjonijiet tat-trasport mill-bieb sal-bieb jew multimodali” tfisser it-trasportazzjoni ta’ merkanzija bl-użu ta’ aktar minn modalità waħda tat-trasport, li tinvolvi parti mill-vjaġġ fuq il-baħar, b’dokument uniku tat-trasport;

(d) “servizzi sussidjarji” tfisser it-trasport minn qabel u ’l quddiem bil-baħar ta’ merkanzija internazzjonali, inklużi merkanzija f’kontejners, merkanzija li titgħabba individwalment u merkanzija xotta jew likwida bl-ingrossa, bejn portijiet li jinsabu fit-territorju ta’ Parti, merkanzija internazzjonali en route diretta lejn destinazzjoni, jew ġejja minn port tat-tagħbija, barra mit-territorju ta’ dik il-Parti;

(e) “servizzi ta’ spedizzjoni tal-merkanzija” tfisser l-attività li tikkonsisti fl-organizzar u l-monitoraġġ ta’ operazzjonijiet ta’ trasport bil-baħar f’isem spedituri, permezz tal-akkwist ta’ trasport u ta’ servizzi relatati, il-preparazzjoni ta’ dokumenti u l-provvista ta’ informazzjoni dwar in-negozju;

(f) “merkanzija internazzjonali” tfisser merkanzija ttrasportata bejn port ta’ Parti waħda u port tal-Parti l-oħra jew ta’ pajjiż terz, jew bejn portijiet ta’ Stati Membri differenti;

(g) “servizzi ta’ trasport marittimu internazzjonali” tfisser it-trasportazzjoni ta’ passiġġieri jew ta’ merkanzija permezz ta’ bastimenti li jbaħħru bejn port ta’ Parti u port tal-Parti l-oħra jew ta’ pajjiż terz, inklużi kuntratti diretti ma’ fornituri ta’ servizzi tat-trasport oħrajn, bl-għan li jkopru l-operazzjonijiet ta’ trasport minn bieb sa bieb jew multimodali skont dokument wieħed tat-trasport, iżda mhux id-dritt li jipprovdu dawk is-servizzi tat-trasport l-oħrajn;

(h) “servizzi ta’ aġenzija marittima” tfisser attivitajiet li jikkonsistu fir-rappreżentanza, f’żona ġeografika partikolari, bħala aġent tal-interessi tan-negozju ta’ linja tat-tbaħħir jew kumpanija tat-tbaħħir waħda jew aktar għall-finijiet li ġejjin:

(i) promozzjoni u bejgħ ta’ servizzi ta’ trasport marittimu u servizzi relatati, mill-ħruġ ta’ stimi għall-ħruġ ta’ fatturi, u l-ħruġ ta’ poloz tat-tagħbija f’isem il-kumpaniji, l-akkwiżizzjoni u l-bejgħ mill-ġdid tas-servizzi neċessarji relatati, it-tħejjija tad-dokumentazzjoni, u l-provvista ta’ informazzjoni kummerċjali;

(ii) l-aġir f’isem il-kumpaniji li jorganizzaw fejn isorġi l-bastiment jew fejn jittieħed il-kontroll tal-merkanziji meta jkun meħtieġ;

(i) “servizzi marittimi awżiljarji” tfisser servizzi marittimi ta’ maniġġ ta’ merkanzija, servizzi ta’ żdoganar, servizzi ta’ stazzjon tal-kontejners u ta’ depot, servizzi ta’ aġenzija marittima u servizzi marittimi ta’ trasportazzjoni tal-merkanzija; u

(j) “servizzi marittimi ta’ maniġġ tal-merkanzija” tfisser attivitajiet imwettqin minn kumpaniji ta’ burdnara, li jinkludu l-operaturi tat-terminal, iżda li ma jinkludux l-attivitajiet diretti tal-ħaddiema fil-baċiri tat-tarzna, meta din il-forza tax-xogħol tiġi organizzata b’mod indipendenti mill-kumpaniji tal-burdnara jew tal-operaturi tat-terminal. L-attivitajiet koperti jinkludu l-organizzazzjoni u s-superviżjoni ta’ dawn:

(i) it-tagħbija jew il-ħatt ta’ merkanzija fuq bastiment jew minnu;

(ii) l-irbit jew il-ħall tal-merkanzija; u

(iii) ir-riċevuta jew il-konsenja u ż-żamma sigura tal-merkanzija qabel it-trasportazzjoni jew wara r-rilaxx.

ARTIKOLU 10.71

Obbligi

1. Kull Parti għandha timplimenta aċċess mingħajr restrizzjonijiet għas-swieq marittimi internazzjonali u għar-rotot kummerċjali fuq bażi kummerċjali u nondiskriminatorja billi:

(a) tagħti lil bastimenti li jtajru l-bandiera tal-Parti l-oħra, jew operati minn fornituri ta' servizzi tal-Parti l-oħra, trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti lill-bastimenti tagħha stess, inkluż fir-rigward ta' dawn:

(i) l-aċċess għall-portijiet;

(ii) l-użu tal-infrastruttura u tas-servizzi tal-portijiet;

(iii) l-użu ta' servizzi awżiljarji marittimi;

(iv) it-tariffi u l-imposti relatati; u

(v) faċilitajiet doganali u l-assenjament ta' postijiet ta' rmiġġ u ta' faċilitajiet għat-tagħbija u għall-ħatt;

(b) tagħti permess lill-fornituri ta' servizzi marittimi internazzjonali tal-Parti l-oħra sabiex jistabbilixxu u joperaw intrapriża fit-territorju tagħha bil-kundizzjonijiet xejn anqas favorevoli minn dawk li tagħti lill-fornituri ta' servizzi tagħha stess;

(c) tqiegħed għad-dispożizzjoni tal-fornituri ta' servizzi tat-trasport marittimu internazzjonali tal-Parti l-oħra, b'patti u b'kundizzjonijiet raġonevoli u nondiskriminatorji, is-servizzi segwenti fil-portijiet tagħha: pilotaġġ; assistenza fl-irmonkar; proviżjonament; riforniment tal-fjuwil u tal-ilma; ġbir tal-iskart u rimi ta' skart tas-saborra; servizzi ta' kaptan portwali; għajnuniet għan-navigazzjoni; faċilitajiet ta' tiswijiet ta' emerġenza; ankraġġ; servizzi ta' rmiġġ u ta' postijiet ta' rmiġġ; u servizzi operattivi bbażati fuq l-art essenzjali għall-operazzjonijiet tal-bastiment, inklużi mezzi ta' komunikazzjoni, provvisti ta' ilma u ta' elettriku;

(d) tippermetti lill-fornituri internazzjonali ta' servizzi tat-trasport marittimu tal-Parti l-oħra, soġġetti għall-awtorizzazzjoni mill-awtorità kompetenti meta applikabbli, sabiex jerġgħu jippożizzjonaw kontejners vojta li huma proprjetà tagħhom jew b'lokazzjoni, li ma jinġarrux bħala merkanzija bi ħlas, bejn portijiet ta' New Zealand jew bejn portijiet ta' Stat Membru; u

(e) tippermetti lill-fornituri internazzjonali ta' servizzi tat-trasport marittimu tal-Parti l-oħra jipprovdu servizzi sussidjarji f'punt ċentrali bejn il-portijiet ta' New Zealand jew bejn il-portijiet ta' Stat Membru, soġġetti għall-awtorizzazzjoni mill-awtorità kompetenti meta applikabbli.

2. Meta japplikaw il-punti (a) u (b) tal-paragrafu 1, il-Partijiet:

(a) ma għandhomx jintroduċu arranġamenti ta' kondiviżjoni tal-merkanzija fi ftehimiet futuri ma' pajjiżi terzi dwar is-servizzi tat-trasport marittimu, inkluż fir-rigward tal-kummerċ ta' merkanzija xotta bl-ingrossa jew ta' merkanzija likwida sfuża u kummerċ tal-linji tat-tbaħħir;

(b) għandha ttemm, f'perjodu ta' żmien raġonevoli, l-arranġamenti eżistenti għall-kondiviżjoni tal-merkanzija kif imsemmi fil-punt (a) li jeżistu fi ftehimiet preċedenti; u

(c) ma għandhiex tadotta jew iżżomm xi miżura amministrattiva, teknika jew miżura oħra li tista' tikkostitwixxi restrizzjoni moħbija, jew li jkollha effetti diskriminatorji arbitrarji jew mhux ġustifikati meta jkunu jeżistu kundizzjonijiet simili, fuq il-provvista libera ta' servizzi fit-trasport marittimu internazzjonali.

KAPITOLU 11

MOVIMENTI TA' KAPITAL, PAGAMENTI U TRASFERIMENTI

ARTIKOLU 11.1

Pagamenti u trasferimenti

Kull Parti għandha tippermettikwalunkwe pagament jew trasferiment, f'munita liberament konvertibbli u f'konformità mad-dispożizzjonijiet rilevanti tal-Artikoli tal-Ftehim tal-Fond Monetarju Internazzjonali, fir-rigward ta' tranżazzjonijiet fuq il-kont kurrenti tal-bilanċi tal-pagamenti li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 11.2

Movimenti tal-kapital

Kull Parti għandha tippermetti, fir-rigward ta' tranżazzjonijiet fil-kont kapitali u finanzjarju tal-bilanċi tal-pagamenti, il-moviment liberu ta' kapital għall-finijiet ta' liberalizzazzjoni tal-investimenti u ta' tranżazzjonijiet oħrajn kif previsti fil-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment).

ARTIKOLU 11.3

Applikazzjoni tal-liġijiet u tar-regolamenti relatati mal-movimenti ta' kapital, mal-pagamenti u mat-trasferimenti

1. Xejn fl-Artikoli 11.1 (Pagamenti u trasferimenti) u 11.2 (Movimenti ta' kapital) ma għandu jiġi interpretat li jipprevjeni lil Parti milli tapplika l-liġijiet u r-regolamenti tagħha b'rabta ma' dawn:

(a) il-falliment, l-insolvenza jew il-protezzjoni tad-drittijiet tal-krediturі;

(b) il-ħruġ, il-kummerċ jew in-negozjar f'titoli, f'derivattivi bħal futuri jew opzjonijiet, jew fi strumenti finanzjarji oħrajn;

(c) ir-rapportar finanzjarju jew iż-żamma ta' rekords ta' movimenti ta' kapital, ta' pagamenti jew ta' trasferimenti meta jkunu neċessarji sabiex jassistu lill-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi jew lill-awtoritajiet regolatorji finanzjarji;

(d) reati kriminali jew penali, prattiki qarrieqa jew frawdolenti;

(e) żgurar tal-konformità ma' ordnijiet jew sentenzi fi proċedimenti amministrattivi jew ġuridiċi; jew

(f) skemi tas-sigurtà soċjali jew ta' rtirar pubbliku jew skemi ta' tfaddil obbligatorju.

2. Parti ma għandhiex tapplika l-liġijiet u r-regolamenti msemmijin fil-paragrafu 1 b'mod arbitrarju jew diskriminatorju, jew b'mod li jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-movimenti kapitali, fuq il-pagamenti jew fuq it-trasferimenti.

KAPITOLU 12

KUMMERĊ DIĠITALI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 12.1

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għall-miżuri ta' Parti li jaffettwaw il-kummerċ permezz ta' mezzi elettroniċi.

2. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal:

(a) servizzi awdjoviżivi;

(b) informazzjoni miżmuma jew ipproċessata minn Parti jew f'iimha, jew miżuri relatati ma' tali informazzjoni, inklużi miżuri relatati mal-ġbir tagħha; u

(c) miżuri adottati jew miżmumin minn New Zealand li tqis neċessarji sabiex tipproteġi jew tippromwovi d-drittijiet, l-interessi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet tal-Māori[1] fir-rigward ta' kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu, inkluż fit-twettiq tal-obbligi ta' New Zealand skont te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi, dment li tali miżuri ma jintużawx bħala mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata kontra persuni tal-Parti l-oħra jew restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ permessa b'mezzi elettroniċi. Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għall-interpretazzjoni ta' te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi, inkluż fir-rigward tan-natura tad-drittijiet u tal-obbligi li jirriżultaw minnu.

ARTIKOLU 12.2

Definizzjonijiet

1. Id-definizzjonijiet stabbiliti fl-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet) tal-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment) japplikaw għal dan il-Kapitolu.

[1] Għal ċertezza akbar, id-drittijiet, l-interessi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet tal-Māori jinkludu dawk relatati ma' mātauranga Māori.

2. Id-definizzjoni tat- terminu “servizz tat-telekomunikazzjoni pubbliku” fil-punt (i) tal-Artikolu 10.47 (Definizzjonijiet) tapplika għal dan il-Kapitolu.

3. Għall-finijiet ta’ dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) “konsumatur” tfisser kwalunkwe persuna fiżika li tuża servizz tat-telekomunikazzjoni pubbliku għal skopijiet oħrajn li ma jkunux professjonali;

(b) “akkwist diġitali” tfisser l-akkwist permezz ta’ mezzi elettroniċi;

(c) “komunikazzjoni ta’ kummerċjalizzazzjoni diretta” tfisser kwalunkwe forma ta’ reklamar kummerċjali li permezz tiegħu persuna tikkomunika messaġġi ta’ kummerċjalizzazzjoni direttament lil utent permezz ta’ servizz tat-telekomunikazzjoni pubbliku, inklużi l-posta elettronika u l-messaġġi testwali u multimedjali (SMS u MMS);

(d) “awtentikazzjoni elettronika” tfisser proċess jew att elettroniku ta’ verifika li jippermetti l-konferma ta’ dawn:

(i) l-identifikazzjoni elettronika ta’ persuna; jew

(ii) l-oriġini u l-integrità tad-*data* f’forma elettronika;

(e) “fatturazzjoni elettronika” jew “e-fatturazzjoni” tfisser il-ħolqien, l-iskambju u l-ipproċessar awtomatizzati ta’ fatturi bejn il-forniturі u x-xerrejja bl-użu ta’ format diġitali strutturat;

(f) "siġill elettroniku" tfisser *data* f'forma elettronika użata minn persuna ġuridika li tiġi mehmuża jew assoċjata loġikament ma' *data* oħra f'forma elettronika sabiex jiġu żgurati l-oriġini u l-integrità ta' dik id-*data* l-oħra;

(g) "firma elettronika" tfisser *data* f'forma elettronika li tiġi mehmuża jew assoċjata b'mod loġiku ma' *data* oħra f'forma elettronika, li:

(i) tista' tintuża sabiex tidentifika l-firmatarju fir-rigward tad-*data* l-oħra f'forma elettronika; u

(ii) tintuża minn firmatarju sabiex jaqbel dwar id-*data* l-oħra f'forma elettronika[1];

(h) "servizz ta' aċċess għall-internet" tfisser servizz pubbliku tat-telekomunikazzjoni li jipprovdi aċċess għall-internet u, b'hekk, konnettività ma' virtwalment kull punt aħħari tal-internet, irrispettivament mit-teknoloġija tan-network u mit-tagħmir terminali użati;

(i) "*data* personali" tfisser informazzjoni relatata ma' persuna fiżika identifikata jew identifikabbli;

(j) "dokument tal-amministrazzjoni tal-kummerċ" tfisser formola maħruġa jew ikkontrollata minn Parti li trid timtela minn importatur jew esportatur jew għalih b'rabta mal-importazzjoni jew mal-esportazzjoni ta' oġġetti; u

(k) "utent" tfisser persuna li tuża servizz tat-telekomunikazzjoni pubbliku.

---

[1] Għal ċertezza akbar, xejn f'din id-definizzjoni ma jipprevjeni lil Parti milli skont effett legali akbar tagħmel firma elettronika li tissodisfa ċerti rekwiżiti, bħall-indikazzjoni li d-*data* ma nbidlitx jew il-verifika tal-identità tal-firmatarju.

ARTIKOLU 12.3

Dritt għar-regolamentazzjoni

Il-Partijiet itennu d-dritt ta' kull Parti li tirregola fit-territorji tagħha sabiex tilħaq objettivi ta' politika leġittimi, bħall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti, tas-servizzi soċjali, tal-edukazzjoni pubblika, tas-sikurezza, tal-ambjent, inklużi t-tibdil fil-klima, il-morali pubbliċi, il-protezzjoni soċjali jew tal-konsumatur, it-trattament xieraq tal-annimali, il-privatezza u l-protezzjoni tad-*data*, il-promozzjoni u l-protezzjoni tad-diversità kulturali u, fil-każ ta' New Zealand, il-promozzjoni jew il-protezzjoni tad-drittijiet, tal-interessi, tad-dmirijiet u tar-responsabbiltajiet tal-Māori.

TAQSIMA B

FLUSSI TRANSFRUNTIERA TAD-*DATA* U L-PROTEZZJONI TA' *DATA* PERSONALI

ARTIKOLU 12.4

Flussi transfruntieri tad-*data*

1. Il-Partijiet huma impenjati li jiżguraw flussi transfruntiera tad-*data* sabiex jiffaċilitaw il-kummerċ fl-ekonomija diġitali u jirrikonoxxu li kull Parti jista' jkollha r-rekwiżiti regolatorji tagħha f'dan ir-rigward.

2. Għal dak l-għan, Parti ma għandhiex tillimita l-flussi transfruntiera tad-*data* li jseħħu bejn il-Partijiet fil-kuntest ta' attività li taqa' fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, billi:

(a) teħtieġ l-użu ta' faċilitajiet tal-kompjuter jew ta' elementi tan-network fit-territorju tagħha għall-ipproċessar tad-*data*, inkluż bil-ħtieġa tal-użu ta' faċilitajiet tal-kompjuter jew ta' elementi tan-network li huma ċċertifikati jew approvati fit-territorju tal-Parti;

(b) il-ħtieġa tal-lokalizzazzjoni tad-*data* fit-territorju tiegħu;

(c) il-projbizzjoni tal-ħżin jew tal-ipproċessar tad-*data* fit-territorju tal-Parti l-oħra; jew

(d) jagħmlu t-trasferiment transfruntier tad-*data* kontinġenti fuq l-użu ta' faċilitajiet tal-kompjuter jew ta' elementi tan-network fit-territorju tagħha jew fuq rekwiżiti ta' lokalizzazzjoni fit-territorju tagħha.

3. Għal ċertezza akbar, il-Partijiet jifhmu li xejn f'dan l-Artikolu ma jipprevjeni lill-Partijiet milli jadottaw jew iżommu miżuri f'konformità mal-Artikolu 25.1 (Eċċezzjonijiet Ġenerali) sabiex jintlaħqu l-objettivi tal-ordni pubbliku msemmijin fih, li, għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, għandhom jiġu interpretati, meta rilevanti, b'mod li jqis in-natura evoluzzjonarja tat-teknoloġiji diġitali. Is-sentenza preċedenti ma taffettwax l-applikazzjoni ta' eċċezzjonijiet oħrajn f'dan il-Ftehim għal dan l-Artikolu.

4. Il-Partijiet għandhom iżommu l-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu taħt rieżami u jivvalutaw il-funzjonament tiegħu fi żmien tliet snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor. Parti tista' wkoll fi kwalunkwe ħin tipproponi lill-Parti l-oħra sabiex tirrieżamina dan l-Artikolu. Tali proposta għandha tingħata kunsiderazzjoni simpatetika.

5. Fil-kuntest tar-rieżami msemmi fil-paragrafu 4, u wara r-rilaxx tar-Rapport tal-Waitangi Tribunal Wai 2522 datat id-19 ta' Novembru 2021, New Zealand:

(a) tafferma mill-ġdid il-kapaċità kontinwa tagħha li tappoġġa u tippromwovi l-interessi tal-Māori skont dan il-Ftehim; u

(b) tafferma l-intenzjoni tagħha li tinvolvi lill-Māori sabiex tiżgura li r-rieżami msemmi fil-paragrafu 4 iqis il-ħtieġa kontinwa ta' New Zealand li tappoġġa lill-Māori sabiex jeżerċitaw id-drittijiet u l-interessi tagħhom, u li tissodisfa r-responsabbiltajiet tagħha skont te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi u l-prinċipji tiegħu.

ARTIKOLU 12.5

Protezzjoni ta' *data* personali u tal-privatezza

1. Kull Parti tagħraf li l-protezzjoni ta' *data* personali u tal-privatezza hija dritt fundamentali u li standards għoljin f'dan ir-rigward jikkontribwixxu għat-tisħiħ tal-kunfidenza tal-konsumatur u tal-fiduċja fil-kummerċ diġitali.

2. Kull Parti tista' tadotta jew iżżomm miżuri li tqis xierqa sabiex tiżgura l-protezzjoni ta' *data* personali u tal-privatezza, inkluż permezz tal-adozzjoni u l-applikazzjoni ta' regoli għat-trasferiment transfruntier ta' *data* personali. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jaffettwa l-protezzjoni ta' *data* personali u l-privatezza mogħtija mill-miżuri rispettivi tal-Partijiet.

3. Kull Parti għandha tinforma lill-Parti l-oħra dwar kwalunkwe miżura msemmija fil-paragrafu 2 li hija tadotta jew iżżomm.

4. Kull Parti għandha tippubblika informazzjoni dwar il-protezzjoni ta' *data* personali u tal-privatezza li tipprovdi lill-utenti tal-kummerċ diġitali, inklużi:

(a) kif l-individwi jistgħu jfittxu rimedju għal ksur tal-protezzjoni ta' *data* personali jew tal-privatezza li jirriżulta mill-kummerċ diġitali; u

(b) gwida u informazzjoni oħra dwar il-konformità tan-negozji mar-rekwiżiti legali applikabbli li jipproteġu d-*data* personali u l-privatezza.

TAQSIMA C

DISPOŻIZZJONIJIET SPEĊIFIĊI

ARTIKOLU 12.6

Dazji doganali fuq trażmissjonijiet elettroniċi

1. Parti ma għandhiex timponi dazji doganali fuq trażmissjonijiet elettroniċi bejn persuna ta' Parti waħda u persuna tal-Parti l-oħra.

2. Għal ċertezza akbar, il-paragrafu 1 ma għandux jipprekludi lil Parti milli timponi taxxi, tariffi jew imposti interni oħrajn fuq trażmissjonijiet elettroniċi, dment li tali taxxi, tariffi jew imposti oħrajn jiġu imposti b'mod konsistenti ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 12.7

Ebda awtorizzazzjoni minn qabel

1. Kull Parti għandha tieħu impenn li ma timponix l-għoti ta' awtorizzazzjoni preliminari jew kwalunkwe rekwiżit ieħor li jkollu effett ekwivalenti fuq il-forniment ta' servizzi b'mezzi elettroniċi.

2. Il-paragrafu 1 għandu jkun mingħajr preġudizzju għall-iskemi ta' awtorizzazzjoni li ma humiex immirati b'mod speċifiku u esklużiv lejn servizzi pprovduti b'mezzi elettroniċi, u għal regoli fil-qasam tat-telekomunikazzjoni.

ARTIKOLU 12.8

Konklużjoni ta' kuntratti b'mezzi elettroniċi

Sakemm ma jkunx previst mod ieħor skont il-liġijiet u r-regolamenti tagħha, kull Parti għandha tiżgura li:

(a) il-kuntratti jkunu jistgħu jiġu konklużi b'mezzi elettroniċi;

(b) il-kuntratti ma jkunux imċaħħdin mill-effett legali, mill-validità jew mill-eżegwibbiltà biss fuq il-bażi li l-kuntratt ġie konkluż b'mezzi elettroniċi; u

(c) ma jinħoloq jew ma jinżamm l-ebda ostaklu ieħor għall-użu ta' kuntratti elettroniċi.

ARTIKOLU 12.9

Awtentikazzjoni elettronika

1. Ħlief f'ċirkostanzi previsti mod ieħor skont il-liġijiet u r-regolamenti tagħha, Parti ma għandhiex tiċħad l-effett legali jew l-ammissibbiltà bħala evidenza fi proċedimenti legali ta' dokument elettroniku, ta' firma elettronika, ta' siġill elettroniku, jew tad-*data* tal-awtentikazzjoni li tirriżulta mill-awtentikazzjoni elettronika, fuq il-bażi biss li tkun f'forma elettronika.

2. Parti ma għandhiex tadotta jew iżżomm miżuri li jkunu:

(a) jipprojbixxu lill-partijiet għal tranżazzjoni elettronika milli jiddeterminaw b'mod reċiproku l-metodi xierqa ta' awtentikazzjoni elettronika għat-tranżazzjoni elettronika tagħhom; jew

(b) jipprevjenu lill-partijiet għal tranżazzjoni elettronika milli jkunu jistgħu jagħtu prova lill-awtoritajiet ġudizzjarji u amministrattivi li l-użu ta' awtentikazzjoni elettronika f'dik it-tranżazzjoni elettronika jikkonforma mal-obbligi legali applikabbli.

3. Minkejja l-paragrafu 2, Parti tista' titlob li, għal kategorija partikolari ta' tranżazzjonijiet elettroniċi, il-metodu ta' awtentikazzjoni elettronika:

(a) ikun iċċertifikat minn awtorità akkreditata f'konformità mal-liġi ta' dik il-Parti; jew

(b) ikun jissodisfa ċerti standards ta' prestazzjoni, li għandhom ikunu oġġettivi, trasparenti u mhux diskriminatorji u għandhom ikunu relatati biss mal-karatteristiċi speċifiċi tal-kategorija ta' tranżazzjonijiet elettroniċi kkonċernati.

4. Sa fejn previst skont il-liġijiet jew ir-regolamenti tagħha, Parti għandha tapplika l-paragrafi 1 sa 3 għal proċessi jew għal mezzi elettroniċi oħrajn ta' faċilitazzjoni jew ta' abilitazzjoni ta' tranżazzjonijiet elettroniċi, bħal kronogrammi elettroniċi jew servizzi elettroniċi ta' konsenja reġistrata.

ARTIKOLU 12.10

Fatturazzjoni elettronika

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-istandards tal-fatturazzjoni elettronika bħala element ewlieni tas-sistemi tal-akkwist diġitali sabiex jappoġġaw l-interoperabbiltà u l-kummerċ diġitali u li tali sistemi jistgħu jintużaw ukoll għal tranżazzjonijiet elettroniċi bejn in-negozji u bejn in-negozji u l-konsumaturi.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-implimentazzjoni ta' miżuri relatati mal-fatturazzjoni elettronika fil-ġuriżdizzjoni tagħha tkun imfassla sabiex tappoġġa l-interoperabbiltà transfruntiera. Meta jiżviluppaw miżuri relatati mal-fatturazzjoni elettronika, kull Parti għandha tqis, kif xieraq, oqfsa, linji gwida jew rakkomandazzjonijiet internazzjonali, fejn tali oqfsa internazzjonali, linji gwida jew rakkomandazzjonijiet jeżistu.

3. Il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jaqsmu l-aħjar prattiki li għandhom x'jaqsmu mas-sistemi tal-fatturazzjoni elettronika u tal-akkwist diġitali.

ARTIKOLU 12.11

Trasferiment ta' kodiċi tas-sors jew aċċess għalih

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza soċjali u ekonomika dejjem akbar tal-użu tat-teknoloġiji diġitali, u l-importanza tal-iżvilupp u l-użu sikur u responsabbli ta' teknoloġiji diġitali, inkluż fir-rigward tal-kodiċi tas-sors tas-software sabiex titrawwem il-fiduċja pubblika.

2. Parti ma għandhiex teħtieġ it-trasferiment tal-kodiċi tas-sors tas-software li jkun proprjetà ta' persuna tal-Parti l-oħra, jew l-aċċess għalih, bħala kundizzjoni għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni, għad-distribuzzjoni, għall-bejgħ jew għall-użu ta' tali software, jew ta' prodotti li jkun fihom tali software, fit-territorju tagħha jew mit-territorju tagħha[1].

3. Għal ċertezza akbar, il-paragrafu 2:

(a) ma japplikax għat-trasferiment volontarju ta' kodiċi tas-sors ta' software fuq bażi kummerċjali minn persuna tal-Parti l-oħra, jew għall-għoti ta' aċċess għalih, pereżempju fil-kuntest ta' tranżazzjoni ta' akkwist pubbliku jew ta' kuntratt innegozjat liberament; u

[1] Dan l-Artikolu ma jipprekludix Parti milli tirrikjedi li jiġi pprovdut aċċess għas-software użat għall-infrastruttura kritika, sa fejn ikun meħtieġ sabiex jiġi żgurat il-funzjonament effettiv tal-infrastruttura kritika, soġġett għal salvagwardji kontra divulgazzjoni mhux awtorizzata.

(b) ma jaffettwax id-dritt ta' korpi regolatorji, amministrattivi, tal-infurzar tal-liġi jew ġudizzjarji ta' Parti li jirrikjedu li l-modifika tal-kodiċi tas-sors tas-software tikkonforma mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha li ma humiex inkonsistenti ma' dan il-Ftehim.

4. Xejn f'dan l-Artikolu ma għandu:

(a) jaffettwa d-dritt tal-awtoritajiet regolatorji, tal-korpi tal-infurzar tal-liġi, ġudizzjarji jew tal-valutazzjoni tal-konformità ta' Parti li jaċċessaw il-kodiċi tas-sors tas-software, jew qabel jew wara l-importazzjoni, l-esportazzjoni, id-distribuzzjoni, il-bejgħ jew l-użu, għall-investigazzjoni, għall-ispezzjoni jew għall-eżaminazzjoni, għall-azzjoni ta' infurzar jew għall-finijiet ta' proċedimenti ġudizzjarji, sabiex jiddeterminaw il-konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, inklużi dawk relatati man-nondiskriminazzjoni u mal-prevenzjoni tal-preġudizzju, soġġetti għal salvagwardji kontra d-divulgazzjoni mhux awtorizzata;

(b) jaffettwa r-rekwiżiti minn awtorità tal-kompetizzjoni jew korp rilevanti ieħor ta' Parti sabiex jirrimedjaw ksur tad-dritt tal-kompetizzjoni;

(c) jaffettwa l-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali; jew

(d) jaffettwa d-dritt ta' Parti li tieħu miżuri f'konformità mal-punt (a) tal-Artikolu 14.1(2) (Inkorporazzjoni ta' ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA) li permezz tiegħu l-Artikolu III tal-GPA huwa inkorporat u magħmul parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 12.12

Fiduċja tal-konsumaturi online

1. Filwaqt li tagħraf l-importanza tat-tisħiħ tal-fiduċja tal-konsumatur fil-kummerċ diġitali, kull Parti għandha tadotta jew iżżomm miżuri sabiex tiżgura l-protezzjoni effettiva tal-konsumaturi involuti fi tranżazzjonijiet ta' kummerċ elettroniku, inklużi miżuri li:

(a) jipprojbixxu prattiki kummerċjali frawdolenti u qarrieqa, inklużi prattiki kummerċjali qarrieqa;

(b) jirrikjedu li l-forniturи ta' oġġetti u ta' servizzi jaġixxu *bona fide* u jirrispettaw prattiki kummerċjali ġusti, inkluż bir-rispett tad-drittijiet tal-konsumaturi rigward oġġetti u servizzi mhux mitlubin; u

(c) jagħtu lill-konsumaturi aċċess għal rimedju għal ksur tad-drittijiet tagħhom, inkluż dritt għal rimedji f'każijiet li fihom l-oġġetti jew is-servizzi jitħallsu u ma jiġux ikkonsenjati jew ipprovduti kif miftiehem.

2. Kull Parti għandha tipprovdi livell ta' protezzjoni għall-konsumaturi involuti fi tranżazzjonijiet ta' kummerċ elettroniku li jkun tal-anqas ekwivalenti għal dak previst għall-konsumaturi tal-kummerċ imwettaq b'mezzi mhux elettroniċi skont il-liġijiet, ir-regolamenti u l-politiki tagħha.

3. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jagħtu lill-aġenziji tagħhom għall-protezzjoni tal-konsumatur jew lil korpi rilevanti oħrajn setgħat ta' infurzar adegwati u l-importanza tal-kooperazzjoni bejn l-aġenziji tal-protezzjoni tal-konsumatur jew korpi rilevanti oħrajn tagħhom sabiex jipproteġu lill-konsumaturi u jtejbu l-fiduċja tal-konsumaturi online.

4. Il-Partijiet jagħrfu l-benefiċċji tal-mekkaniżmi sabiex jiffaċilitaw ir-riżoluzzjoni ta' pretensjonijiet relatati ma' tranżazzjonijiet tal-kummerċ elettroniku transfruntier. Għal dak l-għan, il-Partijiet għandhom jesploraw l-għażliet sabiex jagħmlu dawn il-mekkaniżmi disponibbli għat-tranżazzjonijiet tal-kummerċ elettroniku transfruntier bejniethom.

ARTIKOLU 12.13

Komunikazzjonijiet mhux mitluba ta' kummerċjalizzazzjoni diretta

1. Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm miżuri sabiex tiżgura l-protezzjoni effettiva tal-utenti kontra komunikazzjonijiet mhux mitluba ta' kummerċjalizzazzjoni diretta.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-komunikazzjonijiet diretti ta' kummerċjalizzazzjoni ma jintbagħtux lil utenti li huma persuni fiżiċi sakemm ma jkunux taw il-kunsens tagħhom li jirċievu tali komunikazzjonijiet ta' kummerċjalizzazzjoni. Il-kunsens għandu jiġi ddefinit f'konformità mad-dritt tal-Parti kkonċernata.

3. Minkejja l-paragrafu 2, kull Parti għandha tippermetti lill-persuni li jkunu ġabru, f'konformità mad-dritt tagħha, id-dettalji ta' kuntatt ta' utent fil-kuntest tal-provvista ta' oġġetti jew ta' servizzi, sabiex jibagħtu komunikazzjonijiet ta' kummerċjalizzazzjoni diretta lil dak l-utent għall-oġġetti jew għas-servizzi simili tagħhom stess.

4. Kull Parti għandha tiżgura li l-komunikazzjonijiet ta' kummerċjalizzazzjoni diretta jkunu identifikabbli biċ-ċar bħala tali, jiddivulgaw biċ-ċar f'isem min isiru u jkun fihom l-informazzjoni neċessarja sabiex ir-riċevituri jkunu jistgħu jitolbu waqfien mingħajr ħlas fi kwalunkwe ħin.

5. Kull Parti għandha tipprovdi lill-utenti aċċess għal rimedju kontra l-fornituri ta' komunikazzjonijiet ta' kummerċjalizzazzjoni diretta li ma jikkonformawx mal-miżuri adottati jew miżmuma skont il-paragrafi 1 sa 4.

ARTIKOLU 12.14

Kooperazzjoni dwar kwistjonijiet regolatorji fir-rigward tal-kummerċ diġitali

1. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni dwar il-kwistjonijiet regolatorji li ġejjin fil-kuntest tal-kummerċ diġitali:

(a) ir-rikonoxximent u l-faċilitazzjoni ta' servizzi fiduċjarji u ta' awtentikazzjoni elettroniċi interoperabbli;

(b) it-trattament ta' komunikazzjoni ta' kummerċjalizzazzjoni diretta;

(c) il-protezzjoni tal-konsumaturi online, inklużi l-mezzi għar-rimedju tal-konsumatur u għall-bini tal-kunfidenza tal-konsumatur;

(d) l-isfidi għall-SMEs fl-użu tal-kummerċ elettroniku;

(e) il-gvern elettroniku; u

(f) kwistjonijiet oħrajn rilevanti għall-iżvilupp tal-kummerċ diġitali.

2. Għal ċertezza akbar, dan l-Artikolu ma għandhiex tapplika għar-regoli u għas-salvagwardji ta' Parti għall-protezzjoni ta' *data* personali u tal-privatezza, inkluż dwar it-trasferimenti transfruntiera ta' *data* personali.

3. Meta jkun xieraq, il-Partijiet għandhom jikkooperaw u jieħdu sehem b'mod attiv f'fora internazzjonali sabiex jippromwovu l-iżvilupp tal-kummerċ elettroniku.

4. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kooperazzjoni dwar kwistjonijiet taċ-ċibersigurtà rilevanti għall-kummerċ diġitali.

ARTIKOLU 12.15

Kummerċ mingħajr karti ta' prodotti

1. Bl-għan li jinħoloq ambjent tal-fruntieri mingħajr karti għall-kummerċ fl-oġġetti, il-Partijiet jagħrfu l-importanza li jiġu eliminati l-formoli u d-dokumenti stampati meħtieġa għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni jew għat-tranżitu tal-oġġetti. Għal dak l-għan, il-Partijiet huma mħeġġin jeliminaw il-formoli u d-dokumenti stampati, kif xieraq, u t-tranżizzjoni lejn l-użu ta' formoli u ta' dokumenti f'formati bbażati fuq id-*data*.

2. Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tagħmel id-dokumenti tal-amministrazzjoni tan-negozju li toħroġ jew tikkontrolla, jew li huma meħtieġa fil-perkors normali tal-kummerċ, disponibbli għall-pubbliku f'format elettroniku. Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, it-terminu "format elettroniku" jinkludi formati adatti għall-interpretazzjoni awtomatizzata u għall-ipproċessar elettroniku mingħajr intervent mill-bniedem, kif ukoll immaġnijiet u formoli diġitalizzati.

3. Kull Parti għandha tieħu impenn li taċċetta l-verżjonijiet elettroniċi tad-dokumenti tal-amministrazzjoni tal-kummerċ bħala l-ekwivalenti legali tal-verżjonijiet stampati tad-dokumenti tal-amministrazzjoni tal-kummerċ.

4. Il-Partijiet għandhom jieħdu impenn sabiex jikkooperaw b'mod bilaterali u f'fora internazzjonali sabiex itejbu l-aċċettazzjoni tal-verżjonijiet elettroniċi tad-dokumenti tal-amministrazzjoni tal-kummerċ.

5. Fl-iżvilupp ta' inizjattivi li jipprevedu l-użu ta' kummerċ mingħajr karti ta' prodotti, kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tqis il-metodi miftehmin minn organizzazzjonijiet internazzjonali.

ARTIKOLU 12.16

Aċċess għall-internet miftuħ

Il-Partijiet jagħrfu l-benefiċċji fl-abilitazzjoni tal-utenti fit-territorji rispettivi tagħhom, soġġetti għall-politiki, għal-liġijiet u għar-regolamenti applikabbli ta' kull Parti, sabiex:

(a) jaċċessaw, jiddistribwixxu u jużaw is-servizzi u l-applikazzjonijiet tal-għażla tagħhom disponibbli fuq l-internet, soġġetti għal ġestjoni raġonevoli tan-network li ma tibblokkax jew ma tnaqqasx it-traffiku fuq il-bażi ta' raġunijiet kummerċjali;

(b) jikkollegaw l-apparati tal-għażla tagħhom mal-internet, dment li tali apparati ma jagħmlux ħsara lin-network; u

(c) ikollhom aċċess għal informazzjoni dwar il-prattiki ta' ġestjoni tan-network tal-fornitur tagħhom ta' servizzi ta' aċċess għall-internet.

KAPITOLU 13

ENERĠIJA U MATERJA PRIMA

ARTIKOLU 13.1

Objettivi

L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li jiffaċilitaw il-kummerċ u l-investiment bejn il-Partijiet sabiex jippromwovu, jiżviluppaw u jżidu l-ġenerazzjoni tal-enerġija minn sorsi rinnovabbli u l-produzzjoni sostenibbli tal-materja prima, inkluż permezz tal-użu ta' teknoloġiji ekoloġiċi.

ARTIKOLU 13.2

Prinċipji

1. Kull Parti żżomm id-dritt sovran li tiddetermina jekk iż-żoni fit-territorju tagħha, kif ukoll fl-ilmijiet arċipelaġiċi u territorjali tagħha, fiż-żona ekonomika esklużiva u fil-blata kontinentali tagħha, humiex disponibbli għall-esplorazzjoni u għall-produzzjoni ta' prodotti tal-enerġija u ta' materja prima.

2. Kull Parti tippreserva d-dritt tagħha li tadotta, iżżomm u tinforza miżuri li huma neċessarji sabiex jiġi żgurat il-forniment ta' prodotti tal-enerġija u ta' materja prima u li huma konsistenti ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 13.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "awtorizzazzjoni" tfisser il-permess, il-liċenzja, il-konċessjoni jew strument amministrattiv jew kuntrattwali simili li permezz tagħhom l-awtorità kompetenti ta' Parti tintitola lil entità sabiex teżerċita ċerta attività ekonomika fit-territorju tagħha;

(b) "ibbilanċjar" tfisser l-azzjonijiet u l-proċessi, fil-perjodi kollha ta' żmien, li permezz tagħhom l-operaturi tan-network jiżguraw b'mod kontinwu ż-żamma tal-frekwenza tas-sistema f'firxa tal-istabbiltà predefinita u l-konformità mal-ammont ta' riservi meħtieġa fir-rigward tal-kwalità meħtieġa;

(c) "oġġetti tal-enerġija" tfisser l-oġġetti li minnhom tiġi ġġenerata l-enerġija u li huma elenkati mill-kodiċi SA korrispondenti fl-Anness 13 (Listi ta' oġġetti tal-enerġija, ta' idrokarburi u ta' materja prima)[1];

(d) "idrokarburi" tfisser l-oġġetti li huma elenkati mis-SA korrispondenti fl-Anness 13 (Listi ta' oġġetti tal-enerġija, ta' idrokarburi u ta' materja prima);

[1] Għal ċertezza akbar, it-terminu "oġġetti tal-enerġija" ma jinkludix oġġetti agrikoli, tal-forestrija jew tas-sajd għajr il-bijogass jew il-bijofjuwils.

(e) “materja prima” tfisser materja użata fil-manifattura ta’ oġġetti industrijali li hija elenkata skont il-kodiċi SA korrispondenti fl-Anness 13 (Listi ta’ oġġetti tal-enerġija, ta’ idrokarburi u ta’ materja prima)[1];

(f) “elettriku rinnovabbli” tfisser elettriku ġġenerat minn sorsi ta’ enerġija rinnovabbli;

(g) “enerġija rinnovabbli” tfisser enerġija prodotta minn sorsi solari, eoliċi, tal-ilma, ġeotermali, bijoloġiċi, tal-oċeani kif ukoll minn sorsi ambjentali oħrajn fejn is-sors oriġinali tal-enerġija huwa rinnovabbli;

(h) “standard” tfisser standard kif definit fl-Anness 1 tal-Ftehim dwar l-OTK; u

(i) “regolament tekniku” tfisser regolament tekniku kif definit fl-Anness 1 tal-Ftehim dwar l-OTK.

ARTIKOLU 13.4

Monopolji fuq l-importazzjoni u fuq l-esportazzjoni

Parti ma għandhiex tiddeżinja jew iżżomm monopolju dežinjat fuq l-importazzjoni jew fuq l-esportazzjoni. Għall-finijiet ta’ dan l-Artikolu, it-terminu “monopolju fuq l-importazzjoni jew fuq l-esportazzjoni” ifisser id-dritt esklużiv jew l-għoti ta’ awtorità minn Parti lil entità sabiex timporta oġġetti tal-enerġija jew materja prima mill-Parti l-oħra, jew tesporta oġġetti tal-enerġija jew materja prima lejha[2].

---

1 Għal ċertezza akbar, it-terminu “materja prima” ma jinkludix oġġetti agrikoli, tal-forestrija jew tas-sajd.

2 Għal ċertezza akbar, dan l-Artikolu huwa mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment) u ma jinkludix dritt li jirriżulta mill-għoti ta’ dritt ta’ proprjetà intellettwali.

ARTIKOLU 13.5

Ipprezzar tal-esportazzjoni

Parti ma għandhiex timponi prezz għall-esportazzjonijiet tagħha ta' oġġetti tal-enerġija jew materja prima lill-Parti l-oħra li jkun ogħla mill-prezz mitlub għal tali oġġetti tal-enerġija jew materja prima meta jkunu destinati għas-suq domestiku, permezz ta' kwalunkwe miżura bħal liċenzji jew rekwiżiti ta' prezz minimu.

ARTIKOLU 13.6

Ipprezzar domestiku

Kull Parti għandha tiżgura li l-prezzijiet tal-enerġija elettrika u tal-gass naturali bl-ingrossa jirriflettu l-provvista u d-domanda reali. Jekk Parti tiddeċiedi li tirregola l-prezz tal-provvista domestika tal-oġġetti tal-enerġija u tal-materja prima (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "prezz regolat"), tista' tagħmel dan biss sabiex tikseb objettiv leġittimu ta' politika pubblika, u biss billi timponi prezz regolat li jkun definit b'mod ċar, trasparenti, mhux diskriminatorju u proporzjonat.

ARTIKOLU 13.7

Awtorizzazzjoni għall-esplorazzjoni u għall-produzzjoni
ta' oġġetti tal-enerġija u ta' materja prima

1. Jekk Parti tkun teħtieġ awtorizzazzjoni għall-esplorazzjoni jew għall-produzzjoni ta' elettriku, idrokarburi jew ta' materja prima, dik il-Parti għandha:

(a) tagħti tali awtorizzazzjoni f'konformità mal-kundizzjonijiet u mal-proċeduri stabbiliti fl-Artikoli 10.33 (Oġġettività, imparzjalità u indipendenza) u 10.34 (Pubblikazzjoni u informazzjoni disponibbli); u

(b) tiżgura proċess trasparenti għall-għoti tal-awtorizzazzjonijiet u tippubblika tal-anqas it-tip ta' awtorizzazzjoni u l-qasam rilevanti jew parti minnu, b'tali mod li tippermetti lill-applikanti potenzjalment interessati jissottomettu l-applikazzjonijiet.

2. Parti tista' tagħti awtorizzazzjonijiet mingħajr ma tikkonforma mal-kundizzjonijiet u mal-proċeduri stabbiliti fl-Artikolu 10.34 (Pubblikazzjoni u informazzjoni disponibbli) u fil-punt (b) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu fi kwalunkwe wieħed mill-każijiet li ġejjin relatati mal-idrokarburi:

(a) iż-żona tkun ġiet soġġetta għal proċedura preċedenti li tikkonforma mal-Artikolu 10.34 (Pubblikazzjoni u informazzjoni disponibbli) u mal-punt (b) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu li ma tkunx irriżultat fl-għoti ta' awtorizzazzjoni;

(b) iż-żona tkun disponibbli fuq bażi permanenti għall-esplorazzjoni jew għall-produzzjoni; jew

(c) l-awtorizzazzjoni mogħtija tkun ġiet irrinunzjata qabel id-data ta' skadenza tagħha.

3. Parti tista' teħtieġ li entità li tkun ingħatat awtorizzazzjoni tħallas kontribuzzjoni finanzjarja jew kontribuzzjoni *in natura*[1]. Il-kontribuzzjoni finanzjarja jew il-kontribuzzjoni *in natura* għandha tiġi stabbilita b'mod li ma jfixkilx il-proċess tal-ġestjoni u tat-teħid ta' deċiżjonijiet ta' tali entità.

4. Kull Parti għandha tiżgura li l-applikant jingħata r-raġunijiet għaċ-ċaħda tal-applikazzjoni tiegħu sabiex jippermetti lil dak l-applikant ikollu rikors għal proċeduri għal appell jew għal rieżami. Il-proċeduri għal appell jew għal rieżami għandhom jiġu ppubblikati minn qabel.

ARTIKOLU 13.8

Valutazzjoni tal-impatt ambjentali

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-liġijiet u r-regolamenti tagħha jirrikjedu valutazzjoni tal-impatt ambjentali għal attivitajiet relatati mal-produzzjoni ta' oġġetti tal-enerġija jew ta' materja prima, meta t-tali attivitajiet jista' jkollhom impatt sinifikanti fuq l-ambjent.

[1] Għal ċertezza akbar, it-termini "kontribuzzjoni finanzjarja u kontribuzzjoni *in natura*" f'dan il-paragrafu ma jinkludi l-ebda titolu jew pagament meħtieġ għall-finijiet li entità tissodisfa obbligu li tiffinanzja u twettaq dekummissjonar jew kwalunkwe garanzija jew pagament meħtieġ għal attivitajiet ta' wara d-dekummissjonar.

2. Fir-rigward tal-valutazzjoni tal-impatt ambjentali msemmija fil-paragrafu 1, kull Parti għandha, kif meħtieġ mil-liġijiet u mir-regolamenti tagħha:

(a) tiżgura li l-persuni interessati kollha, inklużi l-organizzazzjonijiet nongovernattivi, ikollhom opportunità bikrija u effettiva, u perjodu ta' żmien xieraq, sabiex jipparteċipaw fil-valutazzjoni tal-impatt ambjentali kif ukoll perjodu ta' żmien xieraq sabiex jipprovdu kummenti dwar ir-rapport tal-valutazzjoni tal-impatt ambjentali;

(b) tqis is-sejbiet tal-valutazzjoni tal-impatt ambjentali relatati mal-effetti fuq l-ambjent qabel ma tingħata l-awtorizzazzjoni;

(c) tagħmel disponibbli għall-pubbliku s-sejbiet tal-eżitu tal-valutazzjoni tal-impatt ambjentali; u

(d) tidentifika u tivvaluta kif xieraq l-effetti sinifikanti ta' proġett fuq:

(i) il-popolazzjoni u s-saħħa tal-bniedem;

(ii) il-bijodiversità;

(iii) l-art, il-ħamrija, l-ilma, l-arja u l-klima; u

(iv) il-wirt kulturali u l-pajsaġġ, inklużi l-effetti mistennijin li jirriżultaw mill-vulnerabbiltà tal-proġett għal riskji ta' aċċidenti jew ta' diżastri kbar li huma rilevanti għall-proġett ikkonċernat.

ARTIKOLU 13.9

Riskji u sikurezza offshore

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-funzjonijiet regolatorji relatati mas-sikurezza u mal-ħarsien tal-ambjent tal-operazzjonijiet taż-żejt u tal-gass offshore jitwettqu b'mod indipendenti minn funzjonijiet regolatorji relatati mal-iżvilupp ekonomiku u mal-liċenzjar tal-operazzjonijiet taż-żejt u tal-gass offshore, bħal billi jinżammu entitajiet legali separati.

2. Kull Parti għandha, meta applikabbli, tistabbilixxi l-kundizzjonijiet neċessarji għall-esplorazzjoni u għall-produzzjoni taż-żejt u tal-gass offshore sikuri fit-territorju tagħha, sabiex tipproteġi l-ambjent tal-baħar u l-komunitajiet kostali kontra t-tniġġis. Tali kundizzjonijiet għandhom ikunu bbażati fuq standards għoljin ta' sikurezza u ta' ħarsien tal-ambjent għall-operazzjonijiet taż-żejt u tal-gass offshore.

3. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw, kif xieraq, sabiex jippromwovu fuq livell internazzjonali standards għoljin ta' sikurezza u ta' ħarsien tal-ambjent għall-operazzjonijiet taż-żejt u tal-gass offshore billi jaqsmu informazzjoni u jżidu t-trasparenza dwar is-sikurezza u l-prestazzjoni ambjentali.

ARTIKOLU 13.10

Aċċess għall-infrastruttura tal-enerġija għall-produtturi tal-elettriku rinnovabbli

1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 13.7 (Awtorizzazzjoni għall-esplorazzjoni u għall-produzzjoni ta' oġġetti tal-enerġija u ta' materja prima), kull Parti għandha tiżgura li l-produtturi tal-elettriku rinnovabbli fit-territorju tagħha jingħataw aċċess għall-infrastruttura tat-trażmissjoni u tad-distribuzzjoni tal-elettriku fit-territorju tagħha fuq il-bażi ta' termini mhux diskriminatorji, raġonevoli u li jirriflettu l-kostijiet f'perjodu ta' żmien raġonevoli wara li tkun ġiet sottomessa t-talba għall-aċċess u f'kundizzjonijiet li jippermettu l-użu affidabbli ta' tali infrastruttura.

2. Kull Parti għandha tiżgura li s-sidien jew l-operaturi tal-infrastruttura tat-trażmissjoni u d-distribuzzjoni tal-elettriku fit-territorju tagħha jippubblikaw it-termini u l-kundizzjonijiet li hemm referenza għalihom fil-paragrafu 1 u jieħdu l-miżuri xierqa sabiex jimminimizzaw it-tnaqqis tal-produzzjoni tal-elettriku rinnovabbli.

3. Kull Parti għandha tiżgura li s-swieq tal-ibbilanċjar ikunu fis-seħħ fejn il-produtturi tal-enerġija rinnovabbli jkunu jistgħu jakkwistaw oġġetti u servizzi skont termini raġonevoli u mhux diskriminatorji.

4. Dan l-Artikolu huwa mingħajr preġudizzju għad-dritt ta' kull Parti li tadotta jew iżżomm fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha derogi mid-dritt ta' aċċess għall-infrastruttura tat-trażmissjoni u d-distribuzzjoni tal-elettriku tagħha fuq il-bażi ta' kriterji oġġettivi u mhux diskriminatorji, sakemm tali derogi jkunu neċessarji sabiex jintlaħaq objettiv ta' politika leġittimu, bħall-ħtieġa li tinżamm l-istabbiltà tas-sistema tal-elettriku.

ARTIKOLU 13.11

Korp regolatorju

Kull Parti għandha żżomm jew tistabbilixxi korp regolatorju indipendenti jew kwalunkwe korp indipendenti ieħor li jkun:

(a) legalment distint u funzjonalment separat minn, u mhux responsabbli għal:

(i) awtoritajiet oħrajn; jew

(ii) operaturi jew entitajiet li jipprovdu l-infrastruttura tat-trażmissjoni u tad-distribuzzjoni tal-elettriku, jew li għandhom aċċess għaliha; u

(b) fdat sabiex isib soluzzjoni għal tilwim dwar termini, kundizzjonijiet u tariffi xierqa għall-aċċess għall-infrastruttura tat-trażmissjoni u d-distribuzzjoni tal-elettriku u għall-użu tagħha f'perjodu ta' żmien raġonevoli.

ARTIKOLU 13.12

Koperazzjoni fil-qasam tal-istandards, tar-regolamenti tekniċi
u tal-proċedura ta' valutazzjoni tal-konformità

1. F'konformità mal-Artikoli 9.5 (Standards internazzjonali) u 9.6 (Standards), il-Partijiet għandhom jippromwovu l-kooperazzjoni bejn ir-regolaturi jew il-korpi ta' standardizzazzjoni li jinsabu fit-territorji rispettivi tagħhom fil-qasam tal-effiċjenza enerġetika u tal-enerġija rinnovabbli sostenibbli, bl-għan li jikkontribwixxu għall-politika dwar l-enerġija sostenibbli u l-klima.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1, il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jidentifikaw inizjattivi rilevanti ta' interess reċiproku rigward standards, regolamenti tekniċi, u proċeduri ta' valutazzjoni tal-konformità relatati mal-effiċjenza enerġetika u mal-enerġija rinnovabbli sostenibbli.

ARTIKOLU 13.13

Riċerka, żvilupp u innovazzjoni

Il-Partijiet għandhom jippromwovu r-riċerka, l-iżvilupp u l-innovazzjoni fl-oqsma tal-effiċjenza enerġetika, tal-enerġija rinnovabbli u tal-materja prima, u jikkooperaw kif xieraq, inkluż biex:

(a) jippromwovu t-tixrid ta' informazzjoni u tal-aħjar prattiki dwar politiki ambjentalment sodi u ekonomikament effiċjenti fir-rigward tal-oġġetti tal-enerġija u tal-materja prima, u prattiki u teknoloġiji kosteffettivi fl-oqsma tal-effiċjenza enerġetika, tal-enerġija rinnovabbli u tal-materja prima, b'mod li jkun konsistenti mal-protezzjoni adegwata u effettiva tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali; u

(b) jippromwovu r-riċerka, l-iżvilupp u l-applikazzjoni ta' teknoloġiji, ta' prattiki u ta' proċessi effiċjenti fl-użu tal-enerġija u li ma jagħmlux ħsara lill-ambjent fl-oqsma tal-effiċjenza enerġetika, tal-enerġija rinnovabbli u tal-materja prima, li jkunu jimminimizzaw l-impatti ambjentali dannużi fil-ktajjen kollha tal-oġġetti tal-enerġija u tal-materja prima.

ARTIKOLU 13.14

Kooperazzjoni dwar l-oġġetti tal-enerġija u l-materja prima

Il-Partijiet għandhom jikkooperaw, kif xieraq, fil-qasam tal-oġġetti tal-enerġija u tal-materja prima bil-ħsieb li, fost l-oħrajn:

(a) inaqqsu jew jeliminaw miżuri li jfixklu l-kummerċ u l-investiment f'pajjiżi terzi li jaffettwaw l-oġġetti tal-enerġija u l-materja prima;

(b) jikkoordinaw il-pożizzjonijiet tagħhom f'fora internazzjonali fejn jiġu diskussi kwistjonijiet marbutin mal-kummerċ u mal-investiment relatati mal-oġġetti tal-enerġija u mal-materja prima u jrawmu programmi internazzjonali fl-oqsma tal-effiċjenza enerġetika, tal-enerġija rinnovabbli u tal-materja prima;

(c) irawmu l-iskambju ta' *data* dwar is-suq fil-qasam ta':

(i) oġġetti tal-enerġija inkluża informazzjoni dwar l-organizzazzjoni tas-swieq tal-enerġija, il-promozzjoni ta' teknoloġiji ġodda tal-enerġija u tal-effiċjenza enerġetika; u

(ii) il-materja prima;

(d) jippromwovu r-responsabbiltà soċjali korporattiva f'konformità mal-istandards internazzjonali, bħal-Linji Gwida tal-OECD għall-Intrapriżi Multinazzjonali u l-Gwida tal-OECD dwar id-Diliġenza Dovuta għal Imġiba Responsabbli fin-Negozju;

(e) jippromwovu l-valuri tal-akkwist u tal-estrazzjoni responsabbli globalment kif ukoll jimmassimizzaw il-kontribut tas-setturi tal-materja prima tagħhom u tal-ktajjen tal-valur industrijali assoċjati għall-ilħuq tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti;

(f) jippromwovu r-riċerka, l-iżvilupp, l-innovazzjoni u t-taħriġ fl-oqsma rilevanti ta' interess komuni fil-qasam tal-oġġetti tal-enerġija u tal-materja prima;

(g) irawmu l-iskambju ta' informazzjoni u tal-aħjar prattiki dwar l-iżviluppi tal-politika domestika;

(h) jippromwovu l-użu effiċjenti tar-riżorsi (jiġifieri t-titjib tal-proċessi tal-produzzjoni kif ukoll id-durabbiltà, il-possibbiltà ta' tiswija, id-disinn għaż-żarmar, il-faċilità tal-użu mill-ġdid u r-riċiklaġġ tal-oġġetti); u

(i) jippromwovu fuq livell internazzjonali standards għoljin ta' sikurezza u ta' ħarsien tal-ambjent għall-operazzjonijiet taż-żejt, tal-gass u tal-estrazzjoni offshore, billi jaqsmu informazzjoni u jżidu t-trasparenza dwar is-sikurezza u l-prestazzjoni ambjentali.

KAPITOLU 14

AKKWIST PUBBLIKU

ARTIKOLU 14.1

Inkorporazzjoni ta' ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA

1. Il-Partijiet jaffermaw id-drittijiet u l-obbligi tagħhom skont il-GPA.

2. Id-dispożizzjonijiet li ġejjin tal-GPA huma inkorporati u magħmulin parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*, biex japplikaw għall-akkwist kopert mill-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) għal dan il-Ftehim:

(a) l-Artikoli Isa IV, l-Artikoli VI sa XV, l-Artikoli XVI(1) sa XVI(3), u l-Artikoli XVII u XVIII; u

(b) l-Appendiċijiet IIsa IV hekk kif inhuma relatati ma' kull Parti.

3. Minkejja l-Artikolu 1.5(5) (Relazzjoni ma' ftehimiet internazzjonali oħrajn), jekk xi wieħed mid-dispożizzjonijiet tal-GPA msemmijin fil-punt (a) tal-paragrafu 2 jiġi emendat, dawk l-emendi ma għandhomx jiġu inkorporati awtomatikament f'dan il-Kapitolu, iżda l-Partijiet għandhom jikkonsultaw bl-għan li jemendaw dan il-Kapitolu, kif xieraq.

4. Għal ċertezza akbar, ir-referenzi għat- terminu “akkwist kopert” fid-dispożizzjonijiet inkorporati f il-Ftehim u li saru parti mill-Ftehim, *mutatis mutandis*. f’konformità mal-paragrafu 2 għandhom jiġu interpretati bħala referenzi għall-akkwist kopert mill-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku).

ARTIKOLU 14.2

Dixxiplini addizzjonali

1. Id-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu japplikaw minbarra d-dispożizzjonijiet imsemmijin fl-Artikolu 14.1 (Inkorporazzjoni ta’ ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA),:

2. Fir-rigward tal-użu ta’ mezzi elettroniċi fit-twettiq tal-akkwist u l-pubblikazzjoni tal-avviżi, l-avviżi kollha relatati mal-akkwist kopert skont it-tifsira tal-Artikolu 14.1(4) (Inkorporazzjoni ta’ ċerti dispożizzjonijiet tal-GPA), inklużi avviżi ta’ intenzjoni ta’ akkwist, avviżi sommarji, avviżi ta’ akkwist ippjanat u avviżi ta’ għoti ta’ kuntratt:

(a) għandhom ikunu direttament aċċessibbli b’mezzi elettroniċi, mingħajr ħlas, permezz ta’ punt uniku ta’ aċċess fuq l-internet; u

(b) jistgħu jiġu ppubblikati wkoll fuq mezz stampat xieraq.

Il-fajl tal-offerta għandu jsir disponibbli permezz ta’ mezzi elettroniċi u l-Partijiet għandhom jużaw mezzi elettroniċi fis-sottomissjoni tal-offerti kull meta jkun prattikabbli.

3. Fir-rigward ta’ Sistemi ta’ reġistrazzjoni u proċeduri ta’ kwalifika, skont l-Artikolu IX(1) tal-GPA, meta Parti, inklużi l-entitajiet akkwirenti tagħha, jew kwalunkwe awtorità kompetenti oħra, iżżomm sistema ta’ reġistrazzjoni tal-forniturі, hija għandha tiżgura li l-informazzjoni dwar is-sistema ta’ reġistrazzjoni tal-forniturі tkun aċċessibbli permezz ta’ mezzi elettroniċi u li l-forniturі interessati jkunu jistgħu jitolbu reġistrazzjoni fi kwalunkwe ħin. Jekk fornitur jissodisfa l-kundizzjonijiet għar-reġistrazzjoni, huwa għandu jiġi rreġistrat f’perjodu ta’ żmien raġonevoli. Jekk fornitur ma jissodisfax il-kundizzjonijiet għar-reġistrazzjoni, għandu jiġi infurmat u pprovdut b’raġunijiet bil-miktub f’perjodu ta’ żmien raġonevoli.

4. Fir-rigward tal-proċedura selettiva ta’ offerti ta’ kuntratt,skont l-Artikolu IX(5) tal-GPA, jekk entità akkwirenti tuża proċedura selettiva ta’ offerti ta’ kuntratt, hija ma għandhiex tillimita n-numru ta’ forniturі mistidnin jissottomettu offerta bl-intenzjoni li tiġi evitata kompetizzjoni effettiva.

5. Fir-rigward ta' kunsiderazzjonijiet ambjentali, soċjali u tax-xogħol,
Parti tista’:

(a) tippermetti lill-entitajiet akkwirenti jqisu l-kunsiderazzjonijiet ambjentali, soċjali u tax-xogħol relatati mal-oġġett tal-akkwist, dment li tali kunsiderazzjonijiet ikunu:

(i) mhux diskriminatorji; u

(ii) indikati fl-avviż ta' ta' akkwist ippjanat jew fil-fajl tal-offerta;

(b) tieħu miżuri xierqa sabiex tiżgura l-konformità mal-liġijiet, mar-regolamenti, mal-obbligi u mal-istandards ambjentali, soċjali u tax-xogħol tagħha stess u ma' dawk internazzjonali, dment li tali liġijiet, regolamenti, obbligi u standards ma jkunux diskriminatorji.

6. Fir-rigward tal-kundizzjonijiet għall-parteċipazzjoni,filwaqt li, meta tistabbilixxi l-kundizzjonijiet għall-parteċipazzjoni, entità akkwirenti ta' Parti tista' titlob esperjenza preċedenti rilevanti meta tkun essenzjali sabiex jiġu ssodisfati r-rekwiżiti tal-akkwist f'konformità mal-punt (b) tal-Artikolu VIII(2) tal-GPA, dik l-entità akkwirenti ta' Parti ma għandhiex titlob li l-esperjenza minn qabel fit-territorju tal-Parti tkun kundizzjoni tal-akkwist.

ARTIKOLU 14.3

Skambju ta' statistiki

Kull sentejn, kull Parti għandha tagħmel disponibbli għall-Parti l-oħra statistika bilaterali dwar l-akkwist pubbliku, soġġetta għad-disponibbiltà tagħhom fis-sistemi uffiċjali online tal-akkwist ta' kull Parti.

ARTIKOLU 14.4

Modifiki u rettifiki għall-kopertura

1. Parti tista' timmodifika l-impenji tagħha fir-rigward tat-Taqsima rispettiva tagħha tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) f'konformità mal-paragrafi 3 sa 5 u l-paragrafu 9 ta' dan l-Artikolu. Parti tista' tirrettifika l-impenji tagħha fir-rigward tat-Taqsima rispettiva tagħha tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) f'konformità mal-paragrafi 6 sa 9 ta' dan l-Artikolu.

2. Jekk modifika jew rettifika tal-Annessi ta' Parti għall-Appendiċi I għall-GPA tidħol fis-seħħ skont l-Artikolu XIX tal-GPA, hija għandha tidħol fis-seħħ u ssir applikabbli awtomatikament għall-finijiet ta' dan il-Ftehim *mutatis mutandis*.

3. Parti li jkollha l-ħsieb li timmodifika l-impenji rispettivi tagħha fit-Taqsima tagħha tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) għandha:

(a) tinnotifika lill-Parti l-oħra bil-miktub; u

(b) tinkludi fin-notifika proposta għal aġġustamenti ta' kumpens xierqa lill-Parti l-oħra sabiex jinżamm livell ta' kopertura paragunabbli għal dak li kien jeżisti qabel il-modifika.

4. Minkejja l-punt (b) tal-paragrafu 3, Parti ma hijiex meħtieġa tipprovdi aġġustamenti kumpensatorji lill-Parti l-oħra jekk il-modifika tkun tkopri entità li fuqha l-Parti effettivament eliminat il-kontroll jew l-influwenza tagħha.

5. Il-Parti l-oħra tista' toġġezzjona għal modifika kif imsemmi fil-paragrafu 3, jekk tqis li:

(a) aġġustament kumpensatorju propost skont il-punt (b) tal-paragrafu 3 ma jkunx adegwat sabiex jinżamm livell komparabbli ta' kopertura maqbula reċiprokament; jew

(b) il-modifika ma tkoprix entità li fuqha l-Parti effettivament tkun eliminat il-kontroll jew l-influwenza tagħha kif previst fil-paragrafu 4.

Il-Parti l-oħra għandha toġġezzjona bil-miktub fi żmien 45 jum wara d-data tal-konsenja tan-notifika kif imsemmi fil-punt (a) tal-paragrafu 3 jew titqies li aċċettat l-aġġustament jew il-modifika kumpensatorja, inkluż għall-finijiet tal-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim).

6. Il-bidliet li ġejjin f'Taqsima rispettiva ta' Parti tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) għandhom jitqiesu li huma rettifika ta' natura purament formali, dment li dawk il-bidliet ma jaffettwawx il-kopertura miftiehma b'mod reċiproku prevista f'dan il-Kapitolu:

(a) bidla fl-isem ta' entità;

(b) fużjoni ta' żewġ entitajiet jew aktar elenkati f'dik it-Taqsima; u

(c) is-separazzjoni ta' entità elenkata f'dik it-Taqsima f'żewġ entitajiet jew aktar li jiżdiedu mal-entitajiet elenkati fl-istess Taqsima.

7. Fil-każ ta’ rettifiki proposti għall-impenji tat-Taqsima rispettiva ta’ Parti tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku), il-Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra kull sentejn, f’konformità maċ-ċiklu tan-notifiki previst skont il-GPA.

8. Parti tista’ tinnotifika lill-Parti l-oħra dwar oġġezzjoni għal rettifika proposta fi żmien 45 jum wara d-data tal-konsenja tan-notifika. Meta Parti tressaq oġġezzjoni, għandha tistipula r-raġunijiet għalfejn temmen li r-rettifika proposta ma hijiex rettifika ta’ natura purament formali msemmija fil-paragrafu 6 , u tiddeskrivi l-effett tar-rettifika proposta fuq il-kopertura maqbula reċiprokament prevista f’dan il-Ftehim. Jekk ma tiġi sottomessa l-ebda oġġezzjoni bil-miktub fi żmien 45 jum wara d-data tal-konsenja tan-notifika, il-Parti għandha titqies li tkun qablet mar-rettifika proposta.

9. Jekk il-Parti l-oħra toġġezzjona għall-modifika jew għar-rettifika proposta, il-Partijiet għandhom ifittxu li jsolvu l-kwistjoni permezz ta’ konsultazzjonijiet. Jekk ma jintlaħaq l-ebda ftehim fi żmien 60 jum wara d-data tal-konsenja tal-oġġezzjoni, il-Parti li tfittex li timmodifika jew tirrettifika t-Taqsima rispettiva tagħha tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) tista’ tirreferi l-kwistjoni għas-soluzzjoni tat-tilwim skont il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni ta’ tilwim). Il-modifika jew ir-rettifika maħsuba tat-Taqsima rilevanti tal-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) għandha tidħol fis-seħħ biss meta ż-żewġ Partijiet ikunu qablu jew fuq il-bażi ta’ deċiżjoni finali ta’ bord stabbilit skont l-Artikolu 26.5 (Stabbiliment ta’ bord).

ARTIKOLU 14.5

Negozjati ulterjuri

Il-Partijiet għandhom jidħlu f'negozjati dwar l-aċċess għas-suq bl-għan li jtejbu l-kopertura prevista fis-Subtaqsima 2 (Entitajiet tal-gvern subċentrali) u fis-Subtaqsima 3 (Entitajiet oħrajn) tat-Taqsima B (Skeda ta' New Zealand) tal-Anness 14 (Impenji ta' aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku)mill-aktar fis possibbli wara li l-awtoritajiet lokali, is-servizzi tal-istat jew l-entitajiet tas-settur tal-istat ta' New Zealand ikunu jew:

(a) koperti minn New Zealand fi ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor; jew

(b) meħtieġa jsegwu r-Regoli dwar l-Akkwist tal-Gvern ta' New Zealand[1] wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim[2].

[1] Ir-Regoli dwar l-Akkwist Pubbliku ta' New Zealand huma l-istrument primarju ta' New Zealand għar-regolamentazzjoni tal-akkwist pubbliku. Direzzjoni għall-Gvern Kollu maħruġa fit-22 ta' April 2014 skont it-Taqsima 107 tal-Crown Entities Act 2004 kienet teħtieġ li ċerti klassijiet ta' entitajiet isegwu r-Regoli dwar l-Akkwist Pubbliku.

[2] Għal ċertezza akbar,dan il-punt ma japplikax jekk waħda jew aktar mill-entitajiet ikkonċernati kienu meħtieġa jsegwu r-Regoli dwar l-Akkwist Pubbliku ta' New Zealand fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

KAPITOLU 15

POLITIKA TAL-KOMPETIZZJONI

ARTIKOLU 15.1

Prinċipji tal-kompetizzjoni

Il-Partijiet jagħrfu l-importanza ta' kompetizzjoni ħielsa u mingħajr distorsjoni fir-relazzjonijiet kummerċjali u ta' investiment tagħhom. Il-Partijiet jagħrfu li prattiki kummerċjali u interventi Statali antikompetittivi, inklużi sussidji, għandhom il-potenzjal li joħolqu distorsjoni fil-funzjonament xieraq tas-swieq u jdgħajfu l-benefiċċji tal-liberalizzazzjoni tal-kummerċ u tal-investiment.

ARTIKOLU 15.2

Newtralità kompetittiva

Dan il-Kapitolu japplika għall-intrapriżi, pubbliċi jew privati kollha.

ARTIKOLU 15.3

Attività ekonomika

Dan il-Kapitolu japplika għall-intrapriżi biss sal-punt li l-intrapriżi jwettqu attività ekonomika. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, it-terminu "attività ekonomika" jikkonċerna l-offerta ta' oġġetti jew ta' servizzi f'suq.

ARTIKOLU 15.4

Qafas leġiżlattiv

1. Kull Parti għandha tadotta jew iżżomm dritt tal-kompetizzjoni li:

(a) japplika għall-intrapriżi kollha;

(b) japplika fis-setturi kollha tal-ekonomija[1]; u

[1] Għal ċertezza akbar, skont l-Artikolu 42 tat-TFUE, ir-regoli tal-kompetizzjoni tal-Unjoni japplikaw għas-settur agrikolu f'konformità mar-Regolament (UE) Nru 1308/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' Diċembru 2013 li jistabbilixxi organizzazzjoni komuni tas-swieq fi prodotti agrikoli u li jħassar ir-Regolamenti tal-Kunsill (KEE) Nru 922/72, (KEE) Nru 234/79, (KE) Nru 1037/2001 u (KE) Nru 1234/2007 (ĠU UE L 347, 20.12.2013, p. 671).

(c) jindirizza, b'mod effettiv, il-prattiki kollha li ġejjin:

(i) ftehimiet orizzontali u vertikali bejn l-intrapriżi, deċiżjonijiet minn assoċjazzjonijiet ta' intrapriżi, u kooperazzjoni informali bejn intrapriżi li jissostitwixxu r-riskji tal-kompetizzjoni, li għandhom bħala l-għan jew l-effett tagħhom il-prevenzjoni, ir-restrizzjoni jew id-distorsjoni tal-kompetizzjoni;

(ii) abbużi minn intrapriża waħda jew aktar ta' pożizzjoni dominanti; u

(iii) konċentrazzjonijiet bejn l-intrapriżi, li jimpedixxu b'mod sinifikanti l-kompetizzjoni effettiva, b'mod partikolari bħala riżultat tal-ħolqien jew tat-tisħiħ ta' pożizzjoni dominanti.

2. Il-Partijiet għandhom jiżguraw li l-intrapriżi fdati bl-operat ta' kompiti ta' interess pubbliku jkunu soġġetti għar-regoli ta' dan il-Kapitolu, sa fejn l-applikazzjoni ta' tali regoli ma xxekkilx it-twettiq, fil-liġi jew fil-fatt, ta' kompiti partikolari ta' interess pubbliku li huma assenjati lil tali intrapriżi. Il-kompiti assenjati ta' interess pubbliku għandhom ikunu trasparenti u kwalunkwe limitazzjoni għall-applikazzjoni tar-regoli ta' dan il-Kapitolu jew devjazzjoni minnha ma għandhiex tmur lil hinn minn dak li huwa strettament neċessarju sabiex jintlaħqu l-kompiti assenjati.

ARTIKOLU 15.5

Implimentazzjoni

1. Kull Parti għandha żżomm awtorità li tkun indipendenti mil-lat operazzjonali u li tkun responsabbli u li tkun mgħammra bis-setgħat u bir-riżorsi neċessarji sabiex tiżgura l-applikazzjoni sħiħa u l-infurzar effettiv tad-dritt tal-kompetizzjoni msemmi fl-Artikolu 15.4(1) (Qafas leġiżlattiv).

2. Kull Parti għandha tapplika d-dritt tal-kompetizzjoni tagħha b'mod trasparenti, filwaqt li tirrispetta l-prinċipji tal-ġustizzja proċedurali, inklużi d-drittijiet tad-difiża tal-intrapriżi kkonċernati, b'mod partikolari d-dritt li wieħed jinstema' u d-dritt għal stħarriġ ġudizzjarju.

3. Kull Parti għandha tqiegħed għad-dispożizzjoni tal-pubbliku l-liġijiet u r-regolamenti tagħha dwar il-kompetizzjoni, u kwalunkwe linja gwida użata fir-rigward tal-infurzar tagħhom bl-eċċezzjoni tal-proċeduri operatorji interni.

4. Kull Parti għandha tiżgura li l-liġijiet u r-regolamenti tagħha dwar il-kompetizzjoni jiġu applikati u infurzati b'mod li ma jiddiskriminax fuq il-bażi tan-nazzjonalità.

5. Kull Parti għandha tiżgura li, qabel ma tiġi imposta sanzjoni jew rimedju fi proċediment ta' infurzar, il-konvenut jingħata l-opportunità li jinstema' u jipprovdi evidenza fid-difiża tiegħu. B'mod partikolari, kull Parti għandha tiżgura li l-konvenut ikollu opportunità raġonevoli għar-rieżami u għall-kontestazzjoni tal-evidenza li fuqha tkun ibbażata l-impożizzjoni tas-sanzjoni jew tar-rimedju.

6. Soġġetta għal kwalunkwe rimedju neċessarju sabiex tiġi ssalvagwardjata l-informazzjoni kunfidenzjali, kull Parti għandha tiżgura li r-raġunijiet għal kwalunkwe sanzjoni imposta jew rimedju applikat għall-ksur tad-dritt tal-kompetizzjoni tagħha jkun disponibbli għall-konvenut fi proċediment li jinforza d-dritt jew ir-regolamenti tal-kompetizzjoni tagħha.

7. Kull Parti għandha tiżgura li d-destinatarji ta' deċiżjoni li timponi sanzjoni jew rimedju għall-ksur tal-liġi tal-kompetizzjoni tagħha jingħataw l-opportunità li jfittxu rieżami ġudizzjarju ta' tali deċiżjoni.

ARTIKOLU 15.6

Dritt privat ta' azzjoni

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "dritt privat ta' azzjoni" tfisser id-dritt ta' persuna li tfittex rimedju, inklużi rimedji ta' inġunzjoni, monetarji jew oħrajn, permezz ta' qorti jew tribunal indipendenti ieħor għal dannu lin-negozju jew lill-proprjetà ta' dik il-persuna kkawżat minn ksur tad-dritt tal-kompetizzjoni ta' Parti, jew b'mod indipendenti jew wara sejba ta' ksur mill-awtorità jew mill-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Parti.

2. Filwaqt li tagħraf li dritt privat ta' azzjoni huwa suppliment importanti għall-infurzar pubbliku tad-dritt tal-kompetizzjoni ta' Parti, kull Parti għandha tadotta jew iżżomm liġijiet jew miżuri oħrajn li jipprovdu dritt privat indipendenti ta' azzjoni.

ARTIKOLU 15.7

Kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li huwa fl-interess komuni tagħhom li jippromwovu l-kooperazzjoni fir-rigward tal-politika tal-kompetizzjoni u tal-infurzar tad-dritt tal-kompetizzjoni.

2. Sabiex tiġi ffaċilitata l-kooperazzjoni msemmija fil-paragrafu 1, l-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet jistgħu jiskambjaw informazzjoni, soġġetti għar-regoli ta' kunfidenzjalità fid-dritt ta' kull Parti.

3. L-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet għandhom jimpenjaw ruħhom li jikkoordinaw, meta jkun possibbli u xieraq, l-attivitajiet ta' infurzar tagħhom rigward l-istess imġiba jew każijiet jew rigward imġiba jew każijiet relatati.

ARTIKOLU 15.8

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għal dan il-Kapitolu.

KAPITOLU 16

SUSSIDJI

ARTIKOLU 16.1

Prinċipji

Is-sussidji jistgħu jingħataw minn Parti meta s-sussidji jkunu neċessarji sabiex jintlaħaq objettiv ta' ordni pubbliku. Madanakollu, il-Partijiet jirrikonoxxu li ċerti sussidji għandhom il-potenzjal li joħolqu distorsjoni fil-funzjonament xieraq tas-swieq, idgħajfu l-benefiċċji tal-liberalizzazzjoni tal-kummerċ u jagħmlu ħsara lill-ambjent. Fil-prinċipju, jenħtieġ li Parti ma tagħtix sussidji meta jkunu jaffettwaw b'mod negattiv, jew x'aktarx li jaffettwaw b'mod negattiv, il-kompetizzjoni jew il-kummerċ jew meta jagħmlu ħsara sinifikanti lill-ambjent.

ARTIKOLU 16.2

Definizzjonijiet u kamp ta' applikazzjoni

1. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, it-terminu "sussidju" tfisser:

(a) miżura li tissodisfa l-kundizzjonijiet stabbiliti fl-Artikolu 1.1 tal-Ftehim SCM, irrispettivament minn jekk is-sussidju jingħatax lil intrapriża, li tforni oġġetti jew servizzi[1]; u

[1] Dan l-Artikolu ma jippreġudikax l-eżitu ta' kwalunkwe diskussjoni futura fid-WTO dwar id-definizzjoni ta' sussidji għas-servizzi. Skont il-progress ta' dawk id-diskussjonijiet futuri fid-WTO, il-Partijiet jistgħu jemendaw dan il-Ftehim f'dan ir-rigward.

(b) sussidju kif definit fil-punt (a) ta' dan il-paragrafu li huwa speċifiku skont it-tifsira tal-Artikolu 2 tal-Ftehim SCM. Kwalunkwe sussidju li jaqa' taħt l-Artikolu 16.7 (Sussidji pprojbiti) għandu jitqies bħala speċifiku skont it-tifsira tal-Artikolu 2 ta' dak il-Ftehim,.

2. Dan il-Kapitolu japplika għas-sussidji mogħtijin lill-intrapriżi sal-punt li dawk l-intrapriżi jwettqu attività ekonomika. Dan il-Kapitolu japplika għall-intrapriżi kollha, pubbliċi jew privati. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, it-terminu "attività ekonomika" jikkonċerna l-offerta ta' oġġetti jew ta' servizzi f'suq.

3. Dan il-Kapitolu japplika għal sussidji mogħtijin lil intrapriżi fdati bi rwoli jew b'kompiti partikolari fl-interess pubbliku, sa fejn l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu ma tfixkilx, fil-liġi jew fil-fatt, il-qadi tar-rwoli jew l-eżekuzzjoni tal-kompiti partikolari fl-interess pubbliku fdati lil dawk l-intrapriżi. Tali rwoli jew kompiti partikolari fl-interess pubbliku għandhom jiġu fdati minn qabel b'mod trasparenti, u kwalunkwe limitazzjoni għall-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, jew devjazzjoni minnha, ma għandhiex tmur lil hinn minn dak li huwa neċessarju sabiex jinqdew ir-rwoli jew jiġu eżegwiti l-kompiti fdati fl-interess pubbliku. Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, il-formulazzjoni "rwoli jew kompiti partikolari fl-interess pubbliku" tinkludi obbligi ta' servizz pubbliku.

4. L-Artikoli 16.6 (Konsultazzjonijiet) u 16.7 (Sussidji pprojbiti) ma japplikawx għal sussidji mogħtijin minn livelli subċentrali tal-gvern ta' kull Parti. Sabiex tissodisfa l-obbligi tagħha skont dan il-Kapitolu, kull Parti għandha tieħu miżuri raġonevoli li jistgħu jkunu disponibbli għaliha sabiex tiżgura r-rispett ta' dan il-Kapitolu minn livelli subċentrali tal-gvern ta' dik il-Parti.

5. L-Artikoli 16.6 (Konsultazzjonijiet) u 16.7 (Sussidji pprojbiti) ma japplikawx għas-settur awdjoviżiv.

6. L-Artikolu 16.7 (Sussidji pprojbiti) ma japplikax għal sussidji li jingħataw sabiex:

(a) jikkumpensaw għad-dannu kkawżat minn diżastri naturali jew minn okkorrenzi eċċezzjonali mhux ekonomiċi oħrajn, dment li tali sussidji jkunu temporanji; u

(b) iwieġbu għal emerġenza nazzjonali jew globali tas-saħħa jew ekonomika, dment li tali sussidji jkunu temporanji, immirati u proporzjonati, filwaqt li titqies il-ħsara kkawżata mill-emerġenza jew li tirriżulta minnha.

ARTIKOLU 16.3

Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO

Xejn f'dan il-Kapitolu ma għandu jaffettwa d-drittijiet u l-obbligi ta' kwalunkwe Parti skont il-Ftehim SCM, il-Ftehim dwar l-Agrikoltura, l-Artikolu XVI tal-GATT tal-1994 jew l-Artikolu XV tal-GATS.

ARTIKOLU 16.4

Sussidji tas-sajd

Kull Parti għandha żżomm lura milli tagħti jew iżżomm sussidji tas-sajd dannużi. Għal dan l-għan, il-Partijiet għandhom jikkooperaw fuq:

(a) l-ilħuq tal-Mira 14.6 tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti;

(b) l-implimentazzjoni tal-Ftehim tad-WTO dwar is-Sussidji għas-Sajd li, magħmul f'Ġinevra fis-17 ta' Ġunju 2022, fost affarijiet oħrajn, jipprojbixxi sussidji li jikkontribwixxu għal sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "sajd IUU"); u

(c) it-twettiq, fil-qafas tad-WTO, ta' negozjati għall-adozzjoni ta' dixxiplini komprensivi rigward il-projbizzjoni ta' ċerti forom ta' sussidji tas-sajd li jikkontribwixxu għall-kapaċità żejda u għas-sajd eċċessiv.

ARTIKOLU 16.5

Trasparenza

1. Fir-rigward ta' kwalunkwe sussidju mogħti jew miżmum fit-territorju tagħha, kull Parti għandha tagħmel trasparenti, fi żmien sena wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim u kull sentejn wara dan, l-informazzjoni li ġejja:

(a) il-bażi ġuridika u l-iskop tas-sussidju;

(b) il-forma tas-sussidju;

(c) l-ammont tas-sussidju jew l-ammont ibbaġitjat għas-sussidju; u

(d) jekk ikun possibbli, l-isem tal-benefiċjarju tas-sussidju.

2. Kull Parti għandha tissodisfa r-rekwiżiti ta' trasparenza stabbiliti fil-paragrafu 1 permezz ta':

(a) notifika skont l-Artikolu 25 tal-Ftehim SCM;

(b) notifika skont l-Artikolu 18 tal-Ftehim dwar l-Agrikoltura; jew

(c) il-pubblikazzjoni, mill-Parti jew f'isimha, fuq sit web aċċessibbli għall-pubbliku.

3. Minkejja r-rekwiżiti ta' trasparenza stabbiliti fil-paragrafu 1, Parti (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"Parti rikjedenti") tista' titlob informazzjoni addizzjonali mill-Parti l-oħra (minn hawn 'il quddiem imsejjħa l-"Parti rispondenti") dwar sussidju mogħti mill-Parti rispondenti, inklużi:

(a) il-bażi ġuridika u l-objettiv tal-politika jew l-iskop tas-sussidju;

(b) l-ammont totali jew l-ammont annwali bbaġitjat għas-sussidju;

(c) jekk ikun possibbli, l-isem tal-benefiċjarju tas-sussidju;

(d) id-dati u d-durata tas-sussidju u kwalunkwe terminu ieħor marbut miegħu;

(e) ir-rekwiżiti ta' eliġibbiltà għas-sussidju;

(f) kwalunkwe miżura meħuda sabiex tillimita l-effett distorsiv potenzjali fuq il-kompetizzjoni, fuq il-kummerċ jew fuq l-ambjent; u

(g) kwalunkwe informazzjoni oħra li tippermetti valutazzjoni tal-effetti negattivi tas-sussidju.

4. Il-Parti rispondenti għandha tipprovdi l-informazzjoni mitluba skont il-paragrafu 3 lill-Parti rikjedenti bil-miktub mhux aktar tard minn 60 jum wara d-data tal-konsenja tat-talba. Jekk il-parti rispondenti ma tipprovdix, kompletament jew parzjalment, l-informazzjoni mitluba mill-Parti rikjedenti, il-Parti rispondenti għandha tispjega r-raġunijiet għan-nuqqas ta' għoti ta' tali informazzjoni fit-tweġiba bil-miktub tagħha kif meħtieġ minn dan il-paragrafu.

ARTIKOLU 16.6

Konsultazzjonijiet

1. Jekk, fi kwalunkwe ħin wara li ssir talba għal informazzjoni addizzjonali skont l-Artikolu 16.5(3) (Trasparenza), il-Parti rikjedenti tqis li sussidju mogħti mill-Parti rispondenti jkun qiegħed jaffettwa b'mod negattiv, jew x'aktarx li jaffettwa b'mod negattiv, l-interessi tagħha, hija tista' tesprimi t-tħassib tagħha bil-miktub lill-Parti rispondenti u titlob konsultazzjonijiet dwar il-kwistjoni. Il-konsultazzjonijiet bejn il-Partijiet sabiex jiġi diskuss it-tħassib imqajjem għandhom isiru fi żmien 60 jum wara d-data tal-konsenja tat-talba.

2. Jekk, wara l-konsultazzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 1, il-Parti rikjedenti tqis li s-sussidju inkwistjoni jkun qiegħed jaffettwa b'mod negattiv, jew x'aktarx li se jaffettwa b'mod negattiv, l-interessi tagħha, b'mod sproporzjonat:

(a) fil-każ ta' sussidji mogħtijin lil intrapriża li tipprovdi oġġetti jew servizzi, il-Parti rispondenti għandha tagħmel ħilitha sabiex telimina jew timminimizza kwalunkwe effett negattiv tas-sussidju fuq l-interessi tal-Parti rikjedenti; jew

(b) fil-każ ta' sussidji mogħtijin fir-rigward ta' oġġetti koperti mill-Anness 1 tal-Ftehim dwar l-Agrikoltura, filwaqt li jitqiesu d-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dak il-Ftehim, il-Parti rispondenti għandha tagħti kunsiderazzjoni simpatetika għat-tħassib tal-Parti rikjedenti bir-rispett dovut għall-Artikolu 16.3 (Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO).

3. Għall-finijiet tal-punt (a) tal-paragrafu 2, il-Partijiet għandhom jagħmlu kull tentattiv sabiex jaslu għal riżoluzzjoni sodisfaċenti b'mod reċiproku tal-kwistjoni.

ARTIKOLU 16.7

Sussidji pprojbiti

1. Is-sussidji li ġejjin li għandhom jew jista' jkollhom effett negattiv sinifikanti fuq il-kummerċ bejn il-Partijiet għandhom ikunu pprojbiti:

(a) sussidji li permezz tagħhom gvern jiggarantixxi djun jew obbligazzjonijiet ta' ċerti intrapriżi mingħajr limitu fuq l-ammont ta' dawk id-djun u l-obbligazzjonijiet jew id-durata ta' din il-garanzija; u

(b) sussidji lil intrapriża insolventi, jew lil intrapriża li fir-rigward tagħha l-insolvenza hija imminenti fit-terminu qasir sa medju mingħajr is-sussidju, jekk:

(i) ma hemm l-ebda pjan ta' ristrutturar kredibbli, fuq il-bażi ta' suppożizzjonijiet realistiċi, bl-għan li jiġi żgurat ir-ritorn għall-vijabbiltà fit-tul tal-intrapriża f'perjodu ta' żmien raġonevoli; jew

(ii) l-intrapriża, minbarra SME, ma tikkontribwixxix għall-kostijiet tar-ristrutturar.

2. Il-punt (b) tal-paragrafu 1 ma japplikax għal sussidji pprovduti lil intrapriżi bħala appoġġ temporanju għal-likwidità fil-forma ta' garanziji ta' self jew fil-forma ta' self matul il-perjodu li huwa neċessarju sabiex jitħejja pjan tar-ristrutturar. Tali appoġġ temporanju ta' likwidità għandu jkun limitat għall-ammont minimu meħtieġ sabiex l-intrapriża tibqa' miftuħa. Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, il-formulazzjoni "appoġġ temporanju ta' likwidità fil-forma ta' garanziji ta' self jew fil-forma ta' self" tinkludi appoġġ għas-solvenza.

3. Sussidji mogħtijin sabiex jiġi żgurat il-ħruġ ordnat mis-suq ta' intrapriża ma humiex ipprojbiti.

4. Dan l-Artikolu ma japplikax għal sussidji li l-ammonti jew il-baġits kumulattivi tagħhom ikunu anqas minn SDR 160 000 għal kull intrapriża fuq perjodu ta' tliet snin konsekuttivi.

ARTIKOLU 16.8

Użu ta' sussidji

Kull Parti għandha tiżgura li l-intrapriżi jużaw is-sussidji biss għall-objettiv ta' politika speċifiku li għalih dawk is-sussidji jkunu ngħataw.

ARTIKOLU 16.9

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għall-Artikolu 16.6 (Konsultazzjonijiet).

KAPITOLU 17

INTRAPRIŻI TAL-ISTAT

ARTIKOLU 17.1

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għall-intrapriżi tal-Istat, għall-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u għall-monopolji dežinjati, involuti f'attività kummerċjali li tista' potenzjalment taffettwa l-kummerċ jew l-investiment bejn il-Partijiet[1]. Meta tali intrapriżi tal-Istat, intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u monopolji dežinjati jwettqu kemm attivitajiet kummerċjali kif ukoll attivitajiet mhux kummerċjali, l-attivitajiet kummerċjali tagħhom biss huma koperti minn dan il-Kapitolu.

2. Dan il-Kapitolu japplika għal intrapriżi tal-Istat, għal intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji ddežinjati fil-livelli kollha tal-gvern[2].

---

1 L-entitajiet maħluqin jew regolati skont il-Kiwifruit Export Regulations 1999 ta' New Zealand jew il-Kiwifruit Industry Restructuring Act 1999 ta' New Zealand huma eskluži mill-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, bl-eċċezzjoni tal-Artikolu 17.3 (Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO) u l-Artikolu 17.7 (Skambju ta' informazzjoni). L-Artikolu 17.7 (Skambju ta' informazzjoni) jiċċara l-applikazzjoni tal-Artikolu 17.3 (Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO) għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu.

2 Dawn li ġejjin jitqiesu li ma humiex fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu:
(a) kunsilli lokali u entitajiet koperti mill-Kapitolu 14 (Akkwist Pubbliku) u l-Anness 14 tiegħu (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku); u
(b) intrapriżi li lilhom ikunu ngħataw drittijiet u privileġġi speċjali, u l-monopolji dežinjati, mill-kunsilli lokali msemmijin fil-punt (a).

3. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal intrapriżi tal-Istat, għal intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji dežinjati jekk f'waħda mit-tliet snin fiskali konsekuttivi preċedenti d-dħul annwali derivat mill-attivitajiet kummerċjali ta' intrapriża tal-Istat, intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew monopolju dežinjat kien anqas minn SDR 100 miljun. Matul l-ewwel tliet snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, dak il-limitu għandu jkun ta' SDR 200 miljun.

4. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal sitwazzjonijiet li fihom intrapriżi tal-Istat, intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali jew monopolji dežinjati jaġixxu bħala entitajiet akkwirenti li jwettqu akkwist għal finijiet governattivi u mhux bl-għan li jkun hemm bejgħ mill-ġdid kummerċjali jew bl-għan li jintużaw fil-produzzjoni ta' oġġett jew fil-forniment ta' servizzi għal bejgħ kummerċjali[1].

5. L-Artikolu 17.5 (Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali) u l-Artikolu 17.7 (Skambju ta' informazzjoni) ma japplikawx għal attività mwettqa fl-eżerċizzju ta' awtorità governattiva.

6. L-Artikolu 17.5 (Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali) ma japplikax fir-rigward tal-forniment ta' servizzi finanzjarji minn intrapriża tal-Istat skont mandat tal-gvern, jekk dak il-forniment ta' servizzi finanzjarji:

(a) jappoġġa l-esportazzjonijiet jew l-importazzjonijiet, dment li dawk is-servizzi finanzjarji:

(i) ma jkunux maħsubin sabiex jispustaw il-finanzjament kummerċjali; jew

[1] Dan huwa mingħajr preġudizzju għall-impenji meħudin mill-Partijiet fil-kapitolu 14 (Akkwist Pubbliku), inkluż, b'mod partikolari, fl-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku).

(ii) ikunu offruti b'patti mhux aktar favorevoli minn dawk li jistgħu jinkisbu għal servizzi finanzjarji komparabbli fis-suq kummerċjali; jew

(b) jappoġġa l-investiment privat barra mit-territorju tal-Parti, dment li dawk is-servizzi finanzjarji:

(i) ma jkunux maħsubin sabiex jispustaw il-finanzjament kummerċjali; jew

(ii) ikunu offruti b'patti mhux aktar favorevoli minn dawk li jistgħu jinkisbu għal servizzi finanzjarji komparabbli fis-suq kummerċjali; jew

(c) ikunu offruti b'termini konsistenti mal-Arranġament iddefinit fil-punt (b) tal-Artikolu 17.2 (Definizzjonijiet), dment li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dak l-Arranġament.

7. L-Artikolu 17.5 (Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali) ma japplikax għas-setturi tas-servizzi li huma barra mill-kamp ta' applikazzjoni tal-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment) f'konformità mal-Artikolu 10.2(3) (Kamp ta' applikazzjoni).

8. L-Artikolu 17.5 (Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali) ma japplikax sa fejn intrapriża tal-Istat, intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew monopolju dežinjat ta' Parti jixtri jew ibigħ oġġett jew servizz skont:

(a) kwalunkwe miżura mhux konformi eżistenti f'konformità mal-Artikolu 10.10 (Miżuri mhux konformi) li l-Parti żżomm, tkompli, iġġedded jew temenda kif stabbilit fl-Iskeda rispettiva tagħha fl-Anness 10-A (Miżuri eżistenti); jew

(b) kwalunkwe miżura mhux konformi li l-Parti tadotta jew iżżomm fir-rigward ta' setturi, ta' subsetturi, jew ta' attivitajiet f'konformità mal-Artikolu 10.10 (Miżuri mhux konformi) kif stabbilit fl-Iskeda rispettiva tagħha fl-Anness 10-B (Miżuri futuri).

ARTIKOLU 17.2

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "attività mwettqa fl-eżerċizzju ta' awtorità governattiva" tfisser kwalunkwe attività li titwettaq, inkluż kwalunkwe servizz li jiġi fornit, la fuq bażi kummerċjali u lanqas f'kompetizzjoni ma' operatur ekonomiku wieħed jew aktar;

(b) "Arranġament" tfisser l-Arranġament għal Krediti ta' Esportazzjoni Uffiċjalment Appoġġati, żviluppat fil-qafas tal-OECD jew ta' impriża suċċessur, kemm jekk żviluppata fil-qafas tal-OECD jew barra minnu, li tkun ġiet adottata minn tal-anqas 12-il Membru oriġinali tad-WTO li ilhom Parteċipanti għall-Arranġament mill-1 ta' Jannar 1979;

(c) "attività kummerċjali" tfisser attività li twettaq impriża, li r-riżultat aħħari tagħha huwa l-produzzjoni ta' oġġett jew il-forniment ta' servizz, li se jinbiegħ fis-suq relevanti fi kwantitajiet u bi prezzijiet iddeterminati minn dik l-intrapriża, u li titwettaq bi skop ta' profitt[1];

[1] Għal ċertezza akbar, attività mwettqa minn intrapriża li topera fuq bażi mingħajr skop ta' profitt jew fuq bażi ta' rkupru tal-kostijiet ma hijiex attività kummerċjali.

(d) “kunsiderazzjonijiet kummerċjali” tfisser il-prezz, il-kwalità, id-disponibbiltà, il-kummerċjabbiltà, it-trasport u termini u kundizzjonijiet oħrajn tax-xiri jew tal-bejgħ, jew fatturi oħrajn li normalment ikunu ikkunsdrati fid-deċiżjonijiet kummerċjali ta’ intrapriża bi sjieda privata li topera skont il-prinċipji tal-ekonomija tas-suq fin-negozju jew fl-industrija rilevanti;

(e) “tiddeżinja monopolju” tfisser li tistabbilixxi jew tawtorizza monopolju, jew li jiġi estiż l-ambitu ta’ monopolju, sabiex ikopri oġġett jew servizz addizzjonali;

(f) “monopolju deżinjat” tfisser entità, li tinkludi konsorzju jew aġenzija tal-gvern, li f’suq rilevanti fit-territorju ta’ Parti tiġi ddeżinjata bħala l-uniku fornitur jew akkwirent ta’ oġġett jew ta’ servizz, iżda ma tinkludix entità li tkun ingħatat dritt esklużiv ta’ proprjetà intellettwali purament minħabba tali għotja;

(g) “impriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali” tfisser intrapriża, pubblika jew privata, li lilha Parti tkun tat drittijiet jew privileġġi speċjali, fil-liġi jew fil-fatt[1]; drittijiet jew privileġġi speċjali jingħataw minn Parti meta tiddeżinja jew tillimita għal tnejn jew aktar in-numru ta’ intrapriżi awtorizzati jipprovdu oġġett jew servizz, għajr skont kriterji oġġettivi, proporzjonali u mhux diskriminatorji, li jaffettwa sostanzjalment l-abbiltà ta’ kwalunkwe intrapriża oħra sabiex tipprovdi l-istess oġġett jew servizz fl-istess żona ġeografika f’kundizzjonijiet sostanzjalment ekwivalenti;

[1] Għal ċertezza akbar, l-għoti ta’ allokazzjoni ta’ kwota, ta’ liċenzja jew ta’ permess fir-rigward ta’ riżorsa skarsa jew tad-distribuzzjoni ta’ prodotti għall-esportazzjoni lejn swieq fejn ikunu fis-seħħ kwoti tariffarji, preferenzi speċifiċi għall-pajjiżi jew miżuri oħrajn, fih innifsu, jikkostitwixxi dritt jew privileġġ speċjali.

(h) “intrapriża tal-Istat” tfisser intrapriża li fiha Parti:

(i) tkun is-sid dirett ta’ aktar minn 50 % tal-kapital azzjonarju;

(ii) tikkontrolla l-eżerċizzju ta’ aktar minn 50 % tad-drittijiet tal-vot;

(iii) ikollha s-setgħa li taħtar maġġoranza tal-membri tal-bord tad-diretturi jew ta’ kwalunkwe korp maniġerjali ekwivalenti ieħor;

(iv) ikollha s-setgħa li tikkontrolla d-deċiżjonijiet tal-intrapriża permezz ta’ kwalunkwe interess proprjetarju ieħor, inkluża s-sjieda ta’ minoranza; jew

(v) ikollha s-setgħa li tiggwida legalment l-azzjonijiet tal-intrapriża jew teżerċita b’xi mod ieħor livell ekwivalenti ta’ kontroll f’konformità mal-liġi ta’ dik il-Parti.

ARTIKOLU 17.3

Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO

L-Artikolu XVII tal-GATT tal-1994, il-Qbil dwar l-Interpretazzjoni tal-Artikolu XVII tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tal-1994, l-Artikolu VIII tal-GATS, u l-paragrafi 18 sa 21 tad-Deċiżjoni Ministerjali tad-WTO tad-19 ta' Diċembru 2015 dwar il-Kompetizzjoni fl-Esportazzjoni (WT/MIN(15)/45 – WT/L/980) huma inkorporati u magħmulin parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*[1]

ARTIKOLU 17.4

Dispożizzjonijiet ġenerali

1. Mingħajr preġudizzju għad-drittijiet u għall-obbligi ta' kull Parti skont dan il-Kapitolu, xejn f'dan il-Kapitolu ma jimpedixxi Parti milli tistabbilixxi jew iżżomm intrapriżi tal-Istat, milli tagħti drittijiet jew privileġġi speċjali lil intrapriżi jew milli tiddeżinja jew iżżomm monopolji.

2. Parti ma għandhiex titlob jew tħeġġeġ lil intrapriża tal-Istat, lil intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew lil monopolju deżinjat sabiex jaġixxi b'mod inkonsistenti ma' dan il-Kapitolu.

[1] L-Artikolu 17.7 (Skambju ta' informazzjoni) jispeċifika, bejn il-Partijiet u unikament għall-finijiet ta' dan il-Ftehim, il-fehim tal-Partijiet dwar kif għandhom jiġu ssodisfati l-obbligi skont l-Artikolu XVII:4 tal-GATT tal-1994 għall-finijiet ta' dan il-paragrafu.

ARTIKOLU 17.5

Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali

1. Kull Parti għandha tiżgura li kull waħda mill-intrapriżi tal-istat, mill-intrapriżi mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew mill-monopolji dežinjati tagħha, meta tkun involuta f'attivitajiet kummerċjali:

(a) taġixxi skont kunsiderazzjonijiet kummerċjali fix-xiri jew bejgħ minnha ta' oġġett jew ta' servizz, ħlief sabiex tissodisfa xi terminu tal-mandat tagħha ta' servizz pubbliku li ma jkunx inkonsistenti mal-punt (b) jew (c);

(b) fix-xiri tagħha ta' oġġett jew ta' servizz:

(i) tagħti lil oġġett jew lil servizz fornit minn intrapriża tal-Parti l-oħra trattament xejn anqas favorevoli milli tagħti lil oġġett jew lil servizz simili fornit minn intrapriżi tal-Parti; u

(ii) tagħti lil oġġett jew lil servizz fornit minn intrapriża koperta definita fil-punt (d) tal-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet) trattament xejn anqas favorevoli milli tagħti lil oġġett jew lil servizzi simili fornit minn intrapriżi ta' investituri ta' dik il-Parti stess fis-suq rilevanti fil-Parti; u

(c) fil-bejgħ tagħha ta' oġġett jew ta' servizz:

(i) tagħti lil intrapriża tal-Parti l-oħra trattament xejn anqas favorevoli minn dak li tagħti lill-intrapriżi tal-Parti; u

(ii) tagħti lil intrapriża koperta kif definita fil-punt (d) tal-Artikolu 10.3 (Definizzjonijiet) trattament xejn anqas favorevoli milli tagħti lil intrapriżi ta' investituri ta' dik il-Parti stess fis-suq rilevanti fil-Parti.

2. Dment li tali termini jew kundizzjonijiet differenti jew rifjut isir f'konformità ma' kunsiderazzjonijiet kummerċjali, il-punti (b) u (c) tal-paragrafu 1 ma jipprekludux lil intrapriża tal-Istat, lil intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew lil monopolju dežinjat milli:

(a) jakkwista jew iforni oġġetti jew servizzi b'termini jew b'kundizzjonijiet differenti, inklużi dawk relatati mal-prezz; jew

(b) jirrifjuta li jakkwista jew iforni oġġett jew servizzi.

ARTIKOLU 17.6

Qafas regolatorju

1. Kull Parti għandha tirrispetta u tagħmel l-aħjar użu mill-istandards internazzjonali rilevanti inklużi l-Linji Gwida tal-OECD dwar il-Governanza Korporattiva tal-Intrapriżi tal-Istat.

2. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe korp regolatorju jew kwalunkwe korp ieħor li jeżerċita funzjoni regolatorja li l-Parti tistabbilixxi jew iżżomm:

(a) ikun indipendenti minn, u ma jkunx responsabbli għal, xi waħda mill-intrapriżi regolati minn dak il-korp; u

(b) jaġixxi b'mod imparzjali[1] f'ċirkustanzi simili fir-rigward tal-intrapriżi kollha li dak il-korp jirregola, inklużi l-intrapriżi tal-Istat, l-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u l-monopolji dežinjati[2].

3. Kull Parti għandha tiżgura l-infurzar tal-liġijiet tagħha fuq intrapriżi tal-Istat, għal intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji dežinjati b'mod konsistenti u mhux diskriminatorju.

ARTIKOLU 17.7

Skambju ta' informazzjoni

1. Parti li għandha raġuni għaliex temmen li l-interessi tagħha skont dan il-Kapitolu qed jiġu affettwati b'mod avvers mill-attivitajiet kummerċjali ta' intrapriża tal-istat, ta' intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew ta' monopolju dežinjat (minn hawn 'il quddiem imsejħin "l-entità" f'dan l-Artikolu) tal-Parti l-oħra tista' titlob lill-Parti l-oħra bil-miktub sabiex tipprovdi informazzjoni dwar l-attivitajiet kummerċjali tal-entità b'rabta mal-eżekuzzjoni ta' obligazzjonijiet skont dan il-Kapitolu f'konformità mal-paragrafu 2.

---

1 Għal ċertezza akbar, l-imparzjalità li biha l-korp regolatorju jew kwalunkwe korp ieħor li jeżerċita funzjoni regolatorja li l-Parti tistabbilixxi jew iżżomm jeżerċita l-funzjonijiet regolatorji tiegħu għandha tiġi vvalutata b'referenza għal mudell jew għal prattika ġenerali ta' tali korp regolatorju.

2 Għal ċertezza akbar, għal dawk is-setturi li fihom il-Partijiet qablu f'Kapitoli oħrajn dwar obbligi speċifiċi relatati ma' korp regolatorju jew ma' kwalunkwe korp ieħor li jeżerċita funzjoni regolatorja li l-Parti tistabbilixxi jew iżżomm, għandhom jipprevalu d-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dawk il-Kapitoli.

2. Il-Parti li twieġeb għal talba għandha tipprovdi l-informazzjoni li ġejja lill-Parti rikjedenti, dment li t-talba tinkludi spjegazzjoni dwar kif l-attivitajiet tal-entità jistgħu jkunu qegħdin jaffettwaw l-interessi tal-Parti rikjedenti skont dan il-Kapitolu u li t-talba tindika liema mill-informazzjoni li ġejja għandha tiġi pprovduta:

(a) is-sjieda u l-istruttura tal-votazzjoni tal-entità, filwaqt li jiġu indikati l-perċentwal ta' ishma li l-Parti rispondenti, l-intrapriżi tal-Istat, l-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali jew il-monopolji dežinjati tagħha jkollhom b'mod kumulattiv, u l-perċentwal tad-drittijiet tal-vot li jkollhom b'mod kumulattiv, fl-entità;

(b) deskrizzjoni ta' kwalunkwe sehem speċjali jew dritt tal-vot speċjali jew drittijiet oħra li l-Parti rispondenti, l-intrapriżi tal-Istat, l-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali jew il-monopolji dežinjati tagħha jkollhom, meta dawn id-drittijiet ikunu differenti minn dawk marbutin ma' ishma komuni ġenerali tal-entità;

(c) deskrizzjoni tal-istruttura organizzazzjonali tal-entità u l-kompożizzjoni tal-bord tad-diretturi tagħha jew ta' kwalunkwe korp maniġerjali ekwivalenti ieħor;

(d) deskrizzjoni ta' liema dipartimenti tal-gvern jew korpi pubbliċi jirregolaw jew jimmonitorjaw l-entità, deskrizzjoni tal-obbligi ta' rapportar imposti fuqha minn dawk id-dipartimenti tal-gvern jew il-korpi pubbliċi, u d-drittijiet u l-prattiki ta' dawk id-dipartimenti tal-gvern jew il-korpi pubbliċi fir-rigward tal-ħatra, tas-sensja jew tar-remunerazzjoni ta' eżekuttivi superjuri ta' membri tal-bord tad-diretturi jew ta' kwalunkwe korp maniġerjali ekwivalenti ieħor tal-entità;

(e) id-dħul annwali u l-assi totali tal-entità tul l-aktar perjodu ta' tliet snin riċenti li għalih hemm informazzjoni disponibbli;

(f) kwalunkwe eżenzjoni, immunità u miżura relatata li minnha l-entità tibbenefika skont il-liġi tal-Parti rispondenti;

(g) fir-rigward tal-entitajiet koperti mil-Local Government Act 2002 ta' New Zealand jew minn kwalunkwe leġiżlazzjoni suċċessur, kwalunkwe informazzjoni li tali entitajiet huma obbligati jipprovdu skont dak l-Att jew kwalunkwe leġiżlazzjoni suċċessur; u

(h) kwalunkwe informazzjoni addizzjonali rigward l-entità li tkun disponibbli pubblikament, li tinkludi rapporti finanzjarji annwali u awditi minn partijiet terzi.

3. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 25.7 (Divulgazzjoni ta' informazzjoni), il-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu ma għandhomx jirrikjedu li Parti tiddivulga informazzjoni kunfidenzjali li d-divulgazzjoni tagħha tkun inkonsistenti mal-liġi tagħha.

4. Jekk l-informazzjoni mitluba ma tkunx disponibbli għall-Parti rispondenti, il-Parti rispondenti għandha tipprovdi r-raġunijiet għal dan bil-miktub lill-Parti rikjedenti.

KAPITOLU 18

PROPRJETÀ INTELLETTWALI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 18.1

Objettivi

L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li:

(a) jippromwovi l-ħolqien, il-produzzjoni, id-disseminazzjoni u l-kummerċjalizzazzjoni ta' oġġetti u ta' servizzi innovattivi u kreattivi fil-Partijiet u bejniethom, sabiex jikkontribwixxu għal ekonomija aktar sostenibbli u inklużiva għall-Partijiet;

(b) jippromwovi, jappoġġa u jirregola l-kummerċ bejn il-Partijiet kif ukoll inaqqas id-distorsjonijiet u l-impedimenti għal dan il-kummerċ; u

(c) jiżgura livell adegwat u effettiv ta' protezzjoni u ta' infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali.

ARTIKOLU 18.2

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu jikkomplementa u jispeċifika aktar id-drittijiet u l-obbligi ta' kull Parti skont il-Ftehim TRIPS u ftehimiet internazzjonali oħrajn fil-qasam tal-proprjetà intellettwali li huma partijiet għalihom.

2. Kull Parti għandha ddaħħal dan il-Kapitolu fis-seħħ. Kull Parti għandha tkun libera li tiddetermina l-metodu xieraq ta' implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu fl-ordinament ġuridiku u l-prattika legali tagħha stess.

3. Dan il-Kapitolu ma jipprekludix lil Parti milli tipprovdi protezzjoni u infurzar aktar estensivi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali milli meħtieġ minn dan il-Kapitolu, dment li tali protezzjoni u infurzar ma jmorrux kontra dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 18.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "drittijiet ta' proprjetà intellettwali" tfisser il-kategoriji kollha ta' proprjetà intellettwali li huma koperti mill-Artikoli minn 18.8 (Awturi) sa 18.45 (Protezzjoni tad-drittijiet tal-varjetajiet tal-pjanti) ta' dan il-Kapitolu u t-Taqsimiet 1 sa 7 tal-Parti II tal-Ftehim TRIPS. Il-protezzjoni tal-proprjetà intellettwali tinkludi protezzjoni kontra l-kompetizzjoni inġusta kif imsemmija fl-Artikolu 10bis tal-Konvenzjoni ta' Pariġi;

(b) “nazzjonali” tfisser, fir-rigward tad-dritt rilevanti ta’ proprjetà intellettwali, persuna ta’ Parti li tissodisfa l-kriterji għall-eliġibbiltà għall-protezzjoni previsti fil-Ftehim TRIPS u fil-ftehimiet multilaterali konklużi u amministrati taħt l-awspiċji tad-WIPO li għalihom Parti tkun parti kontraenti;

(c) “Konvenzjoni ta’ Pariġi” tfisser il-Konvenzjoni ta’ Pariġi għall-Protezzjoni tal-Proprjetà Industrijali tal-20 ta’ Marzu 1883, kif riveduta fi Stokkolma fl-14 ta’ Lulju 1967;

(d) “WIPO” tfisser l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Proprjetà Intellettwali; u

(e) “WPPT” tfisser it-Trattat tad-WIPO dwar l-Interpretazzjonijiet, l-Eżekuzzjonijiet u l-Fonogrammi, magħmul f’Ġinevra fl-20 ta’ Diċembru 1996.

ARTIKOLU 18.4

Ftehimiet internazzjonali

1. Kull Parti għandha tikkonforma mal-impenji tagħha skont il-ftehimiet internazzjonali li ġejjin:

(a) il-Ftehim TRIPS;

(b) it-Trattat tad-WIPO dwar id-Dritt tal-Awtur, adottat f’Ġinevra fl-20 ta’ Diċembru 1996;

(c) id-WPPT;

(d) it-Trattat ta' Marrakexx biex jiġi Ffaċilitat l-Aċċess għal Xogħlijiet Pubblikati għal Persuni Għomja, b'Diżabbiltà fil-Vista jew li b'xi mod ieħor għandhom Diffikultà biex Jaqraw Materjal Stampat, magħmul f'Marrakexx fis-27 ta' Ġunju 2013; u

(e) it-Trattat dwar il-Liġi tat-Trademarks, magħmul f'Ġinevra fis-27 ta' Ottubru 1994.

2. Kull Parti għandha tagħmel l-isforzi raġonevoli kollha sabiex tirratifika jew taderixxi mal-ftehimiet internazzjonali li ġejjin:

(a) it-Trattat ta' Bejġing dwar ir-Rappreżentazzjonijiet Awdjoviżivi, magħmul f'Bejġing fl-24 ta' Ġunju 2012;

(b) it-Trattat ta' Singapore dwar il-Liġi tat-Trademarks, magħmul f'Singapore fis-27 ta' Marzu 2006; u

(c) L-Att ta' Ġinevra (1999) tal-Ftehim tal-Aja dwar ir-Reġistrazzjoni Internazzjonali tad-Disinni Industrijali, adottat f'Ġinevra fit-2 ta' Lulju 1999.

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-proċeduri pprovduti skont il-ftehimiet internazzjonali li ġejjin ikunu disponibbli fit-territorju tagħha:

(a) il-Protokoll Relatat mal-Ftehim ta' Madrid Dwar ir-Reġistrazzjoni Internazzjonali tal-Marki adottat f'Madrid fis-27 ta' Ġunju 1989, kif emendat l-aħħar fit-12 ta' Novembru 2007; u

(b) it-Trattat ta' Kooperazzjoni dwar il-Privattivi, magħmul f'Washington fid-19 ta' Ġunju 1970, kif emendat l-aħħar fit-3 ta' Ottubru 2001.

ARTIKOLU 18.5

Eżawriment

Xejn f'dan il-Ftehim ma jipprevjeni lil Parti milli tiddetermina jekk, jew taħt liema kundizzjonijiet, l-eżawriment tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali japplika skont il-liġi ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 18.6

Trattament nazzjonali

1. Fir-rigward tal-kategoriji kollha ta' proprjetà intellettwali koperti minn dan il-Kapitolu, kull Parti għandha tagħti liċ-ċittadini tal-Parti l-oħra trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti liċ-ċittadini tagħha stess fir-rigward tal-protezzjoni[1] tal-proprjetà intellettwali, soġġett għall-eċċezzjonijiet diġà previsti, rispettivament, fil-Konvenzjoni ta' Pariġi, fil-Konvenzjoni ta' Berna għall-Protezzjoni ta' Xogħlijiet Letterarji u Artisitiċi tad-9 ta' Settembru 1886, kif riveduta f'Pariġi fl-24 ta' Lulju 1971, fil-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Protezzjoni tal-Artisti, tal-Produtturi tal-Fonogrammi u tal-Organizzazzjonijiet tax-Xandir magħmula f'Ruma fis-26 ta' Ottubru 1961, fid-WPPT, jew fit-Trattat dwar il-Proprjetà Intellettwali fir-Rigward taċ-Ċirkwiti Integrati li sar f'Washington, fis-26 ta' Mejju 1989. Fir-rigward ta' artisti tal-ispettaklu, ta' produtturi tal-fonogrammi u ta' organizzazzjonijiet tax-xandir, dan l-obbligu japplika biss għad-drittijiet imsemmijin f'dan il-Ftehim.

[1] Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, terminu "protezzjoni" għandha tinkludi kwistjonijiet li jaffettwaw id-disponibbiltà, l-akkwist, l-ambitu, iż-żamma, u l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali kif ukoll kwistjonijiet li jaffettwaw l-użu tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali indirizzati speċifikament f'dan il-Kapitolu, inklużi protezzjoni legali adegwata taċ-ċirkomvenzjoni ta' miżuri teknoloġiċi effettivi msemmijin fl-Artikolu 18.17 (Protezzjoni ta' miżuri teknoloġiċi) u miżuri li jikkonċernaw l-informazzjoni dwar il-ġestjoni tad-drittijiet imsemmijin fl-Artikolu 18.18 (Obbligi rigward informazzjoni dwar l-immaniġġjar ta' drittijiet).

2. Parti tista' tagħmel użu mill-eċċezzjonijiet permessi skont il-paragrafu 1 fir-rigward tal-proċeduri ġudizzjarji u amministrattivi tagħha, inkluż li tirrikjedi li ċittadin tal-Parti l-oħra jiddeżinja indirizz għan-notifika ta' proċess fit-territorju tagħha, jew li jqabbad aġent fit-territorju tiegħu, dment li deroga bħal din:

(a) tkun neċessarja sabiex tiġi żgurata l-konformità ma' liġijiet u ma' regolamenti tal-Parti li ma jkunux inkonsistenti ma' dan il-Kapitolu; u

(b) ma tkunx applikata b'mod li jkun jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ.

3. Il-paragrafu 1 ma japplikax għal proċeduri previsti fi ftehimiet multilaterali konklużi taħt l-awspiċi tad-WIPO relatati mal-akkwist jew maż-żamma tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali.

ARTIKOLU 18.7

Ftehim TRIPS u saħħa pubblika

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tad-Dikjarazzjoni dwar il-Ftehim TRIPS u s-Saħħa Pubblika, adottata f' Doha fl-14 ta' Novembru 2001 mill-Konferenza Ministerjali tad-WTO Dan il-Kapitolu għandu jiġi interpretat u implimentat b'mod konsistenti ma' dik id-Dikjarazzjoni.

2. Kull Parti għandha timplimenta l-Artikolu 31*bis* tal-Ftehim TRIPS, kif ukoll l-Anness tal-Ftehim TRIPS, inkluż l-Appendiċi tal-Anness għall-Ftehim TRIPS, li daħal fis-seħħ fit-23 ta' Jannar 2017.

TAQSIMA B

STANDARDS LI JIRRIGWARDAW ID-DRITTIJIET TA' PROPRJETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1

DRITTIJIET TAL-AWTUR U DRITTIJIET RELATATI

ARTIKOLU 18.8

Awturi

Kull Parti għandha tipprovdi lill-awturi d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

(a) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, bi kwalunkwe mezz u fi kwalunkwe forma, sħiħa jew parzjali, tax-xogħlijiet tagħhom;

(b) kwalunkwe forma ta' distribuzzjoni lill-pubbliku, b'bejgħ jew bi trasferiment ieħor tas-sjieda, tax-xogħlijiet oriġinali tagħhom jew tal-kopji tagħhom;

(c) kull komunikazzjoni lill-pubbliku ta' xogħlijiethom, b'mezz bil-fili jew mingħajr fili, inkluż li jagħmlu disponibbli lill-pubbliku xogħlijiethom b'mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'ħin magħżul individwalment minnhom; u

(d) il-kiri kummerċjali lill-pubbliku ta' oriġinali jew kopji tax-xogħlijiet tagħhom fir-rigward ta' mill-inqas fonogrammi, programmi tal-kompjuter[1] u xogħlijiet ċinematografiċi.

ARTIKOLU 18.9

Artisti

Kull Parti għandha tipprovdi lill-artisti d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

(a) ir-reġistrazzjoni[2] tal-ispettakli tagħhom;

(b) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, b'kull mezz u f'kull forma, sħiħa jew parzjali, tar-reġistrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom;

[1] Parti tista' teskludi programmi tal-kompjuter meta l-programm tal-kompjuter innifsu ma jkunx l-oġġett essenzjali tal-kiri.

[2] It-terminu "reġistrazzjoni" jfisser l-inkorporazzjoni ta' ħsejjes, jew ta' rappreżentazzjonijiet tagħhom, minn fejn jistgħu jinstemgħu, jiġu riprodotti jew ikkomunikati permezz ta' tagħmir.

(c) kwalunkwe forma ta' distribuzzjoni lill-pubbliku, b'bejgħ jew bi trasferiment ieħor tas-sjieda, tar-reġistrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom;

(d) it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku ta' reġistrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'ħin magħżul individwalment minnhom;

(e) ix-xandir b'mezzi mingħajr fili u l-komunikazzjoni lill-pubbliku tal-ispettakli tagħhom, għajr meta l-ispettaklu nnifsu diġà jkun spettaklu mxandar jew ikun magħmul minn reġistrazzjoni; u

(f) il-kiri kummerċjali lill-pubbliku tar-reġistrazzjoni tal-ispettakli tagħhom.

ARTIKOLU 18.10

Produtturi ta' fonogrammi

Kull Parti għandha tipprovdi lill-produtturi ta' fonogrammi d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

(a) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, bi kwalunkwe mezz u fi kwalunkwe forma, sħiħa jew parzjali, tal-fonogrammi tagħhom;

(b) kwalunkwe forma ta' distribuzzjoni lill-pubbliku, permezz ta' bejgħ jew trasferiment ieħor tas-sjieda, tal-fonogrammi tagħhom;

(c) it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku tal-fonogrammi tagħhom, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'ħin magħżul individwalment minnhom; u

(d) il-kiri kummerċjali tal-fonogrammi tagħhom lill-pubbliku.

ARTIKOLU 18.11

Organizzazzjonijiet tax-xandir

Kull Parti għandha tipprovdi lill-organizzazzjonijiet tax-xandir id-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

(a) ir-reġistrazzjoni tax-xandiriet tagħhom, sew jekk dawk ix-xandiriet ikunu trażmessi bil-fili sew jekk bl-ajru, inkluż bil-cable jew bis-satellita;

(b) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, bi kwalunkwe mezz u fi kwalunkwe forma, sħiħa jew parzjali, tar-reġistrazzjonijiet tax-xandiriet tagħhom, sew jekk dawk ix-xandiriet ikunu trażmessi bil-fili jew bl-ajru, inkluż bil-cable jew bis-satellita;

(c) it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, tar-reġistrazzjonijiet tax-xandiriet tagħhom, sew jekk dawk ix-xandiriet jiġu trażmessi bil-fili kif jew inkella bl-ajru, inkluż bil-cable jew bis-satellita, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'ħin magħżul individwalment minnhom;

(d) id-distribuzzjoni lill-pubbliku, permezz ta' bejgħ jew b'xi mod ieħor, tar-reġistrazzjonijiet, inkluż ta' kopji tagħhom, tax-xandiriet tagħhom, kemm jekk dawk ix-xandiriet ikunu trażmessi bil-fili jew inkella bl-ajru, inkluż bil-cable jew bis-satellita; u

(e) ix-xandir mill-ġdid tax-xandiriet tagħhom b'mezzi mingħajr fili, kif ukoll il-komunikazzjoni lill-pubbliku tax-xandiriet tagħhom jekk tali komunikazzjoni ssir f'postijiet aċċessibbli għall-pubbliku fuq pagament ta' tariffa għad-dħul.

ARTIKOLU 18.12

Xandir u komunikazzjoni lill-pubbliku ta' fonogrammi ppubblikati
għal skopijiet kummerċjali[1]

1. Kull Parti għandha tipprovdi dritt sabiex tiżgura li titħallas remunerazzjoni ekwitabbli unika mill-utent lill-artisti tal-ispettaklu u lill-produtturi ta' fonogrammi[2], jekk tintuża fonogramma ppubblikata għall-finijiet kummerċjali, jew tintuża riproduzzjoni ta' tali fonogramma, għax-xandir jew għal kwalunkwe komunikazzjoni lill-pubbliku[3].

2. Kull Parti għandha tiżgura li r-remunerazzjoni ekwitabbli unika tinqasam bejn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi rilevanti. Kull Parti tista' tippromulga leġiżlazzjoni li, fin-nuqqas ta' ftehim bejn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi, tistabbilixxi t-termini li skont dawn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi għandhom jaqsmu r-remunerazzjoni ekwitabbli unika.

---

1 Parti tista' tikkonforma ma' dan l-Artikolu billi tagħti drittijiet esklużivi lill-artisti u lill-produtturi ta' fonogrammi għax-xandir u għall-komunikazzjoni lill-pubbliku.

2 Kull Parti tista' tagħti drittijiet aktar estensivi lill-artisti u lill-produtturi ta' fonogrammi, bħala dritt esklużiv, fir-rigward tax-xandir u komunikazzjoni lill-pubbliku ta' fonogrammi ppubblikati għalihom skopijiet kummerċjali.

3 Kull Parti tista' tiddeċiedi liit-terminu "komunikazzjoni lill-pubbliku" ma tinkludix it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku ta' fonogrammi, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'ħin magħżul individwalment minnhom.

ARTIKOLU 18.13

Perjodu ta’ protezzjoni[1]

1. Id-drittijiet ta’ awtur ta’ xogħol għandhom jibqgħu għall-ħajja tal-awtur u għal 70 sena wara l-mewt tal-awtur, irrispettivament mid-data meta x-xogħol isir disponibbli legalment għall-pubbliku.

2. Fil-każ ta’ xogħol magħmul b’mod konġunt bejn iżjed minn awtur wieħed, it-terminu tal-ħarsien kif speċifikat fil-paragrafu 1 għandu jiġi kkalkolat mill-mewt tal-aħħar awtur li jibqa’ ħaj.

3. Fil-każ ta’ xogħlijiet anonimi jew psewdonimi, il-perjodu ta’ protezzjoni għandu jdum għal 70 sena wara li x-xogħol ikun sar legalment disponibbli għall-pubbliku. Madankollu, jekk il-psewdonimu adottat mill-awtur ma jħalli l-ebda dubju dwar l-identità tal-awtur, jew jekk l-awtur jiżvelaha matul il-perjodu msemmi fl-ewwel sentenza ta’ dan il-paragrafu, il-perjodu ta’ protezzjoni applikabbli għandu jkun dak stipulat fil-paragrafu 1.

4. Jekk Parti tipprovdi li l-perjodu ta’ protezzjoni ta’ xogħol ċinematografiku jew awdjoviżiv jiġi kkalkolat fuq bażi li ma tkunx il-ħajja ta’ persuna fiżika, tali terminu ta' protezzjoni ma għandux ikun anqas minn 70 sena mid-data tal-ewwel pubblikazzjoni legali jew tal-ewwel komunikazzjoni legali lill-pubbliku, jew, fin-nuqqas ta’ tali pubblikazzjoni jew komunikazzjoni legali lill-pubbliku fi żmien 70 sena minn meta jsir ix-xogħol, 70 sena minn meta jitwettaq ix-xogħol ,.

[1] Jekk fid-data tad-dħul fis-seħħ ta’ dan il-Ftehim, il-liġijiet u r-regolamenti ta’ Parti ma jipprevedux il-perjodi ta’ protezzjoni stabbiliti f’dan l-Artikolu, dan l-Artikolu għandu japplika biss mid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jidħlu fis-seħħ f’dik il-Parti u fi kwalunkwe każ mhux aktar tard minn erba’ snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta’ dan il-Ftehim. Dik il-Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jkunu daħlu fis-seħħ, jekk dik id-data tkun aktar kmieni minn erba’ snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta’ dan il-Ftehim.

5. Id-drittijiet tal-organizzazzjonijiet tax-xandir għandhom jiskadu 50 sena wara l-ewwel trażmissjoni ta' xandira, sew jekk dik ix-xandira tkun trażmessa bil-fili jew bl-ajru, inklużi bil-cable jew bis-satellita.

6. Id-drittijiet tal-artisti għandhom jiskadu 50 sena wara d-data tar-reġistrazzjoni tal-ispettaklu. Madankollu, jekk ir-reġistrazzjoni tal-ispettaklu permezz ta' fonogramm tkun legalment ippubblikata jew legalment ikkomunikata lill-pubbliku f'dan il-perjodu, id-drittijiet jiskadu 70 sena wara d-data tal-ewwel pubblikazzjoni bħal din jew l-ewwel komunikazzjoni bħal din lill-pubbliku, liema minnhom tiġi l-ewwel.

7. Id-drittijiet tal-produtturi ta' fonogrammi għandhom jiskadu 50 sena wara li ssir ir-reġistrazzjoni. Madankollu, jekk il-fonogramm ikun ġie ppubblikat legalment jew ikkomunikat legalment lill-pubbliku f'dan il-perjodu, dawk id-drittijiet għandhom jiskadu 70 sena mid-data tal-ewwel pubblikazzjoni bħal din jew l-ewwel komunikazzjoni bħal din lill-pubbliku. Kull Parti tista' tadotta miżuri effettivi sabiex jiġi żgurat li l-profitt iġġenerat tul l-20 sena ta' protezzjoni lil hinn minn 50 sena jinqasam ġustament bejn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi.

8. Il-perjodi ta' protezzjoni stipulati f'dan l-Artikolu għandhom jiġu kkalkolati mill-ewwel jum ta' Jannar tas-sena li ssegwi l-fatt li jagħti bidu għad-dritt.

9. Kull Parti tista' tipprovdi għal perjodi ta' protezzjoni itwal minn dawk previsti f'dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 18.14

Dritt ta' bejgħ mill-ġdid[1]

1. Kull waħda mill-Partijiet għandha tipprovdi, għall-benefiċċju tal-awtur ta' xogħol oriġinali tal-arti grafika jew tal-plastik, dritt ta' bejgħ mill-ġdid, li jiġi ddefinit bħala dritt inaljenabbli, li ma jistax jiġi rrinunzjat, lanqas minn qabel, sabiex jirċievi royalty abbażi tal-prezz tal-bejgħ miksub għal kwalunkwe bejgħ mill-ġdid tax-xogħol, sussegwentement wara l-ewwel trasferiment tax-xogħol mill-awtur.

2. Id-dritt tal-bejgħ mill-ġdid imsemmi fil-paragrafu 1 għandu japplika għall-atti kollha ta' bejgħ mill-ġdid li jinvolvu professjonisti tas-suq tal-arti, bħal ħwienet, galleriji tal-arti u, b'mod ġenerali, kwalunkwe negozjant f'xogħlijiet tal-arti bħala bejjiegħa, xerrejja jew intermedjarji.

3. Kull Parti tista' tipprovdi li d-dritt ta' bejgħ mill-ġdid imsemmi fil-paragrafu 1 ma japplikax għal atti ta' bejgħ mill-ġdid, jekk il-bejjiegħ ikun kiseb ix-xogħol direttament mill-awtur anqas minn tliet snin qabel dak il-bejgħ mill-ġdid u li fih il-prezz tal-bejgħ mill-ġdid ma jkunx jaqbeż ċertu ammont minimu.

4. Il-proċedura għall-ġbir tar-remunerazzjoni u tal-ammont tagħha għandha tkun kwistjoni li tiġi ddeterminata mil-liġi ta' kull Parti.

---

[1] Jekk fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, il-liġijiet u r-regolamenti ta' Parti ma jipprevedux il-protezzjoni stabbilita f'dan l-Artikolu, dan l-Artikolu għandu japplika biss mid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jidħlu fis-seħħ f'dik il-Parti iżda fi kwalunkwe każ mhux aktar tard minn sentejn wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Dik il-Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jkunu daħlu fis-seħħ, jekk dik id-data tkun aktar kmieni minn sentejn wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 18.15

Immaniġġjar kollettiv tad-drittijiet

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kooperazzjoni u għandhom jieħdu impenn li jippromwovu t-tali kooperazzjoni bejn is-soċjetajiet kolletturi rispettivi tagħhom bl-għan li jrawmu d-disponibbiltà tax-xogħlijiet u ta' materja protetta oħra fit-territorji rispettivi tagħhom u t-trasferiment tad-dħul mid-drittijiet bejn is-soċjetajiet kolletturi rispettivi għall-użu ta' dawn ix-xogħlijiet jew ta' materja protetta oħra.

2. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tat-trasparenza u għandhom jieħdu impenn li jippromwovu t-tali trasparenza tas-soċjetajiet kolletturi, b'mod partikolari fir-rigward tad-dħul mid-drittijiet li jiġbru, tat-tnaqqis li japplikaw għad-dħul mid-drittijiet li jiġbru, tal-użu tad-dħul mid-drittijiet miġbur, tal-politika ta' distribuzzjoni u tar-repertorju tagħhom.

3. Meta soċjetà kollettriċi stabbilita fit-territorju ta' Parti waħda tirrappreżenta soċjetà kollettriċi oħra stabbilita fit-territorju tal-Parti l-oħra permezz ta' ftehim ta' rappreżentazzjoni, il-Partijiet jagħrfu li huwa importanti li s-soċjetà kollettriċi li tirrappreżenta:

(a) ma tiddiskriminax kontra d-detenturi tad-drittijiet tas-soċjetà kollettriċi rrappreżentata;

(b) tħallas b'mod akkurat, regolari u diliġenti l-ammonti dovuti lis-soċjetà kollettriċi rrappreżentata; u

(c) tipprovdi lis-soċjetà kollettriċi rrappreżentata bl-informazzjoni dwar l-ammont ta' dħul mid-drittijiet miġbur f'isimha u kwalunkwe tnaqqis li jsir minn dak l-ammont ta' dħul mid-drittijiet.

ARTIKOLU 18.16

Limitazzjonijiet u eċċezzjonijiet

Kull Parti għandha tipprovdi għal-limitazzjonijiet jew għall-eċċezzjonijiet għad-drittijiet stabbiliti fl-Artikoli minn 18.8 (Awturi) sa 18.12 (Xandir u komunikazzjoni lill-pubbliku ta' fonogrammi ppubblikati għal skopijiet kummerċjali) biss f'ċerti każijiet speċjali li ma jmorrux kontra sfruttament normali tax-xogħol jew ta' affarijiet oħra u li ma jippreġudikawx b'mod mhux raġonevoli l-interessi leġittimi tad-detentur tad-drittijiet.

ARTIKOLU 18.17

Protezzjoni ta' miżuri teknoloġiċi[1]

1. Kull Parti tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra ċ-ċirkomvenzjoni ta' kull miżura teknoloġika effettiva, li l-persuna kkonċernata twettaq fl-għarfien, jew b'bażi raġonevoli ta' għarfien, li hija tkun qiegħda ssegwi tali objettiv.

[1] Jekk fid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, il-liġijiet u r-regolamenti ta' Parti ma jipprevedux il-protezzjoni stabbilita f'dan l-Artikolu, dan l-Artikolu għandu japplika biss mid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jidħlu fis-seħħ f'dik il-Parti iżda fi kwalunkwe każ mhux aktar tard minn erba' snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Dik il-Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-data li fiha tali liġijiet u regolamenti jkunu daħlu fis-seħħ, jekk dik id-data tkun aktar kmieni minn erba' snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

2. Kull Parti għandha tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra:

(a) persuna li timmanifattura, timporta, tqassam, tbigħ, tinkera jew reklamar għall-bejgħ jew għall-kiri ta' kwalunkwe apparat, prodott jew komponent li:

(i) ikollu biss skop jew użu limitat għajr li jevita kwalunkwe miżura teknoloġika; jew

(ii) ikun primarjament imfassal, prodott, adattat jew imwettaq għall-fini li jippermetti jew jiffaċilita l-evitar ta' kwalunkwe miżura teknoloġika; u

(b) persuna li tipprovdi kwalunkwe servizz li jiġi promoss, irreklamat jew kummerċjalizzat bl-għan li jippermetti jew jassisti fiċ-ċirkomvenzjoni ta' kwalunkwe miżura teknoloġika.

3. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, l-espressjoni it-terminu "miżuri teknoloġiċi" tfisser kwalunkwe teknoloġija, apparat jew komponent li, fil-proċess normali tat-tħaddim tiegħu, ikun imfassal sabiex jevita jew jillimita atti, fir-rigward ta' xogħlijiet jew ta' suġġetti protetti oħrajn, li ma jkunux awtorizzati mid-detentur tad-drittijiet tal-awtur jew ta' drittijiet relatati koperti minn din is-Subtaqsima.

4. Parti tista' tadotta jew iżżomm miżuri xierqa, kif ikunu neċessarji, sabiex tiżgura li l-protezzjoni legali adegwata skont il-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu ma timpedixxix lill-persuni benefiċjarji milli jgawdu l-limitazzjonijiet u l-eċċezzjonijiet previsti f'konformità mal-Artikolu 18.16 (Limitazzjonijiet u eċċezzjonijiet).

ARTIKOLU 18.18

Obbligi rigward informazzjoni dwar l-immaniġġjar ta' drittijiet

1. Kull Parti għandha tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra kwalunkwe persuna li konxjament twettaq xi wieħed mill-atti li ġejjin mingħajr ma jkollha l-awtorità:

(a) it-tneħħija jew tibdil ta' kull informazzjoni elettronika dwar l-immaniġġar ta' drittijiet; jew

(b) id-distribuzzjoni, l-importazzjoni għad-distribuzzjoni, ix-xandir, il-komunikazzjoni jew it-tpoġġija għad-dispożizzjoni tal-pubbliku, ta' xogħlijiet jew ta' affarijiet oħrajn protetti skont din is-Subtaqsima, li minnhom tkun tneħħiet jew inbidlet mingħajr awtorizzazzjoni informazzjoni elettronika dwar l-immaniġġjar tad-drittijiet;

jekk tali persuna tkun taf, jew ikollha motivi raġonevoli sabiex tkun taf, li billi tagħmel dan tkun qiegħda tikkawża, tippermetti, tiffaċilita jew taħbi ksur ta' kwalunkwe dritt tal-awtur jew ta' drittijiet relatati kif previst mil-liġi ta' Parti.

2. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "informazzjoni dwar l-immaniġġjar ta' drittijiet" tfisser kwalunkwe informazzjoni pprovduta mid-detenturi tad-drittijiet li tidentifika x-xogħol jew materjal ieħor imsemmi f'dan l-Artikolu, l-awtur jew kwalunkwe detentur ieħor tad-drittijiet, jew informazzjoni dwar it-termini u l-kundizzjonijiet tal-użu tax-xogħol jew ta' materjal ieħor, u kwalunkwe numru jew kodiċi li jirrappreżenta tali informazzjoni.

3. Il-paragrafu 2 japplika meta xi waħda minn dawn l-elementi ta' informazzjoni kif imsemmi fil-paragrafu 2tkun assoċjata ma' kopja ta'xogħol jew ta' ħaġa oħra msemmija f'dan l-Artikolu., jew tidher b'rabta mal-komunikazzjoni lill-pubbliku ta' xogħol jew ta' ħaġa oħra msemmija f'dan l-Artikolu.

SUBTAQSIMA 2

TRADEMARKS

ARTIKOLU 18.19

Klassifikazzjoni tat-trademarks

Kull Parti għandha żżomm sistema ta' klassifikazzjoni tat-trademarks li tkun konsistenti mal-Ftehim ta' Nizza dwar il-Klassifikazzjoni Internazzjonali tal-Prodotti u s-Servizzi għall-Finijiet tar-Reġistrazzjoni tat-Trademarks, magħmul f'Nizza fil-15 ta' Ġunju 1957, kif emendat fit-28 ta' Settembru 1979.

ARTIKOLU 18.20

Sinjali ta' trademark

Trademark tista' tikkonsisti fi kwalunkwe sinjal, b'mod partikolari kliem, inklużi ismijiet personali, jew disinni, ittri, ċifri, kuluri, l-għamla ta' oġġetti jew l-imballaġġ ta' oġġetti, jew ħsejjes, dment li dawn is-sinjali jkunu jistgħu:

(a) jagħmlu distinzjoni bejn l-oġġetti jew is-servizzi ta' impriża minn dawk ta' impriżi oħra; u

(b) jiġu rrappreżentati fir-reġistru rispettiv tat-trademarks ta' kull Parti, b'mod li jippermettu lill-awtoritajiet kompetenti u lill-pubbliku jiddeterminaw is-suġġett ċar u preċiż tal-protezzjoni mogħtija lill-proprjetarju tagħhom.

ARTIKOLU 18.21

Drittijiet konferiti minn trademark

1. Kull Parti għandha tipprovdi li trademark irreġistrata tagħti lill-proprjetarju drittijiet esklużivi fiha. Il-proprjetarju għandu jkun intitolat jipprevjeni lit-terzi persuni kollha li ma jkollhomx il-kunsens tiegħu milli jużaw fil-kummerċ:

(a) kwalunkwe sinjal li jkun identiku għat-trademark irreġistrat fir-rigward ta' prodotti jew servizzi li huma identiċi għal dawk li għalihom tkun ġiet irreġistrata t-trademark; u

(b) kwalunkwe sinjal li, minħabba l-identità jew is-similarità tiegħu mat-trademark irreġistrata, u l-identità jew is-similarità mal-oġġetti jew mas-servizzi koperti minn dak it-trademark irreġistrat u mis-sinjal, tkun teżisti l-possibbiltà ta' konfużjoni min-naħa tal-pubbliku, li tinkludi l-possibbiltà ta' assoċjazzjoni bejn is-sinjal u t-trademark irreġistrata.

2. Il-proprjetarju ta' trademark irreġistrata għandu jkun intitolat jipprevjeni lill-partijiet terzi kollha milli jġibu merkanzija, fil-kuntest ta' attività kummerċjali, fil-Parti fejn it-trademark tkun irreġistrata mingħajr ma tkun rilaxxata għaċ-ċirkolazzjoni libera hemm, meta tali oġġetti, inkluż l-imballaġġ, jiġu minn pajjiżi oħrajn u jkollhom fuqhom mingħajr awtorizzazzjoni trademark li tkun identika għat-trademark irreġistrata fir-rigward ta' tali oġġetti, jew li ma tistax tiġi distinta fl-aspetti essenzjali tagħha minn dik it-trademark irreġistrata[1].

3. L-intitolament tal-proprjetarju ta' trademark irreġistrata imsemmija fil-paragrafu 2 jista' jiskadi jekk, matul il-proċedimenti sabiex jiġi ddeterminat jekk it-trademark irreġistrata tkunx inkisret, id-dikjarant jew id-detentur tal-oġġetti jipprovdi evidenza li l-proprjetarju tat-trademark irreġistrata ma jkunx intitolat li jipprojbixxi t-tqegħid tal-oġġetti fis-suq fil-pajjiż tad-destinazzjoni finali.

ARTIKOLU 18.22

Proċedura tar-reġistrazzjoni

1. Kull Parti għandha tipprovdi għal sistema għar-reġistrazzjoni tat-trademarks li fiha kull deċiżjoni negattiva finali, meħuda mill-amministrazzjoni tat-trademarks rilevanti, inkluż ir-rifjut parzjali tar-reġistrazzjoni, għandha tiġi kkomunikata bil-miktub lill-parti rilevanti, debitament motivata u soġġetta għal appell.

[1] Parti tista' tieħu miżuri xierqa addizzjonali bl-għan li tiżgura t-tranżitu bla xkiel ta' mediċini ġeneriċi.

2. Kull Parti għandha tipprovdi għall-possibbiltà li partijiet terzi jopponu l-applikazzjonijiet għal trademarks jew, meta jkun xieraq, għar-reġistrazzjonijiet ta' trademarks. Tali proċedimenti ta' oppożizzjoni għandhom ikunu proċedimenti kontradittorji.

3. Kull Parti għandha tipprovdi bażi tad-*data* elettronika li tkun disponibbli pubblikament tal-applikazzjonijiet tat-trademarks u tar-reġistrazzjonijiet tat-trademarks.

ARTIKOLU 18.23

Trademarks magħrufin

Għall-fini tal-għoti ta' effett lill-protezzjoni ta' trademarks magħrufin, kif imsemmi fl-Artikolu 6bis tal-Konvenzjoni ta' Pariġi u fl-Artikolu 16(2) u (3) tal-Ftehim TRIPS, kull Parti għandha tapplika r-Rakkomandazzjoni Konġunta Rigward Dispożizzjonijiet dwar il-Protezzjoni ta' Marki Magħrufin, adottata mill-Assemblea tal-Unjoni ta' Pariġi għall-Protezzjoni tal-Proprjetà Industrijali u mill-Assemblea Ġenerali tad-WIPO fl- Erbgħa u Tletin Serje ta' Laqgħat tal-Assemblej tal-Istati Membri tad-WIPO fl-20 sad-29 ta' Settembru 1999.

ARTIKOLU 18.24

Eċċezzjonijiet għad-drittijiet mogħtijin minn trademark

1. Kull Parti għandha tipprovdi għal eċċezzjonijiet limitati għad-drittijiet mogħtija minn trademark bħall-użu ġust ta' termini deskrittivi li jinkludu indikazzjonijiet ġeografiċi, u jistgħu jipprovdu eċċezzjonijiet limitati oħrajn, dment li tali eċċezzjonijiet limitati jqisu l-interessi leġittimi tal-proprjetarju tat-trademark u ta' terzi persuni.

2. It-trademark ma għandhiex tagħti d-dritt lill-proprjetarju tat-trademark sabiex jipprojbixxi lil terza persuna milli tuża, fl-eżerċizzju ta' attività kummerċjali:

(a) l-isem jew l-indirizz tal-parti terza;

(b) indikazzjonijiet relatati mat-tip, mal-kwalità, mal-kwantità, mal-għan maħsub, mal-valur, mal-oriġini ġeografika, maż-żmien tal-produzzjoni tal-oġġetti jew tal-għoti tas-servizz, jew xi karatteristika oħra ta' oġġetti jew ta' servizzi; jew

(c) It-trademark, fejn ikun meħtieġ li jkun indikat l-għan maħsub ta' oġġett jew servizz, b'mod partikolari bħala aċċessorji jew spare parts,

sakemm il-parti terza tużahom f'konformità ma' prattiki onesti fi kwistjonijiet industrijali jew kummerċjali.

3. It-trademark ma għandhiex tintitola lill-proprjetarju tat-trademark sabiex jipprojbixxi lil parti terza milli tuża, matul attivitajiet kummerċjali, dritt preċedenti li japplika biss f'lokalità partikolari jekk dak id-dritt ikun rikonoxxut mil-liġi tal-Parti inkwistjoni u jintuża fil-limiti tat-territorju li fih ikun rikonoxxut.

ARTIKOLU 18.25

Raġunijiet għar-revoka

1. Il-Partijiet għandhom jipprovdu li trademark għandha tkun suġġettibbli għar-revoka jekk, f'perjodu ta' żmien kontinwu ddeterminat mil-liġi ta' kull Parti[1], it-trademark ma tkunx intużat ġenwinament fit-territorju relevanti b'rabta mal-oġġetti jew mas-servizzi li għalihom tkun ġiet irreġistrata, u ma jkunx hemm raġunijiet validi għan-nuqqas ta' użu. Madankollu, l-ebda persuna ma tista' titlob li d-drittijiet tal-proprjetarju fi trademark jenħtieġ li jiġu rrevokati meta, matul l-intervall bejn l-iskadenza tal-perjodu kontinwu ta' żmien imsemmi fl-ewwel sentenza, u meta tiġi ppreżentata l-applikazzjoni għar-revoka, jibda jew ikompli l-użu ġenwin tat-trademark. Madankollu, il-bidu jew il-kontinwazzjoni tal-użu f'perjodu ta' żmien iddeterminat mil-liġi ta' kull Parti[2] qabel tiġi ppreżentata l-applikazzjoni għar-revoka, li beda l-aktar kmieni mal-iskadenza tal-perjodu kontinwu ta' nuqqas ta' użu, għandu jiġi injorat meta l-preparamenti għall-bidu jew għall-kontinwazzjoni jseħħu biss wara li l-proprjetarju jsir konxju li tista' tiġi preżentata l-applikazzjoni għar-revoka.

2. Trademark għandha wkoll tkun soġġetta għal revoka jekk, wara d-data li fiha ġiet irreġistrata:

(a) bħala konsegwenza ta' atti jew ta' inattività tal-proprjetarju tat-trademark, it-trademark tkun saret l-isem komuni fil-kummerċ għal oġġett jew għal servizz li għalih tkun ġiet irreġistrata; jew

---

[1] Għall-finijiet ta' din is-sentenza, il-perjodu ta' żmien iddeterminat mil-liġi ta' kull Parti għandu jkun ta' mill-inqas tliet snin.

[2] Għall-finijiet ta' din is-sentenza, il-perjodu ta' żmien iddeterminat mil-liġi ta' kull Parti għandu jkun ta' mill-inqas xahar.

(b) bħala konsegwenza tal-użu li jsir minnha mill-proprjetarju tat-trademark jew bil-kunsens tal-proprjetarju tat-trademark fir-rigward tal-oġġetti jew tas-servizzi li għalihom tkun ġiet irreġistrata, it-trademark tkun tista' tqarraq bil-pubbliku, partikolarment fir-rigward tan-natura, tal-kwalità jew tal-oriġini ġeografika ta' dawk l-oġġetti jew is-servizzi.

ARTIKOLU 18.26

Applikazzjonijiet *mala fide*

Trademark għandha tkun tista' tiġi ddikjarata invalida meta l-applikazzjoni għar-reġistrazzjoni tat-trademark tkun saret *in mala fide* mill-applikant. Kull Parti tista' tipprovdi wkoll li tali trademark ma għandhiex tiġi rreġistrata.

SUBTAQSIMA 3

DISINNI

ARTIKOLU 18.27

Protezzjoni ta' disinni rreġistrati

1. Kull Parti għandha tipprovdi għall-protezzjoni ta' disinni industrijali maħluqin indipendentement li jkunu ġodda jew oriġinali. Din il-protezzjoni għandha tiġi pprovduta permezz ta' reġistrazzjoni u għandha tagħti dritt esklużiv lid-detenturi ta' tali diżinni f'konformità mas-Subtaqsima. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, Parti tista' tikkunsidra li disinn li jkollu karattru individwali jkun oriġinali.

2. Id-detentur ta' disinn irreġistrat għandu jkollu d-dritt li jipprevjeni lil terzi persuni li ma jkollhomx il-kunsens tad-detentur tal-anqas milli jagħmlu, joffru għall-bejgħ, ibigħu, jimportaw, jesportaw, jaħżnu l-prodott li jkollu d-disinn protett u li jinkorpora d-disinn irreġistrat, jew li juża oġġetti li jkollhom fuqhom jew li jinkorporaw id-disinn protett jekk tali atti jitwettqu għal finijiet kummerċjali[1].

[1] Parti tista' tissodisfa l-Artikolu 18.27 (Protezzjoni ta' disinni rreġistrati) fir-rigward ta' "esportazzjoni" u "stokkjar" billi tipprovdi lid-detentur tad-disinn irreġistrat id-dritt li jipprevjeni lil partijiet terzi milli joffru għall-bejgħ jew għall-kiri, jew milli jbigħu jew jikru kwalunkwe oġġett li jkollu jew li jinkorpora d-disinn irreġistrat b'mod li jwassal għall-esportazzjoni jew għall-istokkjar ta' dak l-oġġett.

3. Parti tista' tipprovdi li disinn applikat għal prodott li jikkostitwixxi parti komponenti ta' prodott kumpless jew inkorporat fih għandu jitqies biss bħala ġdid jew oriġinali:

(a) jekk il-parti komponenti, ladarba tiġi inkorporata fil-prodott kumpless, tibqa' tidher matul l-użu normali ta' dak il-prodott kumpless; u

(b) sa fejn il-karatteristiċi viżibbli tal-parti komponenti msemmija fil-punt (a) jwettqu fihom infushom il-ħtiġijiet dwar in-novità u l-oriġinalità.

4. Għall-finijiet tal-punt (a) tal-paragrafu 3, it-terminu "użu normali" jfisser l-użu mill-utent finali, esklużi xogħol ta' manutenzjoni, ta' servizzjar jew ta' tiswija.

ARTIKOLU 18.28

Durata tal-protezzjoni

Kull Parti għandha tiżgura li d-detentur tad-dritt ta' disinn irreġistrat jista' jkollu l-perjodu ta' protezzjoni imġedded għal perjodu wieħed jew aktar ta' ħames snin kull wieħed. Kull Parti għandha tiżgura li d-durata tal-protezzjoni disponibbli għad-disinni rreġistrati tammonta għal perjodu totali ta' mill-inqas 15-il sena mid-data għall-infilzar ta' applikazzjoni għal reġistrazzjoni.

ARTIKOLU 18.29

Protezzjoni mogħtija lil disinni mhux irreġistrati

1. Kull Parti għandha tagħti lid-detenturi ta' disinn mhux irreġistrat id-dritt li jipprevjenu l-użu tad-disinn mhux irreġistrat minn xi terza persuna li ma jkollhiex il-kunsens tad-detentur biss jekk l-użu kkontestat jirriżulta mill-ikkupjar tad-disinn mhux irreġistrat fit-territorju rispettiv tagħhom. Tali użu għandu tal-anqas ikopri l-offerta għall-bejgħ, it-tqegħid fis-suq, l-importazzjoni jew l-esportazzjoni tal-prodott[1].

2. Id-durata tal-protezzjoni disponibbli għad-disinn mhux irreġistrat għandha tammonta għal tal-anqas tliet snin mid-data li fiha d-disinn ikun sar disponibbli għall-pubbliku għall-ewwel darba fit-territorju tal-Parti.

ARTIKOLU 18.30

Eċċezzjonijiet u esklużjonijiet

1. Kull Parti tista' tipprovdi eċċezzjonijiet limitati għall-protezzjoni tad-disinni, li jinkludu disinni mhux irreġistrati, dment li tali eċċezzjonijiet ma jkunux f'kunflitt mhux raġonevoli mal-użu normali tad-disinni, u ma jippreġudikawx b'mod mhux raġonevoli l-interessi leġittimi tad-detentur tad-disinn, filwaqt li jitqiesu l-interessi leġittimi ta' partijiet terzi.

[1] Parti tista' tissodisfa l-Artikolu 18.29 (Protezzjoni mogħtija lil disinni mhux irreġistrati), fir-rigward ta' "esportazzjoni" billi tipprovdi lid-detentur tad-disinn mhux irreġistrat id-dritt li jipprevjeni lil partijiet terzi milli jbigħu, iqiegħdu fis-suq jew jimportaw il-prodott li jkollu jew li jinkorpora d-disinn mhux irreġistrat b'mod li jwassal għall-esportazzjoni ta' dak il-prodott.

2. Il-protezzjoni tad-disinn ma għandhiex testendi għal disinni ddettati biss mill-kunsiderazzjonijiet tekniċi jew funzjonali tiegħu. Disinn ma għandux jeżisti fil-karatteristiċi tad-dehra ta' prodott li bilfors ikollhom jiġu riprodotti fl-għamla u fil-qisien eżatti tagħhom sabiex jippermettu li l-prodott li fih ikun inkorporat id-disinn jew li għalih issir l-applikazzjoni jiġi konness ma' prodott ieħor jew imdaħħal fih, madwaru jew miegħu b'tali mod li wieħed miż-żewġ prodotti jkun jista' jwettaq il-funzjoni tiegħu.

3. B'deroga mill-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu, disinn għandu, f'konformità mal-kundizzjonijiet stabbiliti fl-Artikolu 18.27(1) (Protezzjoni ta' disinni rreġistrati), jibqa' f'disinn, li jkollu l-iskop li jippermetti l-assemblaġġ multiplu jew il-konnessjoni ta' prodotti interkambjabbli b'mod reċiproku f'sistema modulari.

ARTIKOLU 18.31

Relazzjoni mad-dritt tal-awtur

Kull Parti għandha tiżgura li disinn, inkluż disinn mhux irreġistrat, għandu jkun ukoll eliġibbli għall-protezzjoni skont il-liġi tagħha dwar id-dritt tal-awtur mid-data li fiha jkun inħoloq jew ġie stabbilit id-disinn fi kwalunkwe forma. Kull Parti għandha tiddetermina sa liema punt, u l-kundizzjonijiet li fihom, tingħata t-tali protezzjoni, inkluż il-livell ta' oriġinalità meħtieġ.

SUBTAQSIMA 4

INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI

ARTIKOLU 18.32

Kamp ta' applikazzjoni, proċeduri u definizzjonijiet

1. Din is-Subtaqsima tapplika għar-rikonoxximent u għall-protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi għal inbejjed, għal spirti u għal oġġetti tal-ikel, li joriġinaw mill-Partijiet.

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "indikazzjoni ġeografika" tfisser indikazzoni li tidentifika oġġett bħala oriġinarju minn Parti, jew minn reġjun jew minn lokalità f'dik il-Parti, meta xi kwalità, reputazzjoni jew karatteristika oħra tal-oġġett tkun essenzjalment attribwibbli għall-oriġini ġeografika tiegħu;

(b) "klassi tal-prodott" tfisser klassi tal-prodott speċifikata fl-Anness 18-A (Klassijiet tal-prodott); u

(c) "speċifikazzjoni tal-prodott" tfisser, fir-rigward tal-oġġett rilevanti għal indikazzjoni ġeografika, ir-rekwiżiti approvati għall-użu ta' dik l-indikazzjoni ġeografika fil-kummerċjalizzazzjoni ta' dak l-oġġett.

3. Wara li titlesta proċedura ta' oppożizzjoni u eżami tal-indikazzjonijiet ġeografiċi, New Zealand għandha tipproteġi l-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-Unjoni elenkati fit-Taqsima A (Lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi - Unjoni Ewropea) tal-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) f'konformità, tal-anqas, mal-livell ta' protezzjoni stabbilit f'din is-Subtaqsima.

4. Wara li jitlestew proċedura ta' oppożizzjoni u eżami tal-indikazzjonijiet ġeografiċi, l-Unjoni għandha tipproteġi l-indikazzjonijiet ġeografiċi ta' New Zealand elenkati fit-Taqsima B (Lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi – New Zealand) tal-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) f'konformità, tal-anqas, mal-livell ta' protezzjoni stabbilit f'din is-Subtaqsima.

ARTIKOLU 18.33

Emenda tal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi

1. Il-lista ta' klassijiet ta' prodotti fl-Anness 18-A (Klassijiet ta' prodotti) u l-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) jistgħu jiġu emendati b'deċiżjoni tal-Kumitat għall-Kummerċ, inkluż billi jiżdiedu indikazzjonijiet ġeografiċi, tiġi aġġornata l-lista ta' klassijiet ta' prodotti jew jitneħħew indikazzjonijiet ġeografiċi li ma jibqgħux protetti fil-post tal-oriġini tagħhom.

2. Iż-żidiet fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) ma għandhomx jaqbżu t-30 indikazzjoni ġeografika ta' kull Parti kull tliet snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Indikazzjonijiet ġeografiċi ġodda għandhom jiżdiedu wara li titlesta l-proċedura ta' oppożizzjoni f'konformità mal-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu u wara li indikazzjonijiet ġeografiċi ġodda jiġu eżaminati għas-sodisfazzjon taż-żewġ Partijiet.

3. Kull Parti għandha tipprovdi li jistgħu jsiru oġġezzjonijiet għal talba għall-protezzjoni ta' indikazzjoni ġeografika skont il-proċedura ta' oppożizzjoni msemmija fl-Artikolu 18.32(3) u (4) (Kamp ta' applikazzjoni, proċeduri u definizzjonijiet), u li kwalunkwe talba bħal din għall-protezzjoni tista' tiġi rrifjutata jew ma tingħatax b'xi mod ieħor. Ir-raġunijiet għall-oġġezzjoni għal talba għall-protezzjoni ta' indikazzjoni ġeografika għandhom ikunu dawn li ġejjin:

(a) l-indikazzjoni ġeografika hija identika jew simili b'mod konfutabbli għal trademark li tkun ġiet irreġistrata, jew li tkun saret applikazzjoni sabiex tiġi rreġistrata, *in bona fide* fil-Parti fir-rigward tal-istess oġġett jew ta' oġġett simili, jew għal trademark li fir-rigward tagħha jkunu nkisbu drittijiet fil-Parti permezz tal-użu *in bona fide* fir-rigward tal-istess oġġett jew ta' oġġett simili;

(b) l-indikazzjoni ġeografika hija identika jew simili għal trademark fir-rigward ta' kwalunkwe oġġett li ma jkunx simili għall-oġġett li fir-rigward tiegħu tkun irreġistrata t-trademark meta t-trademark tkun magħrufa fil-Parti u l-użu tal-indikazzjoni ġeografika jkun jindika konnessjoni bejn l-oġġett u s-sid tat-trademark u l-interessi tas-sid tat-trademark x'aktarx li ssirilhom ħsara minn tali użu;

(c) l-indikazzjoni ġeografika hija terminu abitwali b'lingwa komuni bħala l-isem komuni għall-oġġett rilevanti fil-Parti;

(d) l-indikazzjoni ġeografika hija terminu li jintuża fil-Parti bħala l-isem ta' varjetà ta' pjanti jew ta' razza ta' annimali u, għaldaqstant, x'aktarx li l-konsumaturi jitqarrqu rigward x'inhi l-oriġini vera tal-oġġett;

(e) l-indikazzjoni ġeografika hija indikazzjoni ġeografika omonima jew parzjalment omonima; u

(f) l-użu jew ir-reġistrazzjoni tal-indikazzjoni ġeografika fil-Parti x'aktarx li tkunu offensiva.

4. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, fid-determinazzjoni ta' jekk terminu huwiex abitwali f'lingwaġġ komuni bħala l-isem komuni għall-oġġett rilevanti fil-Parti, il-Parti tista' tqis kif il-konsumaturi jifhmu t-terminu f'dik il-Parti. Il-fatturi rilevanti għal tali fehim tal-konsumatur jistgħu jinkludu evidenza dwar jekk it-terminu jintużax sabiex jirreferi għall-istess tip ta' oġġett inkwistjoni, kif indikat mis-sorsi rilevanti, u kif l-oġġett irreferenzjat mit-terminu jiġi kkummerċjalizzat u kif jintuża fil-kummerċ f'dik il-Parti.

5. Fil-valutazzjoni tal-oġġezzjonijiet għall-protezzjoni ppreżentati minn persuna kontra kwalunkwe waħda mir-raġunijiet elenkati fil-paragrafu 3, Parti għandha tibbaża l-valutazzjoni tagħha biss fuq is-sitwazzjoni eżistenti f'dik il-Parti.

ARTIKOLU 18.34

Protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi

1. Fir-rigward tal-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-Parti l-oħra elenkati fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi), kull Parti għandha tipprovdi l-mezzi legali għall-partijiet interessati sabiex jipprevjenu fit-territorju tagħha:

(a) l-użu kummerċjali ta' indikazzjoni ġeografika li tidentifika oġġett għal oġġett simili[1] li ma jissodisfax l-ispeċifikazzjonijiet tal-prodott applikabbli tal-indikazzjoni ġeografika anki jekk:

(i) tkun indikata l-oriġini vera tal-oġġett;

(ii) l-indikazzjoni ġeografika tkun użata fi traduzzjoni[2] jew fi transliterazzjoni[3]; jew

(iii) l-indikazzjoni ġeografika tkun akkumpanjata minn espressjonijiet bħal "kwalità", "tip", "stil", "imitazzjoni" jew kliem simili;

(b) l-użu ta' kwalunkwe mezz fid-dežinjazzjoni jew fil-preżentazzjoni ta' oġġett li jindika jew jissuġġerixxi li l-oġġett inkwistjoni joriġina f'żona ġeografika oħra li ma tkunx il-post veru tal-oriġini, b'mod li jqarraq bil-pubbliku f'dak li jirrigwardja l-oriġini ġeografika jew in-natura tal-oġġett; u

---

1 Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, it-terminu "oġġett simili" jfisser oġġett li jaqa' fl-istess klassi ta' prodott kif elenkat fl-Anness 18-A (Klassijiet ta' prodotti).

2 Għal ċertezza akbar, huwa mifhum li dan għandu jiġi vvalutat fuq bażi ta' każ b'każ. Din id-dispożizzjoni ma tapplikax meta tiġi pprovduta evidenza li ma jkun hemm l-ebda rabta bejn l-indikazzjoni ġeografika u t-terminu tradott.

3 Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, it-terminu "transliterazzjoni" jfisser il-konverżjoni tal-karattri skont il-fonetika tal-lingwa jew tal-lingwi oriġinali tal-indikazzjoni ġeografika rilevanti.

(c) kwalunkwe użu ieħor ta' indikazzjoni ġeografika li jikkostitwixxi att ta' kompetizzjoni inġusta skont it-tifsira tal-Artikolu 10bis tal-Konvenzjoni ta' Pariġi, li jista' jinkludi l-użu kummerċjali ta' indikazzjoni ġeografika b'mod li tisfrutta r-reputazzjoni ta' dik l-indikazzjoni ġeografika, inkluż meta l-oġġett jintuża bħala ingredjent.

2. Din is-Subtaqsima ma tapplikax fir-rigward ta' indikazzjoni ġeografika ta' Parti elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) li ma tkunx għadha protetta skont il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti l-oħra.

3. Jekk indikazzjoni ġeografika ta' Parti elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) ma tibqax protetta fit-territorju tal-Parti tal-oriġini, il-Parti tal-oriġini għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra u titlob kanċellazzjoni tal-protezzjoni għal tali indikazzjoni ġeografika.

4. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jippreġudika d-dritt ta' kwalunkwe persuna li tuża, waqt il-kummerċ, l-isem ta' dik il-persuna jew l-isem tal-predeċessur ta' dik il-persuna fin-negozju, ħlief meta l-isem jintuża b'mod tali li jqarraq bil-pubbliku.

5. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jirrikjedi li Parti tapplika d-dispożizzjonijiet ta' din is-Subtaqsima fir-rigward ta' indikazzjoni ġeografika tal-Parti l-oħra fir-rigward ta' oġġett li għalih l-indikazzjoni rilevanti tkun identika jew simili għal:

(a) l-isem abitwali ta' varjetà ta' pjanti jew ta' razza ta' annimali u, għaldaqstant, x'aktarx tkun tfixkel lill-konsumatur rigward l-oriġini vera tal-oġġett; jew

(b) terminu abitwali f'lingwa komuni bħala l-isem komuni għal tali oġġett f'dik il-Parti.

6. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jirrikjedi li Parti tapplika d-dispożizzjonijiet ta' din is-Subtaqsima fir-rigward ta' kwalunkwe komponent individwali li jinsab f'indikazzjoni ġeografika multikomponenti tal-Parti l-oħra fir-rigward ta' oġġett li għalih il-komponent individwali jkun identiku jew simili għal:

(a) l-isem abitwali ta' varjetà ta' pjanti jew ta' razza ta' annimali u, għaldaqstant, x'aktarx tkun tfixkel lill-konsumatur rigward l-oriġini vera tal-oġġett; jew

(b) terminu abitwali f'lingwa komuni bħala l-isem komuni għal tali oġġett f'dik il-Parti.

7. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jirrikjedi li Parti tapplika d-dispożizzjonijiet ta' din is-Subtaqsima fir-rigward ta' kwalunkwe kelma, jew traduzzjoni jew transliterazzjoni ta' kwalunkwe kelma, li tinsab f'indikazzjoni ġeografika tal-Parti l-oħra meta dik il-kelma, jew dik it-traduzzjoni jew it-transliterazzjoni tkun kelma Ingliża komuni bħal "muntanja", "alpi" jew "xmara".

ARTIKOLU 18.35

Data tal-protezzjoni

1. Kull Parti għandha tipprovdi li l-indikazzjonijiet ġeografiċi elenkati fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi), u msemmijin fl-Artikolu 18.32 (Kamp ta' applikazzjoni, proċeduri u definizzjonijiet), ikunu protetti mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim f'konformità mal-Artikolu 18.34 (Protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi).

2. Għall-indikazzjonijiet ġeografiċi miżjudin fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha tipprovdi li tali indikazzjonijiet ġeografiċi jkunu protetti f'konformità mal-Artikolu 18.34 (Protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) mid-data li fiha l-ismijiet ġew ippubblikati għall-finijiet tal-proċedura ta' oppożizzjoni msemmija fl-Artikolu 18.33(2) (Emenda tal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi).

ARTIKOLU 18.36

Dritt ta' użu tal-indikazzjonijiet ġeografiċi

1. Indikazzjoni ġeografika protetta skont din is-Subtaqsima tista' tintuża minn kwalunkwe operatur li jqiegħed fis-suq oġġett li jkun konformi mal-ispeċifikazzjoni tal-prodott korrispondenti.

2. Il-paragrafu 1 ma jillimitax il-kapaċità ta' Parti li tirregola l-produzzjoni jew il-kummerċjalizzazzjoni ta' oġġetti li magħhom tkun relatata indikazzjoni ġeografika f'konformità mal-liġi ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 18.37

Relazzjoni mat-trademarks

1. Ir-reġistrazzjoni ta' trademark li fiha jew tikkonsisti f'indikazzjoni ġeografika tal-Parti l-oħra elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) għandha tiġi rrifjutata jew invalidata, *ex officio*, jekk il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti jippermettu dan jew fuq talba ta' parti interessata, fir-rigward ta' oġġett li jaqa' taħt il-klassi ta' prodotti speċifikata fl-Anness 18-A (Klassijiet ta' prodotti) għal dik l-indikazzjoni ġeografika u li ma joriġinax fil-post tal-oriġini speċifikat fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) għal dik l-indikazzjoni ġeografika.

2. Jekk tkun saret applikazzjoni għal trademark jew trademark tkun ġiet irreġistrata *in bona fide*, jew jekk id-drittijiet għal trademark jkunu nkisbu permezz tal-użu *in bona fide*, f'Parti qabel id-data tal-protezzjoni ta' dik l-indikazzjoni ġeografika f'konformità mal-Artikolu 18.35 (Data tal-protezzjoni), il-miżuri adottati sabiex tiġi implimentata din is-Subtaqsima f'dik il-Parti ma għandhomx jippreġudikaw l-eliġibbiltà għar-reġistrazzjoni tat-trademark jew il-validità tagħha, jew id-dritt għall-użu tat-trademark, fuq il-bażi li dik it-trademark tkun identika jew simili għal indikazzjoni ġeografika. Trademark bħal din tista' tibqa' tintuża u tiġġedded għal dak l-oġġett minkejja l-protezzjoni tal-indikazzjoni ġeografika, dment li fil-liġi tal-Parti dwar it-trademarks ma tkun teżisti l-ebda raġuni għall-invalidità jew għar-revoka tat-trademark.

3. Il-liġi ta' Parti tista' tistipula li kwalunkwe talba magħmula b'rabta mal-użu jew mar-reġistrazzjoni ta' trademark trid tiġi ppreżentata fi żmien ħames snin wara li l-użu avvers tal-indikazzjoni protetta jkun sar magħruf b'mod ġenerali f'dik il-Parti jew wara d-data tar-reġistrazzjoni tat-trademark f'dik il-Parti, dment li t-trademark tkun ġiet ippubblikata sa dik id-data, jekk tali data tkun aktar kmieni mid-data li fiha l-użu avvers ikun sar magħruf b'mod ġenerali f'dik il-Parti.

ARTIKOLU 18.38

Infurzar tal-protezzjoni

Kull Parti għandha tipprovdi li l-indikazzjonijiet ġeografiċi elenkati fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) jiġu infurzati *ex officio* jew fuq talba ta' parti interessata, f'konformità mal-liġi tagħha permezz ta' passi amministrattivi u ġudizzjarji xierqa.

ARTIKOLU 18.39

Regoli ġenerali

1. Fil-każ ta' indikazzjonijiet ġeografiċi omonimi, li għalihom tintalab protezzjoni f'konformità mal-Artikolu 18.33 (Emenda tal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi), għal oġġetti li jaqgħu fl-istess klassi ta' prodotti, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jadotta deċiżjoni sabiex jiddetermina l-kundizzjonijiet prattiċi li fihom l-indikazzjonijiet omonima inkwistjoni jiġu ddifferenzjati minn xulxin, filwaqt li jqis il-ħtieġa li jiġi żgurat trattament ekwu tal-produtturi kkonċernati u li l-konsumaturi ma jkunux imqarqa.

2. Parti li, fil-kuntest tan-negozjati ta' ftehim internazzjonali ma' pajjiż terz, tikkunsidra l-protezzjoni possibbli ta' indikazzjoni ġeografika li tidentifika oġġett li joriġina f'dak il-pajjiż terz għandha tinforma lill-Parti l-oħra u tagħti lil dik il-Parti l-opportunità li tikkummenta qabel ma l-indikazzjoni ġeografika ssir protetta, jekk:

(a) l-indikazzjoni ġeografika li tkun qiegħda tiġi kkunsidrata fin-negozjati mal-pajjiż terz tkun omonima ma' indikazzjoni ġeografika tal-Parti l-oħra elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi); u

(b) l-oġġett ikkonċernat jaqa' taħt il-klassi ta' prodotti speċifikata fl-Anness 18-A (Klassijiet ta' prodotti) għall-indikazzjoni ġeografika omonima tal-Parti l-oħra.

3. Speċifikazzjoni tal-prodott ta' indikazzjoni ġeografika elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) għandha tkun dik approvata, inkluża kwalunkwe emenda għaliha li tkun approvata wkoll, mill-awtoritajiet rilevanti tal-Parti fit-territorju minn fejn joriġina l-oġġett.

4. Il-protezzjoni ta' indikazzjoni ġeografika ta' Parti elenkata fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi) tista' tiġi kkanċellata biss mill-Parti li fiha joriġina l-oġġett.

5. L-oġġetti jistgħu jiġu kkummerċjalizzati u jinbiegħu sakemm jiġu eżawriti l-istokkijiet, jekk ikunu ġew deskritti legalment u ppreżentati b'mod ipprojbit minn din is-Subtaqsima fid-data:

(a) tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim;

(b) tal-adozzjoni permezz ta' deċiżjoni tal-Kumitat għall-Kummerċ ta' emenda għal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi f'konformità mal-Artikolu 18.33 (Emenda tal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi); jew

(c) li fiha jintemm perjodu ta' tranżizzjoni rilevanti stabbilit fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi).

ARTIKOLU 18.40

Sistemi ta’ protezzjoni ta’ indikazzjonijiet ġeografiċi

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm sistema għar-reġistrazzjoni u għall-protezzjoni ta’ indikazzjonijiet ġeografiċi fit-territorju tagħha.

2. Is-sistema msemmija fil-paragrafu 1 għandu jkun fiha tal-anqas l-elementi li ġejjin:

(a) mezz uffiċjali kif titqiegħed għad-dispożizzjoni tal-pubbliku l-lista ta’ indikazzjonijiet ġeografiċi rreġistrati;

(b) proċess amministrattiv li jivverifika li indikazzjoni ġeografika li tkun se tiġi rreġistrata tidentifika prodott bħala li joriġina fit-territorju ta’ Parti, jew f’reġjun jew lokalità f’dik il-Parti, fejn kwalità, reputazzjoni jew karatteristika partikolari oħra tal-oġġett tkun essenzjalment attribwita għall-oriġini ġeografika tiegħu;

(c) proċedura ta’ oppożizzjoni li tippermetti li jitqiesu l-interessi leġittimi ta’ partijiet terzi; u

(d) proċedura għall-kanċellazzjoni tal-protezzjoni ta’ indikazzjoni ġeografika li tqis l-interessi leġittimi ta’ partijiet terzi u dawk tal-utenti tal-indikazzjonijiet ġeografiċi rreġistrati inkwistjoni.

SUBTAQSIMA 5

PROTEZZJONI TA' INFORMAZZJONI MHUX DIVULGATA

ARTIKOLU 18.41

Skop tal-protezzjoni tas-sigrieti tal-mestier u definizzjonijiet

1. Kull Parti għandha tipprovdi għal proċeduri u għal rimedji ġudizzjarji ċivili xierqa għal kwalunkwe detentur ta' sigriet tal-mestier sabiex jipprevjeni, u jikseb rimedju għall-akkwiżizzjoni, għall-użu jew għad-divulgazzjoni ta' sigriet tal-mestier meta dan isir b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti.

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "sigriet tal-mestier" tfisser informazzjoni li:

(i) hija sigrieta fis-sens li ma hijiex, bħala korp jew fil-konfigurazzjoni u fl-assemblaġġ preċiżi tal-komponenti tagħha, magħrufa b'mod ġenerali jew aċċessibbli b'mod faċli għal persuni li ġeneralment jittrattaw dan it-tip ta' informazzjoni inkwistjoni;

(ii) għandha valur kummerċjali minħabba li hija sigrieta; u

(iii) kienet soġġetta għal passi raġonevoli fiċ-ċirkostanzi, mill-persuna li tikkontrolla legalalemt l-informazzjoni, sabiex tinżamm sigrieta; u

(b) "detentur ta' sigriet tal-mestier" tfisser kwalunkwe persuna li legalment tikkontrolla sigriet tal-mestier.

3. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, tal-anqas dawn il-forom ta' kondotta għandhom jiġu kkunsidrati li jmorru kontra prattiki kummerċjali onesti:

(a) l-akkwiżizzjoni ta' sigriet tal-mestier mingħajr il-kunsens tad-detentur tas-sigriet tal-mestier, jekk jinkiseb permezz ta' aċċess mhux awtorizzat għal kwalunkwe dokument, oġġett, materjal, sustanza jew fajl elettroniku, jew bl-approprjazzjoni jew bl-ikkupjar ta' kwalunkwe wieħed minn dawn, li jkun legalment fil-kontroll tad-detentur tas-sigriet tal-mestier u li jkun fih is-sigriet tal-mestier jew li minnu wieħed jista' jiddeduċi s-sigriet tal-mestier;

(b) l-użu jew id-divulgazzjoni ta' sigriet tal-mestier kull meta jsiru, mingħajr il-kunsens tad-detentur tas-sigriet tal-mestier, minn persuna li tinstab li tissodisfa kwalunkwe waħda mill-kundizzjonijiet li ġejjin:

(i) il-kisba tas-sigriet tal-mestier kif imsemmi fil-punt (a);

(ii) il-ksur tal-ftehim ta' kunfidenzjalità jew kwalunkwe dover ieħor sabiex ma tiżvelax is-sigriet tal-mestier; jew

(iii) il-ksur taddover kuntrattwali jew kull dover ieħor li jillimita l-użu tas-sigriet tal-mestier; u

(c) l-akkwiżizzjoni, l-użu jew id-divulgazzjoni ta' sigriet tal-mestier kull meta jitwettaq minn persuna li, fiż-żmien tal-akkwiżizzjoni, tal-użu jew tad-divulgazzjoni, kienet taf jew missha kienet taf, fiċ-ċirkustanzi, li s-sigriet tal-mestier kien inkiseb direttament jew indirettament minn persuna oħra li kienet qiegħda tuża jew tiddivulga s-sigriet tal-mestier b'mod illegali fis-sens tal-punt (b).

4. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jinftiehem bħala li jeżiġi li xi waħda mill-Partijiet tikkunsidra kwalunkwe waħda mill-forom li ġejjin ta' kondotta li tmur kontra prattiki kummerċjali onesti:

(a) skoperta jew kreazzjoni indipendenti;

(b) inġinerija inversa ta' prodott minn persuna li għandha legalment fil-pussess tagħha u li hija libera minn kwalunkwe dmir legalment validu sabiex jiġi limitat il-ksib ta' informazzjoni rilevanti;

(c) l-akkwiżizzjoni, l-użu jew id-divulgazzjoni ta' informazzjoni meħtieġa jew permessa bil-liġi ta' kull Parti; u

(d) l-użu mill-impjegati tal-esperjenza u tal-ħiliet miksubin b'mod onest matul l-impjieg tagħhom.

5. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jinftiehem li jillimita l-libertà tal-espressjoni u tal-informazzjoni, inkluża l-libertà tal-media kif protetta f'kull Parti.

ARTIKOLU 18.42

Proċeduri u rimedji fir-rigward ġudizzjarji ċivili fir-rigward ta' sigrieti tal-mestier

1. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe persuna li tipparteċipa fi proċedimenti ġudizzjarji ċivili msemmijin fl-Artikolu 18.41(1) (Skop tal-protezzjoni tas-sigrieti tal-mestier u definizzjonijiet) jew li għandha aċċess għal dokumenti li jifformaw parti minn dawk il-proċedimenti ġudizzjarji ċivili, ma għandhiex permess tuża jew tiddivulga kwalunkwe sigriet tal-mestier jew allegat sigriet tal-mestier li l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jkunu, b'rispons għal rikors debitament motivat mill-parti interessata, ikunu identifikaw bħala kunfidenzjali u li tiegħu tkun saret konxja bħala riżultat ta' tali parteċipazzjoni jew aċċess.

2. Fil-proċedimenti ġudizzjarji ċivili msemmijin fl-Artikolu 18.41(1) (Skop tal-protezzjoni tas-sigrieti tal-mestier u definizzjonijiet), kull Parti għandha tipprovdi li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkollhom l-awtorità li tal-anqas:

(a) jordnaw miżuri proviżorji, f'konformità mal-liġi ta' Parti, sabiex jipprevjenu l-akkwiżizzjoni, l-użu jew id-divulgazzjoni tas-sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti;

(b) jordnaw rimedju b'mandat ta' inibizzjoni sabiex jipprevjenu l-akkwiżizzjoni, l-użu jew id-divulgazzjoni ta' sigriet kummerċjali b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti;

(c) jikkundannaw lill-persuni li kienu jafu jew li misshom kienu jafu li kienu qegħdin jakkwistaw, jużaw jew jiddivulgaw sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti jħallsu lid-detentur tas-sigriet tal-mestier id-danni skont id-dannu mġarrab bħala konsegwenza tat-tali akkwiżizzjoni, użu jew divulgazzjoni tas-sigriet tal-mestier;

(d) jieħdu miżuri speċifiċi sabiex jippreservaw il-kunfidenzjalità ta' kwalunkwe sigriet tal-mestier jew allegat sigriet tal-mestier ippreżentat fi proċeduri ċivili li jikkonċernaw l-allegata akkwiżizzjoni, użu u divulgazzjoni ta' sigriet kummerċjali b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti. Tali miżuri speċifiċi jistgħu jinkludu, f'konformità mal-liġi ta' Parti, il-possibbiltà li jiġi ristrett l-aċċess għal ċerti dokumenti b'mod sħiħ jew parzjali, jiġi ristrett l-aċċess għas-seduti u għar-rekords jew għat-traskrizzjoni korrispondenti tagħhom, u t-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' verżjoni mhux kunfidenzjali tad-deċiżjoni ġudizzjarja li fiha l-passaġġi li jkun fihom sigrieti tal-mestier ikunu tneħħew jew ġew redatti; u

(e) jimponu sanzjonijiet fuq il-partijiet jew fuq kwalunkwe persuna oħra li tipparteċipa fil-proċedimenti legali li tonqos jew li tirrifjuta milli tikkonforma mal-ordnijiet tal-qorti dwar il-protezzjoni tas-sigriet tal-mestier jew tal-allegat sigriet tal-mestier.

3. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha ma jkollhomx għalfejn japplikaw il-proċeduri u r-rimedji ġudizzjarji ċivili msemmijin fl-Artikolu 18.41(1) (Skop tal-protezzjoni tas-sigrieti tal-mestier u definizzjonijiet) meta l-imġiba li tmur kontra l-prattiki kummerċjali onesti titwettaq f'konformità mal-liġi ta' Parti, sabiex tiġi żvelata mġiba ħażina, għemil ħażin jew attività illegali jew għall-fini ta' protezzjoni ta' interess leġittimu rikonoxxut mil-liġi ta' Parti.

ARTIKOLU 18.43

Protezzjoni tad-data preżentata sabiex tinkiseb awtorizzazzjoni biex jitqiegħed prodott farmaċewtiku[1] fis-suq

1. Kull Parti għandha tipproteġi informazzjoni kummerċjalment kunfidenzjali sottomessa sabiex tinkiseb awtorizzazzjoni għat-tqegħid ta' prodotti farmaċewtiċi fis-suq (minn hawn 'il quddiem imsejħa "awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq") kontra d-divulgazzjoni lil terzi persuni, sakemm ma jittiħdux passi sabiex jiġi żgurat li d-*data* tkun protetta kontra użu kummerċjali inġust jew għajr meta d-divulgazzjoni tkun neċessarja għal interess pubbliku prevalenti.

[1] Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "prodott farmaċewtiku" għandu jkun ddefinit mil-liġi ta' kull Parti. Fil-każ tal-Unjoni, it-terminu "prodott farmaċewtiku" jfisser "prodott mediċinali".

2. Kull Parti għandha tiżgura li għal perjodu ta' mill-inqas ħames snin mid-data tal-ewwel awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq fil-Parti kkonċernata (minn hawn 'il quddiem imsejħa "l-ewwel awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq") u f'konformità ma' kwalunkwe kundizzjoni stabbilita fil-liġi tagħha, l-awtorità responsabbli għall-għoti ta' awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq ma taċċetta l-ebda applikazzjoni sussegwenti għal awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq li tibbaża fuq ir-riżultati ta' testijiet prekliniċi jew ta' provi kliniċi sottomessi fl-applikazzjoni għall-ewwel awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq mingħajr il-kunsens espliċitu tad-detentur tal-ewwel awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq, sakemm il-ftehimiet internazzjonali rikonoxxuti miż-żewġ Partijiet ma jipprevedux mod ieħor.

ARTIKOLU 18.44

Protezzjoni ta' data sottomessa sabiex tinkiseb awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq ta' prodotti kimiċi agrikoli[1]

1. Kull Parti għandha tagħraf dritt temporanju lis-sid ta' test jew ta' rapport ta' studju sottomess għall-ewwel darba sabiex tinkiseb awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq ta' prodott kimiku agrikolu. Matul il-perjodu li fih jinżamm dak id-dritt temporanju, ir-rapport tat-test jew tal-istudju ma għandux jintuża għall-benefiċċju ta' kwalunkwe persuna oħra li tfittex li tikseb awtorizzazzjoni għat-tqegħid fis-suq għal prodott kimiku agrikolu, sakemm ma jiġix ipprovat il-kunsens espliċitu tal-ewwel sid. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "dritt temporanju" tfisser "protezzjoni tad-*data*".

[1] Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "prodott kimiku agrikolu" għandu jkun ddefinit mil-liġi ta' kull Parti. Fil-każ tal-Unjoni, it-terminu "prodott kimiku agrikolu" tfisser "prodott għall-protezzjoni tal-pjanti".

2. Jenħtieġ li t-test jew ir-rapport ta' studju msemmi fil-paragrafu 1 jissodisfa l-kundizzjonijiet li ġejjin:

(a) ikun neċessarju għall-awtorizzazzjoni jew għal emenda għal awtorizzazzjoni sabiex ikunu permessi użi addizzjonali; u

(b) ikun rikonoxxut bħala konformi mal-prinċipji ta' prassi tajba tal-laboratorju jew ta' prassi sperimentali tajba, f'konformità mal-liġi ta' kull Parti.

3. Il-perjodu ta' protezzjoni tad-*data* għandu jkun tal-anqas ta' 10 snin mill-għoti tal-ewwel awtorizzazzjoni mill-awtorità rilevanti fit-territorju tal-Parti.

4. Kull Parti tista' tistabbilixxi regoli sabiex jiġi evitat l-ittestjar doppju fuq annimali vertebrati.

SUBTAQSIMA 6

VARJETAJIET TA' PJANTI

ARTIKOLU 18.45

Protezzjoni tad-drittijiet tal-varjetajiet ta' pjanti[1]

Kull Parti għandu jkollha sistema[2] fis-seħħ għall-protezzjoni tad-drittijiet tal-varjetajiet ta' pjanti li tagħti effett lill-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Protezzjoni ta' Varjetajiet Ġodda ta' Pjanti (UPOV), kif riveduta f'Ġinevra fid-19 ta' Marzu 1991.

---

1 Għal ċertezza akbar, il-Partijiet jifhmu li l-miżuri msemmijin fl-Artikolu 25.6(1) (Tiriti o Waitangi/Trattat ta' Waitangi) jistgħu jinkludu miżuri fir-rigward ta' kwistjonijiet koperti minn din is-Subtaqsima li New Zealand tqis li huma neċessarji għall-protezzjoni tad-drittijiet, tal-interessi, tad-dmirijiet u tar-responsabbiltajiet tal-Māori fit-twettiq tal-obbligi tagħha skont it-te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi, dment li jiġu ssodisfati l-kundizzjonijiet tal-Artikolu 25.6 (Tiriti o Waitangi/Trattat ta' Waitangi).

2 Għal ċertezza akbar, għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, is-sistema tista' tkun sistema *sui generis*.

TAQSIMA C

INFURZAR TAD-DRITTIJIET TA' PROPRJETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1

INFURZAR ĊIVILI U AMMINISTRATTIV

ARTIKOLU 18.46

Obbligi ġenerali

1. Il-Partijiet itennu l-impenji tagħhom skont il-Ftehim TRIPS u partikolarment skont il-Parti III tiegħu, u għandhom jipprovdu għall-miżuri, għall-proċeduri u għar-rimedji komplementari neċessarji li ġejjin sabiex jiżguraw l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intelletwali[1].

2. Dawk il-miżuri, il-proċeduri u r-rimedji għandhom:

(a) ikunu ġusti u ekwitabbli;

[1] Għall-finijiet ta' din it-Taqsima, it-terminu "drittijiet ta' proprjetà intellettwali" ma għandux jinkludi d-drittijiet koperti mis-Subtaqsima 5 (Protezzjoni ta' informazzjoni mhux iddivulgata) tat-Taqsima B (Standards li jirrigwardaw id-drittijiet ta' proprjetà intellettwali).

(b) ma jkunux ikkumplikati jew għaljin bla bżonn, jew jinvolvu limiti ta' żmien mhux raġonevoli jew dewmien mhux ġustifikat;

(c) ikunu effettivi, proporzjonati u dissważivi; u

(d) jiġu applikati b'mod li jevita l-ħolqien ta' ostakli għall-kummerċ leġittimu u li jipprovdi għal salvagwardji kontra l-abbuż minnhom.

ARTIKOLU 18.47

Persuni intitolati sabiex japplikaw għall-applikazzjoni tal-miżuri, tal-proċeduri u tar-rimedji

Kull Parti għandha tagħraf bħala persuni intitolati sabiex jitolbu l-applikazzjoni tal-miżuri, tal-proċeduri u tar-rimedji msemmijin f'din it-Taqsima:

(a) id-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali f'konformità mal-liġi tal-Parti;

(b) il-persuni l-oħrajn kollha awtorizzati jużaw dawk id-drittijiet, b'mod partikolari l-liċenzjatarji, sa fejn u kif permess mil-liġi tal-Parti u f'konformità magħha;

(c) il-korpi ta' mmaniġġjar kollettiv tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali li jkunu rikonoxxuti regolarment li għandhom dritt li jirrappreżentaw lid-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, sa fejn ikunu permessi mil-liġi tal-Parti, u f'konformità magħha; u

(d) il-korpi ta' difiża professjonali li jkunu rikonoxxuti regolarment bħala li għandhom dritt li jirrappreżentaw lid-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, sa fejn ikun permess mil-liġi tal-Parti, u f'konformità magħha.

ARTIKOLU 18.48

Miżuri sabiex tiġi ppreservata l-evidenza

1. Kull Parti għandha tiżgura li, anki qabel il-bidu tal-proċeduri fuq il-merti tal-każ, l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jistgħu, fuq applikazzjoni minn parti li tkun ippreżentat evidenza raġonevolment disponibbli sabiex issostni l-allegazzjonijiet tagħha li d-dritt ta' proprjetà intellettwali tagħha jkun inkiser jew ikun se jinkiser, jordnaw miżuri proviżorji fil-pront u effettivi sabiex tiġi ppreżervata l-evidenza rilevanti fir-rigward tal-allegat ksur, soġġett għas-salvagwardji xierqa u għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali.

2. Il-miżuri proviżorji msemmijin fil-paragrafu 1 jistgħu jinkludu deskrizzjoni dettaljata, bit-teħid ta' kampjuni jew mingħajru, jew is-sekwestru fiżiku tal-allegati oġġetti foloz, u f'każijiet xierqa, tal-materjali u tal-għodod użati fil-produzzjoni jew fid-distribuzzjoni tat-tali oġġetti u tad-dokumenti relatati magħhom.

ARTIKOLU 18.49

Evidenza

1. Kull Parti għandha tieħu l-miżuri neċessarji sabiex tippermetti lill-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti tagħha jordnaw, wara applikazzjoni minn parti li tkun ippreżentat evidenza raġonevolment disponibbli suffiċjenti sabiex issostni l-allegazzjonijiet tagħha u, meta tissostanzja dawk l-allegazzjonijiet, ikollha evidenza speċifikata li tinsab fil-kontroll tal-parti opposta, li t-tali evidenza tiġi prodotta mill-parti opposta, soġġetta għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali.

2. Kull Parti għandha tieħu wkoll il-miżuri neċessarji sabiex tippermetti lill-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti tagħha jordnaw, meta jkun xieraq, f'każijiet ta' ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettwali mwettaq fuq skala kummerċjali, skont l-istess kundizzjonijiet bħal fil-paragrafu 1, il-komunikazzjoni ta' dokumenti bankarji, finanzjarji jew kummerċjali fil-kontroll tal-parti opposta, soġġetti għall-protezzjoni tal-informazzjoni kunfidenzjali.

ARTIKOLU 18.50

Dritt għall-informazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li, fil-kuntest tal-proċedimenti ċivili fir-rigward ta' ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettwali u bħala tweġiba għal talba ġustifikata u proporzjonata mir-rikorrent, l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti tagħha jistgħu jordnaw lill-kontraventur jew lill-allegat kontraventur jew lil kwalunkwe persuna oħra sabiex tipprovdi informazzjoni rilevanti li tinsab fil-kontroll jew fil-pussess ta' dik il-persuna dwar l-oriġini u n-networks ta' distribuzzjoni tal-oġġetti jew tas-servizzi li jiksru dritt ta' proprjetà intellettwali.

2. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "kwalunkwe persuna oħra" tfisser persuna li, tal-anqas:

(a) tkun instabet fil-pussess tal-oġġetti foloz fuq skala kummerċjali;

(b) tkun instabet li kienet qiegħda tuża s-servizzi foloz fuq skala kummerċjali;

(c) tkun instabet li kienet qiegħda tipprovdi fuq skala kummerċjali servizzi użati fl-attivitajiet li jiksru d-drittijiet; jew

(d) kienet indikata mill-persuna msemmija fil-punt (a), (b) jew (c) li kienet involuta fil-produzzjoni, fil-manifattura jew fid-distribuzzjoni tal-oġġetti jew fil-provvista tas-servizzi.

3. L-informazzjoni msemmija fil-paragrafu 1 għandha tinkludi, kif xieraq:

(a) l-ismijiet u l-indirizzi tal-produtturi, tal-manifatturi, tad-distributuri, tal-fornituri u ta' detenturi preċedenti oħrajn tal-oġġetti jew is-servizzi, kif ukoll tal-bejjiegħa bl-ingrossa u bl-imnut intenzjonati; u

(b) informazzjoni dwar il-kwantitajiet prodotti, manifatturati, ikkunsinnati, riċevuti jew ordnati, kif ukoll il-prezz miksub għall-oġġetti jew għas-servizzi inkwistjoni.

4. Il-paragrafi 1 u 2 għandhom japplikaw mingħajr preġudizzju għal liġi oħra ta' Parti li:

(a) tagħti lid-detentur tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali li jirċievi informazzjoni aktar kompluta;

(b) tirregola l-użu fil-proċedimenti ċivili tal-informazzjoni kkomunikata skont dan l-Artikolu;

(c) tirregola r-responsabbiltà għall-użu ħażin mid-dritt għall-informazzjoni;

(d) tagħti opportunità għal rifjut li tiġi pprovduta informazzjoni li tkun tisforza lil kwalunkwe persuna oħra msemmija fil-paragrafu 1 tammetti l-parteċipazzjoni tagħha stess jew dik ta' qraba tagħha fi ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettwali; jew

(e) tirregola l-protezzjoni tal-kunfidenzjalità tas-sorsi ta' informazzjoni jew l-ipproċessar ta' *data* personali.

ARTIKOLU 18.51

Miżuri proviżorji u prekawzjonarji

1. Kull waħda mill-Partijiet għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha, bit-talba tar-rikorrent, tkun tista' toħroġ inġunzjoni interlokutorja kontra l-kontraventur allegat maħsuba sabiex tipprevjeni kwalunkwe ksur imminenti ta' dritt ta' proprjetà intellettwali, jew tipprojbixxi, fuq bażi proviżorja u soġġett, meta jkun xieraq, għal pagament rikorrenti ta' penali meta dan ikun previst fil-liġi ta' dik il-Parti, il-kontinwazzjoni tal-ksur allegat ta' dak id-dritt, jew li tali kontinwazzjoni tkun soġġetta għad-depożitu ta' garanziji maħsuba sabiex ikun żgurat il-kumpens tad-detentur tad-dritt. Inġunzjoni interlokutorja b'mandat ta' inibizzjoni tista' tinħareġ ukoll, fl-istess kundizzjonijiet, kontra intermedjarju li s-servizzi tiegħu jkunu qegħdin jintużaw minn parti terza sabiex tikser dritt ta' proprjetà intelletwali.

2. Inġunzjoni interlokutorja b'mandat ta' inibizzjoni tista' tinħareġ ukoll sabiex jiġi evitat id-dħul jew il-moviment fil-kanali tal-kummerċ ta' oġġetti suspettati bi ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettwali.

3. Fil-każ ta' ksur allegat imwettaq fuq skala kummerċjali, kull Parti għandha tiżgura li, jekk ir-rikorrent juri ċirkustanzi li x'aktarx jipperikolaw l-irkupru tad-danni, l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu jordnaw il-waqfien prekawzjonarju tat-trasferiment jew tan-negozjar, u, meta l-liġi ta' Parti tkun tipprevedi hekk, il-qbid tal-proprjetà mobbli u immobbli tal-allegat kontraventur, fosthom l-iffriżar tal-kontijiet bankarji u ta' assi oħrajn tal-allegat kontraventur. Għal dak l-għan, l-awtoritajiet kompetenti jistgħu jordnaw il-komunikazzjoni ta' informazzjoni bankarja, finanzjarja jew kummerċjali rilevanti, jew l-aċċess xieraq għall-informazzjoni rilevanti.

4. Kull Parti għandha tiżgura li, fir-rigward tal-miżuri speċifikati fil-paragrafi 1 sa 3, l-awtoritajiet ġudizzjarji jkollhom l-awtorità li jitolbu lir-rikorrent jipprovdi kwalunkwe evidenza raġonevoli sabiex ikunu sodisfatti bi grad suffiċjenti ta' ċertezza li r-rikorrent ikun id-detentur tad-dritt u li d-dritt tar-rikorrent ikun qiegħed jinkiser, jew li tali ksur ikun imminenti.

ARTIKOLU 18.52

Miżuri korrettivi

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu jordnaw, fuq it-talba tar-rikorrent u mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe dannu dovut lid-detentur ta' dritt minħabba l-ksur, u mingħajr kumpens ta' kwalunkwe xorta, tal-anqas it-tneħħija definittiva mill-kanali tal-kummerċ, tal-oġġetti li jkunu nstabu li qegħdin jiksru dritt ta' proprjetà intellettwali. Jekk ikun xieraq, fl-istess kundizzjonijiet, l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu jordnaw ukoll il-qerda ta' materjali u ta' affarijiet użati b'mod predominanti fil-ħolqien jew fil-manifattura ta' tali oġġetti.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkollhom l-awtorità li jordnaw li l-miżuri speċifikati fil-paragrafu 1 jitwettqu għad-dannu tal-kontraventur, sakemm ma jiġux invokati raġunijiet partikolari sabiex dan ma jsirx.

ARTIKOLU 18.53

Inġunzjonijiet

Kull Parti għandha tiżgura li, meta tittieħed deċiżjoni ġudizzjarja li ssib ksur ta' dritt tal-proprjetà intellettwali, l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu joħorġu inġunzjoni b'mandat ta' inibizzjoni kontra l-kontraventur li tkun immirata sabiex tipprojbixxi l-kontinwazzjoni tal-ksur. Kull Parti għandha tiżgura wkoll li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu joħorġu inġunzjoni kontra intermedjarju li s-servizzi tiegħu jintużaw minn parti terza sabiex tikser dritt ta' proprjetà intellettwali.

ARTIKOLU 18.54

Miżuri alternattivi

Kull Parti tista' tipprovdi li, f'każijiet xierqa u bit-talba tal-persuna li tista' tkun soġġetta għall-miżuri previsti fl-Artikolu 18.52 (Miżuri korrettivi) jew fl-Artikolu 18.53 (Inġunzjonijiet), l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu jordnaw kumpens pekunjarju li jkollu jitħallas lill-parti li ġġarrab dannu minflok ma jiġu applikati l-miżuri previsti fl-Artikolu 18.52 (Miżuri korrettivi) jew fl-Artikolu 18.53 (Inġunzjonijiet), jekk dik il-persuna tkun aġixxiet b'mod mhux intenzjonali u mingħajr negliġenza, jekk l-eżekuzzjoni tal-miżuri inkwistjoni tkun tikkawża lil dik il-persuna dannu sproporzjonat u jekk il-kumpens pekunjarju lill-parti li ġġarrab id-dannu jidher li jkun raġonevolment sodisfaċenti.

ARTIKOLU 18.55

Danni

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha, fuq l-applikazzjoni tal-parti li ġġarrab id-dannu, jordnaw lill-kontraventur li kien konxju li kien qiegħed iwettaq, jew kellu raġunijiet validi sabiex ikun jaf li kien qiegħed iwettaq, attività li tikkawża ksur, sabiex iħallas kumpens għad-dannu lid-detentur tad-dritt skont id-dannu mġarrab mid-detentur tad-dritt bħala riżultat tal-ksur.

2. Kull Parti għandha tiżgura li meta l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jistabbilixxu d-danni msemmijin fil-paragrafu 1:

(a) huma jqisu l-aspetti kollha xierqa, bħalma huma l-konsegwenzi ekonomiċi negattivi, fosthom il-profitti mitlufin, li tkun ġarrbet il-parti li ġġarrab id-dannu, kwalunkwe profitt inġust li jkun għamel il-kontraventur u, f'każijiet xierqa, elementi li ma jkunux fatturi ekonomiċi, bħad-dannu morali kkawżat mill-ksur lid-detentur tad-dritt; inkella b'mod alternattiv

(b) huma jistgħu, f'każijiet xierqa, jistabbilixxu d-danni bħala somma waħda f'daqqa fuq il-bażi ta' elementi bħal tal-anqas l-ammont ta' royalties jew tariffi li kellhom jitħallsu kieku l-kontraventur ikun talab l-awtorizzazzjoni sabiex juża d-dritt ta' proprjetà intellettwali inkwistjoni.

3. Meta min jikser id-drittijiet ma jkunx involva ruħu konxjament, jew b'raġunijiet suffiċjenti sabiex ikun jaf, f'attività ta' ksur, kull Parti tista' tistabbilixxi li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu jordnaw l-irkupru ta' profitti jew il-pagament ta' danni li jistgħu jkunu stabbiliti minn qabel favur il-persuna li ġġarrab id-dannu.

ARTIKOLU 18.56

Kostijiet legali

Kull Parti tiżgura li kostijiet legali u spejjeż oħrajn raġonevoli u proprozjonati mħallsin mill-parti li tirbaħ il-kawża, bħala regola ġenerali, għandhom jiġġarrbu mill-parti li titlef il-kawża, sakemm l-ekwità ma tkunx tippermetti li jsir hekk.

ARTIKOLU 18.57

Pubblikazzjoni tad-deċiżjonijiet ġudizzjarji

Kull Parti għandha tistabbilixxi li, fil-proċedimenti ġuridiċi stabbiliti għall-ksur ta' dritt tal-proprjetà intellettwali, l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jistgħu jordnaw, fuq it-talba tar-rikorrent u bl-ispejjeż kontra l-kontraventur, miżuri xierqa għat-tixrid tal-informazzjoni li tikkonċerna d-deċiżjoni, inkluż il-wiri tad-deċiżjoni u l-pubblikazzjoni tagħha fis-sħuħija tagħha jew f'parti minnha.

ARTIKOLU 18.58

Preżunzjoni li wieħed huwa awtur jew sid

Il-Partijiet jagħrfu li għall-finijiet tal-applikazzjoni tal-miżuri, tal-proċeduri u tar-rimedji msemmija fit-Taqsima C (Infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali):

(a) għall-awtur ta' xogħol letterarju jew artistiku, fin-nuqqas ta' prova kontrarja, sabiex ikun ikkunsidrat tali, u konsegwentement sabiex ikun intitolat jiftaħ proċedimenti ta' ksur, għandu jkun suffiċjenti li l-isem tal-awtur jidher fuq ix-xogħol bil-mod tas-soltu; u

(b) il-punt (a) japplika għad-detenturi tad-drittijiet relatati mad-drittijiet tal-awtur fir-rigward tas-suġġett protett tagħhom *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 18.59

Proċeduri amministrattivi

Sal-punt li kwalunkwe rimedju ċivili jista' jiġi ordnat fuq il-merti tal-każ bħala riżultat ta' proċeduri amministrattivi, proċeduri amministrattivi bħal dawn għandhom jikkonformaw mal-prinċipji ekwivalenti fis-sustanza ma' dawk stabbiliti f'din is-Subtaqsima.

SUBTAQSIMA 2

INFURZAR FIL-FRUNTIERI

ARTIKOLU 18.60

Miżuri fil-fruntieri

1. Fir-rigward ta' oġġetti taħt kontroll doganali, kull Parti għandha tadotta jew iżżomm proċeduri li skont dawn detentur tad-dritt jista' jissottometti applikazzjonijiet lill-awtoritajiet doganali ta' Parti li fihom jitlob li jissospendu r-rilaxx jew iż-żamma ta' oġġetti suspettati bi ksur tal-anqas ta' trademarks, ta' drittijiet tal-awtur u ta' drittijiet relatati, ta' indikazzjonijiet ġeografiċi u ta' disinni industrijali (minn hawn 'il quddiem imsejħin "oġġetti suspettati").

2. Kull Parti għandu jkollha fis-seħħ sistemi elettroniċi għall-ġestjoni mill-awtoritajiet doganali tagħha tal-applikazzjonijiet imsemmijin fil-paragrafu 1.

3. Kull Parti għandha tipprevedi li, meta jintalab jagħmel dan mill-awtoritajiet doganali tagħha, id-detentur tal-applikazzjoni approvata jew irreġistrata għandu jkun obbligat jirrimborża l-kostijiet imġarrbin mill-awtoritajiet doganali, jew minn partijiet oħrajn li jaġixxu f'isem l-awtoritajiet doganali, mill-mument tad-detenzjoni jew tas-sospensjoni tar-rilaxx tal-oġġetti suspettati, li jinkludu l-ħżin, il-ġestjoni, u kwalunkwe kost relatat mal-qerda jew mar-rimi tal-oġġetti suspettati.

4. Kull Parti għandha tipprovdi li l-awtoritajiet doganali tagħha jiddeċiedu dwar l-approvazzjoni jew ir-reġistrazzjoni ta' applikazzjoni msemmija fil-paragrafu 1 f'perjodu ta' żmien raġonevoli.

5. Kull Parti għandha tipprevedi l-applikazzjoni jew ir-reġistrazzjoni mogħtija jew irreġistrata sabiex tapplika għal trasportazzjonijiet multipli.

6. Fir-rigward ta' oġġetti taħt kontroll doganali, kull Parti għandha tistabbilixxi li l-awtoritajiet doganali tagħha jkunu jistgħu jaġixxu b'inizjattiva tagħhom stess sabiex jissospendu r-rilaxx jew iżommu oġġetti suspettati.

7. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet doganali tagħha jużaw l-analiżi tar-riskju sabiex jidentifikaw oġġetti suspettati.

8. Kull Parti għandu jkollha stabbiliti proċeduri li jippermettu l-qerda ta' oġġetti suspettati, mingħajr ma jkun hemm bżonn ta' proċedimenti amministrattivi jew ġudizzjarji minn qabel għad-determinazzjoni formali tal-ksur, meta l-persuni kkonċernati jaqblu mal-qerda jew ma jopponuhiex. Jekk it-tali oġġetti ma jinqerdux, kull Parti għandha tiżgura li, għajr f'ċirkustanzi eċċezzjonali, dawn l-oġġetti jintremew lil hinn mill-kanali kummerċjali b'mod li jiġi evitat kull dannu għad-detentur tad-dritt.

9. Parti jista' jkollha fis-seħħ proċeduri li jippermettu l-qerda rapida ta' oġġetti bi trademark falza u ta' oġġetti pirata mibgħutin f'konsenji postali jew b'kurrier express.

10. Parti tista' tiddeċiedi li ma tapplikax dan l-Artikolu għall-importazzjoni ta' oġġetti mqegħdin fis-suq f'pajjiż ieħor mid-detenturi tad-drittijiet jew bil-kunsens tagħhom. Parti tista' teskludi wkoll mill-applikazzjoni ta' dan l-Artikolu oġġetti ta' natura mhux kummerċjali li jinsabu fil-bagalji personali tal-vjaġġaturi.

11. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet doganali tagħha jżommu djalogu regolari u jippromwovu l-kooperazzjoni mal-partijiet konċernati rilevanti u, meta jkun neċessarju, ma' awtoritajiet oħrajn[1] involuti fl-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali.

12. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fir-rigward tal-kummerċ internazzjonali ta' oġġetti suspettati li jiksru d-drittijiet ta' proprjetà intellettwali. B'mod partikolari, il-Partijiet għandhom jaqsmu l-informazzjoni, sa fejn ikun possibbli u meta jkun neċessarju, dwar il-kummerċ ta' oġġetti suspettati li jiksru d-drittijiet ta' proprjetà intellettwali li jaffettwaw Parti.

13. Mingħajr preġudizzju għal forom oħrajn ta' kooperazzjoni, l-assistenza amministrattiva reċiproka prevista fis-CCMAA tapplika fir-rigward ta' ksur tal-leġiżlazzjoni dwar id-drittijiet ta' proprjetà intellettwali li l-awtoritajiet doganali ta' Parti jkunu kompetenti għall-infurzar tagħhom f'konformità ma' dan l-Artikolu.

[1] Għal ċertezza akbar, it-terminu "awtoritajiet oħrajn" ma jinkludix awtoritajiet ġudizzjarji.

ARTIKOLU 18.61

Konsistenza mal-GATT tal-1994 u mal-Ftehim TRIPS

Meta timplimenta miżuri fil-fruntieri għall-infurzar ta' drittijiet ta' proprjetà intellettwali mill-awtoritajiet doganali tagħha, kemm jekk koperti minn din is-Subtaqsima kif ukoll jekk ma jkunux, kull Parti għandha tiżgura l-konsistenza mal-obbligi tagħha skont il-GATT tal-1994 u l-Ftehim TRIPS u, b'mod partikolari, l-Artikolu V tal-GATT tal-1994, l-Artikolu 41 u t-Taqsima 4 tal-Parti III tal-Ftehim TRIPS.

TAQSIMA D

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ARTIKOLU 18.62

Modalitajiet ta' kooperazzjoni

1. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw bl-għan li jsostnu l-implimentazzjoni tal-impenji u tal-obbligi meħudin skont dan il-Kapitolu.

2. Il-kooperazzjoni tal-Partijiet dwar kwistjonijiet ta' protezzjoni u ta' infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, meta neċessarji u kif xieraq, tista' tinkludi l-attivitajiet li ġejjin:

(a) l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-qafas legali fir-rigward tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali u tar-regoli rilevanti dwar il-protezzjoni u l-infurzar;

(b) l-iskambju ta’ esperjenza dwar il-progress leġiżlattiv;

(c) l-iskambju ta’ esperjenza dwar l-infurzar tad-drittijiet ta’ proprjetà intellettwali;

(d) l-iskambju ta’ esperjenzi dwar l-infurzar fuq livelli ċentrali u subċentrali mid-dwana, mill-pulizija, minn korpi amministrattivi u ġudizzjarji;

(e) il-koordinazzjoni sabiex tiġi evitata l-esportazzjoni ta’ oġġetti kontrafatti, inkluża l-koordinazzjoni ma’ pajjiżi terzi;

(f) l-assistenza teknika, il-bini tal-kapaċitajiet, l-iskambju u t-taħriġ tal-persunal;

(g) il-protezzjoni u d-difiża tad-drittijiet ta’ proprjetà intellettwali u t-tixrid ta’ informazzjoni f’dan ir-rigward, fost l-oħrajn, fi ċrieki kummerċjali u fis-soċjetà ċivili;

(h) it-tqajjim ta’ sensibilizzazzjoni pubblika fost il-konsumaturi u d-detenturi tad-drittijiet;

(i) it-titjib tal-kooperazzjoni istituzzjonali, b’mod partikolari bejn l-uffiċċji ta’ proprjetà intellettwali tal-Partijiet;

(j) il-promozzjoni tal-għarfien u tal-edukazzjoni tal-pubbliku ġenerali dwar politiki li jikkonċernaw il-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet ta’ proprjetà intellettwali;

(k) il-promozzjoni tal-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali b'kollaborazzjoni pubblika-privata li tinvolvi lill-SMEs;

(l) il-formulazzjoni ta' strateġiji effettivi sabiex jiġu identifikati udjenzi u ħolqien ta' programmi ta' komunikazzjoni sabiex tiżdied is-sensibilizzazzjoni tal-konsumatur u tal-media dwar l-impatt tal-ksur tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, inkluż ir-riskju għas-saħħa u għas-sikurezza u r-rabta mal-kriminalità organizzata; u

(m) l-iskambju ta' informazzjoni u ta' esperjenza dwar aspetti relatati mal-proprjetà intellettwali tar-riżorsi ġenetiċi, tal-għarfien tradizzjonali u tal-espressjonijiet kulturali tradizzjonali.

3. Kull Parti tista' tagħmel disponibbli għall-pubbliku l-ispeċifikazzjonijiet tal-prodotti, jew sommarju tagħhom, u l-punti ta' kuntatt rilevanti għall-kontroll jew għall-ġestjoni tal-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-Parti l-oħra protetti skont is-Subtaqsima 4 (Indikazzjonijiet ġeografiċi).

4. Il-Partijiet għandhom, b'mod dirett jew inkella permezz tal-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi, iżommu kuntatt dwar il-kwistjonijiet kollha relatati mal-implimentazzjoni u mal-funzjonament ta' dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 18.63

Inizjattivi volontarji tal-partijiet ikkonċernati

Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tiffaċilita l-inizjattivi volontarji tal-partijiet konċernati sabiex tnaqqas il-ksur tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali, inkluż online u fi swieq oħrajn b'enfasi fuq problemi konkreti u filwaqt li tfittex soluzzjonijiet prattiċi li jkunu realistiċi, bilanċjati, proporzjonati u ġusti għal dawk kollha kkonċernati inkluż bil-modi li ġejjin:

(a) kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tlaqqa' lill-partijiet konċernati b'mod kunsenswali fit-territorju tagħha bl-għan li tiffaċilita inizjattivi volontarji sabiex jinstabu soluzzjonijiet u jiġu riżolti differenzi fir-rigward tal-protezzjoni u tal-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali u jitnaqqas il-ksur;

(b) il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jiskambjaw informazzjoni ma' xulxin rigward sforzi bl-għan li jiffaċilitaw inizjattivi volontarji ta' partijiet konċernati fit-territorji rispettivi tagħhom; u

(c) il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jippromwovu djalogu miftuħ u kooperazzjoni fost il-partijiet konċernati tal-Partijiet, u sabiex iħeġġu lill-partijiet ikkonċernati tal-Partijiet isibu soluzzjonijiet u jirriżolvu b'mod konġunt id-differenzi rigward il-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali u jnaqqsu l-ksur.

ARTIKOLU 18.64

Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, il-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi, għandu jkollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) jiskambja informazzjoni u esperjenzi dwar kwistjonijiet relatati mal-proprjetà intellettwali, inkluż fil-qasam tal-indikazzjonijiet ġeografiċi, inklużi l-iżviluppi leġiżlattivi u ta' politika, u kwalunkwe kwistjoni oħra ta' interess reċiproku relatata mal-implimentazzjoni u mal-operat ta' dan il-Kapitolu;

(b) ikun responsabbli għall-iskambju ta' informazzjoni dwar l-indikazzjonijiet ġeografiċi għall-finijiet tal-kunsiderazzjoni tal-protezzjoni tagħhom f'konformità mal-Artikolu 18.34 (Protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi); u

(c) minbarra l-Artikolu 18.39(2) (Regoli ġenerali), jittratta kwalunkwe kwistjoni li tirriżulta mill-ispeċifikazzjonijiet tal-prodotti tal-indikazzjonijiet ġeografiċi protetti tal-Parti l-oħra elenkati fl-Anness 18-B (Listi ta' indikazzjonijiet ġeografiċi).

KAPITOLU 19

KUMMERĊ U ŻVILUPP SOSTENIBBLI

ARTIKOLU 19.1

Kuntest u objettivi

1. Il-Partijiet ifakkru l-Aġenda 21 u d-Dikjarazzjoni ta' Rio dwar l-Ambjent u l-Iżvilupp, adottata f'Rio de Janerio fl-14 ta' Ġunju 1992, il-Pjan ta' Implimentazzjoni tas-Summit Dinji dwar l-Iżvilupp Sostenibbli tal-2002, id-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta, adottata f'Ġinevra fl-10 ta' Ġunju 2008 mill-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol fis-97 Sessjoni tagħha (minn hawn 'il quddiem imsejħa d-"Dikjarazzjoni tal-ILO tal-dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta"), id-dokument ta' Eżitu tal-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Iżvilupp Sostenibbli intitolat "The Future We Want" approvat bir-Riżoluzzjoni A/RES/66/288 tal-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti, adottata fis-27 ta' Lulju 2012, u l-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti, adottata fil-25 ta' Settembru 2015 bir-Riżoluzzjoni A/RES/70/1 tal-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"Aġenda tan- tal-2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli") u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tagħha.

2. Il-Partijiet jagħrfu li l-iżvilupp sostenibbli jinkludi l-iżvilupp ekonomiku, l-iżvilupp soċjali u l-ħarsien tal-ambjent, filwaqt li t-tlieta huma interdipendenti u jsaħħu lil xulxin.

3. Il-Partijiet jaffermaw l-impenn tagħhom li jippromwovu l-iżvilupp tal-kummerċ u l-investiment internazzjonali b'mod li jikkontribwixxi għall-objettiv tal-iżvilupp sostenibbli.

4. Il-Partijiet jagħrfu l-ħtieġa urġenti li jiġi indirizzat it-tibdil fil-klima, kif deskritt fir-Rapport Speċjali dwar it-Tisħin Globali ta' 1.5°C tal-Grupp Intergovernattiv ta' Esperti dwar it-Tibdil fil-Klima, bħala kontribut għall-objettivi ekonomiċi, soċjali u ambjentali tal-iżvilupp sostenibbli.

5. L-objettiv ta' dan il-Kapitolu huwa li jsaħħaħ l-integrazzjoni tal-iżvilupp sostenibbli, b'mod partikolari d-dimensjonijiet ambjentali u soċjali tiegħu (b'mod partikolari l-aspetti tax-xogħol), fir-relazzjoni kummerċjali u ta' investiment bejn il-Partijiet, inkluż permezz tat-tisħiħ tad-djalogu u tal-kooperazzjoni.

ARTIKOLU 19.2

Dritt ta' regolamentazzjoni u livelli ta' protezzjoni

1. Il-Partijiet jagħrfu d-dritt ta' kull Parti li:

(a) tiddetermina l-politiki u l-prijoritajiet tal-iżvilupp sostenibbli tagħha;

(b) tistabbilixxi l-livelli ta' ħarsien tal-ambjent u ta' protezzjoni tal-ħaddiema fil-livell domestiku, inkluża l-protezzjoni soċjali, li hija tqis xieraq; u

(c) tadotta jew timmodifika l-liġi u l-politiki rilevanti tagħha.

Tali livelli, liġi u politiki għandhom ikunu konsistenti mal-impenn ta' kull Parti għall-ftehimiet u għall-istandards rikonoxxuti internazzjonalment imsemmijin f'dan il-Kapitolu.

3. Kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tiżgura li l-liġi u l-politiki rilevanti tagħha jipprevedu u jħeġġu livelli għoljin ta' ħarsien tal-ambjent u ta' protezzjoni tal-ħaddiema, u għandha tagħmel ħilitha sabiex ittejjeb dawn il-livelli, il-liġi u l-politiki.

4. Parti ma għandhiex iddgħajjef jew tnaqqas il-livelli ta' protezzjoni mogħtija fil-liġi tagħha dwar l-ambjent jew ix-xogħol sabiex tħeġġeġ il-kummerċ jew l-investiment.

5. Parti ma għandhiex tirrinunzja jew tidderoga b'xi mod ieħor mil-liġi tagħha dwar l-ambjent jew ix-xogħol, jew toffri li tirrinunzja jew b'xi mod ieħor tidderoga minnha, sabiex tħeġġeġ il-kummerċ jew l-investiment.

6. Parti ma għandhiex tonqos, permezz ta' kors ta' azzjoni jew nuqqas ta' azzjoni sostnut jew rikorrenti, milli tinforza l-liġi tagħha dwar l-ambjent jew ix-xogħol b'mod li jaffettwa l-kummerċ jew l-investiment.

7. Parti ma għandhiex tistabbilixxi jew tuża l-liġi tagħha dwar l-ambjent jew ix-xogħol jew miżuri ambjentali jew tax-xogħol oħrajn b'mod li jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ jew fuq l-investiment.

ARTIKOLU 19.3

Standards u ftehimiet multilaterali dwar ix-xogħol

1. Il-Partijiet jaffermaw l-impenn tagħhom li jippromwovu l-iżvilupp tal-kummerċ internazzjonali b'mod li jwassal għal xogħol deċenti għal kulħadd, kif espress fid-Dikjarazzjoni ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta.

2. Filwaqt li jfakkru d-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta, il-Partijiet jinnotaw li l-ksur tal-prinċipji u tad-drittijiet fundamentali fuq il-post tax-xogħol ma jistax jiġi invokat jew inkella jintuża bħala vantaġġ komparattiv leġittimu u li jenħtieġ li l-istandards tax-xogħol ma jintużawx għal skopijiet kummerċjali protezzjonisti.

3. F'konformità mal-Kostituzzjoni tal-ILO u mad-Dikjarazzjoni ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fil-Post tax-Xogħol adottata f'Ġinevra fit-18 ta' Ġunju 1998 mill-Konferenza Internazzjonali dwar ix-Xogħol waqt is-86 Sessjoni tagħha u s-Segwitu għaliha, kull Parti għandha tirrispetta, tippromwovi u twettaq il-prinċipji li jikkonċernaw id-drittijiet fundamentali fuq il-post tax-xogħol, li huma s-suġġett tal-konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO, jiġifieri:

(a) il-libertà ta' assoċjazzjoni u r-rikonoxximent effettiv tad-dritt għan-negozjar kollettiv;

(b) l-eliminazzjoni ta' kull forma ta' xogħol furzat jew obbligatorju[1];

[1] Il-Partijiet jaffermaw l-importanza tar-ratifika tal-Protokoll tal-2014 għall-Konvenzjoni dwar ix-Xogħol Furzat, 1930 adottat f'Ġinevra fil-11 ta' Ġunju 2014 mill-Konferenza Internazzjonali dwar ix-Xogħol fil-103 Sessjoni tagħha.

(c) l-abolizzjoni effettiva tat-tħaddim tat-tfal; u

(d) l-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni fir-rigward tal-impjiegi u tal-okkupazzjoni.

4. Il-Partijiet jilqgħu d-deċiżjoni tal-110 Konferenza Internazzjonali dwar ix-Xogħol li biha s-ambjent tax-xogħol sikur u b'saħħtu jiżdied mal-prinċipji u mad-drittijiet fundamentali fuq il-post tax-xogħol. Mhux aktar tard mill-ewwel laqgħa tiegħu, il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni sabiex jemenda l-paragrafu 3 kif xieraq sabiex jirrifletti din iż-żieda.

5. Kull Parti għandha tagħmel sforzi kostanti u sostnuti sabiex tirratifika l-konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO jekk ma tkunx għadha rratifikathom[1].

6. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw perjodikament informazzjoni b'mod xieraq dwar il-progress rispettiv tagħhom fir-rigward tar-ratifika tal-konvenzjonijiet jew tal-protokolli tal-ILO.

7. Kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv il-Konvenzjonijiet tal-ILO li New Zealand u l-Istati Membri rratifikaw u li daħħlu fis-seħħ rispettivament.

8. Filwaqt li tqis kif xieraq il-kundizzjonijiet u ċ-ċirkostanzi nazzjonali, kull Parti għandha tippromwovi permezz tal-liġijiet u l-prattiki tagħha l-objettivi strateġiċi tal-ILO li permezz tagħhom hija espressa l-Aġenda għal Xogħol Deċenti, stabbiliti fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta, b'mod partikolari fir-rigward ta':

(a) kundizzjonijiet tax-xogħol deċenti għal kulħadd, fir-rigward, fost l-oħrajn, tal-pagi u tal-qligħ, tal-ħinijiet tax-xogħol, ta' kundizzjonijiet oħrajn tax-xogħol u tal-protezzjoni soċjali; u

[1] Il-Partijiet jinnotaw li l-Istati Membri kollha rratifikaw il-konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO.

(b) djalogu soċjali dwar kwistjonijiet tax-xogħol bejn is-sħab soċjali u l-awtoritajiet governattivi rilevanti.

9. Kull Parti għandha:

(a) tadotta u timplimenta miżuri u politiki dwar is-saħħa u s-sikurezza okkupazzjonali, inkluż kumpens f'każ ta' korriment jew ta' mard okkupazzjonali; u

(b) iżżomm sistema effettiva ta' spezzjoni tax-xogħol.

10. Kull Parti tfakkar l-obbligi tagħha skont il-paragrafu 7, meta tkun irratifikat il-Konvenzjonijiet rilevanti tal-ILO relatati mal-punt (a) jew (b) tal-paragrafu 9.

11. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-miżuri u tal-politiki tax-xogħol, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, kif xieraq, inkluż fl-ILO. Tali kooperazzjoni tista' tkopri fost l-oħrajn:

(a) l-implimentazzjoni ta' konvenzjonijiet fundamentali, ta' prijorità u oħrajn aġġornati tal-ILO;

(b) ix-xogħol deċenti, inklużi l-interkonnessjonijiet bejn il-kummerċ u l-impjieg sħiħ u produttiv, l-aġġustament tas-suq tax-xogħol, l-istandards fundamentali tax-xogħol, ix-xogħol deċenti fil-ktajjen tal-provvista globali, il-protezzjoni soċjali u l-inklużjoni soċjali, id-djalogu soċjali u l-ugwaljanza bejn il-ġeneri;

(c) it-tisħiħ tal-protezzjoni tad-drittijiet tax-xogħol tal-gruppi vulnerabbli ta' kull Parti; u

(d) l-impatt tal-liġi u tal-istandards tax-xogħol fuq il-kummerċ u fuq l-investiment, jew l-impatt tal-liġi dwar il-kummerċ u l-investiment fuq ix-xogħol.

ARTIKOLU 19.4

Kummerċ u ugwaljanza bejn il-ġeneri

1. Il-Partijiet jagħrfu l-ħtieġa li javvanzaw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri u l-emanċipazzjoni ekonomika tan-nisa u li jippromwovu perspettiva tal-ġeneru fir-relazzjoni kummerċjali u ta' investiment tal-Partijiet. Barra minn hekk, huma jirrikonoxxu l-kontribut importanti kurrenti u futur tan-nisa għat-tkabbir ekonomiku permezz tal-parteċipazzjoni tagħhom fl-attività ekonomika, inkluż il-kummerċ internazzjonali. Għaldaqstant, il-Partijiet jenfasizzaw l-intenzjoni tagħhom li jimplimentaw dan il-Ftehim b'mod li jippromwovi u jsaħħaħ l-ugwaljanza bejn il-ġeneri.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu li politiki kummerċjali inklużivi jistgħu jikkontribwixxu għall-avvanz tal-emanċipazzjoni ekonomika tan-nisa u tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri, f'konformità mal-Mira 5 tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti u mal-objettivi tad-Dikjarazzjoni Konġunta dwar il-Kummerċ u l-Emanċipazzjoni Ekonomika tan-Nisa adottata fil-Konferenza Ministerjali tad-WTO fi Buenos Aires fit-12 ta' Diċembru 2017.

3. Il-Partijiet jenfasizzaw l-importanza li tiġi inkorporata l-perspettiva tal-ġeneru fil-promozzjoni ta' tkabbir ekonomiku inklużiv, u r-rwol ewlieni li jista' jkollhom politiki reattivi għal kwistjonijiet ta' ġeneru u l-integrazzjoni tal-perspettiva tal-ġeneri f'dan ir-rigward. Il-politiki reattivi għal kwistjonijiet ta' ġeneru u l-integrazzjoni tal-perspettiva tal-ġeneri jinkludu l-avvanzar tal-parteċipazzjoni tan-nisa fl-ekonomija u fil-kummerċ internazzjonali, inkluż billi jiġu pprovduti drittijiet u aċċess ugwali għal opportunitajiet għall-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol.

4. Kull Parti għandha tippromwovi l-għarfien pubbliku u t-trasparenza tal-liġijiet, tar-regolamenti u tal-politiki tagħha dwar l-ugwaljanza bejn il-ġeneri, inklużi l-impatt tagħhom fuq it-tkabbir ekonomiku inklużiv u fuq il-politika kummerċjali inklużiva u r-rilevanza għalihom.

5. Il-Partijiet itennu l-impenji tagħhom skont l-Artikolu 19.2 (Dritt ta' regolamentazzjoni u livelli ta' protezzjoni) fir-rigward tal-liġijiet rispettivi tagħhom immirati sabiex jiżguraw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri u l-opportunitajiet indaqs għan-nisa u għall-irġiel.

6. Kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv l-obbligi tagħha skont il-konvenzjonijiet tan-Nazzjonijiet Uniti li għalihom hija parti li jindirizzaw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri jew id-drittijiet tan-nisa, inkluża l-Konvenzjoni dwar l-Eliminazzjoni ta' Kull Forma ta' Diskriminazzjoni kontra n-Nisa, adottata mill-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti fit-18 ta' Diċembru 1979, b'attenzjoni partikolari għad-dispożizzjonijiet tagħha relatati mal-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni kontra n-nisa fil-ħajja ekonomika u fil-qasam tal-impjiegi. F'dan ir-rigward, il-Partijiet jaffermaw mill-ġdid l-impenji rispettivi tagħhom skont l-Artikolu 19.3 (Standards u ftehimiet multilaterali tax-xogħol) inklużi dawk rigward l-implimentazzjoni effettiva tal-konvenzjonijiet tal-ILO relatati mal-ugwaljanza bejn il-ġeneri u mal-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni fir-rigward tal-impjiegi u tal-okkupazzjoni.

7. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien fuq aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri dwar l-ugwaljanza bejn il-ġeneri, inklużi attivitajiet għan-nisa, inklużi ħaddiema, negozjanti u imprendituri nisa, sabiex jaċċessaw u jibbenefikaw mill-opportunitajiet maħluqin minn dan il-Ftehim. Għal dan l-għan, il-Partijiet għandhom jiffaċilitaw il-kooperazzjoni bejn il-partijiet ikkonċernati rilevanti, inklużi l-wāhine Māori[1] fil-każ ta' New Zealand.

[1] It-terminu "wāhine Māori" jirreferi għan-nisa indiġeni ta' New Zealand.

8. Il-kooperazzjoni msemmija fil-paragrafu 7 għandha tkopri kwistjonijiet ta' interess konġunt fost l-oħrajn:

(a) l-iskambju ta' informazzjoni u tal-aħjar prattiki relatati mal-ġbir ta' *data*diżaggregata skont is-sessi u analiżi bbażata fuq il-ġeneru tal-politiki kummerċjali;

(b) il-kondiviżjoni tal-esperjenzi u tal-aħjar prattiki relatati mat-tfassil, mal-implimentazzjoni, mal-monitoraġġ, mal-evalwazzjoni u mat-tisħiħ ta' politiki u ta' programmi mmirati lejn it-tisħiħ tal-parteċipazzjoni tan-nisa fl-attività ekonomika, inkluż il-kummerċ internazzjonali;

(c) il-promozzjoni tal-parteċipazzjoni, tat-tmexxija u tal-edukazzjoni tan-nisa, b'mod partikolari f'oqsma li fihom tradizzjonalment in-nisa ma humiex irrappreżentati biżżejjed bħax-xjenza, it-teknoloġija, l-inġinerija, il-matematika (STEM), kif ukoll l-innovazzjoni, il-kummerċ elettroniku u kwalunkwe qasam ieħor relatat mal-kummerċ;

(d) il-promozzjoni tal-inklużjoni finanzjarja, il-litteriżmu finanzjarju u l-aċċess għall-finanzjament tal-kummerċ u għall-edukazzjoni; u

(e) l-iskambju ta' informazzjoni u ta' esperjenzi fir-rigward ta' miżuri relatati mar-rekwiżiti u mal-proċeduri tal-liċenzjar, mar-rekwiżiti u mal-proċeduri ta' kwalifika, jew ma' standards tekniċi relatati mal-awtorizzazzjoni għall-provvista ta' servizz li ma jiddiskriminax fuq il-bażi tal-ġeneru.

9. Filwaqt li jirrikonoxxu l-importanza tal-ħidma fuq il-kummerċ u fuq il-ġeneru li qiegħda ssir fil-livell multilaterali, il-Partijiet għandhom jikkooperaw f'fora internazzjonali u multilaterali, inkluż fid-WTO u fl-OECD, sabiex javvanzaw il-kwistjonijiet u l-fehim relatati mal-kummerċ u mal-ġeneru, inkluż, kif xieraq, permezz ta' rapportar volontarju bħala parti mir-rapporti nazzjonali tagħhom matul ir-Rieżamijiet tal-Politika tal-Kummerċ tad-WTO tagħhom.

ARTIKOLU 19.5

Ftehimiet ambjentali multilaterali
u governanza internazzjonali tal-ambjent

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-governanza internazzjonali tal-ambjent, b'mod partikolari r-rwol tal-Programm Ambjentali tan-Nazzjonijiet Uniti (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ l-"UNEP") u l-ogħla korp ta' tmexxija tiegħu, l-Assemblea Ambjentali tan-Nazzjonijiet Uniti (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"UNEA"), kif ukoll ftehimiet ambjentali multilaterali (minn hawn 'il quddiem imsejħin "MEAs"), bħala rispons għall-isfidi ambjentali globali jew reġjonali tal-komunità internazzjonali u jenfasizzaw il-ħtieġa li jissaħħaħ l-appoġġ reċiproku bejn il-politiki kummerċjali u ambjentali.

2. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv l-MEAs, il-protokolli tagħhom u l-emendi li tkun irratifikat u daħħlet fis-seħħ.

3. Il-Partijiet għandhom perjodikament, u b'mod xieraq, jiskambjaw informazzjoni dwar is-sitwazzjonijiet rispettivi tagħhom fir-rigward tal-possibbiltà li jsiru parti għall-MEAs, il-protokolli u l-emendi tagħhom.

4. Il-Partijiet jaffermaw id-dritt ta' kull Parti li tadotta jew iżżomm miżuri sabiex tippromwovi l-objettivi tal-MEAs li għalihom hija parti. Il-Partijiet ifakkru li l-miżuri adottati jew infurzati għall-implimentazzjoni ta' tali MEAs jistgħu jiġu ġġustifikati skont l-Artikolu 25.1 (Eċċezzjonijiet ġenerali).

5. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri ambjentali, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, kif xieraq, inkluż fil-Forum Politiku ta' Livell Għoli tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Iżvilupp Sostenibbli, l-UNEP, l-UNEA, l-MEAs, l-OECD, l-FAO, Organizzazzjoni tal-Ikel u l-Agrikoltura tan-Nazzjonijiet Uniti (minn hawn 'il quddiem il-"FAO") u d-WTO. Tali kooperazzjoni tista' tkopri fost l-oħrajn:

(a) politiki u miżuri li jippromwovu l-appoġġ reċiproku tal-kummerċ u tal-ambjent inklużi:

(i) il-kondiviżjoni ta' informazzjoni dwar politiki u prattiki sabiex titħeġġeġ il-bidla għal ekonomija ċirkolari; u

(ii) il-promozzjoni, inkluż billi jitneħħew l-ostakli għall-kummerċ u għall-investiment, ta' inizjattivi li jikkontribwixxu għal ekonomija ċirkolari;

(b) inizjattivi dwar il-produzzjoni u l-konsum sostenibbli, inklużi inizjattivi mmirati lejn il-promozzjoni tat-tkabbir ekoloġiku u t-tnaqqis tat-tniġġis;

(c) inizjattivi sabiex iħeġġu l-kummerċ u l-investiment f'oġġetti u f'servizzi ambjentali, inkluż billi jindirizzaw ostakli tariffarji u mhux tariffarji relatati;

(d) l-impatt tal-liġi u tal-istandards dwar l-ambjent fuq il-kummerċ u fuq l-investiment, jew l-impatt tal-liġi dwar il-kummerċ u l-investiment fuq l-ambjent; u

(e) aspetti oħrajn relatati mal-kummerċ tal-MEAs, inkluża l-implimentazzjoni.

ARTIKOLU 19.6

Kummerċ u tibdil fil-klima

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza li tittieħed azzjoni urġenti sabiex jiġu miġġielda t-tibdil fil-klima u l-impatti tiegħu, u r-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dan l-objettiv, konsistenti mal-Konvenzjoni Qafas tan-Nazzjonijiet Uniti dwar it-Tibdil fil-Klima li saret fi New York fid-9 ta' Mejju 1992 (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"UNFCCC"), l-iskop u l-għanijiet tal-Ftehim ta' Pariġi, u ma' MEAs u ma' strumenti multilaterali oħrajn fil-qasam tat-tibdil fil-klima.

2. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv il-UNFCCC u l-Ftehim ta' Pariġi, inklużi l-impenji fir-rigward tal-kontributi stabbiliti fil-livell nazzjonali.

3. L-impenn ta' Parti li timplimenta b'mod effettiv il-Ftehim ta' Pariġi skont il-paragrafu 2 jinkludi l-obbligu li ma ssir l-ebda azzjoni jew ommissjoni li txejjen b'mod materjali l-għan u l-iskop tal-Ftehim ta' Pariġi.

4. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) tippromwovi l-appoġġ reċiproku tal-politiki u tal-miżuri dwar il-kummerċ u l-klima u b'hekk tikkontribwixxi għat-tranżizzjoni għal livell baxx ta' emissjonijiet ta' gassijiet serra, għal ekonomija effiċjenti fir-riżorsi u ċirkolari u għal żvilupp reżiljenti għat-tibdil fil-klima;

(b) tiffaċilita t-tneħħija ta' ostakli għall-kummerċ u għall-investiment f'oġġetti u f'servizzi ta' rilevanza partikolari għall-mitigazzjoni u għall-adattament tat-tibdil fil-klima, bħall-enerġija rinnovabbli u prodotti u servizzi effiċjenti fl-enerġija, pereżempju permezz tal-indirizzar ta' ostakli tariffarji u mhux tariffarji jew permezz tal-adozzjoni ta' oqfsa ta' politika li jwasslu għall-użu tal-aħjar teknoloġiji disponibbli; u

(c) tippromwovi l-iskambju ta' kwoti tal-emissjonijiet bħala għodda ta' politika effettiva għat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' gassijiet serra b'mod effiċjenti, u tippromwovi l-integrità ambjentali fl-iżvilupp ta' swieq internazzjonali tal-karbonju.

5. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri dwar it-tibdil fil-klima b'mod bilaterali u reġjonali, inkluż ma' pajjiżi terzi u f'fora internazzjonali, kif xieraq, inkluż fil-UNFCCC, fil-Ftehim ta' Pariġi, fid-WTO, fil-Protokoll ta' Montreal dwar Sustanzi li Jnaqqsu s-Saff tal-Ożonu, magħmul f'Montreal fis-16 ta' Settembru 1987 (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ il-"Protokoll ta' Montreal"), fl-Organizzazzjoni tal-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali (ICAO) u fl-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"IMO"). Tali kooperazzjoni tista' tkopri fost l-oħrajn:

(a) id-djalogu u l-kooperazzjoni dwar il-politika fir-rigward tal-implimentazzjoni tal-Ftehim ta' Pariġi, inkluż fir-rigward ta' mezzi għall-promozzjoni tar-reżiljenza għall-klima, tal-enerġija rinnovabbli, tat-teknoloġiji b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju, tal-effiċjenza enerġetika, tal-iżvilupp tal-infrastruttura sostenibbli u reżiljenti għall-klima, tal-monitoraġġ tal-emissjonijiet, u tal-azzjoni dwar l-emissjonijiet fir-rigward ta' pajjiżi terzi kif xieraq;

(b) l-iskambji ta' politika u tekniċi rigward l-iżvilupp u l-implimentazzjoni tal-ipprezzar domestiku u internazzjonali tal-karbonju inkluż l-iskambju ta' kwoti tal-emissjonijiet u l-promozzjoni ta' standards effettivi ta' integrità ambjentali fl-implimentazzjoni tagħhom;

(c) l-appoġġ għall-iżvilupp u għall-adozzjoni ta' miżuri ambizzjużi u effettivi għat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' gassijiet serra mill-IMO li għandhom jiġu implimentati minn u għal vapuri involuti fil-kummerċ internazzjonali; u

(d) l-appoġġ għat-tneħħija gradwali ambizzjuża ta' sustanzi li jnaqqsu l-ożonu u t-tnaqqis gradwali tal-idrofluworokarburi skont il-Protokoll ta' Montreal permezz ta' miżuri sabiex jiġu kkontrollati l-produzzjoni, il-konsum u l-kummerċ tagħhom, l-introduzzjoni ta' alternattivi li ma jagħmlux ħsara lill-ambjent għalihom, l-aġġornament tas-sikurezza u standards rilevanti oħrajn, u l-ġlieda kontra l-kummerċ illegali ta' sustanzi rregolati mill-Protokoll ta' Montreal.

ARTIKOLU 19.7

Riforma tal-kummerċ u tas-sussidji għall-fjuwils fossili

1. Il-Partijiet ifakkru fil-mira 12.C tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tan-Nazzjonijiet Uniti għar-razzjonalizzazzjoni tas-sussidji ineffiċjenti għall-fjuwils fossili li jħeġġu l-konsum ħali, inkluż billi jitneħħew gradwalment is-sussidji dannużi għall-fjuwils fossili, il-Patt Klimatiku ta' Glasgow, adottat fi Glasgow fit-13 ta' Novembru 2021, u d-Dikjarazzjoni Ministerjali tad-WTO dwar is-Sussidji għall-Fjuwils Fossili, adottata f'Ġinevra fl-14 ta' Diċembru 2021 li tħeġġeġ l-isforzi sabiex tintlaħaq dik il-Mira.

2. Il-Partijiet jagħrfu li s-sussidji għall-fjuwils fossili jistgħu joħolqu distorsjoni tas-swieq, jiżvantaġġaw l-enerġija rinnovabbli u nadifa, u jkunu inkonsistenti mal-għanijiet tal-Ftehim ta' Pariġi.

3. Fid-dawl tal-paragrafi 1 u 2, il-Partijiet jikkondividu l-għan li jirriformaw u jnaqqsu b'mod progressiv is-sussidji għall-fjuwils fossili u jaffermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jaħdmu sabiex jilħqu dak l-objettiv f'konformità maċ-ċirkostanzi nazzjonali, filwaqt li jqisu bis-sħiħ il-ħtiġijiet speċifiċi tal-popolazzjonijiet affettwati.

4. Il-Partijiet għandhom isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri dwar is-sussidji għall-fjuwils fossili b'mod bilaterali u f'fora internazzjonali. Filwaqt li jagħrfu li d-WTO jista' jkollha rwol ċentrali fl-aġenda tar-riforma tal-fjuwils fossili, il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien u jħeġġu lill-Membri l-oħrajn tad-WTO sabiex javvanzaw ir-riforma u jsegwu dixxiplini ġodda dwar is-sussidji għall-fjuwils fossili fid-WTO, inkluż permezz ta' trasparenza u rapportar imtejbin li jippermettu l-evalwazzjoni tal-effetti kummerċjali, ekonomiċi u ambjentali tal-programmi ta' sussidju għall-fjuwils fossili.

ARTIKOLU 19.8

Kummerċ u diversità bijoloġika

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-konservazzjoni u tal-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika u tar-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dawn l-objettivi, b'mod konsistenti mal-MEAs rilevanti li għalihom huma parti, inklużi l-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika, li saret f'Rio de Janeiro fil-5 ta' Ġunju 1992 (minn hawn 'il quddiem imsejħa l-"Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika") u l-Protokolli tagħha, il-Konvenzjoni dwar il-Kummerċ Internazzjonali fl-Ispeċijiet ta' Fawna u Flora Selvaġġi fil-Periklu, magħmula f'Washington fit-3 ta' Marzu 1973 (minn hawn 'il quddiem imsejħa "CITES"), u d-deċiżjonijiet adottati taħtha.

2. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) timplimenta miżuri sabiex tiġġieled kontra l-kummerċ illegali ta' organiżmi selvaġġi, inkluż fir-rigward ta' pajjiżi terzi, kif xieraq;

(b) tippromwovi l-konservazzjoni fit-tul u l-użu sostenibbli tal-ispeċijiet elenkati fis-CITES u l-inklużjoni tal-ispeċijiet tal-annimali u tal-pjanti fl-Appendiċijiet għas-CITES meta jissodisfaw il-kriterji għall-elenkar, u jwettqu rieżamijiet perjodiċi, li jistgħu jirriżultaw f'rakkomandazzjoni sabiex jiġu emendati l-Appendiċijiet għas-CITES, sabiex jiġi żgurat li dawn jirriflettu kif xieraq il-ħtiġijiet ta' konservazzjoni tal-ispeċijiet soġġetti għall-kummerċ internazzjonali;

(c) tippromwovi l-kummerċ fi prodotti derivati mill-użu sostenibbli ta' riżorsi bijoloġiċi sabiex jikkontribwixxi għall-konservazzjoni tal-bijodiversità; u

(d) tieħu azzjoni xierqa għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika meta tkun soġġetta għal pressjonijiet marbutin mal-kummerċ u mal-investiment, b'mod partikolari għall-prevenzjoni tat-tixrid ta' speċijiet aljeni invażivi.

3. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza li jirrispettaw, jipproteġu, jippreservaw u jżommu l-għarfien, l-innovazzjonijiet u l-prattiki tal-popli indiġeni u tal-komunitajiet lokali li jinkorporaw stili ta' ħajja tradizzjonali li jikkontribwixxu għall-konservazzjoni u għall-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, u r-rwol tal-kummerċ internazzjonali fl-appoġġ ta' dan.

4. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom f'aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri dwar il-bijodiversità b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, kif xieraq, inkluż fil-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika u s-CITES. Tali kooperazzjoni tista' tkopri fost l-oħrajn:

(a) inizjattivi u prattiki tajbin dwar il-kummerċ fi prodotti u f'servizzi derivati mill-użu sostenibbli ta' riżorsi bijoloġiċi bl-għan ta' konservazzjoni tad-diversità bijoloġika;

(b) il-kummerċ u l-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, inklużi l-iżvilupp u l-applikazzjoni tal-metodi kontabilistiċi tal-kapital naturali u tal-ekosistemi, tal-valwazzjoni tal-ekosistemi u tas-servizzi tagħhom u tal-istrumenti ekonomiċi relatati;

(c) il-ġlieda kontra l-kummerċ illegali ta' organiżmi selvaġġi, inkluż permezz ta' inizjattivi sabiex titnaqqas id-domanda għal prodotti illegali tal-organiżmi selvaġġi u inizjattivi sabiex jittejbu l-kondiviżjoni u l-kooperazzjoni tal-informazzjoni;

(d) l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi, u l-kondiviżjoni ġusta u ekwa tal-benefiċċji mill-użu tagħhom b'mod konsistenti mal-objettivi tal-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika; u

(e) il-kondiviżjoni ta' informazzjoni u ta' esperjenza ta' ġestjoni dwar il-moviment, il-prevenzjoni, id-detezzjoni, il-kontroll u l-eradikazzjoni ta' speċijiet aljeni invażivi, bil-ħsieb li jittejbu l-isforzi għall-valutazzjoni u għall-indirizzar tar-riskji u tal-impatti negattivi ta' speċijiet aljeni invażivi.

ARTIKOLU 19.9

Kummerċ u foresti

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-konservazzjoni u tal-ġestjoni sostenibbli tal-foresti sabiex jipprovdu funzjonijiet ambjentali u opportunitajiet ekonomiċi u soċjali għall-ġenerazzjonijiet preżenti u futuri, u r-rwol tal-kummerċ fil-kisba ta' dan l-objettiv.

2. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) tiġġieled kontra l-qtugħ illegali tas-siġar għall-injam u l-kummerċ relatat, inkluż fir-rigward ta' pajjiżi terzi, permezz ta' azzjoni leġiżlattiva jew azzjoni oħra;

(b) tippromwovi l-konservazzjoni u l-ġestjoni sostenibbli tal-foresti u l-kummerċ fil-prodotti tal-foresti maħsudin f'konformità mal-liġi tal-pajjiż tal-ħsad u minn foresti ġestiti b'mod sostenibbli; u

(c) tiskambja informazzjoni mal-Parti l-oħra dwar inizjattivi relatati mal-kummerċ fir-rigward tal-ġestjoni sostenibbli tal-foresti, tal-konservazzjoni tal-foresti, tal-governanza tal-foresti, ta' inizjattivi mfasslin sabiex jiġġieldu l-qtugħ illegali tas-siġar għall-injam, u politiki rilevanti oħrajn ta' interess reċiproku.

3. Filwaqt li jirrikonoxxu li d-deforestazzjoni hija mutur ewlieni tat-tisħin globali u tat-telfien tal-bijodiversità, il-Partijiet għandhom jiskambjaw l-għarfien u l-esperjenza dwar modi kif iħeġġu l-konsum u l-kummerċ fi prodotti minn ktajjen tal-provvista mingħajr deforestazzjoni, sabiex jiġi mminimizzat ir-riskju li l-prodotti assoċjati mad-deforestazzjoni jew mad-degradazzjoni tal-foresti jitqiegħdu fis-suq.

4. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-ġestjoni sostenibbli tal-foresti, tal-minimizzazzjoni tad-deforestazzjoni u tad-degradazzjoni tal-foresti, tal-konservazzjoni tal-foresti, tal-qtugħ illegali tas-siġar għall-injam, u tar-rwol tal-foresti u tal-prodotti bbażati fuq l-injam fil-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima u fl-ekonomija ċirkolari u fil-bijoekonomija, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali kif xieraq.

ARTIKOLU 19.10

Kummerċ u ġestjoni sostenibbli tas-sajd u tal-akkwakultura

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-konservazzjoni u tal-ġestjoni sostenibbli tar-riżorsi bijoloġiċi tal-baħar u tal-ekosistemi kif ukoll tal-promozzjoni ta' akkwakultura responsabbli u sostenibbli, u r-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dawn l-objettivi.

2. Il-Partijiet jagħrfu li ġestjoni tas-sajd mhux adegwata, forom ta' sussidji għas-sajd li jikkontribwixxu għal kapaċità żejda u għal sajd eċċessiv, u s-sajd IUU jheddu l-istokkijiet tal-ħut, l-għajxien ta' persuni involuti fi prattiki tas-sajd responsabbli u s-sostenibbiltà tal-kummerċ fil-prodotti tas-sajd, u jikkonfermaw il-ħtieġa għal azzjoni sabiex tali prattiki jintemmu.

3. Fid-dawl tal-paragrafi 1 u 2, kull Parti għandha:

(a) timplimenta miżuri ta' konservazzjoni u ta' ġestjoni fit-tul sabiex tiżgura l-użu sostenibbli tar-riżorsi ħajjin tal-baħar abbażi tal-aħjar evidenza xjentifika disponibbli, tal-applikazzjoni tal-approċċ ta' prekawzjoni u tal-aħjar prattiki rikonoxxuti internazzjonalment konsistenti mal-ftehimiet rilevanti tan-Nazzjonijiet Uniti u tal-FAO[1], sabiex:

(i) tipprevjeni s-sajd eċċessiv u l-kapaċità żejda;

(ii) timminimizza l-qabda aċċessorja ta' speċijiet u ta' frieħ tal-ħut mhux fil-mira; u

(iii) tippromwovi l-irkupru ta' stokkijiet li jkunu qegħdin jiġu mistada żżejjed;

(b) tipparteċipa b'mod kostruttiv fil-ħidma tal-organizzazzjonijiet reġjonali għall-ġestjoni tas-Sajd (minn hawn 'il quddiem imsejħin "RFMOs") li għalihom huma membri, osservaturi, jew partijiet mhux kontraenti li jikkooperaw, bl-għan li jinkisbu governanza tajba tas-sajd u sajd sostenibbli, bħal permezz tal-promozzjoni tar-riċerka xjentifika u l-adozzjoni ta' miżuri ta' konservazzjoni bbażati fuq l-aħjar xjenza disponibbli, it-tisħiħ tal-mekkaniżmi ta' konformità, it-twettiq ta' rieżamijiet perjodiċi tal-prestazzjoni u l-adozzjoni ta' kontroll, ta' monitoraġġ u ta' infurzar effettivi tal-ġestjoni tal-RFMOs; u

[1] Il-Ftehimiet rilevanti tan-Nazzjonijiet Uniti u tal-FAO jinkludu UNCLOS il-Ftehim tal-FAO biex Jippromwovi l-Osservanza tal-Miżuri Internazzjonali ta' Konservazzjoni u ta' Ġestjoni minn Bastimenti tas-Sajd f'Ibħra Internazzjonali, magħmul f'Ruma fl-24 ta 'Novembru 1993, il-Ftehim tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Implimentazzjoni tad-Dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Liġi tal-Baħar tal-10 ta' Diċembru 1982 relatati mal-Konservazzjoni u l-Ġestjoni ta' Stokkijiet ta' Ħut Transżonali u Stokkijiet ta' Ħut li Jpassi Ħafna, adottat fl-4 ta 'Awwissu1995, il-Ftehim dwar Miżuri tal-Istat tal-Port li Jimpedixxu, Jiskoraġġixxu u Jeliminaw is-Sajd Illegali, Mhux Irrapportat u Mhux Regolat magħmul f'Ruma fit-22 ta 'Novembru 2009, u l-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli, adottat permezz tar-riżoluzzjoni 4/95 tal-Konferenza tal-FAO tal-31 ta' Ottubru 1995, (minn hawn 'il quddiem imsejħa "l-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli").

(c) timplimenta approċċ ibbażat fuq l-ekosistemi għall-ġestjoni tas-sajd sabiex jiġi żgurat li l-impatti negattivi tal-attivitajiet tas-sajd fuq l-ekosistema tal-baħar jiġu mminimizzati, u tiġi promossa l-konservazzjoni fit-tul tal-fkieren tal-baħar, tal-għasafar tal-baħar, tal-mammiferi tal-baħar u ta' speċijiet oħrajn rikonoxxuti bħala mhedda fi ftehimiet internazzjonali rilevanti li għalihom hija parti.

4. Il-Partijiet jirrikonoxxu li s-sajd IUU jhedded l-istokkijiet tas-sajd u l-għajxien ta' sajjieda responsabbli, u jagħrfu l-importanza ta' azzjoni nazzjonali, reġjonali u internazzjonali miftiehma sabiex jiġi indirizzat is-sajd IUU f'konformità mal-istrumenti reġjonali u internazzjonali[1] u bl-użu ta' oqfsa bilaterali u internazzjonali rilevanti.

5. B'appoġġ għall-isforzi sabiex jiġi miġġieled is-sajd IUU u sabiex jiġi evitat, skoraġġut u eliminat il-kummerċ ta' prodotti minn speċijiet maħsuda mis-sajd IUU , kull Parti għandha tappoġġa sistemi ta' monitoraġġ, ta' kontroll, ta' sorveljanza, ta' konformità u ta' infurzar, inkluż billi tadotta, tirrieżamina jew tirrevedi, kif xieraq, miżuri effettivi sabiex:

(a) tiskoraġġixxi lill-bastimenti li jtajru l-bnadar tagħha u lin-nazzjonali tagħha milli jappoġġaw jew iwettqu sajd IUU, u twieġeb għas-sajd IUU meta dan iseħħ jew ikun qiegħed jiġi appoġġat; u

[1] L-istrumenti reġjonali u internazzjonali jinkludu, skont kif jistgħu japplikaw, il-Pjan ta' Azzjoni dwar is-Sajd IUU tal-2001 Pjan ta' Azzjoni Internazzjonali tal-FAO biex is-sajd illegali, id-Dikjarazzjoni ta' Ruma tal-2005 dwar is-Sajd sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat, adottata f'Ruma sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolatI fit-12 ta' Marzu 2005, il-Ftehim dwar Miżuri tal-Istat tal-Port sabiex Jimpedixxu, Jiskoraġġixxu u Jeliminaw is-Sajd Illegali, Mhux Irrappurtat u Mhux Regolat, li sar f'Ruma, fit-22 ta' Novembru 2009, ir-Reġistru Globali tal-FAO tal-Bastimenti tas-Sajd, tal-Bastimenti tat-Trasport Refriġerat u tal-Bastimenti ta' Servizz kif ukoll l-istrumenti li jistabbilixxu u li jiġu adottati mill-RFMOs, li huma definiti bħala organizzazzjonijiet jew arranġamenti intergovernattivi tas-sajd, kif ikun xieraq, li jkollhom il-kompetenza li jistabbilixxu miżuri ta' konservazzjoni u ta' ġestjoni.

(b) tħeġġeġ it-traċċabbiltà, l-iffaċilitar tat-traċċabbiltà u ċ-ċertifikazzjoni elettronika sabiex jiġu esklużi prodotti mis-sajd IUU mill-flussi kummerċjali, u tħeġġeġ il-kooperazzjoni u l-iskambju ta' informazzjoni.

6. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-iżvilupp ta' akkwakultura sostenibbli u responsabbli, filwaqt li jqisu l-aspetti ekonomiċi, soċjali, kulturali u ambjentali tagħha, inkluż fir-rigward tal-implimentazzjoni tal-objettivi u tal-prinċipji li jinsabu fil-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli.

7. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom dwar aspetti relatati mal-kummerċ tal-politiki u tal-miżuri tas-sajd u tal-akkwakultura, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, kif xieraq, inkluż fid-WTO, fil-FAO, fl-OECD, fl-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti, fl-RFMOs u fi strumenti multilaterali oħrajn f'dan il-qasam, bl-għan li jiġu promossi prattiki tas-sajd sostenibbli u l-kummerċ ta' prodotti tal-ħut minn sajd ġestit b'mod sostenibbli.

ARTIKOLU 19.11

Kummerċ u investiment li jappoġġaw l-iżvilupp sostenibbli

1. Il-Partijiet jagħrfu li dan li ġej jista' jikkontribwixxi b'mod sinifikanti għall-iżvilupp sostenibbli:

(a) il-kummerċ u l-investiment f'oġġetti u f'servizzi li huma relatati mal-ħarsien tal-ambjent jew li jikkontribwixxu għat-titjib tal-kundizzjonijiet soċjali; u

(b) l-użu ta' skemi ta' sostenibbiltà trasparenti, fattwali u mhux qarrieqa jew ta' inizjattivi volontarji oħrajn.

2. Għal dak l-għan, il-Partijiet ifakkru l-impenn tagħhom skont l-Artikolu 2.5 (Tneħħija tad-dazji doganali) sabiex ineħħu d-dazji doganali fuq oġġetti ambjentali li joriġinaw mill-Parti l-oħra. Tali oġġetti ambjentali jikkontribwixxu għall-ilħuq tal-għanijiet ambjentali u klimatiċi billi jipprevjenu, jillimitaw, jimminimizzaw jew jirrimedjaw il-ħsara ambjentali fl-ilma, fl-arja u fil-ħamrija u billi jikkontribwixxu għat-tixrid ta' teknoloġiji li jservu sabiex itaffu t-tibdil fil-klima. Lista illustrattiva ta' tali oġġetti ambjentali[1] hija pprovduta fil-Lista A fl-Anness 19 (Oġġetti u servizzi ekoloġiċi).

3. Barra minn hekk, il-Partijiet ifakkru l-impenji tagħhom dwar is-servizzi ambjentali u l-attivitajiet ta' manifattura skont il-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment), inkluż l-Annessi ta' dak il-Kapitolu. Dawn is-servizzi ambjentali u l-attivitajiet ta' manifattura jikkontribwixxu għall-ilħuq tal-għanijiet ambjentali u klimatiċi billi jipprevjenu, jillimitaw, jimminimizzaw jew jirrijabilitaw il-ħsara ambjentali lill-ilma, lill-arja u lill-ħamrija u billi jgħinu fit-tranżizzjoni lejn ekonomija ċirkolari. Lista illustrattiva ta' tali servizzi ambjentali u attivitajiet ta' manifattura[2] hija pprovduta fil-Lista B fl-Anness 19 (Oġġetti u servizzi ekoloġiċi).

4. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha tippromwovi u tiffaċilita l-kummerċ u l-investiment f'dawn:

(a) oġġetti u servizzi ambjentali;

---

1 Din il-lista ta' oġġetti ambjentali f'Annes 19 (Oġġetti u servizzi ambjentali) ma hijiex eżawrjenti u hija mingħajr preġudizzju għall-approċċ għall-elenkar ta' oġġetti ambjentali li jistgħu jieħdu New Zealand jew l-Unjoni f'negozjati oħrajn.

2 Din il-lista ta' servizzi ambjentali u attivitajiet tal-manifattura ma hijiex eżawrjenti u hija mingħajr preġudizzju għall-approċċ għall-elenkar ta' servizzi ambjentali u attivitajiet ta' manifattura li jistgħu jieħdu New Zealand jew l-Unjoni f'negozjati oħrajn.

(b) oġġetti li jikkontribwixxu għal kundizzjonijiet soċjali mtejbin; u

(c) oġġetti soġġetti għal skemi ta' assigurazzjoni tas-sostenibbiltà trasparenti, fattwali u mhux qarrieqa bħal skemi ta' kummerċ ġust u etiku u ekotikketti.

5. L-attivitajiet ta' promozzjoni u ta' faċilitazzjoni tal-kummerċ u l-investiment kif msemmi fil-paragrafu 4 jistgħu jinkludu:

(a) azzjonijiet ta' sensibilizzazzjoni u kampanji ta' informazzjoni u ta' edukazzjoni tal-pubbliku;

(b) l-adozzjoni ta' oqfsa ta' politika li jwasslu għall-varar tal-aħjar teknoloġiji disponibbli;

(c) it-tħeġġiġ tal-adozzjoni ta' skemi ta' sostenibbiltà trasparenti, fattwali u mhux qarrieqa, speċjalment għall-SMEs;

(d) l-indirizzar ta' ostakli mhux tariffarji relatati; u

(e) referenza għal standards internazzjonali rilevanti, bħall-konvenzjonijiet u l-linji gwida tal-ILO jew l-MEAs.

6. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom f'aspetti relatati mal-kummerċ ta' kwistjonijiet koperti minn dan l-Artikolu b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali u multilaterali, kif ikun xieraq, inkluż permezz tal-iskambju ta' informazzjoni, tal-aħjar prattiki u ta' inizjattivi ta' sensibilizzazzjoni.

ARTIKOLU 19.12

Kummerċ u mġiba responsabbli fin-negozju u ġestjoni tal-ktajjen tal-provvista

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza ta' mġiba responsabbli fin-negozju u ta' prattiki ta' responsabbiltà soċjali korporattiva, inkluża ġestjoni responsabbli tal-ktajjen tal-provvista, u r-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dan l-objettiv.

2. Fid-dawl tal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) tippromwovi l-istrumenti internazzjonali rilevanti, inkluż billi tappoġġa t-tixrid u l-użu tagħhom, fosthom il-Linji Gwida tal-OECD għal Impriżi Multinazzjonali, id-Dikjarazzjoni Tripartitika tal-ILO tal-Prinċipji li jikkonċernaw Intrapriżi Multinazzjonali u l-Politika Soċjali, il-Patt Globali tan-Nazzjonijiet Uniti, u l-Prinċipji Gwida tan-Nazzjonijiet Uniti dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem; "L-Implimentazzjoni tal-Qafas tan-Nazzjonijiet Uniti "Protezzjoni, Rispett u Rimedju" approvat mill-Kunsill tad-Drittijiet tal-Bniedem tan-Nazzjonijiet Uniti fir-riżoluzzjoni tiegħu A/HRC/RES/17/4 fis-16 ta 'Ġunju 2011, (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "il-Prinċipji Gwida tan-Nazzjonijiet Uniti dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem"); u

(b) tippromwovi r-responsabbiltà soċjali korporattiva, imġiba responsabbli fin-negozju, inkluża ġestjoni responsabbli tal-ktajjen tal-provvista, billi tipprovdi oqfsa ta' politika ta' appoġġ li jħeġġu l-adozzjoni ta' prattiki rilevanti min-negozji.

3. Il-Partijiet jagħrfu l-utilità ta' linji gwida internazzjonali speċifiċi għas-settur fl-oqsma tar-responsabbiltà soċjali korporattiva / tal-imġiba responsabbli fin-negozju u għandhom jippromwovu l-ħidma konġunta f'dak ir-rigward. Fir-rigward tal-Gwida tal-OECD dwar id-Diliġenza Dovuta għal ktajjen tal-Provvista Responsabbli ta' Minerali minn żoni affettwati minn kunflitt u minn Żoni ta' Riskju Għoli u tas-supplimenti tagħha, kull Parti għandha timplimenta miżuri sabiex tippromwovi l-adozzjoni ta' dik il-Gwida tal-OECD dwar id-Diliġenza Dovuta. Bħala membri tal-Kumitat tal-FAO dwar is-Sigurtà Alimentari Dinjija, il-Partijiet għandhom jippromwovu wkoll sensibilizzazzjoni għall-"Prinċipji għal Investiment Responsabbli fis-Sistemi tal-Agrikoltura u tal-Ikel" u l-"Linji Gwida Volontarji dwar il-Governanza Responsabbli tal-Pussess tal-Art, is-Sajd u l-Foresti fil-kuntest tas-Sigurtà Alimentari Nazzjonali".

4. Il-Partijiet għandhom jaħdmu flimkien sabiex isaħħu l-kooperazzjoni tagħhom f'aspetti relatati mal-kummerċ ta' kwistjonijiet koperti minn dan l-Artikolu b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, kif ikun xieraq, inkluż permezz tal-iskambju ta' informazzjoni, tal-aħjar prattiki u ta' inizjattivi ta' sensibilizzazzjoni.

ARTIKOLU 19.13

Informazzjoni xjentifika u teknika

1. Meta tistabbilixxi jew timplimenta miżuri mmirati sabiex iħarsu l-ambjent jew il-kundizzjonijiet tax-xogħol li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ jew l-investiment, kull Parti għandha tqis l-informazzjoni xjentifika u teknika disponibbli, l-istandards internazzjonali rilevanti, il-linji gwida jew ir-rakkomandazzjonijiet.

2. F'konformità mal-approċċ ta' prekawzjoni,[1] meta jkun hemm riskji ta' ħsara serja jew irriversibbli għall-ambjent jew għas-sikurezza u s-saħħa okkupazzjonali, in-nuqqas ta' ċertezza xjentifika sħiħa ma għandux jintuża bħala raġuni li tipprevjeni lil Parti milli tadotta miżuri xierqa sabiex tipprevjeni tali ħsara.

3. Il-miżuri msemmijin fil-paragrafu 2 ma għandhomx jiġu applikati b'mod li jkun jikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata jew restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ internazzjonali.

ARTIKOLU 19.14

Trasparenza

Sabiex tinforma l-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' tali miżuri, kull Parti għandha, sa fejn ikun possibbli u xieraq, tipprovdi lill-persuni interessati u lill-partijiet ikkonċernati b'opportunità raġonevoli sabiex jikkummentaw dwar:

(a) miżuri mmirati lejn il-ħarsien tal-ambjent jew il-protezzjoni tal-kundizzjonijiet tax-xogħol li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ jew l-investiment; u

(b) miżuri kummerċjali jew ta' investiment li jistgħu jaffettwaw il-ħarsien tal-ambjent jew il-protezzjoni tal-kundizzjonijiet tax-xogħol.

[1] Għal ċertezza akbar, b'rabta mal-implimentazzjoni tal-ftehim fit-territorju tal-Unjoni, it-terminu "approċċ ta' prekawzjoni" mezzi għall-prinċipju ta' prekawzjoni.

ARTIKOLU 19.15

Kumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli

1. Dan l-Artikolu jikkomplementa u jispeċifika aktar l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati).

2. Fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, il-Kumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli għandu jkollu l-funzjonijiet li ġejjin:

(a) iwettaq il-kompiti msemmijin fil-punt (b) tal-Artikolu 26.13(3) (Miżuri ta' konformità);

(b) jikkontribwixxi għall-ħidma tal-Kumitat għall-Kummerċ dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu, inkluż fir-rigward ta' suġġetti għal diskussjoni mal-gruppi konsultattivi domestiċi msemmijin fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi); u

(c) jikkunsidra kwalunkwe kwistjoni oħra relatata ma' dan il-Kapitolu kif miftiehem bejn il-Partijiet.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli għandu jippubblika rapport wara kull laqgħa tiegħu.

4. Kull Parti għandha tqis kif xieraq il-komunikazzjonijiet u l-opinjonijiet mill-pubbliku dwar kwistjonijiet relatati ma' dan il-Kapitolu. Parti tista' tinforma, fejn xieraq, lill-gruppi konsultattivi domestiċi stabbiliti skont l-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi) kif ukoll lill-punt ta' kuntatt tal-Parti l-oħra, maħtur skont l-Artikolu 19.16 (Punti ta' kuntatt), dwar tali komunikazzjonijiet u opinjonijiet.

ARTIKOLU 19.16

Punti ta' kuntatt

Mad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha tiddeżinja punt ta' kuntatt biex jiffaċilita l-komunikazzjoni u l-koordinazzjoni bejn il-Partijiet dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Kapitolu u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt għall-punt ta' kuntatt. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

KAPITOLU 20

KOOPERAZZJONI KUMMERĊJALI U EKONOMIKA MAL-MĀORI

ARTIKOLU 20.1

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "Aotearoa New Zealand" tfisser New Zealand, Parti għal dan il-Ftehim. Aotearoa ("sħaba bajda twila") hija terminu Māori li jirreferi għal New Zealand;

(b) “te ao Māori” tfisser mod kif il-Māori jaraw il-ħajja li huwa msejjes fuq approċċ olistiku għall-ħajja;

(c) “mātauranga Māori” tfisser l-għarfien tradizzjonali tal-Māori li jirrigwarda to te ao Māori;

(d) “tikanga Māori” tfisser il-protokolli, id-drawwiet u l-prattika normali tal-Māori;

(e) “kaupapa Māori” tfisser approċċ minqux f’te ao Māori;

(f) “approċċi relazzjonali tal-Māori” tirreferi għal whakapapa jew konnessjonijiet tal-familja, u l-bini ta’ relazzjonijiet b’saħħithom, li huma valuri kruċjali tat-te ao Māoriu ċentrali għal kif jgħixu l-Māori;

(g) “benessri” minn perspettiva ta’ te ao Māori tfisser l-ibbilanċjar u l-interkonnessjoni ta’ diversi fatturi meħtieġa sabiex l-individwi u l-gruppi verament jgħixu tajjeb u jirnexxu; inklużi taha tinana (il-ġisem), taha hinengaro (il-moħħ), taha wairua (l-ispirtu), whenua (l-art), whakapapa (il-ġenealoġija) u kaitiakitanga (l-intendenza); it-terminu “benessri”. Tista’ tinkludi wkoll aspetti ambjentali, ekonomiċi u kulturali;

(h) “taonga” tfisser oġġett, element, riżorsa jew pussess ta’ valur għoli jew imfittex, u tista’ tkun tanġibbli jew intanġibbli;

(i) “Mānuka” tfisser il-kelma Māori użata esklużivament għas-siġra *Leptospermum scoparium* imkabbra f’Aotearoa New Zealand u fi prodotti li jinkludu l-għasel u ż-żejt li jiġu minn dik is-siġra; Mānuka (varjazzjonijiet fl-ortografija jinkludu “Manuka” u “Maanuka”) hija ta’ importanza kulturali għall-Māori bħala taonga u mediċina tradizzjonali; u

(j) “wāhine Māori” tfisser in-nisa indiġeni ta’ Aotearoa New Zealand.

ARTIKOLU 20.2

Kuntest u skop

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta’ Waitangi huwa dokument fundamentali ta’ importanza kostituzzjonali għal Aotearoa New Zealand.

2. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kummerċ internazzjonali fl-abilitazzjoni u fl-avvanzar tal-benessri tal-Māori, u l-isfidi li jistgħu jeżistu għall-Māori fl-aċċessar tal-opportunitajiet ta’ kummerċ u ta’ investiment derivati mill-kummerċ internazzjonali.

3. L-iskop ta’ dan il-Kapitolu huwa li jsegwi l-kooperazzjoni reċiproka sabiex jikkontribwixxi għall-isforzi ta’ Aotearoa New Zealand sabiex jippermetti u javvanza l-aspirazzjonijiet ekonomiċi u l-benessri tal-Māori.

4. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-kooperazzjoni skont dan il-Kapitolu li qiegħed jiġi implimentat, fil-każ ta’ Aotearoa New Zealand, b’mod konsistenti mat-te Tiriti o Waitangi/mat-Trattat ta’ Waitangi u, meta xieraq, informat minn te ao Māori, minn mātauranga Māori, minn tikanga Māori u minn kaupapa Māori.

5. Il-Partijiet jagħrfu l-valur li l-approċċi tal-Māori, informati minn te ao Māori, minn mātauranga Māori, minn tikanga Māori u minn kaupapa Māori, jistgħu jikkontribwixxu għat-tfassil u għall-implimentazzjoni tal-politiki u tal-programmi f'Aotearoa New Zealand li jipproteġu u jippromwovu l-aspirazzjonijiet kummerċjali u ekonomiċi tal-Māori.

6. Il-Partijiet jagħrfu l-valur ta' żieda fil-parteċipazzjoni tal-Māori fil-kummerċ u fl-investiment internazzjonali, inkluż fil-kummerċ diġitali. Dan jinkludi permezz tal-promozzjoni tal-approċċi relazzjonali tal-Māori, informati minn te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori u kaupapa Māori, fil-każ ta' Aotearoa New Zealand.

7. Il-Partijiet jagħrfu l-valur tat-tisħiħ tar-rabtiet bejn in-nies li jistgħu jirriżultaw mill-opportunitajiet maħluqin minn dan il-Kapitolu għaż-żewġ Partijiet.

ARTIKOLU 20.3

Strumenti internazzjonali

1. Il-Partijiet jinnotaw:

(a) id-Dikjarazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tal-Popli Indiġeni, adottata fi New York fit-13 ta' Settembru 2007 u l-pożizzjonijiet rispettivi tagħhom magħmulin fuq dik id-Dikjarazzjoni;

(b) il-Konvenzjoni tal-Organizzazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Edukazzjoni, ix-Xjenza u l-Kultura (UNESCO) dwar il-Protezzjoni u l-Promozzjoni tad-Diversità tal-Espressjonijiet Kulturali, adottata f'Pariġi fl-20 ta' Ottubru 2005;

(c) l-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli;

(d) id-drittijiet u r-responsabbiltajiet tagħhom skont il-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika; u

(e) il-Prinċipji Gwida tan-Nazzjonijiet Uniti dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem.

ARTIKOLU 20.4

Dispożizzjonijiet f'dan il-Ftehim li jibbenefikaw lill-Māori

Minbarra dan il-Kapitolu, hemm dispożizzjonijiet speċifiċi f'Kapitoli oħrajn ta' dan il-Ftehim li għandhom l-għan li jsaħħu l-parteċipazzjoni tal-Māori fl-opportunitajiet ta' kummerċ u ta' investiment derivati minn dan il-Ftehim li, fil-każ ta' Aotearoa New Zealand, jikkontribwixxu aktar għall-kapaċità tal-Māori li jeżerċitaw id-drittijiet u l-interessi tagħhom skont te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi. Tali dispożizzjonijiet jinkludu:

(a) il-Kapitolu 2 (Trattament nazzjonali u aċċess għas-suq għall-oġġetti), inklużi Mānuka, għasel tal-Mānuka, żejt tal-Mānuka u oġġetti oħrajn ta' interess għall-Māori;

(b) il-Kapitolu 7 (Sistemi tal-ikel sostenibbli), inkluża l-kooperazzjoni dwar l-għarfien, il-parteċipazzjoni u t-tmexxija indiġeni fis-sistemi tal-ikel, f'konformità maċ-ċirkostanzi nazzjonali skont l-Artikolu 7.4 (Kooperazzjoni sabiex tittejjeb is-sostenibbiltà tas-sistemi tal-ikel);

(c) il-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment);

(d) il-Kapitolu 12 (Kummerċ diġitali);

(e) il-Kapitolu 14 (Akkwist pubbliku);

(f) il-Kapitolu 18 (Proprjetà intellettwali);

(g) il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), inklużi wāhine Māori skont l-Artikolu 19.4 (Kummerċ u ugwaljanza bejn il-ġeneri);

(h) il-Kapitolu 21 (Intrapriżi żgħar u medji);

(i) il-Kapitolu 24 (Dispożizzjonijiet istituzzjonali), inkluża r-rappreżentanza tal-Māori fil-każ ta' Aotearoa New Zealand fil-gruppi konsultattivi domestiċi msemmija fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi) u fil-Forum tas-Soċjetà Ċivili skont l-Artikolu 24.7 (Forum tas-Soċjetà Ċivili); u

(j) il-Kapitolu 25 (Eċċezzjonijiet u dispożizzjonijiet ġenerali), inkluż dwar te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi skont l-Artikolu 25.6 (Tiriti o Waitangi/Trattat ta' Waitangi).

ARTIKOLU 20.5

Attivitajiet ta' kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-attivitajiet ta' kooperazzjoni skont dan il-Kapitolu għandhom jitwettqu fil-qafas eżistenti stabbilit mill-Ftehim ta' Sħubija u soġġetti għar-riżorsi disponibbli għal kull Parti[1].

2. Sabiex jilħqu l-objettivi stabbiliti f'dan il-Kapitolu, il-Partijiet jistgħu jikkoordinaw l-attivitajiet ta' kooperazzjoni, mal-Māori fil-każ ta' Aotearoa New Zealand, u ma' partijiet ikkonċernati rilevanti oħrajn kif xieraq. Dawk l-attivitajiet ta' kooperazzjoni jistgħu jinkludu:

(a) il-kollaborazzjoni sabiex tissaħħaħ il-kapaċità għall-intrapriżi tal-Māori li jaċċessaw u jibbenefikaw mill-opportunitajiet ta' kummerċ u ta' investiment maħluqin minn dan il-Ftehim;

(b) il-kollaborazzjoni sabiex jiġu żviluppati rabtiet bejn l-intrapriżi tal-Unjoni u tal-Māori, b'enfasi partikolari fuq l-SMEs, sabiex jiġi ffaċilitat l-aċċess għal ktajjen tal-provvista ġodda u eżistenti, jiġu permessi u jissaħħu l-opportunitajiet għall-kummerċ diġitali, u tiġi ffaċilitata l-kooperazzjoni bejn l-intrapriżi dwar il-kummerċ fi prodotti tal-Māori;

(c) l-appoġġ għar-rabtiet tax-xjenza, tar-riċerka u tal-innovazzjoni, kif xieraq bejn l-Unjoni u l-komunitajiet tal-Māori, skont il-Ftehim dwar il-kooperazzjoni xjentifika u teknoloġika bejn il-Komunità Ewropea u l-Gvern ta' New Zealand[2]; u

---

[1] Għal ċertezza akbar, dan il-Kapitolu ma jimponi l-ebda obbligu legali jew finanzjarju li jirrikjedi li l-Partijiet jesploraw, jibdew jew jikkonkludu kwalunkwe attività ta' kooperazzjoni individwali.

[2] ĠU UE L 171, 1.7.2009, p. 28.

(d) il-kooperazzjoni u l-iskambju ta' informazzjoni u ta' esperjenza dwar l-indikazzjonijiet ġeografiċi.

3. Fit-twettiq tal-attivitajiet ta' kooperazzjoni msemmijin fil-paragrafu 2, kull Parti tista' tistieden il-fehmiet u l-parteċipazzjoni tal-partijiet ikkonċernati rilevanti, u fil-każ ta' Aotearoa New Zealand tal-Māori f'konformità ma' te Tiriti o Waitangi/mat-Trattat ta' Waitangi.

4. Il-kooperazzjoni kollha għandha tkun fuq talba ta' Parti, skont it-termini miftehmin b'mod reċiproku fir-rigward ta' kull attività ta' kooperazzjoni.

ARTIKOLU 20.6

Mekkaniżmu istituzzjonali

1. F'konformità mal-punt (b) tal-Artikolu 24.2(1) (Funzjonijiet tal-Kumitat għall-Kummerċ), il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jissupervizza u jiffaċilita l-implimentazzjoni u l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, fost l-oħrajn.

2. F'konformità mal-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi), il-grupp konsultattiv domestiku[1] ta' kull Parti għandu jagħti parir lil dik il-Parti dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Ftehim, inklużi dawk il-kwistjonijiet li huma koperti minn dan il-Kapitolu, u jista' jissottometti rakkomandazzjonijiet dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu.

[1] Fil-każ ta' Aotearoa New Zealand, il-grupp konsultattiv domestiku għandu jinkludi r-rappreżentanti tal-Māori.

3. F'konformità mal-Artikolu 24.7 (Forum tas-Soċjetà Ċivili), il-Forum tas-Soċjetà Ċivili[1] li jiġbor organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili stabbiliti fit-territorji tal-Partijiet, inklużi membri tal-gruppi konsultattivi domestiċi, għandu jmexxi djalogu dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim, inkluż dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu.

4. Il-Kumitat Konġunt stabbilit skont l-Artikolu 53(1) tal-Ftehim ta' Sħubija għandu jimmonitorja l-iżvilupp tar-relazzjoni komprensiva bejn il-Partijiet u jiskambja fehmiet u jagħmel suġġerimenti dwar kwalunkwe kwistjoni ta' interess komuni, inklużi kwistjonijiet li ma humiex koperti minn dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 20.7

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għal dan il-Kapitolu.

[1] Fil-każ ta' Aotearoa New Zealand, il-Forum tas-Soċjetà Ċivili għandu jinkludi rappreżentanti tal-Māori.

KAPITOLU 21

INTRAPRIŻI ŻGĦAR U MEDJI

ARTIKOLU 21.1

Objettivi

Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tal-SMEs fir-relazzjonijiet bilaterali dwar il-kummerċ u l-investiment tal-Partijiet u jaffermaw l-impenn tagħhom sabiex itejbu l-kapaċità tal-SMEs li jibbenefikaw minn dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 21.2

Kondiviżjoni tal-informazzjoni

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm mezz diġitali bħal sit web speċifiku għall-SMEs li jippermetti lill-pubbliku fl-Unjoni u fi New Zealand jaċċessa faċilment l-informazzjoni dwar dan il-Ftehim, inklużi:

(a) sommarju ta' dan il-Ftehim; u

(b) informazzjoni mfassla għall-SMEs li fiha:

(i) deskrizzjoni tad-dispożizzjonijiet f'dan il-Ftehim li kull Parti tqis li huma rilevanti għall-SMEs taż-żewġ Partijiet; u

(ii) kwalunkwe informazzjoni addizzjonali li l-Parti tqis li tkun siewja għall-SMEs interessati li jibbenefikaw mill-opportunitajiet pprovduti minn dan il-Ftehim.

2. Kull Parti għandha tipprovdi aċċess permezz tal-mezz diġitali msemmi fil-paragrafu 1, għal dawn:

(a) it-test ta' dan il-Ftehim, inkluż l-Annessi u l-Appendiċi tiegħu, b'mod partikolari l-iskedi tat-tariffi u r-regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti;

(b) mezz diġitali ekwivalenti tal-Parti l-oħra; u

(c) informazzjoni mill-awtoritajiet tagħha stess u minn entitajiet xierqa oħrajn li l-Parti tqis li tkun utli għal persuni interessati li jwettqu attivitajiet ta' kummerċ, ta' investiment u ta' negozju f'dik il-Parti.

3. L-informazzjoni msemmija fil-punt (c) fil-paragrafu 2 għandha, kif xieraq, tinkludi dawn li ġejjin:

(a) ir-regolamenti doganali u l-proċeduri għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranżitu kif ukoll il-formoli, id-dokumenti u informazzjoni relatata oħra rilevanti;

(b) il-miżuri sanitarji u fitosanitarji kif meħtieġa mill-Kapitolu 6 (Miżuri sanitarji u fitosanitarji);

(c) ir-regolamenti tekniċi u kwistjonijiet oħrajn kif meħtieġ mill-Kapitolu 9 (Ostakli tekniċi għall-kummerċ);

(d) ir-regoli dwar l-akkwist pubbliku, bażi tad-*data* li jkun fiha l-avviżi ta' akkwist pubbliku u informazzjoni rilevanti oħra skont il-Kapitolu 14 (Akkwist pubbliku);

(e) ir-regolamenti u l-proċeduri dwar id-drittijiet ta' proprjetà intellettwali kif meħtieġa mill-Kapitolu 18 (Proprjetà intellettwali);

(f) proċeduri ta' reġistrazzjoni tan-negozju; u

(g) informazzjoni oħra li l-Parti tqis li tista' tkun ta' għajnuna għall-SMEs.

4. Kull Parti għandha tipprovdi aċċess permezz tal-mezz diġitali msemmi fil-paragrafu 1, bħal permezz ta' link tal-internet fuq sit web għal bażi tad-*data* li tista' titfittex jew simili, għall-informazzjoni speċifika għall-prodotti u ġenerika li ġejja fir-rigward tas-suq tagħha:

(a) ir-rati tad-dazji u tal-kwoti doganali, inklużi dawk għan-nazzjon l-aktar iffavorit, ir-rati li jikkonċernaw pajjiżi mhux trattati bħan-nazzjon l-aktar iffavorit u r-rati preferenzjali u l-kwoti tar-rati tariffarji;

(b) id-dazji tas-sisa;

(c) it-taxxi (it-taxxa fuq il-valur miżjud jew it-taxxa fuq il-bejgħ);

(d) it-tariffi doganali jew tariffi oħrajn, inklużi tariffi oħrajn speċifiċi għall-prodotti;

(e) regoli tal-oriġini kif previst fil-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini);

(f) ir-restituzzjoni tad-dazji, id-diferiment, jew tipi oħrajn ta' eżenzjoni li jnaqqsu, iroddu lura jew jirrinunzjaw id-dazji doganali;

(g) il-kriterji użati sabiex jiġi ddeterminat il-valur doganali tal-oġġett;

(h) miżuri tariffarji oħra;

(i) l-informazzjoni meħtieġa għall-proċeduri tal-importazzjoni; u

(j) informazzjoni relatata ma' miżuri jew ma' regolamenti mhux tariffarji.

5. Kull Parti għandha taġġorna regolarment, jew meta tintalab mill-Parti l-oħra, l-informazzjoni magħmula disponibbli skont dan l-Artikolu sabiex tiżgura li tkun aġġornata u akkurata.

6. Kull Parti għandha tiżgura li l-informazzjoni msemmija f'dan l-Artikolu tiġi ppreżentata f'forma li tkun faċli sabiex tintuża mill-SMEs. Kull Parti għandha tieħu impenn li tagħmel tali informazzjoni disponibbli bl-Ingliż.

7. Parti ma għandhiex tapplika tariffa għall-aċċess għall-informazzjoni msemmija f'dan l-Artikolu għal persuna ta' kwalunkwe Parti.

ARTIKOLU 21.3

Punti ta' kuntatt għall-SMEs

1. Kull Parti għandha taħtar punt ta' kuntatt għall-SMEs responsabbli għat-twettiq tal-funzjonijiet elenkati f'dan l-Artikolu u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt għall-punt ta' kuntatt tal-SMEs. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bi kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

2. Il-punti ta' kuntatt għall-SMEs għandhom:

(a) jiżguraw li jiġu kkunsidrati l-ħtiġijiet tal-SMEs fl-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim sabiex l-SMEs taż-żewġ Partijiet ikunu jistgħu jibbenefikaw minn dan il-Ftehim;

(b) jiżguraw li l-informazzjoni msemmija fl-Artikolu 21.2 (Kondiviżjoni tal-informazzjoni) tkun aġġornata u rilevanti għall-SMEs. Permezz tal-punt ta' kuntatt tal-SMEs, Parti tista' tissuġġerixxi informazzjoni addizzjonali li l-Parti l-oħra tista' tinkludi fl-informazzjoni li għandha tiġi pprovduta f'konformità mal-Artikolu 21.2 (Kondiviżjoni tal-informazzjoni);

(c) jeżaminaw kwalunkwe kwistjoni rilevanti għall-SMEs b'rabta mal-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim, inkluż li:

(i) jiskambjaw informazzjoni u jikkooperaw kif xieraq sabiex jassistu lill-Kumitat għall-Kummerċ fil-kompitu tiegħu li jimmonitorja u jimplimenta l-aspetti ta' dan il-Ftehim relatati mal-SMEs; u

(ii) jassistu lil kumitati, lil punti ta' kuntatt u lil gruppi ta' ħidma oħrajn stabbiliti b'dan il-Ftehim meta jikkunsidraw kwistjonijiet ta' rilevanza għall-SMEs;

(d) jirrapportaw b'mod perjodiku dwar l-attivitajiet tagħhom, b'mod konġunt jew individwali, lill-Kumitat għall-Kummerċ għall-kunsiderazzjoni tiegħu; u

(e) jikkunsidraw kwalunkwe kwistjoni oħra li tirriżulta skont dan il-Ftehim li tappartjeni għall-SMEs skont kif il-Partijiet jistgħu jaqblu.

3. Il-punti ta' kuntatt tal-SMEs għandhom jiltaqgħu kif ikun neċessarju u għandhom iwettqu xogħolhom fuq il-post jew b'mezzi xierqa oħrajn, li jistgħu jinkludu l-posta elettronika, il-vidjokonferenzi, jew mezzi oħrajn.

4. Il-punti ta' kuntatt għall-SMEs jistgħu jfittxu li jikkooperaw ma' esperti u ma' organizzazzjonijiet esterni, kif xieraq, fit-twettiq tal-attivitajiet tagħhom.

ARTIKOLU 21.4

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għal dan il-Kapitolu.

KAPITOLU 22

PRATTIKI REGOLATORJI TAJBIN U KOOPERAZZJONI REGOLATORJA

ARTIKOLU 22.1

Prinċipji ġenerali

1. Kull Parti għandha tkun libera li tiddetermina l-approċċ tagħha għal prattiki regolatorji tajbin u għal kooperazzjoni regolatorja skont dan il-Ftehim b'mod konsistenti mal-qafas ġuridiku, mal-prattika, u mal-prinċipji fundamentali[1] sottostanti tas-sistema ta' ġestjoni regolatorja tagħha.

2. Xejn f'dan it-Titolu ma għandu jiġi interpretat li jirrikjedi li Parti:

(a) tiddevja mill-proċeduri domestiċi għat-tħejjija u għall-adozzjoni ta' miżuri regolatorji;

(b) tieħu azzjonijiet li jirriskjaw li jikkompromettu jew jimminaw l-objettiv tal-ordni pubbliku ta' miżura regolatorja partikolari;

(c) tieħu azzjonijiet li jkunu jdgħajfu jew jimpedixxu l-adozzjoni f'waqtha ta' miżuri regolatorji għall-ilħuq tal-objettivi tal-ordni pubbliku tagħha; jew

(d) tikseb xi eżitu regolatorju partikolari.

[1] Għall-Unjoni, tali prinċipji huma l-prinċipji li humainklużi fit-TFUE u derivati minnu.

3. Kull Parti għandha tkun libera li tidentifika l-prijoritajiet regolatorji tagħha u li tħejji u tadotta miżuri regolatorji sabiex tindirizza dawk il-prijoritajiet regolatorji li jiżguraw il-livelli ta' protezzjoni li l-Parti tqis xierqa.

ARTIKOLU 22.2

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "awtorità regolatorja" tfisser:

(i) għall-Unjoni, il-Kummissjoni Ewropea; u

(ii) għal New Zealand, il-Gvern Eżekuttiv ta' New Zealand;

(b) "miżuri regolatorji" tfisser, sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Kapitolu:

(i) għall-Unjoni:

(A) regolamenti u direttivi, kif previsti fl-Artikolu 288 tat-TFUE; u

(B) l-atti ta' delegati u ta' implimentazzjoni, kif previsti fl-Artikolu 290 u fl-Artikolu 291 tat-TFUE, rispettivament;

(ii) għal New Zealand:

(A) abbozzi ta' liġi li jistgħu jsiru Atti Pubbliċi tal-Parlament ta' New Zealand, ħlief għall-finijiet tal-Artikoli 22.9 (Rieżami perjodiku tal-miżuri regolatorji fis-seħħ) u 22.10 (Aċċess għal miżuri regolatorji) meta tfisser Atti Pubbliċi tal-Parlament ta' New Zealand; u

(B) regolamenti magħmulin permezz ta' Digriet fil-Kunsill.

ARTIKOLU 22.3

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għal miżuri regolatorji maħruġin jew imnedijin mill-awtorità regolatorja ta' Parti fir-rigward ta' kwalunkwe materja koperta minn dan il-Ftehim.

2. Għal ċertezza akbar, dan il-Kapitolu ma japplikax għall-awtoritajiet regolatorji u għall-miżuri, għall-prattiki jew għall-approċċi regolatorji tal-Istati Membri.

ARTIKOLU 22.4

Trasparenza tal-proċessi u tal-mekkaniżmi

1. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku u mingħajr ħlas deskrizzjonijiet tal-proċessi u tal-mekkaniżmi ġenerali li bihom l-awtorità regolatorja tħejji, tiżviluppa, tevalwa jew tirrieżamina l-miżuri regolatorji tagħha. Dan għandu jsir permezz ta' mezz diġitali.

2. Id-deskrizzjonijiet tal-proċessi u tal-mekkaniżmi ġenerali msemmijin fil-paragrafu 1 għandhom jirreferu għal kwalunkwe linja gwida, regola jew proċedura rilevanti, inklużi dawk il-linji gwida, ir-regoli jew il-proċeduri rigward l-opportunitajiet għall-pubbliku sabiex jipprovdi kummenti.

ARTIKOLU 22.5

Koordinazzjoni interna tal-iżvilupp regolatorju[1]

Minbarra l-Artikolu 22.4 (Trasparenza tal-proċessi u tal-mekkaniżmi), għat-tħejjija jew għall-iżvilupp ta' miżuri regolatorji, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha żżomm proċessi jew mekkaniżmi interni għall-koordinazzjoni, għall-konsultazzjoni u għar-rieżami interni. Tali proċessi jew mekkaniżmi għandhom, fost l-oħrajn, ifittxu li:

(a) irawmu prattiki regolatorji tajbin, bħal dawk stabbiliti f'dan il-Kapitolu;

[1] Għal ċertezza akbar, Parti tista' tikkonforma mal-Artikoli 22.5 (Koordinazzjoni interna tal-iżvilupp regolatorju) u 22.9(1) (Rieżami perjodiku tal-miżuri regolatorji fis-seħħ) permezz ta' kwalunkwe taħlita ta' proċessi jew ta' mekkaniżmi separati jew kombinati.

(b) jidentifikaw u jevitaw duplikazzjoni żejda u rekwiżiti inkonsistenti fil-miżuri regolatorji tal-Parti;

(c) jiżguraw konformità mal-obbligi internazzjonali dwar il-kummerċ u l-investiment; u

(d) jippromwovu l-kunsiderazzjoni tal-effetti tal-miżuri regolatorji li jitħejjew jew jiġu żviluppati, li jistgħu jinkludu dawk fuq l-SMEs.

ARTIKOLU 22.6

Informazzjoni bikrija dwar miżuri regolatorji ppjanati[1]

1. Kull Parti għandha, tal-anqas fuq bażi annwali, telenka miżuri regolatorji[2] ewlenin ippjanati li hija tistenna b'mod raġonevoli li tadotta fi żmien sena u tagħmel tali lista jew listi disponibbli għall-pubbliku.

2. Fir-rigward ta' kull miżura regolatorja ewlenija, imsemmija fil-paragrafu 1, jenħtieġ li l-awtorità regolatorja ta' kull Parti tagħmel disponibbli għall-pubbliku, mill-aktar fis possibbli:

(a) deskrizzjoni qasira tal-kamp ta' applikazzjoni u tal-objettivi tagħha; u

[1] Fil-każ ta' New Zealand, għall-finijiet ta' dan l-Artikolu għandhom jinftiehmu bħala regolamenti magħmulin skont l-Ordni fil-Kunsill, kif speċifikat fil-punt (b)(ii)(B) tal-Artikolu 22.2 (Definizzjonijiet).

[2] Għall-finijiet ta' dan l- Kapitolu, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti tista' tiddetermina x'jikkostitwixxi miżura regolatorja ewlenija.

(b) it-twaqqit stmat għall-adozzjoni tagħha, inklużi l-opportunitajiet għal konsultazzjoni pubblika.

ARTIKOLU 22.7

Konsultazzjoni pubblika

1. Meta tħejji jew tiżviluppa miżuri regolatorji ewlenin, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha, sa fejn ikun possibbli u xieraq:

(a) tagħmel disponibbli għall-pubbliku, fosthom billi jippubblikaw abbozzi ta' miżuri regolatorji jew dokumenti ta' konsultazzjoni, biżżejjed dettalji dwar dawk il-miżuri regolatorji ewlenin sabiex tippermetti lil kwalunkwe persuna tivvaluta jekk u kif l-interessi tal-persuna jistgħu jiġu affettwati b'mod sinifikanti;

(b) toffri opportunitajiet raġonevoli għal kwalunkwe persuna, fuq bażi mhux diskriminatorja, sabiex tipprovdi kummenti; u

(c) tikkunsidra l-kummenti riċevuti.

2. Għall-finijiet tal-għoti ta' informazzjoni u tar-riċevuta ta' kummenti relatati mal-konsultazzjonijiet pubbliċi, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel l-informazzjoni aċċessibbli għall-pubbliku b'mezzi diġitali, preferibbilment permezz ta' portal elettroniku dedikat.

3. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tagħmel disponibbli għall-pubbliku sommarju tar-riżultati tal-konsultazzjonijiet u tal-kummenti riċevuti, ħlief sa fejn ikun neċessarju sabiex tipproteġi informazzjoni kunfidenzjali jew iżżomm *data* personali jew kontenut mhux xieraq.

ARTIKOLU 22.8

Valutazzjoni tal-impatt

1. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti tafferma l-intenzjoni tagħha li twettaq, f'konformità mar-regoli u mal-proċeduri rispettivi tagħha, valutazzjoni tal-impatt tal-miżuri regolatorji ewlenin li tkun qiegħda tħejji.

2. Għat-twettiq ta' valutazzjoni tal-impatt, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tippromwovi l-identifikazzjoni u l-kunsiderazzjoni ta' dawn:

(a) il-ħtieġa għal miżura regolatorja, inklużi n-natura u s-sinifikat tal-kwistjoni li miżura regolatorja jkollha l-għan li tindirizza;

(b) kull għażla regolatorja u mhux regolatorja fattibbli u xierqa li tikseb l-objettivi tal-ordni pubbliku tal-Parti, inkluża l-għażla li ma tirregolax;

(c) sa fejn ikun possibbli u rilevanti, l-impatt soċjali, ekonomiku u ambjentali potenzjali tal-għażliet, bħal kwalunkwe impatt fuq il-kummerċ u fuq l-investiment internazzjonali, jew l-impatt fuq l-SMEs; u

(d) kif l-għażliet ikkunsidrati huma relatati ma' standards internazzjonali rilevanti, jekk jeżistu, inkluża r-raġuni għal kwalunkwe diverġenza, meta tkun xierqa.

3. Fir-rigward ta' kwalunkwe valutazzjoni tal-impatt li awtorità regolatorja ta' Parti tkun wettqet għal miżura regolatorja, dik l-awtorità regolatorja għandha tirrapporta dwar il-fatturi li tkun qieset fil-valutazzjoni tagħha u tiġbor fil-qosor is-sejbiet rilevanti. L-informazzjoni għandha ssir disponibbli għall-pubbliku mhux aktar tard minn meta l-miżura regolatorja li magħha tkun relatata ssir disponibbli għall-pubbliku.

ARTIKOLU 22.9

Rieżami perjodiku tal-miżuri regolatorji fis-seħħ

1. Minbarra l-Artikolu 22.4 (Trasparenza tal-proċessi u tal-mekkaniżmi), l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha żżomm fis-seħħ proċessi jew mekkaniżmi sabiex tippromwovi rieżami perjodiku tal-miżuri regolatorji.

2. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tiżgura li r-rieżamijiet perjodiċi jikkunsidraw, meta jkun xieraq:

(a) jekk hemmx opportunitajiet sabiex jintlaħqu l-objettivi tal-ordni pubbliku tagħha b'mod aktar effettiv u effiċjenti[1]; u

[1] Għal ċertezza akbar, dan jista' jinkludi jekk jistgħux jitnaqqsu piżijiet regolatorji żejda, inkluż fuq l-SMEs.

(b) jekk il-miżuri regolatorji taħt rieżami humiex probabbli li jibqgħu adegwati għall-użu.

3. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha, sa fejn ikun possibbli u xieraq, tagħmel disponibbli għall-pubbliku kwalunkwe pjan għal rieżami perjodiku tal-miżuri regolatorji fis-seħħ, u r-riżultati tiegħu.

ARTIKOLU 22.10

Aċċess għal miżuri regolatorji

Kull Parti għandha tiżgura li l-miżuri regolatorji fis-seħħ jiġu ppubblikati f'reġistru dežinjat jew permezz ta' mezz diġitali uniku li jkun disponibbli għall-pubbliku, li jippermetti li jsir tiftix, mingħajr ħlas u aġġornat regolarment.

ARTIKOLU 22.11

Kooperazzjoni regolatorja

1. Il-Partijiet jagħrfu l-valur fil-ħolqien ta' mekkaniżmu sempliċi sabiex jiġu identifikati opportunitajiet potenzjali għat-twettiq ta' kooperazzjoni regolatorja bejniethom.

2. Parti tista' tipproponi attività ta' kooperazzjoni regolatorja lill-Parti l-oħra. Għandha tibgħat il-proposta tagħha lill-punt ta' kuntatt tal-Parti l-oħra dežinjat f'konformità mal-Artikolu 22.12 (Punti ta' kuntatt dwar il-kooperazzjoni regolatorja).

3. Il-proposti jistgħu jikkonsistu fi:

(a) skambji bilaterali ta' informazzjoni dwar approċċi ta' kooperazzjoni regolatorja; jew

(b) kooperazzjoni informali bejn l-awtoritajiet regolatorji.

4. Il-Parti l-oħra għandha twieġeb għall-proposta f'perjodu ta' żmien raġonevoli.

5. Meta xieraq, u jekk l-awtoritajiet regolatorji jaqblu ma' dan, l-implimentazzjoni ta' attività ta' kooperazzjoni regolatorja tista' titwettaq mid-diviżjonijiet, mid-dipartimenti jew mill-aġenziji rilevanti f'kull Parti.

ARTIKOLU 22.12

Punti ta' kuntatt dwar il-kooperazzjoni regolatorja

Minnufih wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, kull Parti għandha taħtar punt ta' kuntatt li għandu jkun responsabbli għall-koordinazzjoni tal-attivitajiet ta' kooperazzjoni regolatorja skont l-Artikolu 22.11 (Kooperazzjoni regolatorja) u għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra bid-dettalji ta' kuntatt għall-punt ta' kuntatt. Kull Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra dwar kwalunkwe bidla f'dawk id-dettalji ta' kuntatt.

ARTIKOLU 22.13

Nuqqas ta' applikazzjoni tar-regoli dwar is-soluzzjoni tat-tilwim

Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ma japplikax għal dan il-Kapitolu.

KAPITOLU 23

TRASPARENZA

ARTIKOLU 23.1

Objettivi

1. Filwaqt li jagħrfu l-impatt li l-ambjenti regolatorji rispettivi tagħhom jista' jkollhom fuq il-kummerċ u fuq l-investiment bejniethom, il-Partijiet għandhom l-għan li jipprovdu ambjent regolatorju prevedibbli u proċeduri effiċjenti għall-operaturi ekonomiċi, speċjalment għall-SMEs.

2. Il-Partijiet jaffermaw l-impenji tagħhom fir-rigward tat-trasparenza skont il-Ftehim tad-WTO, u jibnu fuq dawk l-impenji f'dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 23.2

Definizzjoni

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, "deċiżjoni amministrattiva" tfisser deċiżjoni jew azzjoni b'effett legali li tapplika għal persuna, għal oġġett jew għal servizz speċifiku f'każ individwali, u tkopri n-nuqqas ta' teħid ta' deċiżjoni amministrattiva meta hekk ikun meħtieġ skont il-liġi ta' Parti.

ARTIKOLU 23.3

Pubblikazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-liġijiet, ir-regolamenti, il-proċeduri u d-deċiżjonijiet amministrattivi tagħha ta' applikazzjoni ġenerali fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim jiġu ppubblikati minnufih permezz ta' mezz iddeżinjat uffiċjalment u, meta fattibbli, b'mezzi elettroniċi, jew li jsiru disponibbli b'mod ieħor b'tali mod li jippermettu lil kwalunkwe persuna ssir familjari magħhom.

2. Sa fejn ikun possibbli u xieraq, kull Parti għandha tipprovdi spjegazzjoni tal-objettiv tal-liġijiet, tar-regolamenti, tal-proċeduri u tad-deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali msemmijin fil-paragrafu 1 u r-raġuni għalihom.

3. Sa fejn ikun possibbli u xieraq, kull Parti għandha tipprovdi perjodu ta' żmien raġonevoli bejn il-pubblikazzjoni u d-dħul fis-seħħ tal-liġijiet u tar-regolamenti fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 23.4

Mistoqsijiet

1. Kull Parti għandha żżomm mekkaniżmi xierqa sabiex twieġeb għall-mistoqsijiet minn kwalunkwe persuna rigward kwalunkwe liġi jew regolament fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim.

2. Fuq talba ta' Parti, il-Parti l-oħra għandha tipprovdi l-informazzjoni minnufih u twieġeb għal mistoqsijiet li jappartjenu għal kwalunkwe liġi jew regolament, kemm jekk fis-seħħ kif ukoll jekk ippjanati, fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim, sakemm ma jkunx stabbilit mekkaniżmu speċifiku skont Kapitolu ieħor ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 23.5

Proċedimenti amministrattivi

1. Kull Parti għandha tamministra l-liġijiet, ir-regolamenti, il-proċeduri u d-deċiżjonijiet amministrattivi kollha ta' applikazzjoni ġenerali fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim b'mod oġġettiv, imparzjali u raġonevoli.

2. Meta jinbdew proċedimenti amministrattivi relatati ma' persuni, ma' oġġetti jew ma' servizzi partikolari tal-Parti l-oħra fir-rigward tal-applikazzjoni ta' liġijiet, ta' regolamenti, ta' proċeduri jew ta' deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali, kif imsemmi fil-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) tagħmel ħilitha sabiex tipprovdi lill-persuni li jkunu affettwati direttament mill-proċedimenti amministrattiv b'avviż raġonevoli, f'konformità mal-liġi tagħha, li jinkludi deskrizzjoni tan-natura tal-proċedimenti, dikjarazzjoni tal-awtorità legali li permezz tagħha jitnedew il-proċedimenti u deskrizzjoni ġenerali ta' kwalunkwe kwistjoni kkonċernata; u

(b) tagħti opportunità raġonevoli lil tali persuni sabiex jippreżentaw fatti u argumenti b'appoġġ tal-pożizzjonijiet tagħhom qabel ma tittieħed deċiżjoni amministrattiva finali, sa fejn jippermettu ż-żmien, in-natura tal-proċedimenti u l-interess pubbliku.

ARTIKOLU 23.6

Appell u rieżami

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżżomm tribunali jew proċeduri ġudizzjarji, arbitrarji jew amministrattivi għall-fini ta' stħarriġ fil-pront u, jekk tkun ġustifikata, għall-fini ta' korrezzjoni ta' deċiżjonijiet amministrattivi fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim. Kull Parti għandha tiżgura li t-tribunali ġudizzjarji, arbitrali jew amministrattivi tagħha jmexxu l-proċeduri għal appell jew għal stħarriġ b'mod mhux diskriminatorju u imparzjali. Tribunali bħal dawn għandhom ikunu imparzjali u indipendenti mill-awtorità inkarigata b'setgħat ta' infurzar amministrattiv.

2. Fir-rigward tat-tribunali jew tal-proċeduri kif msemmi fil-paragrafu 1, kull Parti għandha tiżgura li l-partijiet quddiem tali tribunali jew għal tali proċeduri jiġu pprovduti b':

(a) opportunità raġonevoli sabiex jappoġġjaw jew jiddefendu l-pożizzjonijiet rispettivi tagħhom; u

(b) deċiżjoni bbażata fuq l-evidenza u fuq is-sottomissjonijiet ta' rekord jew, meta jkun meħtieġ mil-liġi tagħha, ir-rekord kompilat mill-awtorità amministrattiva.

3. Kull Parti għandha tiżgura li d-deċiżjoni msemmija fil-punt (b) tal-paragrafu 2 tkun implimentata, soġġetta għal appell jew għal stħarriġ ulterjuri kif previst fil-liġi tagħha, mill-awtorità fdata b'setgħat ta' infurzar amministrattiv.

ARTIKOLU 23.7

Relazzjoni ma' Kapitoli oħrajn

Id-dispożizzjonijiet stabbiliti f'dan il-Kapitolu jissupplimentaw ir-regoli speċifiċi stabbiliti f'Kapitoli oħrajn ta' dan il-Ftehim.

KAPITOLU 24

DISPOŻIZZJONIJIET ISTITUZZJONALI

ARTIKOLU 24.1

Kumitat għall-Kummerċ

1. Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu Kumitat għall-Kummerċ li jinkludi rappreżentanti taż-żewġ Partijiet sabiex jissorvelja l-kisba tal-objettivi ta' dan il-Ftehim. Kull Parti tista' tirreferi lill-Kumitat għall-Kummerċ kwalunkwe kwistjoni relatata mal-implimentazzjoni, mal-applikazzjoni u mal-interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim.

2. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiltaqa' mhux aktar tard minn sitt xhur wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Wara dan, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiltaqa' fuq bażi annwali, sakemm ma jkunx miftiehem mod ieħor mir-rappreżentanti tal-Partijiet, jew mingħajr dewmien żejjed fuq talba ta' waħda mill-Partijiet.

3. Il-laqgħat tal-Kumitat għall-Kummerċ għandhom isiru Brussell jew Wellington, b'mod alternanti, sakemm ma jkunx maqbul mod ieħor mir-rappreżentanti tal-Partijiet. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jiltaqa' wiċċ imb wiċċ jew b'mezzi ta' komunikazzjoni xierqa oħrajn, kif jaqblu r-rappreżentanti tal-Partijiet.

4. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun kopresedut mill-Ministru ta' New Zealand responsabbli għall-kummerċ u mill-Membru tal-Kummissjoni Ewropea responsabbli għall-kummerċ, jew il-persuni magħżulin rispettivi tagħhom.

ARTIKOLU 24.2

Funzjonijiet tal-Kumitat għall-Kummerċ

1. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu:

(a) jikkunsidra modi kif isaħħaħ aktar il-kummerċ u l-investiment bejn il-Partijiet;

(b) jissupervizza u jiffaċilita l-implimentazzjoni u l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim;

(c) jissupervizza, jiggwida u jikkoordina l-ħidma tal-kumitati speċjalizzati u ta' korpi oħrajn stabbiliti skont dan il-Ftehim, u jirrakkomanda lil tali kumitati speċjalizzati u korpi oħrajn kwalunkwe azzjoni neċessarja;

(d) jikkunsidra kwalunkwe proposta għall-emendar ta' dan il-Ftehim;

(e) mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) ifittex modi u metodi xierqa biex jipprevjeni jew isolvi l-problemi li jistgħu jinqalgħu fl-oqsma koperti minn dan il-Ftehim, jew isolvi t-tilwim li jista' jinqala' rigward l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim;

(f) fil-każ tal-adeżjoni ta' pajjiż terz mal-Unjoni, jeżamina kwalunkwe effett ta' tali adeżjoni fuq dan il-Ftehim u jqis kwalunkwe miżura ta' aġġustament jew tranżizzjoni neċessarja, biżżejjed minn qabel id-data tal-adeżjoni; u

(g) jikkunsidra u jiddiskuti kwalunkwe kwistjoni ta' interess għajr dawk imsemmijin fil-punti (a) sa (f) b'rabta ma' qasam kopert minn dan il-Ftehim.

2. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista':

(a) jiddeċiedi li jistabbilixxi kumitati speċjalizzati jew korpi oħrajn għajr dawk stabbiliti skont l-Artikolu 24.4 (Kumitati speċjalizzati), ixolji kwalunkwe tali kumitat speċjalizzat jew korp ieħor u jiddetermina jew ibiddel il-kompożizzjoni, il-funzjoni u l-kompiti tiegħu;

(b) jalloka r-responsabbiltajiet lil kumitati speċjalizzati jew lil korpi oħrajn stabbiliti skont dan il-Ftehim;

(c) jiddelega wħud mis-setgħat jew mir-responsabbiltajiet tiegħu lil kumitat speċjalizzat, ħlief dawk is-setgħat u r-responsabbiltajiet imsemmijin fil-punt (a) jew (d) ta' dan il-paragrafu;

(d) jirrakkomanda lill-Partijiet kwalunkwe emenda għal dan il-Ftehim;

(e) jadotta deċiżjonijiet sabiex joħroġ interpretazzjonijiet tad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim;

(f) ħlief fir-rigward ta' dan il-Kapitolu, sa tmiem ir-raba' sena wara d-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, jadotta deċiżjonijiet li jemendaw dan il-Ftehim, dment li tali emendi jkunu neċessarji sabiex jiġu kkoreġuti l-iżbalji, jew sabiex jiġu indirizzati l-ommissjonijiet jew nuqqasijiet oħrajn;

(g) jadotta deċiżjonijiet kif previst f'dan il-Ftehim jew jagħmel rakkomandazzjonijiet f'konformità mal-Artikolu 24.5 (Deċiżjonijiet u rakkomandazzjonijiet);

(h) jikkomunika dwar kwistjonijiet relatati ma' dan il-Ftehim mal-partijiet interessati kollha, inklużi s-settur privat, is-sħab soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili;

(i) jadotta deċiżjonijiet sabiex jiġi emendat dan il-Ftehim f'konformità mal-Artikolu 27.1(3) (Emendi) fil-każijiet stabbiliti fl-Artikolu 24.3 (Emendi ta' dan il-Ftehim mill-Kumitat għall-Kummerċ); u

(j) jieħu kwalunkwe azzjoni oħra bħal din fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet tiegħu skont kif jaqblu l-Partijiet.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jinforma regolarment lill-Kumitat Konġunt stabbilit skont l-Artikolu 53(1) tal-Ftehim ta' Sħubija dwar l-attivitajiet tiegħu u dawk tal-kumitati speċjalizzati jew ta' korpi oħrajn tiegħu, kif rilevanti, fil-laqgħat regolari ta' dak il-Kumitat Konġunt.

ARTIKOLU 24.3

Emendi ta' dan il-Ftehim mill-Kumitat għall-Kummerċ

Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjonijiet sabiex jemenda l-partijiet li ġejjin ta' dan il-Ftehim f'konformità, meta applikabbli, mad-dispożizzjonijiet rilevanti inklużi fil-Kapitoli, fl-Annessi jew fl-Appendiċijiet stabbiliti hawn taħt, kif ukoll f'konformità mal-Artikolu 27.1(3) (Emendi)[1]:

(a) l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi);

(b) il-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini) u l-Anness 3-A (Noti introduttorji għar-regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), l-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), inkluż l-Appendiċi 3-B-1 tiegħu (Kwoti tal-oriġini u alternattivi għar-regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti fl-Anness 3-B (Regoli tal oriġini speċifiċi għall-prodotti)), l-Anness 3-C (Test tad-dikjarazzjoni dwar l-oriġini) u l-Anness 3-D (Dikjarazzjoni tal-fornitur imsemmija fl-Artikolu 3.3(4) (Akkumulazzjoni tal-oriġini));

(c) l-Anness 6-B (Kundizzjonijiet reġjonali għall-pjanti u għall-prodotti tal-pjanti), l-Anness 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS), l-Anness 6-D (Linji gwida u proċeduri għal awditu jew għal verifika), l-Anness 6-E (Ċertifikazzjoni) u l-Anness 6-F (Kontrolli tal-importazzjonijiet u tariffi);

[1] Għal ċertezza akbar, meta f'dan l-Artikolu ssir referenza għall-Annessi, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkollu wkoll is-setgħa li jemenda l-Appendiċijiet għal dawk l-Annessi anke jekk tali Appendiċijiet ma jiġux iddikjarati b'mod espliċitu f'dan l-Artikolu.

(d) l-Anness 9-A (Aċċettazzjoni tal-valutazzjoni tal-konformità (dokumenti)), l-Anness 9-B (Vetturi bil-mutur u tagħmir jew partijiet tagħhom), l-Anness 9-C (Arranġament imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) għall-iskambju sistematiku ta' informazzjoni fir-rigward tas-sikurezza ta' prodotti mhux tal-ikel u ma' miżuri preventivi, restrittivi u korrettivi relatati), l-Anness 9-D (Arranġament imsemmi fl-Artikolu 9.10(6) għall-iskambju regolari ta' informazzjoni dwar il-miżuri meħudin fuq prodotti mhux tal-ikel mhux konformi għajr dawk koperti mill-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) u l-Anness 9-E (Inbid u spirti) ;

(e) l-istrument ta' rikonoxximent reċiproku msemmi fl-Artikolu 10.39(5) (Rikonoxximent reċiproku ta' kwalifiki professjonali) tal-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment)[1];

(f) l-Artikolu 10.9(1) (Rekwiżiti tal-prestazzjoni) u l-Anness 10-A (Miżuri eżistenti) u l-Anness 10-B (Miżuri futuri), sabiex jiġu integrati d-dixxiplini dwar ir-rekwiżiti tal-prestazzjoni fir-rigward tal-istabbiliment jew tal-operat ta' fornitur ta' servizzi finanzjarji nnegozjati skont l-Artikolu 10.9(11) (Rekwiżiti tal-prestazzjoni) tal-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment);

(g) l-Anness 13 (Listi ta' oġġetti tal-enerġija, ta' idrokarburi u ta' materja prima);

(h) l-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku);

[1] Għal ċertezza akbar, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkollu s-setgħa li jadotta b'deċiżjoni tali strument bħala Anness għal dan il-Ftehim kif ukoll li jemendaha jew jirrevokaha wara li tkun ġiet adottata.

(i) l-Anness 18-A (Klassijiet ta’ prodotti) u l-Anness 18-B (Listi ta’ indikazzjonijiet ġeografiċi);

(j) l-Artikolu 19.3(3) u (4) (Standards u ftehimiet multilaterali tax-xogħol) tal-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli);

(k) l-Anness 24 (Regoli ta’ proċedura tal-Kumitat għall-Kummerċ);

(l) l-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim) u l-Anness 26-B (Kodiċi ta’ kondotta għall-membri tal-bord u għall-medjaturi); u

(m) kwalunkwe dispożizzjoni, Anness jew Appendiċi ieħor, li għalih il-possibbiltà ta’ tali deċiżjoni tkun prevista b’mod espliċitu f’dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 24.4

Kumitati speċjalizzati

1. B’dan huma stabbiliti l-kumitati speċjalizzati li ġejjin:

(a) il-Kumitat għall-Kummerċ fl-Oġġetti, li jindirizza kwistjonijiet koperti mill-Kapitolu 2 (Trattament nazzjonali u aċċess għas-suq għall-oġġetti), il-Kapitolu 5 (Rimedji kummerċjali) u l-Kapitolu 9 (Ostakli tekniċi għall-kummerċ);

(b) il-Kumitat dwar il-Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji, li jindirizza kwistjonijiet koperti mill-Kapitolu 6 (Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji) u mill-Kapitolu 8 (Trattament xieraq tal-annimali);

(c) il-Kumitat dwar is-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli, li jindirizza kwistjonijiet koperti mill-Kapitolu 7 (Sistemi tal-ikel sostenibbli);

(d) il-Kumitat dwar l-Inbid u l-Ispirti, li jindirizza kwistjonijiet koperti mill-Anness 9-E (Inbid u spirti);

(e) il-Kumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli, li jindirizza kwistjonijiet koperti mill-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli); u

(f) il-Kumitat dwar l-Investiment, is-Servizzi, il-Kummerċ Diġitali, l-Akkwist Pubbliku u l-Proprjetà Intellettwali, inklużi l-Indikazzjonijiet Ġeografiċi li jindirizza kwistjonijiet koperti fil-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment), fil-Kapitolu 11 (Movimenti ta' kapital, pagamenti u trasferimenti), fil-Kapitolu 12 (Kummerċ diġitali), fil-Kapitolu 14 (Akkwist pubbliku) u fil-Kapitolu 18 (Proprjetà intellettwali).

2. Il-Kumitat Konġunt għall-Kooperazzjoni Doganali għandu jaġixxi taħt l-awspiċji tal-Kumitat għall-Kummerċ bħala kumitat speċjalizzat, li jindirizza kwistjonijiet koperti fil-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini), fil-Kapitolu 4 (Id-dwana u l-faċilitazzjoni tal-kummerċ) u fid-dispożizzjonijiet dwar l-infurzar fil-fruntieri u l-kooperazzjoni doganali fil-Kapitolu 18 (Proprjetà intellettwali) u kwalunkwe dispożizzjoni oħra ta' dan il-Ftehim relatata mad-dwana.

3. Sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim jew miftiehem mir-rappreżentanti tal-Partijiet, il-kumitati speċjalizzati għandhom jiltaqgħu darba fis-sena, jew mingħajr dewmien żejjed fuq talba ta' waħda mill-Partijiet jew fuq talba tal-Kumitat għall-Kummerċ. Il-laqgħat għandhom isiru fl-Unjoni jew fi New Zealand b'mod alternanti jew bi kwalunkwe mezz xieraq ieħor ta' komunikazzjoni, kif miftiehem mir-rappreżentanti tal-Partijiet. Il-kumitati speċjalizzati għandhom jiftiehmu fuq l-iskeda tal-laqgħat tagħhom u jistabbilixxu l-aġenda tagħhom.

4. Il-kumitati speċjalizzati għandhom jinkludu rappreżentanti ta' kull Parti u għandhom ikunu ppreseduti b'mod konġunt, f'livell xieraq, minn rappreżentanti ta' kull Parti.

5. Kull kumitat speċjalizzat jista' jiddeċiedi dwar ir-regoli ta' proċedura tiegħu stess, madankollu, fin-nuqqas tagħhom, ir-regoli ta' proċedura tal-Kumitat għall-Kummerċ għandhom japplikaw *mutatis mutandis*.

6. Fir-rigward tal-kwistjonijiet relatati mal-qasam ta' kompetenza tagħhom kif elenkati fil-paragrafu 1, il-kumitati speċjalizzati għandu jkollhom is-setgħa li:

(a) jimmonitorjaw u jirrieżaminaw l-implimentazzjoni u l-operat ta' dan il-Ftehim;

(b) jikkunsidraw u jiddiskutu kwistjonijiet tekniċi li jirriżultaw mill-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim, mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim);

(c) jadottaw deċiżjonijiet meta dan il-Ftehim jipprevedi hekk jew jagħmlu rakkomandazzjonijiet;

(d) iwettqu l-ħidma preparatorja meħtieġa sabiex jappoġġaw il-funzjonijiet tal-Kumitat għall-Kummerċ, inkluż meta l-Kumitat għall-Kummerċ ikollu jadotta deċiżjonijiet jew rakkomandazzjonijiet; u

(e) jipprovdu forum għall-Partijiet sabiex jiskambjaw informazzjoni, jiddiskutu l-aqwa prattiki u jaqsmu l-esperjenzi tal-implimentazzjoni.

7. Fir-rigward tal-kwistjonijiet relatati mal-qasam ta' kompetenza tagħhom kif elenkati fil-paragrafu 1, il-kumitati speċjalizzati għandhom:

(a) jinformaw lill-Kumitat għall-Kummerċ dwar l-iskeda u l-aġenda tal-laqgħat tagħhom minn kmieni biżżejjed;

(b) jirrapportaw lill-Kumitat għall-Kummerċ dwar ir-riżultati u l-konklużjonijiet minn kull waħda mil-laqgħat tagħhom; u

(c) iwettqu kwalunkwe kompitu assenjat u kwalunkwe responsabbiltà ddelegata lilhom mill-Kumitat għall-Kummerċ.

8. Il-ħolqien jew l-eżistenza ta' kumitat speċjalizzat ma għandhiex tipprevjeni lil xi Parti milli tippreżenta xi kwistjoni direttament quddiem il-Kumitat għall-Kummerċ.

9. Kull Parti għandha tiżgura li meta jiltaqa' kumitat speċjalizzat, l-awtoritajiet kollha kompetenti għal kull kwistjoni fuq l-aġenda jkunu rrappreżentati, hekk kif kull Parti tqis xieraq, u li kull kwistjoni tkun tista' tiġi diskussa fuq livell adegwat ta' għarfien espert.

ARTIKOLU 24.5

Deċiżjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1. Id-deċiżjonijiet adottati mill-Kumitat għall-Kummerċ, jew, skont il-każ, minn kumitat speċjalizzat, għandhom ikunu vinkolanti fuq il-Partijiet u fuq il-korpi kollha stabbiliti skont dan il-Ftehim, inklużi l-bordijiet imsemmijin fil-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim). Il-Partijiet għandhom jieħdu l-miżuri neċessarji sabiex jimplimentaw id-deċiżjonijiet adottati mill-Kumitat għall-Kummerċ. Ir-rakkomandazzjonijiet ma għandu jkollhom l-ebda saħħa vinkolanti.

2. Il-Kumitat għall-Kummerċ jew, skont il-każ, kumitat speċjalizzat, għandu jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu u jagħmel ir-rakkomandazzjonijiet tiegħu b'kunsens.

ARTIKOLU 24.6

Gruppi konsultattivi domestiċi

1. Kull Parti għandha taħtar grupp konsultattiv domestiku fi żmien sena mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Il-grupp konsultattiv domestiku għandu jagħti pariri lill-Parti kkonċernata dwar kwistjonijiet koperti minn dan il-Ftehim. Għandu jkun imsawwar minn rappreżentanza bilanċjata ta' organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili inklużi organizzazzjonijiet mhux governattivi, organizzazzjonijiet tan-negozju u tal-impjegaturi kif ukoll trade unions attivi fi kwistjonijiet ekonomiċi, tal-iżvilupp sostenibbli, soċjali, tad-drittijiet tal-bniedem, ambjentali u fi kwistjonijiet oħrajn. Fil-każ ta' New Zealand, il-grupp konsultattiv domestiku għandu jinkludi rappreżentanti tal-Māori. Il-grupp konsultattiv domestiku jista' jitlaqqa' f'konfigurazzjonijiet differenti sabiex tiġi diskussa l-implimentazzjoni ta' dispożizzjonijiet differenti ta' dan il-Ftehim.

2. Kull Parti għandha tiltaqa' mal-grupp konsultattiv domestiku tagħha tal-anqas darba fis-sena. Kull Parti għandha tikkunsidra l-fehmiet jew ir-rakkomandazzjonijiet sottomessi mill-grupp konsultattiv domestiku tagħha dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim.

3. Sabiex tippromwovi l-għarfien pubbliku dwar il-gruppi konsultattivi domestiċi, kull Parti tista' tippubblika l-lista ta' organizzazzjonijiet li jipparteċipaw fil-grupp konsultattiv domestiku tagħha u għandha tippubblika l-punt ta' kuntatt għal dak il-grupp konsultattiv domestiku.

4. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-interazzjoni bejn il-gruppi konsultattivi domestiċi rispettivi tagħhom.

ARTIKOLU 24.7

Forum tas-Soċjetà Ċivili

1. Il-Partijiet għandhom jiffaċilitaw l-organizzazzjoni ta' Forum tas-Soċjetà Ċivili sabiex imexxi djalogu dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim u għandhom jaqblu fl-ewwel laqgħa tal-Kumitat għall-Kummerċ dwar linji gwida operazzjonali għat-tmexxija tal-Forum tas-Soċjetà Ċivili.

2. Il-Forum tas-Soċjetà Ċivili għandu jieħu impenn li jiltaqa' b'mod konġunt mal-laqgħa tal-Kumitat għall-Kummerċ. Il-Partijiet jistgħu jiffaċilitaw ukoll il-parteċipazzjoni fil-Forum tas-Soċjetà Ċivili b'mezzi virtwali.

3. Il-Forum tas-Soċjetà Ċivili għandu jkun miftuħ għall-parteċipazzjoni ta' organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili stabbiliti fit-territorji tal-Partijiet, inklużi l-membri tal-gruppi konsultattivi domestiċi msemmijin fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi). Kull Parti għandha tieħu impenn li tippromwovi rappreżentanza bilanċjata, li tinkludi organizzazzjonijiet mhux governattivi, organizzazzjonijiet tan-negozju u ta' min iħaddem, u trade unions, attivi fil-qasam ekonomiku, tal-iżvilupp sostenibbli, soċjali, tad-drittijiet tal-bniedem, ambjentali u oħrajn. Fil-każ ta' New Zealand, il-Forum tas-Soċjetà Ċivili għandu jinkludi rappreżentanti tal-Māori.

4. Ir-rappreżentanti tal-Partijiet li jipparteċipaw fil-Kumitat għall-Kummerċ għandhom, kif xieraq, jieħdu sehem f'sessjoni tal-laqgħa tal-Forum tas-Soċjetà Ċivili sabiex jippreżentaw informazzjoni dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim u sabiex jinvolvu rwieħhom fi djalogu mal-Forum tas-Soċjetà Ċivili. Tali sessjoni għandha tkun ko-preseduta mill-Kopresidenti tal-Kumitat għall-Kummerċ jew mill-persuni dežinjati tagħhom, kif xieraq. Il-Partijiet għandhom, b'mod konġunt jew individwali, jippubblikaw kwalunkwe dikjarazzjoni formali magħmula fil-Forum tas-Soċjetà Ċivili.

KAPITOLU 25

EĊĊEZZJONIJIET U DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 25.1

Eċċezzjonijiet ġenerali

1. Għall-finijiet tal-Kapitolu 2 (Trattament nazzjonali u aċċess għas-suq għall-oġġetti), il-Kapitolu 4 (Id-dwana u l-faċilitazzjoni tal-kummerċ), tat-Taqsima B (Liberalizzazzjoni tal-investiment) tal-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment), il-Kapitolu 12 (Kummerċ diġitali), tal-Kapitolu 13 (Enerġija u materja prima) u l-Kapitolu 17 (Intrapriżi tal-Istat), l-Artikolu XX tal-GATT tal-1994 u, n-Noti interpretativi u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu, huma inkorporati u magħmulin parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

2. Soġġett għar-rekwiżit li tali miżuri ma jiġux applikati b'mod li jikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata bejn pajjiżi fejn jipprevalu l-istess kundizzjonijiet, jew restrizzjoni moħbija fuq l-investiment jew il-kummerċ fis-servizzi, xejn fil-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment), fil-Kapitolu 11 (Movimenti ta' kapital, pagamenti u trasferimenti), fil-Kapitolu 12 (Kummerċ diġitali), fil-Kapitolu 13 (Enerġija u materja prima) u fil-Kapitolu 17 (Intrapriżi tal-Istat) ma għandu jiġi interpretat li jipprevjeni l-adozzjoni jew l-infurzar minn kwalunkwe Parti ta' miżuri:

(a) neċessarji sabiex iħarsu s-sigurtà pubblika u l-morali pubblika jew sabiex iżommu l-ordni pubbliku[1];

[1] L-eċċezzjonijiet tas-sigurtà pubblika u tal-ordni pubbliku jistgħu jiġu invokati biss meta tinqala' theddida ġenwina u serja biżżejjed għal wieħed mill-interessi fundamentali tas-soċjetà.

(b) neċessarji sabiex jipproteġu s-saħħa tal-bniedem, il-ħajja jew is-saħħa tal-annimali jew tal-pjanti;

(c) neċessarji sabiex jassiguraw il-konformità ma' liġijiet jew ma' regolamenti li ma humiex inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim inklużi dawk relatati ma' dawn:

(i) il-prevenzjoni ta' prattiki li jqarrqu u frawdolenti jew sabiex ikunu ttrattati l-effetti ta' inadempjenza kuntrattwali;

(ii) il-protezzjoni tal-privatezza tal-individwi b'relazzjoni għall-ipproċessar u għat-tixrid ta' *data* personali u l-protezzjoni tal-kunfidenzjalità ta' rekords u ta' kontijiet individwali;

(iii) is-sikurezza.

3. Għal ċertezza akbar, il-Partijiet jifhmu li, sa fejn tali miżuri jkunu altrimenti inkonsistenti ma' Kapitolu jew ma' Taqsima msemmija fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu:

(a) il-miżuri msemmijin fil-punt (b) tal-Artikolu XX tal-GATT tal-1994 u fil-punt (b) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jinkludu miżuri ambjentali, li jkunu neċessarji għall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti;

(b) il-punt (g) tal-Artikolu XX tal-GATT tal-1994 japplika għal miżuri relatati mal-konservazzjoni ta' riżorsi naturali eżawribbli ħajjin u mhux ħajjin; u

(c) il-miżuri meħudin għall-implimentazzjoni ta' MEAs jistgħu jaqgħu taħt il-punt (b) jew (g) tal-Artikolu XX tal-GATT tal-1994 jew taħt il-punt (b) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu.

4. Qabel ma Parti tieħu kwalunkwe miżura prevista fil-punti (i) u (j) tal-Artikolu XX tal-GATT tal-1994, dik il-Parti għandha tipprovdi lill-Parti l-oħra bl-informazzjoni rilevanti kollha, bl-għan li tinstab soluzzjoni aċċettabbli għall-Partijiet. Jekk ma jintlaħaq l-ebda ftehim fi żmien 30 jum mill-għoti tal-informazzjoni, il-Parti tista' tapplika l-miżuri rilevanti. Jekk ċirkustanzi eċċezzjonali u kritiċi li jeħtieġu azzjoni immedjata jipprevjenu l-informazzjoni jew l-eżaminazzjoni minn qabel, il-Parti li jkun biħsiebha tieħu l-miżuri tista' tapplika minnufih il-miżuri ta' prekawzjoni neċessarji sabiex tindirizza s-sitwazzjoni. Dik il-Parti għandha tinforma lill-Parti l-oħra minnufih b'dan.

ARTIKOLU 25.2

Eċċezzjonijiet tas-sigurtà

Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li:

(a) jirrikjedi li Parti tagħti jew tippermetti l-aċċess għal kwalunkwe informazzjoni, li hija tqis li d-divulgazzjoni tagħha tmur kontra l-interessi tas-sigurtà essenzjali tagħha; jew

(b) jipprevjeni lil Parti milli tieħu azzjoni li hija tqis neċessarja għall-protezzjoni tal-interessi tas-sigurtà essenzjali tagħha:

(i) marbutin mal-produzzjoni jew mat-traffikar tal-armi, tal-munizzjon u tal-istrumenti tal-gwerra u ma' tali traffikar u tranżazzjonijiet li jsiru f'oġġetti u f'materjali oħrajn, f'servizzi u f'teknoloġija u attivitajiet ekonomiċi mwettqin direttament jew indirettament għall-fini ta' provvista lil stabbiliment militari;

(ii) relatati ma' materjali fissjonabbli u fużjonabbli jew mal-materjali li huma dderivati minnhom; jew

(iii) meħudin fi żmien ta' gwerra jew ta' emerġenza oħra f'relazzjonijiet internazzjonali; jew

(c) jipprevjeni lil Parti milli tieħu xi tip ta' azzjoni sabiex tfittex li twettaq l-obbligi skont il-Karta tan-Nazzjonijiet Uniti għaż-żamma tal-paċi u tas-sigurtà internazzjonali.

ARTIKOLU 25.3

Tassazzjoni

1. Għall-fini ta' dan l-Artikolu, japplikaw id-definizzjonijiet li ġejjin:

(a) "taxxi diretti" tfisser it-taxxi kollha fuq l-introjtu jew fuq il-kapital, inklużi t-taxxi fuq il-qligħ mill-aljenazzjoni tal-proprjetà, it-taxxi fuq il-patrimonji, il-wirt u d-donazzjonijiet, it-taxxi fuq il-pagi jew fuq is-salarji mħallsa mill-impriżi u t-taxxi fuq l-apprezzament tal-kapital;

(b) “residenza” tfisser residenza għall-finijiet tat-taxxa; u

(c) “konvenzjoni dwar it-taxxa” tfisser konvenzjoni għall-evitar tat-tassazzjoni doppja jew kwalunkwe ftehim jew arranġament internazzjonali ieħor relatat kompletament jew prinċipalment mat-tassazzjoni li jew kwalunkwe Stat Membru, l-Unjoni jew New Zealand hija parti għalihom.

2. Xejn f’dan il-Ftehim ma għandu jaffettwa d-drittijiet u l-obbligi tal-Unjoni jew l-Istati Membri jew New Zealand, skont kwalunkwe konvenzjoni dwar it-taxxa. Fil-każ ta’ xi inkonsistenza bejn dan il-Ftehim u kwalunkwe konvenzjoni dwar it-taxxa, il-konvenzjoni dwar it-taxxa għandha tipprevali fir-rigward ta‘ tali inkonsistenza. Fir-rigward ta’ konvenzjoni dwar it-taxxa bejn l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri u New Zealand, l-awtoritajiet kompetenti rilevanti taħt dan il-Ftehim u l-konvenzjoni dwar it-taxxa għandhom jiddeterminaw b’mod konġunt jekk teżistix xi inkonsistenza bejn dan il-Ftehim u l-konvenzjoni dwar it-taxxa[1].

3. L-Artikoli 10.7 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) u 10.17 (Trattament tan-nazzjon l-aktar iffavorit) ma għandhomx japplikaw għal vantaġġ mogħti minn Parti skont konvenzjoni dwar it-taxxa.

[1] Għal ċertezza akbar, dan huwa mingħajr preġudizzju għall-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim).

4. Mingħajr ħsara għar-rekwiżit li dawn il-miżuri ma jkunux applikati b'mod li jikkostitwixxu mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja u mhux ġustifikabbli bejn il-pajjiżi fejn jipprevalu kundizzjonijiet simili, jew restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ u fuq l-investiment, xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li jipprevjeni l-adozzjoni, il-manutenzjoni jew l-infurzar minn xi Parti ta' kwalunkwe miżura li:

(a) hija mmirata sabiex tiżgura l-impożizzjoni jew il-ġbir ekwu jew effettiv[1] ta' taxxi diretti; jew

(b) tagħmel distinzjoni bejn kontribwenti li ma jkunux fl-istess sitwazzjoni, b'mod partikolari fir-rigward tal-post tar-residenza tagħhom jew fir-rigward tal-post fejn ikun investit il-kapital tagħhom.

---

[1] Il-miżuri li huma mmirati lejn l-iżgurar tal-impożizzjoni jew tal-ġbir ekwu jew effettiv ta' taxxi diretti jinkludu miżuri meħudin mill-Parti skont is-sistema tat-tassazzjoni tagħha li:

(i) tapplika għal forniturи ta' servizzi mhux residenti b'rikonoxximent tal-fatt li l-obbligu tat-taxxa tal-persuni mhux residenti jiġi ddeterminat fir-rigward ta' oġġetti taxxabbli miksubin jew li jinsabu fit-territorju tal-Parti; jew

(ii) japplikaw għal persuni mhux residenti sabiex tiġi żgurata l-impożizzjoni jew il-ġbir ta' taxxi fit-territorju tal-Parti; jew

(iii) japplikaw għall-persuni mhux residenti jew għar-residenti sabiex jipprevjenu l-evitar jew l-evażjoni tat-taxxi, inklużi l-miżuri ta' konformità; jew

(iv) japplikaw għall-konsumaturi ta' servizzi pprovduti fit-territorju tal-Parti l-oħra, jew minnha, sabiex jiżguraw l-impożizzjoni jew il-ġbir ta' taxxi fuq tali konsumaturi derivati minn sorsi fit-territorju tal-Parti; jew

(v) jiddistingwu forniturи ta' servizzi soġġetti għal taxxa fuq oġġetti taxxabbli madwar id-dinja kollha minn forniturи ta' servizzi oħrajn, b'rikonoxximent tad-differenza fin-natura tal-bażi tat-taxxa bejniethom; jew

(vi) jiddeterminaw, jallokaw jew iqassmu introjtu, profitt, qligħ, telf, tnaqqis jew kreditu ta' persuni jew fergħat residenti, jew bejn persuni jew fergħat relatati tal-istess persuna, sabiex jissalvagwardjaw il-bażi għat-taxxa tal-Parti.

ARTIKOLU 25.4

Restrizzjonijiet f'każ ta' diffikultajiet tal-bilanċi tal-pagamenti
u ta' diffikultajiet finanzjarji esterni

1. Meta Parti tesperjenza diffikultajiet serji tal-bilanċi tal-pagamenti jew diffikultajiet finanzjarji esterni serji, jew theddida ta' dawn, dik il-Parti tista' tadotta jew iżżomm miżuri ta' salvagwardja temporanji fir-rigward tal-movimenti tal-kapital, tal-pagamenti jew tat-trasferimenti[1].

2. Kwalunkwe miżura ta' salvagwardja temporanja adottata jew miżmuma skont il-paragrafu 1 għandha:

(a) tkun konsistenti mal-Artikoli tal-Ftehim tal-Fond Monetarju Internazzjonali;

(b) ma tmurx lil hinn minn dak li huwa neċessarju sabiex jindirizzaw iċ-ċirkostanzi deskritti fil-paragrafu 1;

(c) tkun temporanja u eliminata gradwalment b'mod progressiv hekk kif jitjiebu ċ-ċirkustanzi deskritti fil-paragrafu 1;

(d) jevitaw ħsara mhux meħtieġa għall-interessi kummerċjali, ekonomiċi jew finanzjarji tal-Parti l-oħra; u

(e) tkun mhux diskriminatorja sabiex il-Parti l-oħra tiġi ttrattata b'mod mhux anqas favorevoli minn kwalunkwe persuna mhux Parti f'sitwazzjonijiet simili.

[1] Għal ċertezza akbar, diffikultajiet serji tal-bilanċi tal-pagamenti u diffikultajiet finanzjarji esterni serji, jew theddida tagħhom, jistgħu jiġu kkawżati fost fatturi oħrajn minn diffikultajiet serji relatati ma' politiki monetarji jew tar-rati tal-kambju, jew theddida ta' dawn.

3. Fir-rigward tal-kummerċ fl-oġġetti, Parti tista' tadotta miżuri ta' salvagwardja temporanji sabiex tissalvagwardja l-pożizzjoni finanzjarja esterna jew il-bilanċi tal-pagamenti tagħha. Kwalunkwe miżura ta' salvagwardja temporanja adottata jew miżmuma skont dan il-paragrafu għandha tkun konsistenti mal-GATT tal-1994 u l-Qbil tiegħu dwar id-Dispożizzjonijiet tal-Bilanċ tal-Pagamenti.

4. Fir-rigward ta' kummerċ fis-servizzi, Parti tista' tadotta miżuri ta' salvagwardja temporanji sabiex tissalvagwardja l-pożizzjoni finanzjarja esterna jew il-bilanċi tal-pagamenti tagħha. Kwalunkwe miżura ta' salvagwardja temporanja adottata jew miżmuma skont dan il-paragrafu għandha tkun konsistenti mal-Artikolu XII tal-GATS.

ARTIKOLU 25.5

Miżuri temporanji ta' salvagwardja

1. F'ċirkustanzi eċċezzjonali ta' diffikultajiet serji għall-operazzjoni tal-unjoni ekonomika u monetarja tal-Unjoni, jew ta' theddida għal din, l-Unjoni tista' tadotta jew iżżomm miżuri ta' salvagwardja temporanji fir-rigward ta' movimenti tal-kapital, ta' pagamenti jew ta' trasferimenti għal perjodu li ma jaqbiżx is-sitt xhur.

2. Kwalunkwe miżura ta' salvagwardja temporanja adottata jew miżmuma skont il-paragrafu 1 għandha tkun limitata għal dak li jkun strettament neċessarju u ma għandhiex tikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew inġustifikata bejn New Zealand u pajjiż terz f'sitwazzjonijiet simili.

ARTIKOLU 25.6

Tiriti o Waitangi/Trattat ta' Waitangi

1. Dment li tali miżuri ma jintużawx bħala mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata kontra persuni tal-Parti l-oħra jew bħala restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ fl-oġġetti, fuq il-kummerċ fis-servizzi u fuq l-investiment, xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprekludi l-adozzjoni minn New Zealand ta' miżuri li tqis neċessarji sabiex tagħti trattament aktar favorevoli lill-Māori fir-rigward ta' materji koperti minn dan il-Ftehim, inkluż fit-twettiq tal-obbligi tagħha skont te Tiriti o Waitangi/it-Trattat ta' Waitangi.

2. Il-Partijiet jaqblu li l-interpretazzjoni ta' te Tiriti o Waitangi/tat-Trattat ta' Waitangi, inkluż fir-rigward tan-natura tad-drittijiet u tal-obbligi li jirriżultaw minnu, ma għandhiex tkun soġġetta għad-dispożizzjonijiet dwar is-soluzzjoni tat-tilwim ta' dan il-Ftehim. Il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim) għandu japplika fi kwalunkwe każ ieħor għal dan l-Artikolu. Bord stabbilit skont l-Artikolu 26.5 (Stabbiliment ta' bord) jista' jintalab mill-Unjoni sabiex jiddetermina biss jekk kwalunkwe miżura msemmija fil-paragrafu 1 tkunx inkonsistenti mad-drittijiet tagħha skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 25.7

Divulgazzjoni ta' informazzjoni

1. F'dan il-Ftehim ma hemm xejn li għandu jinftiehem bħala li jitlob lil xi Parti tagħmel informazzjoni kunfidenzjali disponibbli, li d-divulgazzjoni tagħha tista' timpedixxi l-infurzar tal-liġi, jew inkella li tmur kontra l-interess pubbliku, jew li tippreġudika l-interessi kummerċjali leġittimi ta' intrapriżi partikolari, pubbliċi jew privati, għajr meta bord ikun jirrikjedi tali informazzjoni kunfidenzjali fi proċedimenti ta' soluzzjoni tat-tilwim skont il-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim). F'każijiet bħal dawn, il-bord għandu jiżgura li l-kunfidenzjalità tkun protetta b'mod sħiħ.

2. Kull Parti għandha tittratta bħala kunfidenzjali kwalunkwe informazzjoni mressqa mill-Parti l-oħra lill-Kumitat għall-Kummerċ jew lil kumitati speċjalizzati li l-Parti l-oħra tkun iddeżinjat bħala kunfidenzjali.

ARTIKOLU 25.8

Derogi mid-WTO

Jekk dritt jew obbligu f'dan il-Ftehim ikun duplikat ta' ieħor fil-Ftehim tad-WTO, kwalunkwe miżura meħuda f'konformità ma' deċiżjoni tal-għoti ta' deroga adottata skont l-Artikolu IX tal-Ftehim tad-WTO titqies li tkun f'konformità mad-dispożizzjoni duplikata f'dan il-Ftehim.

KAPITOLU 26

SOLUZZJONI TAT-TILWIM

TAQSIMA A

OBJETTIV U KAMP TA' APPLIKAZZJONI

ARTIKOLU 26.1

Objettiv

L-objettiv ta' dan it-Titolu huwa li jistabbilixxi mekkaniżmu effettiv u effiċjenti sabiex jiġi evitat u solvut kwalunkwe tilwim bejn il-Partijiet dwar l-interpretazzjoni u l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim u l-ftehimiet supplimentari bl-għan li tinstab, meta jkun possibbli, soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

ARTIKOLU 26.2

Kamp ta’ applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika, soġġett għall-paragrafu 2, fir-rigward ta’ kwalunkwe tilwima bejn il-Partijiet dwar l-interpretazzjoni u l-applikazzjoni ta’ dan il-Ftehim u tal-Ftehim Sanitarju (minn hawn ’il quddiem imsejħin id-“dispożizzjonijiet koperti”).

2. Id-dispożizzjonijiet koperti għandhom jinkludu d-dispożizzjonijiet kollha ta’ dan il-Ftehim u tal-Ftehim Sanitarju bl-eċċezzjoni ta’:

(a) it-Taqsimiet B (Dazji anti-dumping u kumpensatorji) u C (Miżuri ta’ salvagwardja globali) tal-Kapitolu 5 (Rimedji kummerċjali);

(b) il-Kapitolu 15 (Politika tal-kompetizzjoni);

(c) l-Artikolu 16.6 (Konsultazzjonijiet);

(d) il-Kapitolu 20 (Kooperazzjoni kummerċjali u ekonomika tal-Māori);

(e) il-Kapitolu 21 (Intrapriżi żgħar u medji);

(f) il-Kapitolu 22 (Prattiki regolatorji tajbin u kooperazzjoni regolatorja); u

(g) id-dispożizzjonijiet ta' te Tiriti o Waitangi/tat-Trattat ta' Waitangi, fir-rigward tal-interpretazzjoni tiegħu inkluż fir-rigward tan-natura tad-drittijiet u tal-obbligi li jirriżultaw minnu.

TAQSIMA B

KONSULTAZZJONIJIET

ARTIKOLU 26.3

Konsultazzjonijiet

1. Il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex isolvu kull tilwim imsemmi fl-Artikolu 26.2 (Kamp ta' applikazzjoni) billi jikkonsultaw lil xulxin *in bona fide* bl-għan li jilħqu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

2. Parti għandha titlob il-konsultazzjonijiet permezz ta' talba bil-miktub mibgħuta lill-Parti l-oħra filwaqt li tidentifika l-miżura inkwistjoni u d-dispożizzjonijiet koperti li hija tqis applikabbli.

3. Il-Parti li lilha ssir it-talba għall-konsultazzjonijiet (minn hawn 'il quddiem imsejħa "l-Parti li kontriha jsir l-ilment") għandha twieġeb għal dik it-talba għal konsultazzjonijiet minnufih, iżda mhux aktar tard minn 10 ijiem wara d-data tal-konsenja tagħha. Sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor, il-konsultazzjonijiet għandhom isiru fi żmien 30 jum wara d-data tal-konsenja tat-talba għall-konsultazzjonijiet, u jsiru fit-territorju tal-Parti li kontriha jsir l-ilment. Il-konsultazzjonijiet għandhom jitqiesu konklużi fi żmien 30 jum wara d-data tal-konsenja tat-talba għal konsultazzjonijiet, jew fi żmien 90 jum wara dik id-data għat-tilwim skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), sakemm il-Partijiet ma jaqblux li jkomplu l-konsultazzjonijiet.

4. Il-konsultazzjonijiet dwar kwistjonijiet ta' urġenza, inklużi dawk dwar oġġetti li jitħassru malajr, jew oġġetti jew servizzi staġjonali li jitilfu l-valur kummerċjali tagħhom malajr, għandhom isiru fi żmien 15-il jum wara d-data ta' konsenja tat-talba għal konsultazzjonijiet. Il-konsultazzjonijiet għandhom jitqiesu konklużi f'dawk il-15-il jum, sakemm il-Partijiet ma jaqblux li jkomplu bil-konsultazzjonijiet.

5. Matul il-konsultazzjonijiet, kull Parti għandha tipprovdi biżżejjed informazzjoni fattwali sabiex tippermetti eżami sħiħ tal-mod li bih il-miżura inkwistjoni tista' taffettwa l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim jew tal-Ftehim Sanitarju. Kull Parti għandha tagħmel sforz sabiex tiżgura l-parteċipazzjoni ta' persunal ta' awtoritajiet governattivi kompetenti tagħhom li jkollhom għarfien espert fil-kwistjoni soġġetta għall-konsultazzjonijiet.

6. F'tilwim dwar id-dispożizzjonijiet tal-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli) li jkun relatat mal-ftehimiet jew mal-istrumenti multilaterali msemmijin fil-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), il-Partijiet għandhom iqisu l-informazzjoni mill-ILO jew mill-organizzazzjonijiet jew mill-korpi rilevanti stabbiliti skont l-MEAs sabiex jippromwovu l-koerenza bejn il-ħidma tal-Partijiet u dawk l-organizzazzjonijiet jew il-korpi rilevanti. Meta rilevanti, il-Partijiet għandhom ifittxu parir mingħand dawk l-organizzazzjonijiet jew il-korpi rilevanti, jew mingħand kwalunkwe espert jew korp ieħor li jqisu xieraq. Kull Parti tista' tfittex, jekk ikun xieraq, il-fehmiet tal-gruppi konsultattivi domestiċi msemmijin fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi) jew parir ieħor minn esperti.

7. Il-konsultazzjonijiet, u b'mod partikolari l-informazzjoni kollha indikata bħala kunfidenzjali u l-pożizzjonijiet meħudin mill-Partijiet matul il-konsultazzjonijiet, għandhom ikunu kunfidenzjali u jkunu mingħajr preġudizzju għad-drittijiet ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet fi kwalunkwe proċediment ulterjuri.

8. Miżura proposta minn Parti, iżda li tkun għadha ma ġietx implimentata, tista' tkun is-suġġett ta' konsultazzjonijiet skont dan l-Artikolu iżda ma tistax tkun is-suġġett ta' proċeduri tal-bord skont it-Taqsima C (Proċeduri tal-bord) jew ta' medjazzjoni skont it-Taqsima D (Medjazzjoni).

TAQSIMA C

PROĊEDURI TAL-BORD

ARTIKOLU 26.4

Bidu tal-proċeduri tal-bord

1. Il-Parti li fittxet il-konsultazzjonijiet tista' titlob it-twaqqif ta' bord, jekk:

(a) il-Parti li kontriha jsir l-ilment ma tweġibx għat-talba għal konsultazzjonijiet fi żmien 10 ijiem mid-data ta' konsenja tagħha;

(b) il-konsultazzjonijiet ma jsirux fil-perjodi ta' żmien stabbiliti fl-Artikolu 26.3(3) u (4) (Konsultazzjonijiet) rispettivament;

(c) il-Partijiet jaqblu li ma jkollhomx konsultazzjonijiet; jew

(d) il-konsultazzjonijiet ikunu ġew konklużi u ma tkun intlaħqet l-ebda soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

2. It-talba għall-istabbiliment ta' bord (minn hawn 'il quddiem imsejħa "talba għal bord") għandha ssir permezz ta' talba bil-miktub imwassla lill-Parti l-oħra, u lil kwalunkwe korp estern fdat skont il-paragrafu 4, jekk applikabbli. Il-Parti li tilmenta għandha tidentifika l-miżura inkwistjoni fit-talba għal bord tagħha, u tispjega kif dik il-miżura tikkostitwixxi ksur tad-dispożizzjonijiet koperti b'mod suffiċjenti sabiex tippreżenta l-bażi ġuridika għall-ilment b'mod ċar.

3. Kull Parti għandha tiżgura li t-talba għal bord tiġi ppubblikata minnufih.

4. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jiddeċiedi li jinkariga lil korp estern bl-assistenza lill-bordijiet skont dan il-Kapitolu, inkluż billi jipprovdi appoġġ amministrattiv u legali. Id-deċiżjoni tal-Kumitat għall-Kummerċ għandha tindirizza wkoll il-kostijiet li jirriżultaw minn tali inkarigu.

ARTIKOLU 26.5

Stabbiliment ta' bord

1. Bord għandu jkun magħmul minn tliet membri tal-bord.

2. Fi żmien 15-il jum wara d-data ta' konsenja tat-talba għal bord, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw *in bona fide* bl-għan li jaqblu dwar il-kompożizzjoni tal-bord.

3. Jekk il-Partijiet ma jaqblux dwar il-kompożizzjoni tal-bord fil-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 2, kull Parti għandha taħtar membru tal-bord fi żmien 10 ijiem wara l-iskadenza tal-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 2:

(a) mis-sublista ta' dik il-Parti stabbilita skont l-Artikolu 26.6(2) (Listi ta' membri tal-bord); jew

(b) għal tilwim skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), mis-sublista ta' dik il-Parti fil-lista tat-TSD stabbilita skont il-punt (b) tal-Artikolu 26.6(1) (Listi ta' membri tal-bord).

Jekk Parti ma taħtarx membru tal-bord mis-sublista tagħha fil-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 3, il-Kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ mill-Parti li tilmenta għandu jagħżel bil-polza, fi żmien 10 ijiem wara l-iskadenza tal-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 3, il-membru tal-bord mis-sublista tal-Parti li ma tkunx ħatret membru tal-bord. Il-Kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ mill-Parti li tilmenta jista' jiddelega tali għażla bil-polza.

4. Jekk il-Partijiet ma jaqblux fuq il-President tal-bord fil-perjodu ta' żmien stabbilit fil-paragrafu 2, il-Kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ mill-Parti li tilmenta għandu jagħżel bil-polza, fi żmien 10 ijiem wara l-iskadenza ta' dak il-perjodu ta' żmien, il-President tal-bord:

(a) mis-sublista ta' Presidenti stabbilita skont l-Artikolu 26.6(2) (Listi ta' membri tal-bord); jew

(b) għal tilwim skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), mis-sublista ta' Presidenti fil-lista tat-TSD stabbilita skont il-punt (b) tal-Artikolu 26.6(1) (Listi ta' membri tal-bord).

Il-Kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ mill-Parti li tilmenta jista' jiddelega tali għażla bil-polza.

5. Il-bord għandu jitqies li ġie stabbilit 15-il jum wara li t-tliet membri tal-bord magħżulin ikunu aċċettaw il-ħatra tagħhom f'konformità mar-Regola 10 tal-Anness 26-A (Regoli ta' proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim), sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor. Kull Parti għandha tippubblika minnufih id-data tal-istabbiliment tal-bord.

6. Jekk xi waħda mil-listi previsti fl-Artikolu 26.6 (Listi ta' membri tal-bord) ma tkunx ġiet stabbilita jew ma jkunx fiha ismijiet suffiċjenti jew ikun fiha biss ismijiet ta' persuni li ma jkunux disponibbli fiż-żmien li għandu jintgħażel membru tal-bord skont il-paragrafu 3 jew 4, il-membri tal-bord għandhom jiġu stabbiliti bil-polza mill-individwi li jkunu ġew proposti formalment minn Parti waħda jew miż-żewġ Partijiet f'konformità mal-Anness 26-A (Regoli ta' proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

ARTIKOLU 26.6

Listi ta' membri tal-bord

1. Fl-ewwel laqgħa tiegħu wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jistabbilixxi:

(a) lista ta' individwi li jkunu lesti u kapaċi jservu bħala membri tal-bord; u

(b) lista separata ta' individwi li jkunu lesti u kapaċi jservu bħala membri tal-bord f'tilwimiet skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli) (minn hawn 'il quddiem imsejħa "lista tat-TSD").

2. Kull waħda mil-listi msemmijin fil-punti (a) u (b) tal-paragrafu 1 għandha tkun magħmula mis-sublisti li ġejjin:

(a) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti mill-Unjoni;

(b) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti minn New Zealand; u

(c) sublista waħda ta' individwi li ma humiex nazzjonali ta' xi waħda mill-Partijiet u li għandhom jaġixxu bħala President tal-bord.

3. Is-sublisti msemmijin fil-punti (a), (b) u (c) tal-paragrafu 2, għandhom jinkludu tal-anqas tliet individwi kull wieħed. Is-sublista msemmija fil-punt (c) tal-paragrafu 2 ma għandux ikollha aktar minn sitt individwi. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiżgura li dawk is-sublisti jinżammu dejjem f'dan in-numru ta' individwi.

4. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jistabbilixxi listi addizzjonali ta' individwi b'għarfien espert f'setturi speċifiċi koperti minn dan il-Ftehim. Soġġetti għall-qbil mill-Partijiet, tali listi addizzjonali għandhom jintużaw sabiex jiġi fformat il-bord f'konformità mal-proċedura stipulata fl-Artikolu 26.5 (Stabbiliment ta' bord).

ARTIKOLU 26.7

Rekwiżiti għall-membri tal-bord

1. Kull membru tal-bord għandu:

(a) ikun wera għarfien espert fid-dritt, fil-kummerċ internazzjonali u fi kwistjonijiet oħrajn koperti minn dan il-Ftehim;

(b) ikun indipendenti mill-Partijiet, ma jkunx affiljat magħhom u lanqas ma jieħu struzzjonijiet mingħandhom;

(c) iservi fil-kapaċitajiet individwali tiegħu u ma jiħux struzzjonijiet mingħand xi organizzazzjoni jew gvern fir-rigward ta' kwistjonijiet relatati mat-tilwima; u

(d) jikkonforma mal-Anness 26-B (Kodiċi ta' kondotta għall-membri tal-bord u għall-medjaturi).

2. Il-President għandu jkollu wkoll esperjenza fi proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim.

3. Minkejja l-punt (a) tal-paragrafu 1 u l-paragrafu 2, kull membru tal-bord fil-lista tat-TSD għandu jkollu għarfien speċjalizzat jew għarfien espert f'dawn:

(a) il-liġi tax-xogħol jew ambjentali;

(b) kwistjonijiet indirizzati fil-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli); jew

(c) is-soluzzjoni ta' tilwim li jinħoloq skont ftehimiet internazzjonali.

4. Fid-dawl tas-suġġett ta' tilwima partikolari, il-Partijiet jistgħu jaqblu li jidderogaw mir-rekwiżiti elenkati fil-punt (a) tal-paragrafu 1.

ARTIKOLU 26.8

Funzjonijiet tal-bord

Il-bord:

(a) għandu jagħmel valutazzjoni oġġettiva tal-kwistjoni quddiemu, li tinkludi valutazzjoni oġġettiva tal-fatti tal-każ u tal-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet ikkonċernati u tal-konformità magħhom;

(b) għandu jistabbilixxi, fid-deċiżjonijiet u fir-rapporti tiegħu, l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet ikkonċernati u r-raġunament bażiku wara kull sejba u rakkomandazzjoni li jagħmel; u

(c) jenħtieġ li jikkonsulta b'mod regolari mal-Partijiet u jipprovdi opportunitajiet adegwati għall-iżvilupp ta' soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

ARTIKOLU 26.9

Termini ta’ referenza tal-bord

1. Sakemm il-Partijiet ma jiftehmux mod ieħor, fi żmien ħamest ijiem mid-data tat-twaqqif tal-bord, it-termini ta’ referenza tal-bord għandhom ikunu:

“li jeżamina, fid-dawl tad-dispożizzjonijiet koperti rilevanti msemmijin mill-Partijiet, il-kwistjoni msemmija fit-talba għal bord, li jagħmel sejbiet dwar l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet koperti u l-konformità tal-miżura inkwistjoni ma’ dawk id-dispożizzjonijiet u li jwassal rapport f’konformità mal-Artikoli 26.11 (Rapport *interim*) u 26.12 (Rapport finali).”

2. Jekk il-Partijiet jaqblu dwar termini ta’ referenza tal-bord minbarra dawk stabbiliti fil-paragrafu 1, huma għandhom jinnotifikaw it-termini ta’ referenza tal-bord miftiehma lill-bord fil-perjodu ta’ żmien stabbilit fil-paragrafu 1.

ARTIKOLU 26.10

Deċiżjoni dwar l-urġenza

1. Jekk Parti titlob hekk, il-bord għandu jiddeċiedi, fi żmien 10 ijiem wara t-twaqqif tiegħu, jekk il-każ jikkonċernax kwistjonijiet ta’ urġenza.

2. Jekk il-bord jiddeċiedi li t-tilwima tikkonċerna kwistjonijiet ta' urġenza, il-perjodi ta' żmien applikabbli stabbiliti fit-Taqsima C (Proċeduri tal-bord) ta' dan il-Kapitolu għandhom ikunu nofs iż-żmien stipulat fih, ħlief għall-perjodi ta' żmien imsemmijin fl-Artikolu 26.5 (Stabbiliment ta' bord) u fl-Artikolu 26.9 (Termini ta' referenza tal-bord).

ARTIKOLU 26.11

Rapport *interim*

1. Il-bord għandu joħroġ rapport *interim* lill-Partijiet fi żmien 90 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-bord. Jekk il-bord iqis li tali skadenza ma tistax tintlaħaq, il-President tal-bord għandu jinforma bil-miktub lill-Partijiet, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-bord jippjana li joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu. Il-bord qatt ma għandu joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu aktar tard minn 120 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-bord.

2. Kull Parti tista' tibgħat talba bil-miktub lill-bord sabiex jirrieżamina aspetti preċiżi tar-rapport *interim* fi żmien 10 ijiem mill-konsenja tagħha. Parti tista' tikkummenta fuq it-talba bil-miktub tal-Parti l-oħra fi żmien sitt ijiem mill-konsenja ta' tali talba.

ARTIKOLU 26.12

Rapport finali

1. Il-bord għandu joħroġ ir-rapport finali tiegħu lill-Partijiet fi żmien 120 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-bord. Jekk il-bord iqis li t-tali skadenza ma tistax tintlaħaq, il-President tal-bord għandu jinforma bil-miktub lill-Partijiet, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-bord jippjana li joħroġ ir-rapport finali tiegħu. Il-bord qatt ma għandu joħroġ ir-rapport finali tiegħu aktar tard minn 150 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-bord.

2. Ir-rapport finali għandu jinkludi diskussjoni dwar kwalunkwe talba bil-miktub mill-Partijiet dwar ir-rapport *interim* imsemmija fl-Artikolu 26.11(2) (Rapport *interim*) u jindirizza b'mod ċar il-kummenti tal-Partijiet.

ARTIKOLU 26.13

Miżuri ta' konformità

1. Il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha tieħu kwalunkwe miżura neċessarja sabiex tikkonforma fil-pront mas-sejbiet u mar-rakkomandazzjonijiet fir-rapport finali sabiex iġġib lilha nnifisha f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti.

2. Il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha, mhux aktar tard minn 30 jum wara l-konsenja tar-rapport finali, tibgħat notifika lill-Parti li tilmenta dwar il-miżuri li tkun ħadet jew li jkun biħsiebha tieħu sabiex tikkonforma.

3. Barra minn hekk, fir-rigward tat-tilwimiet skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli):

(a) il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha, mhux aktar tard minn 30 jum wara l-konsenja tar-rapport finali, tinforma lill-gruppi konsultattivi domestiċi tagħha msemmija fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi) u lill-punt ta' kuntatt tal-Parti l-oħra stabbilit skont l-Artikolu 19.16 (Punti ta' kuntatt) dwar il-miżuri li tkun ħadet jew li jkun biħsiebha tieħu sabiex tikkonforma; u

(b) il-Kumitat tal-Kummerċ u tal-Iżvilupp Sostenibbli għandu jimmonitorja l-implimentazzjoni tal-miżuri ta' konformità. Il-gruppi konsultattivi domestiċi msemmijin fl-Artikolu 24.6 (Gruppi konsultattivi domestiċi) jistgħu jippreżentaw osservazzjonijiet lill-Kumitat tal-Kummerċ u tal-Iżvilupp Sostenibbli f'dak ir-rigward.

ARTIKOLU 26.14

Perjodu ta' żmien raġonevoli

1. Jekk il-konformità immedjata ma tkunx possibbli, il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha, mhux aktar tard minn 30 jum wara d-data ta' konsenja tar-rapport finali, tagħti notifika lill-Parti li tilmenta dwar it-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli li tkun teħtieġ għal tali konformità. Il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jaqblu dwar it-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli għall-konformità.

2. Jekk il-Partijiet ma jkunux qablu dwar it-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli, il-Parti li tilmenta tista', mhux aktar tard minn 20 jum wara d-data ta' konsenja msemmija fil-paragrafu 1, titlob bil-miktub lill-bord oriġinali sabiex jiddetermina t-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli. Il-bord għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 20 jum wara d-data ta' konsenja ta' din it-talba.

3. Il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha tagħti notifika bil-miktub tal-progress tagħha fil-konformità mar-rapport finali lill-Parti li tilmenta mhux aktar tard minn 30 jum qabel l-iskadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli.

4. Il-Partijiet jistgħu jaqblu li jestendu l-perjodu ta' żmien raġonevoli.

ARTIKOLU 26.15

Rieżami tal-konformità

1. Il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha, mhux aktar tard mid-data ta' skadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli, twassal notifika lill-Parti li tilmenta dwar kwalunkwe miżura li tkun ħadet sabiex tikkonforma mar-rapport finali.

2. Jekk il-Partijiet ma jaqblux dwar l-eżistenza jew il-konsistenza mad-dispożizzjonijiet koperti ta' kwalunkwe miżura meħuda għall-konformità, il-Parti li tilmenta tista' tibgħat talba, bil-miktub, lill-bord oriġinali sabiex jiddeċiedi dwar il-kwistjoni. It-tali talba għandha tidentifika kwalunkwe miżura inkwistjoni u tispjega kif dik il-miżura tikkostitwixxi ksur tad-dispożizzjonijiet koperti b'mod suffiċjenti sabiex tippreżenta l-bażi ġuridika għall-ilment b'mod ċar. Il-bord għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 54 jum wara d-data ta' konsenja ta' din it-talba.

ARTIKOLU 26.16

Rimedji temporanji

1. Jekk tintalab mill-Parti li tilmenta, il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha tidħol f'konsultazzjonijiet mal-Parti li tilmenta bl-għan li jintlaħaq qbil dwar kumpens aċċettabbli b'mod reċiproku, jekk:

(a) il-Parti li kontriha jsir l-ilment tibgħat notifika lill-Parti li tilmenta li ma jkunx possibbli li jkun hemm konformità mar-rapport finali;

(b) il-Parti li kontriha jsir l-ilment tonqos milli tibgħat notifika ta' kwalunkwe miżura li tkun ħadet sabiex tikkonforma sal-iskadenza kif imsemmi fl-Artikolu 26.13 (Miżuri ta' konformità) jew qabel id-data ta' skadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli;

(c) il-bord isib li ma teżisti l-ebda miżura meħuda għall-konformità; jew

(d) il-bord isib li l-miżura meħuda għall-konformità tkun inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet koperti.

2. Għal tilwim skont il-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), dan l-Artikolu japplika jekk:

(a) tinħoloq sitwazzjoni stabbilita fil-punt (a), (b) jew (c) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu u r-rapport finali tal-Panel skont l-Artikolu 26.12 (Rapport finali) isib ksur ta' dawn:

(i) l-Artikolu 19.3(3) (Standards u ftehimiet multilaterali tax-xogħol); jew

(ii) l-Artikolu 19.6(3) (Kummerċ u tibdil fil-klima), jekk dak il-bord, fir-rapport finali tiegħu, isib li l-Parti li kontriha jsir l-ilment tkun naqset milli żżomm lura minn kwalunkwe azzjoni jew ommissjoni li b'mod materjali tmur kontra l-għan u l-iskop tal-Ftehim ta' Pariġi; jew

(b) tinqala' sitwazzjoni stabbilita fil-punt (d) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu u d-deċiżjoni tal-bord skont l-Artikolu 26.15 (Rieżami tal-konformità) issib ksur ta' dawn:

(i) l-Artikolu 19.3(3) (Standards u ftehimiet multilaterali tax-xogħol); jew

(ii) l-Artikolu 19.6(3) (Kummerċ u tibdil fil-klima), jekk il-bord, fid-deċiżjoni tiegħu, isib li l-Parti li kontriha jsir l-ilment tkun naqset milli żżomm lura minn kwalunkwe azzjoni jew ommissjoni li b'mod materjali tmur kontra l-għan u l-iskop tal-Ftehim ta' Pariġi.

3. Jekk fiċ-ċirkostanzi stabbiliti fil-paragrafi 1 u 2, il-Parti li tilmenta tagħżel li ma titlobx konsultazzjonijiet fir-rigward tal-kumpens, jew il-Partijiet ma jaqblux dwar il-kumpens fi żmien 20 jum wara d-dħul f'konsultazzjonijiet dwar il-kumpens, il-Parti li tressaq l-ilment tista' tagħti notifika bil-miktub lill-Parti li kontriha jsir l-ilment li jkollha l-ħsieb li tissospendi l-applikazzjoni tal-obbligi skont id-dispożizzjonijiet koperti. Tali notifika għandha tispeċifika l-livell ta' sospensjoni tal-obbligi maħsuba.

4. Il-Parti li tilmenta tista' tissospendi l-obbligi skont id-dispożizzjonijiet koperti 10 ijiem wara d-data ta' konsenja tan-notifika msemmija fil-paragrafu 3, sakemm il-Parti li kontriha jsir l-ilment ma tibgħatx talba bil-miktub skont il-paragrafu 6.

5. Is-sospensjoni tal-obbligi ma għandhiex taqbeż il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew għall-indeboliment ikkawżat mill-ksur.

6. Jekk il-Parti li kontriha jsir l-ilment tqis li l-livell notifikat ta' sospensjoni tal-obbligi jisboq il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew għall-indeboliment ikkawżat mill-ksur jew li l-kundizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 2 ma jkunux issodisfati, hija tista' tibgħat talba bil-miktub lill-bord oriġinali qabel ma jiskadi l-perjodu ta' 10 ijiem previst fil-paragrafu 4 sabiex jiddeċiedi dwar il-kwistjoni. Fi żmien 30 jum wara d-data ta' dik it-talba, il-bord għandu jibgħat lill-Partijiet id-deċiżjoni tiegħu dwar il-livell tas-sospensjoni tal-obbligi jew dwar jekk ma humiex issodisfati l-kundizzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 2. L-obbligi ma għandhomx jiġu sospiżi sakemm il-bord ikun ħareġ id-deċiżjoni tiegħu. Is-sospensjoni tal-obbligi għandha tkun konsistenti ma' dik id-deċiżjoni.

7. Is-sospensjoni tal-obbligi jew il-kumpens imsemmi f'dan l-Artikolu għandu jkun temporanju u ma għandux jiġi applikat wara li:

(a) il-Partijiet ikunu laħqu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku skont l-Artikolu 26.26 (Soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku);

(b) il-Partijiet ikunu qablu li l-miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità ġġib lill-Parti li kontriha jsir l-ilment f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti; jew

(c) kwalunkwe miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità li l-bord ikun sab li kienet inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet koperti ġiet irtirata jew emendata sabiex il-Parti li kontriha jsir l-ilment tingħieb f'konformità ma' dawk id-dispożizzjonijiet.

ARTIKOLU 26.17

Rieżami ta' kwalunkwe miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità wara l-adozzjoni ta' rimedji temporanji

1. Il-Parti li kontriha jsir l-ilment għandha tibgħat notifika lill-Parti li tilmenta dwar kwalunkwe miżura li tkun ħadet sabiex tikkonforma wara s-sospensjoni tal-obbligi jew wara l-applikazzjoni ta' kumpens temporanju, skont il-każ. Bl-eċċezzjoni tal-każijiet skont il-paragrafu 2, il-Parti li tilmenta għandha ttemm is-sospensjoni tal-obbligi fi żmien 30 jum mid-data ta' konsenja tan-notifika. F'każijiet li fihom ikun ġie applikat kumpens, u bl-eċċezzjoni tal-każijiet skont il-paragrafu 2, il-Parti li kontriha jsir l-ilment tista' ttemm l-applikazzjoni ta' tali kumpens fi żmien 30 jum wara l-konsenja tan-notifika tagħha li hija kkonformat.

2. Jekk il-Partijiet ma jilħqux ftehim dwar jekk il-miżura notifikata ġġibx lill-Parti li kontriha jsir l-ilment f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti fi żmien 30 jum wara d-data ta' konsenja tan-notifika, kwalunkwe Parti tista' tibgħat talba bil-miktub lill-bord oriġinali sabiex jiddeċiedi dwar il-kwistjoni, u fin-nuqqas ta' dan, is-sospensjoni tal-obbligi jew il-kumpens, skont il-każ, għandu jintemm. Il-bord għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 46 jum wara d-data ta' konsenja tat-talba. Jekk il-bord isib li l-miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità tkun f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti, is-sospensjoni tal-obbligi jew il-kumpens, skont il-każ, għandu jintemm. Meta rilevanti, il-Parti li tilmenta għandha taġġusta l-livell ta' sospensjoni tal-obbligi jew il-kumpens fid-dawl tad-deċiżjoni tal-bord.

3. Jekk il-Parti li kontriha jsir l-ilment tqis li l-livell ta' sospensjoni tal-obbligi implimentat mill-Parti li tilmenta jisboq il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew għall-indeboliment ikkawżat mill-ksur, tista' titlob bil-miktub lill-bord oriġinali sabiex jieħu deċiżjoni dwar il-kwistjoni.

ARTIKOLU 26.18

Sostituzzjoni tal-membri tal-bord

Jekk matul kwalunkwe proċedura ta' soluzzjoni tat-tilwim skont din it-Taqsima membru tal-bord ma jkunx jista' jipparteċipa, jirtira, jew ikun jeħtieġ li jiġi ssostitwit minħabba li ma jikkonformax mal-Anness 26-b (Kodiċi ta' kondotta għall-membri tal-bord u għall-medjaturi), tapplika l-proċedura prevista fl-Artikolu 26.5 (Stabbiliment ta' bord) u kwalunkwe membru tal-bord sostitut għandu jkollu s-setgħat u d-dmirijiet kollha tal-membri tal-bord oriġinali. Il-perjodu ta' żmien sabiex jitwassal ir-rapport jew id-deċiżjoni tal-bord għandu jiġi estiż għaż-żmien neċessarju għall-ħatra tal-membru tal-bord il-ġdid.

ARTIKOLU 26.19

Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim

1. Il-proċeduri tal-bord għandhom ikunu rregolati minn din it-Taqsima u mill-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

2. Kwalunkwe seduta tal-bord għandha tkun miftuħa għall-pubbliku sakemm ma jkunx previst mod ieħor fl-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

ARTIKOLU 26.20

Sospensjoni u terminazzjoni

1. B’talba taż-żewġ Partijiet, il-bord għandu jissospendi l-ħidma tiegħu fi kwalunkwe waqt għal perjodu miftiehem mill-Partijiet u li ma jaqbiżx it-12-il xahar konsekuttivi.

2. Il-bord għandu jissokta bil-ħidma tiegħu qabel l-iskadenza tal-perjodu ta’ sospensjoni b’talba bil-miktub taż-żewġ Partijiet, jew malli jiskadi l-perjodu ta’ sospensjoni b’talba bil-miktub ta’ xi waħda mill-Partijiet. Il-Parti rikjedenti għandha tibgħat notifika lill-Parti l-oħra kif xieraq. Jekk il-bord ma jerġax jibda l-ħidma tiegħu fl-iskadenza tal-perjodu ta’ sospensjoni f’konformità ma’ dan il-paragrafu, l-awtorità tal-bord għandha tiskadi u l-proċedura ta’ soluzzjoni tat-tilwim għandha tintemm.

3. Jekk il-ħidma tal-bord tiġi sospiża, il-perjodi ta’ żmien rilevanti stabbiliti f’din it-Taqsima għandhom jiġu estiżi bl-istess perjodu ta’ żmien li għalih tkun ġiet sospiża l-ħidma tal-bord.

ARTIKOLU 26.21

Dritt ta’ talba u ta’ riċevuta ta’ informazzjoni

1. B’talba ta’ Parti, jew fuq inizjattiva tiegħu stess, il-bord jista’ jitlob mingħand il-Partijiet l-informazzjoni rilevanti li huwa jqis neċessarja u xierqa. Il-Partijiet għandhom iwieġbu minnufih u b’mod komplet għal kwalunkwe talba mill-bord għal informazzjoni.

2. Fuq talba ta’ Parti jew fuq inizjattiva tiegħu stess, il-bord jista’ jfittex kwalunkwe informazzjoni li jqis xierqa minn kwalunkwe sors. Il-bord għandu wkoll id-dritt li jitlob l-opinjoni ta’ esperti, kif iqis xieraq, u soġġett għal kwalunkwe terminu u kundizzjoni miftehmin mill-Partijiet, meta jkunu applikabbli.

3. Fir-rigward ta’ kwistjonijiet relatati mal-konformità mal-ftehimiet u mal-istrumenti multilaterali msemmijin fil-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli), jenħtieġ li l-opinjonijiet ta’ esperti esterni jew l-informazzjoni mitluba mill-bord jinkludu informazzjoni u pariri mill-ILO jew minn minn organizzazzjonijiet jew korpi rilevanti stabbiliti skont l-MEAs.

4. It-bord għandu jqis sottomissjonijiet *amicus curiae* minn persuni fiżiċi ta’ Parti jew minn persuni ġuridiċi stabbiliti f’Parti f’konformità mal-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

5. Kwalunkwe informazzjoni jew opinjoni miksuba mill-bord skont dan l-Artikolu għandha tiġi ddivulgata lill-Partijiet u l-Partijiet jistgħu jipprovdu kummenti dwarha.

ARTIKOLU 26.22

Regoli ta' interpretazzjoni

1. Il-grupp għandu jinterpreta d-dispożizzjonijiet koperti f'konformità mar-regoli abitwali ta' interpretazzjoni tad-dritt internazzjonali pubbliku, inklużi dawk ikkodifikati fil-Konvenzjoni ta' Vjenna dwar il-Liġi tat-Trattati, magħmula fi Vjenna fit-23 ta' Mejju 1969.

2. Il-bord għandu jqis ukoll l-interpretazzjonijiet rilevanti fir-rapporti tal-bordijiet tad-WTO u tal- Korp tal-Appell tad-WTO adottati mill-Korp għas-Soluzzjoni tat-Tilwim tad-WTO, kif ukoll f'deċiżjonijiet ta' arbitraġġ taħt id-DSU.

3. Ir-rapporti u d-deċiżjonijiet tal-bord ma għandhomx iżidu jew inaqqsu d-drittijiet u l-obbligi tal-Partijiet skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 26.23

Rapporti u deċiżjonijiet tal-bord

1. Id-deliberazzjonijiet tal-bord għandhom jinżammu kunfidenzjali. Il-bord għandu jagħmel kull sforz sabiex jabbozza rapporti u jieħu deċiżjonijiet b'kunsens. Jekk dan ma jkunx possibbli, il-bord għandu jiddeċiedi l-kwistjoni b'vot ta' maġġoranza. Fl-ebda każ ma għandhom jiġu ddivulgati l-opinjonijiet separati tal-membri tal-bord.

2. Id-deċiżjonijiet u r-rapporti tal-bord għandhom jiġu aċċettati mingħajr kundizzjonijiet mill-Partijiet. Dawn ma għandhom joħolqu l-ebda dritt jew obbligu fir-rigward ta' persuni fiżiċi jew ġuridiċi.

3. Kull Parti għandha tagħmel ir-rapporti u d-deċiżjonijiet tal-bord u s-sottomissjonijiet tiegħu disponibbli għall-pubbliku, soġġetta għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali.

4. Il-bord u l-Partijiet għandhom jittrattaw bħala kunfidenzjali kwalunkwe informazzjoni sottomessa minn Parti lill-bord f'konformità mar-Regoli 34 sa 36 tal-Anness 26-A (Regoli ta' proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

ARTIKOLU 26.24

Għażla tal-forum

1. Jekk tinqala' tilwima fir-rigward ta' miżura partikolari f'allegat ksur ta' obbligu tad-dispożizzjonijiet koperti u ta' obbligu sostanzjalment ekwivalenti skont kwalunkwe ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor li ż-żewġ Partijiet ikunu parti għalih, inkluż il-Ftehim tad-WTO, il-Parti li tfittex rimedju għandha tagħżel il-forum li fih għandha tissolva t-tilwima.

2. Meta Parti tkun għażlet il-forum u tkun bdiet il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont din it-Taqsima jew skont kwalunkwe ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor, dik il-Parti ma għandhiex tibda proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont ftehim ieħor fir-rigward ta' miżura partikolari msemmija fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, ħlief jekk il-forum magħżul l-ewwel ma jirnexxilux jagħmel sejbiet għal raġunijiet proċedurali jew ġuriżdizzjonali.

3. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu:

(a) il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont din it-Taqsima jitqiesu li nbdew b'talba tal-bord ta' Parti f'konformità mal-Artikolu 26.4 (Bidu tal-proċeduri tal-bord);

(b) il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont il-Ftehim tad-WTO jitqiesu mibdijin wara talba tal-bord ta' Parti f'konformità mal-Artikolu 6 tad-DSU; u

(c) il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont kwalunkwe ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor jitqiesu mibdijin f'konformità mad-dispożizzjonijiet relevanti ta' dak il-ftehim.

4. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprekludi lil Parti milli tissospendi l-obbligi awtorizzati mill-Korp għas-Soluzzjoni tat-Tilwim tad-WTO jew awtorizzati skont il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim ta' kwalunkwe ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor li għalih ikunu parti l-Partijiet litiganti. Parti ma għandhiex tinvoka l-Ftehim tad-WTO jew kwalunkwe ftehim kummerċjali internazzjonali ieħor bejn il-Partijiet sabiex tipprekludi lill-Parti l-oħra milli tissospendi l-obbligi skont dan il-Kapitolu.

TAQSIMA D

MEDJAZZJONI

ARTIKOLU 26.25

Medjazzjoni

Il-Partijiet jistgħu jirrikorru għall-medjazzjoni fir-rigward ta' kwalunkwe miżura li Parti tqis li taffettwa b'mod negattiv il-kummerċ u l-investiment bejn il-Partijiet. Il-proċedura ta' medjazzjoni hija stabbilita fl-Anness 26-C (Regoli ta' proċedura għall-medjazzjoni).

TAQSIMA E

DISPOŻIZZJONIJIET KOMUNI

ARTIKOLU 26.26

Soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku

1. Il-Partijiet jistgħu jsibu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku fi kwalunkwe waqt fir-rigward ta' kwalunkwe tilwima msemmija fl-Artikolu 26.2 (Kamp ta' applikazzjoni).

2. Jekk soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku tintlaħaq matul il-proċeduri tal-bord jew il-proċedura ta' medjazzjoni, il-Partijiet għandhom jinnotifikaw b'mod konġunt dik is-soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku lill-President tal-bord jew lill-medjatur, kif ikun applikabbli. Wara tali notifika, il-proċeduri tal-bord jew il-proċedura ta' medjazzjoni għandha tiġi mitmuma.

3. Kwalunkwe soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku milħuqa mill-Partijiet għandha titqiegħed għad-dispożizzjoni tal-pubbliku.

4. Kull Parti għandha tieħu kwalunkwe miżura neċessarja sabiex timplimenta s-soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku fil-perjodu ta' żmien miftiehem.

5. Mhux aktar tard mill-iskadenza ta' perjodu ta' żmien miftiehem, il-Parti li tkun qiegħda timplimenta għandha tgħarraf lill-Parti l-oħra, bil-miktub, dwar kwalunkwe miżura li hija tkun ħadet sabiex timplimenta s-soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

ARTIKOLU 26.27

Perjodi ta’ żmien

1. Il-perjodi ta’ żmien kollha stabbiliti f’dan il-Kapitolu għandhom jingħaddu f’jiem tal-kalendarju mill-jum ta’ wara l-att li jirreferu għalih, sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor.

2. Kwalunkwe perjodu ta’ żmien stabbilit f’dan il-Kapitolu jista’ jiġi mmodifikat bi qbil reċiproku bejn il-Partijiet.

3. Fir-rigward tat-Taqsima C (Proċeduri tal-bord), il-bord jista’ fi kwalunkwe waqt jipproponi lill-Partijiet sabiex jimmodifikaw kwalunkwe perjodu ta’ żmien stabbilit f’dan il-Kapitolu, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għall-proposta.

ARTIKOLU 26.28

Kostijiet

1. Kull Parti għandha ġġarrab l-ispejjeż tagħha stess li jirriżultaw mill-parteċipazzjoni fil-proċeduri tal-bord jew fil-proċedura ta’ medjazzjoni.

2. Sakemm ma jkunx previst mod ieħor fl-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim), il-Partijiet għandhom jaqsmu b’mod konġunt u ugwali l-ispejjeż derivati minn kwistjonijiet organizzazzjonali, inklużi r-remunerazzjoni u l-ispejjeż tal-membri tal-bord u tal-medjaturi. Ir-remunerazzjoni tal-membri tal-bord u tal-medjaturi għandha tkun f’konformità mal-istandards tad-WTO.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista’ jadotta deċiżjoni biex jistabbilixxi l-parametri jew dettalji oħra dwar ir-remunerazzjoni u r-rimborż tal-ispejjeż tal-membri tal-bord u tal-medjaturi, inkluż kwalunkwe kost relatat li jista’ jiġġarrab fil-proċedimenti. Sakemm tittieħed deċiżjoni bħal din, ir-remunerazzjoni u r-rimborż tal-ispejjeż tal-membri tal-bord u tal-medjaturi u ta’ kwalunkwe kost relatat għandhom jiġu ddeterminati f’konformità mar-Artikolu 10 tal-Anness 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim).

ARTIKOLU 26.29

Emendi ta’ l-Annessi

Il-Kumitat għall-Kummerċ jista’ jemenda l-Annessi 26-A (Regoli ta’ Proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim) u 26-B (Kodiċi ta’ kondotta għall-membri tal-bord u għall-medjaturi).

KAPITOLU 27

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ARTIKOLU 27.1

Emendi

1. Il-Partijiet jistgħu jaqblu, bil-miktub, li jemendaw dan il-Ftehim.

2. L-emendi ta' dan il-Ftehim għandhom jidħlu fis-seħħ fl-ewwel jum tat-tieni xahar, jew f'data tali aktar tard li tista' tiġi miftiehma mill-Partijiet, wara d-data li fiha l-Partijiet jiskambjaw notifiki bil-miktub li jiċċertifikaw li huma ssodisfaw ir-rekwiżiti u l-proċeduri legali applikabbli rispettivi tagħhom għad-dħul fis-seħħ tat-tali emendi.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jemenda dan il-Ftehim b'deċiżjoni, meta dan ikun previst fl-Artikolu 24.3 (Emendi ta' dan il-Ftehim mill-Kumitat għall-Kummerċ). Id-deċiżjoni tal-Kumitat għall-Kummerċ għandha jew tispeċifika d-data tad-dħul fis-seħħ tal-emendi ta' dan il-Ftehim jew, jekk ikun meħtieġ mis-sistema domestika ta' Parti, tipprevedi li tali emendi jidħlu fis-seħħ wara n-notifika bil-miktub tat-tlestija ta' kwalunkwe rekwiżit u proċedura legali pendenti tal-Partijiet.

ARTIKOLU 27.2

Dħul fis-seħħ

1. Dan il-Ftehim għandu jidħol fis-seħħ fl-ewwel jum tat-tieni xahar wara d-data li fiha l-Partijiet jiskambjaw notifiki bil-miktub li jiċċertifikaw li huma lestew ir-rekwiżiti u l-proċeduri legali applikabbli rispettivi għad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Il-Partijiet jistgħu jaqblu dwar data oħra għad-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

2. In-notifiki bil-miktub msemmija fil-paragrafu 1 għandhom jintbagħtu lis-Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u lill-Ministeru għall-Affarijiet Barranin u l-Kummerċ ta' New Zealand.

ARTIKOLU 27.3

Terminazzjoni

1. Dan il-Ftehim għandu jibqa' fis-seħħ sakemm ma jiġix itterminat skont il-paragrafu 2.

2. Parti tista' tinnotifika lill-Parti l-oħra li hija jkun biħsiebha tittermina l-Ftehim. Notifika lill-Unjoni għandha tintbagħat lis-Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u notifika lil New Zealand għandha tintbagaħat lill-Ministeru għall-Affarijiet Barranin u l-Kummerċ ta' New Zealand. It-terminazzjoni ta' dan il-Ftehim għandha tidħol fis-seħħ sitt xhur wara d-data tal-konsenja tan-notifika, sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor.

ARTIKOLU 27.4

Issodisfar tal-obbligi

1. Kull Parti hija responsabbli għalkollox li tosserva d-dispożizzjonijiet kollha ta' dan il-Ftehim.

2. Kull Parti għandha tiżgura li jittieħdu l-miżuri neċessarji kollha biex id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim isiru effettivi, inkluża l-osservanza tagħhom fil-livelli kollha tal-gvern u mill-persuni li jeżerċitaw awtorità governattiva delegata. Kull Parti għandha twettaq l-obbligi stabbiliti f'dan il-Ftehim *in bona fide*.

3. Dan il-Ftehim jifforma parti mill-qafas istituzzjonali komuni msemmi fl-Artikolu 52(1) tal-Ftehim ta' Sħubija. Parti tista' tieħu miżuri xierqa relatati ma' dan il-Ftehim fil-każ ta' ksur partikolarment serju u sostanzjali ta' kwalunkwe wieħed mill-obbligi deskritti fl-Artikolu 2(1) jew fl-Artikolu 8(1) tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni bħala elementi essenzjali, li jhedded il-paċi u s-sigurtà internazzjonali ħalli tkun meħtieġa reazzjoni immedjata. Parti tista' tieħu wkoll tali miżuri xierqa relatati ma' dan il-Ftehim fil-każ ta' att jew ta' ommissjoni li b'mod materjali jmur kontra l-għan u l-iskop tal-Ftehim ta' Pariġi. Dawk il-miżuri xierqa għandhom jittieħdu f'konformità mal-proċedura stabbilita fl-Artikolu 54 tal-Ftehim ta' Sħubija.

ARTIKOLU 27.5

Awtorità delegata

Sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim, kull Parti għandha tiżgura li meta persuna ġuridika, inkluża intrapriża tal-Istat, intrapriża li tkun ingħatat drittijiet jew privileġġi speċjali jew monopolju dežinjat, teżerċita kwalunkwe awtorità regolatorja, amministrattiva jew awtorità governattiva oħra li dik il-Parti tkun iddelegat lil tali persuna sabiex twettaqha, dik il-persuna taġixxi f'konformità mal-obbligi ta' dik il-Parti skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 27.6

Ebda effett dirett

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jkun interpretat bħala wieħed li jagħti drittijiet jew li jimponi obbligi fuq persuni, minbarra d-drittijiet u l-obbligi maħluqin bejn il-Partijiet skont id-dritt internazzjonali pubbliku.

2. Parti ma għandhiex tipprevedi fl-ordinament ġuridiku tagħha dritt ta' azzjoni kontra l-Parti l-oħra fuq il-bażi li miżura tal-Parti l-oħra tkun inkonsistenti ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 27.7

Liġijiet u regolamenti u emendi għalihom

Sakemm ma jkunx speċifikat mod ieħor, meta ssir referenza f'dan il-Ftehim għal-liġijiet u għar-regolamenti ta' Parti, dawk il-liġijiet u r-regolamenti għandhom jinftiehmu li jinkludu l-emendi tagħhom.

ARTIKOLU 27.8

Partijiet integrali ta' dan il-Ftehim

1. L-Annessi, l-Appendiċi, id-Dikjarazzjonijiet, id-Dikjarazzjonijiet konġunti u n-noti f'qiegħ il-paġna ta' dan il-Ftehim jifformaw parti integrali minn dan il-Ftehim.

2. Kull wieħed mill-Annessi ta' dan il-Ftehim, inklużi l-Appendiċijiet tiegħu, għandu jifforma parti integrali mill-Kapitolu li jirreferi għal dak l-Anness jew li għalih issir referenza f'dak l-Anness. Għal ċertezza akbar:

(a) l-Anness 2-A (Skedi ta' tneħħija ta' tariffi) u l-Appendiċijiet tiegħu jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 2 (Trattament nazzjonali u aċċess għas-suq għall-oġġetti);

(b) l-Anness 3-A (Noti introduttorji għar-regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti), l-Anness 3-B (Regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodotti) u l-Appendiċijiet u l-Annessi 3-C tiegħu (Test tad-dikjarazzjoni dwar l-oriġini), 3-D (Dikjarazzjoni tal-fornitur imsemmija fl-Artikolu 3.3(4) (Akkumulazzjoni tal-oriġini)), 3-E (Dikjarazzjoni konġunta dwar il-prinċipat ta' Andorra) u 3-F (Dikjarazzjoni konġunta dwar ir-Repubblika ta' San Marino) jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 3 (Regoli tal-oriġini u proċeduri ta' oriġini);

(c) l-Annessi 6-A (awtoritajiet kompetenti), 6-B (Kundizzjonijiet reġjonali għall-pjanti u għall-prodotti tal-pjanti), 6-C (Rikonoxximent tal-ekwivalenza tal-miżuri SPS), 6-D (Linji gwida u proċeduri għal awditu jew għal verifika), 6-E (Ċertifikazzjoni) u 6-F (Kontrolli tal-importazzjonijiet u tariffi) jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 6 (Miżuri sanitarji u fitosanitarji);

(d) l-Annessi 9-A (Aċċettazzjoni tal-valutazzjoni tal-konformità (dokumenti)), 9-B (Vetturi bil-mutur u tagħmir jew partijiet tagħhom), u l-Appendiċi tiegħu, 9-C (Arranġament imsemmi fil-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5) għall-iskambju sistematiku ta' informazzjoni fir-rigward tas-sikurezza ta' prodotti mhux tal-ikel u ma' miżuri preventivi, restrittivi u korrettivi relatati), 9-D (Arranġament imsemmi fl-Artikolu 9.10(6) għall-iskambju regolari ta' informazzjoni dwar il-miżuri meħudin fuq prodotti mhux tal-ikel mhux konformi għajr dawk koperti mill-punt (b) tal-Artikolu 9.10(5)), u 9-E (Inbid u spirti) u l-Appendiċijiet tiegħu jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 9 (Ostakli tekniċi għall-kummerċ);

(e) l-Anness 10-A (Miżuri eżistenti), l-Anness 10-B (Miżuri futuri), l-Anness 10-C (viżitaturi professjonali għal finijiet ta' stabbiliment, ħaddiema bi trasferiment intraażjendali u viżitaturi professjonali għal żmien qasir), l-Anness 10-D (Lista ta’ attivitajiet ta’ viżitaturi professjonali għal żmien qasir), l-Anness 10-E (Fornituri ta’ servizzi kuntrattwali u professjonisti indipendenti) u l-Anness 10-F (Moviment ta’ persuni fiżiċi għal skopijiet ta’ negozju) jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 10 (Kummerċ fis-servizzi u l-investiment);

(f) l-Anness 13 (Listi ta’ oġġetti tal-enerġija, ta’ idrokarburi u ta’ materja prima) jifforma parti integrali mill-Kapitolu 13 (Enerġija u materja prima);

(g) l-Anness 14 (Impenji dwar l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku) jifforma parti integrali mill-Kapitolu 14 (Akkwist pubbliku);

(h) l-Annessi 18-A (Klassijiet ta’ prodotti) u 18-B (Lista ta’ indikazzjonijiet ġeografiċi) jiffurmaw parti integrali mill-Kapitolu 18 (Proprjetà intellettwali);

(i) l-Anness 19 (Oġġetti u servizzi ekoloġiċi) jifforma parti integrali mill-Kapitolu 19 (Kummerċ u żvilupp sostenibbli);

(j) l-Anness 24 (Regoli ta’ proċedura tal-Kumitat għall-Kummerċ) jifforma parti integrali mill-Kapitolu 24 (Dispożizzjonijiet istituzzjonali);

(k) l-Annessi 26-A (Regoli ta’ proċedura għas-soluzzjoni ta' tilwim), 26-B (Kodiċi ta’ kondotta għall-membri tal-bord u għall-medjaturi) u 26-C (Regoli ta’ proċedura għall-medjazzjoni) jifformaw parti integrali mill-Kapitolu 26 (Soluzzjoni tat-tilwim); u

(l) l-Anness 27 (Dikjarazzjoni konġunta dwar l-unjoni doganali) jifforma parti integrali mill-Kapitolu 27 (Dispożizzjonijiet finali).

ARTIKOLU 27.9

Testi awtentiċi

Dan il-Ftehim għandu jitfassal duplikament bil-Bulgaru, biċ-Ċek, bid-Daniż, bl-Estonjan, bil-Finlandiż, bil-Franċiż, bil-Ġermaniż, bil-Grieg, bl-Ingliż, bl-Irlandiż, bil-Kroat, bil-Latvjan, bil-Litwan, bil-Malti, bil-Olandiż, bil-Pollakk, bil-Portugiż, bir-Rumen, bis-Slovakk, bis-Sloven, bl-Ispanjol, bl-Iżvediż, bit-Taljan, u bl-Ungeriż, u kull test ikun awtentiku ugwalment.

B'XHIEDA TA' DAN, il-Plenipotenzjarji ffirmati hawn taħt, debitament awtorizzati għal dan l-għan, iffirmaw dan il-Ftehim.

Magħmul fi …… nhar il-……

Għall-Unjoni Ewropea

Għal New Zealand